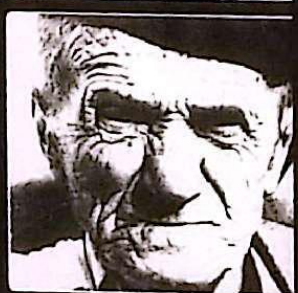

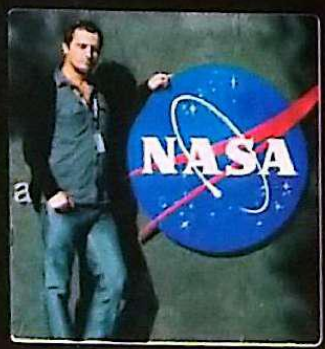

77 TEŠNJAKA

Alija Galijašević

POSEBNA IZDANJA
Knjiga 26

IZDAVAČ:
Centar za kulturu i obrazovanje Tešanj

ZA IZDAVAČA:
Amir Brka

POGOVOR:
Ibrahim Kajan

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

929(497.6 Tešanj)

GALIJAŠEVIĆ, Alija
77 Tešnjaka / Alija Galijašević. - Tešanj : [pogovor Ibrahim Kajan]. - Tešanj : Centar za kulturu, 2012. - 230 str. : ilustr. ; 18 cm. - (Biblioteka Posebna izdanja / Centar za kulturu i obrazovanje, Tešanj ; knj. 26)
Alija Galijašević : 77 Tešnjaka: 217-219. - O autoru: str. 223-224.
ISBN 978-9958-792-88-5

COBISS.BH-ID 19433734

DTP: Smart Tešanj
Štampa: Planjax Tešanj
Tiraž: 1000

Alija Galijašević

77 TEŠNJAKA

Tešanj, 2012.

A ništa nije toliko ljudsko
koliko ostaviti svoje slovo, svoj znak,
svoju poruku onima koji će nekada doći.

Ćamil Sijarić

SADRŽAJ

Uvod 7
Izudin Ahmetlić 10
Šemso Ahmić 13
Ekrem Ajanović 15
Enver Ajanović 18
Kemal Alićehajić 20
Muhidin Alićehajić 24
Franjo Besemer 27
Enis Bešlagić 30
Ahmed Bosnić 32
Amir Brka 34
Muhamed Brkić 39
Mustafa Cerovac 42
Muhamed Ćatić 44
Mirsad Ćeman 46
Mustafa Ćeman 49
Nusret Ćeman 53
Sead Đonlagić 56
Smail-beg Ferizbegović 59
Bećir Galijašević 61
Smail Galijašević 64
Smail-aga Galijašević 67
Šemsa Galijašević 69
Husein Hadžismailović 71
Seid Hodžić 74
Sulejman Hodžić 77
Sulejman Suljo Hrvić 79
Adem Huskić 82
Mehmedalija Husremović 85
Ishak Jabandžić 88
Danilo Jerković 90
Emin-beg Kapetanović 93
Salih Karahodžić 95
Kasim Kotorić 98

Suljo Kruško 101
Oto Lang 104
Fadil Madžukić 106
Muhamed Mahmutefendić 109
Džafer Mehmedagić 111
Nusret Mešić 112
Dimitrije Milošević 113
Osman Morankić 115
Hamza Mujagić 117
Azem Mulalić 121
Miloš Petrović 123
Bajruzin Hajro Planjac 126
Omer Pobrić 129
Besim Prnjavorac 133
Tonko Rajkovača 136
Smail Ramović 138
Salih Sarić 142
Muharem Sejdić 147
Danijal-beg Smailbegović 150
Faruk Smailbegović 152
Hasan R. Smailbegović 155
Ahmet-aga Šćeta 157
Namik Širbegović 159
Refija Širbegović 161
Adem Šišić 164
Fuad Šišić 167
Nedžad Škapurević 170
Adnan Tahirović 173
Dragutin Drago Tanasić 176
Smail Terzić 178
Izudin Turkeš 180
Vojislav Vujanović 182

Nekadašnji tešanjski veleposjednici 187

DOGAĐANJA U RATOVIMA 191
Šerif Delibegović 193
Ohro Hadžismailović 194
Meho Talo 195
Emin Mahmutefendić 197
Stevo Matković 198
Edin Rakić 200

TEŠANJSKI ŠERETI 203
Hamid Ahmetagić Čolo 205
Smail Handžić Bata 208
Hakija Srkalović 210
Senad Šeremet 212

Dr. Ibrahim Kajan - *Alija Galijašević: 77 Tešnjaka* 217

O autoru 221

UVOD

Ova knjiga svojevrsni je nastavak moga dosadašnjeg publicističko-historiografskog rada. Ranije knjige pisane su na različite tešanjske teme, prije svega o povijesti materijalnog razvoja. Kako nije moguće privredni razvoj, koji je u funkciji ostvarivanja egzistencije ljudi, odvajati od duhovnog života u najširem smislu ove riječi, jer se međusobno isprepliću i uslovljavaju, otuda su u fokusu moje pažnje bile i djelatnosti i ljudi u različitim sferama duhovnog života. Većina ljudi u tim različitim sferama života, dakle: zanatlije, trgovci, bankari, nastavnici, poljoprivrednici, ljekari, činovnici i drugi - svi su oni na određen način, u različitim društvenim uslovima i okolnostima, davali svoj dopinos i u duhovnom, odnosno kulturnom životu (uslovno govoreći) u sredini u kojoj su živjeli i radili.

Ne ulazeći u sadržaj mojih ranijih knjiga, njihovi nazivi su simbolički izraz tematike o kojoj riječ, a to je u suštini govor o ljudima i njihovim djelatnostima. Neki tekstovi, pa i cijele knjige sadrže više i potpunije o nekim ličnostima, ali o najviše njih nije doslovan govor o njima već se pominju u kontekstu tematike o kojoj je riječ.

Ova knjiga je pokušaj da se čitaocima, prvenstveno onim sa naših prostora, predstave ličnosti koje su živjele ili žive u različitim društvenim uslovima, koje su na svoj karakterističan način dali obol razvoju i napretku ili afirmaciji ove sredine, pa i Bosne i Hercegovine. Oni su na svoj način obilježavali ili još uvijek obilježavaju svoje vrijeme. Među njima su i oni relativno mlađi, ali sve upućuje na zaključak da, pored postojećih uspjeha i afirmacije, slijede i njihovi novi uspjesi. Neki od njih zanimljivi su samo zbog njihovih neuobičajenih sudbina, životnih iskušenja i događanja u kojima su bili akteri. To se, naravno, uvijek može staviti u kontekst prilika i okolnosti u kojima se sve događalo, što podrazumijeva da se, tako, dijelom mogu upoznati i te prilike. Tu su i oni koji su svojim vedrim duhom, svojim šalama i dogodovštinama ostavili traga u lijepom sjećanju ovdašnjih ljudi.

Kad je riječ o ovom rukopisu, ličnosti se povezuju sa organizacijama i institucijama u kojima su radili i rade, koje su stvarali i razvijali, pa se rezultati te uzajamnosti naznačuju i opisuju. Drugim riječima: određene organizacije i institucije nije moguće odvojiti od pojedinaca, i ne samo od njih nego i od njihovih porodica. Za Tešanj je već karaktreistično da se sa uspjehom razvija takozvani porodični biznis. Moja je ocjena da ono biografsko u ličnostima u velikoj mjeri, sa ovako koncipiranom pristupom, omogućuje čitaocima da sa navedenim osnovnim parametrima dobiju sliku i o najvećim i najuspješnijim institucijama, posebno privrednim orga-

nizacijama, da dobiju spoznaje i o nekim povijesnim događanjima na ovim prostorima. Dat je osvrt na njihovo nastajanje i njihov značaj za privredni razvoj općine Tešanj, koji se odvija u vrlo otežanim društvenim uslovima. Za njihovo predstavljanje autor se koristitio oficijelnim pokazateljima i onim dobijenim od pomenutih organizacija.

Ovu knjigu, u kojoj su zapisi o više desetina ličnosti, moguće je shvatiti i kao pokušaj da se na specifičan način da prilog historijatu Tešnja. Šta reći o kriterijima i izboru ličnosti koje sam pokušao "portretirati"? Prije svega, naglasit ću da knjiga nije unaprijed koncipirana kao projekat u kojem bi se nastojalo opservirati sve ličnosti koje imaju vlastitu znamenitost ove ili one vrste za tešanjski i širi prostor. Ideja za ovu knjigu pojavila mi se, naime, kad sam ustanovio da postoji znatan broj ljudi čije sam portrete ispisivao i objavljivao u printanim ili elektronskim medijima, te da u rukopisu imam neobjavljene brojne takve portrete, uz to i bilješke o ličnostima o kojima sam namjeravao pisati. Ova moja knjiga, dakle, zbir je takvih tekstova, i nikako ne pretendira na sveobuhvatnost u tom smislu da donese tekstove o svim ljudima iz Tešnja ili drugima što su vezani za tešanjski prostor - koji svakako zavređuju da se o njima piše. U pisanju o pojedinim ličnostima pominju se i još mnoge druge, sa veoma kratkim osvrtima o njima, koje se dovode u vezu sa glavnim akterima, određenim prilikama ili događajima.

Sigurno je da je o još mnogim našim sugrađanima i onima koji više nisu među nama bilo mjesta u knjizi koja bi bila unaprijed "zadata" kao izvjesni tešanjski *biografski leksikon*. Međutim, i u ovakvoj mojoj knjizi do biografija i onoga što su mnogi ljudi korisno uradili za svog života nije moguće ili je vrlo teško doći. Neki se, iz njima poznatih razloga, iako su obećali, nisu odazvali da pruže potrebne biografske i druge podatke. Svakako, osnovni kriterij kod najvećeg broja ličnosti bio je da se radi o ljudima koji su svoja znanja, htijenja, obrazovanje, sposobnosti, pa i entuzijazam stavili u funkciju razvoja i napretka. Nije u nekim slučajevima riječ o doprinosu samo svojoj sredini. Neke ličnosti su svoj život posvetile nauci, kulturi, umjetnosti, odnosno univerzalnim vrijednostima, ali istovremeno su u funkciji afirmacije svoje sredine. Treba imati u vidu da je o nekim značajnijim ličnostima već pisano u različitim publikacijama. Amir Brka napisao je ili priredio knjige o Hamzaliji Ajanoviću, Rudolfu Zaplati, dr. Ademu Handžiću, Adem-agi Mešiću, Abdurahmanu Mešiću, Sabitu Abduzaimoviću, Rešadu Kadiću... Kod drugih autora (A. Hozić, S. Galijašević, S. Kurtić, M. Sejdić i još neki) veći broj pojedinaca iz Tešnja "našlo se" u političkom, ideološkom i ratnom diskursu. Kao primjer da su korišćene i druge mogućnosti prezentacije, navešću Izudina Alićehajića: o njemu i njegovoj generaciji i začecima industrijskog razvoja Tešnja u organizaciji Centra za kulturu i obrazovanje Tešanj održan je okrugli sto, a izlaganja su objavljena u *Tešanjskom almanahu* za 2000. godinu. A dostojna pažnja posvećena je i ličnosti Senada Hodžića o kojem je u novembru 2011. godine održan okrugli sto i prikazan dokumentani film. O Edhemu Pobriću i generalu Kemalu Korajliću ovaj autor napisao je posebne knjige.

Moguće je da je, po nekoj mojoj intuiciji i inerciji, kazivanje o ljudima, bez posebnih pretenzija, bilo u relaciji sa mišljenjem čuvenog škotskog filozofa, povjesničara i književnog kritičara Thomasa Carlylea koji je smatrao da su bit povijesti *bezbrojne biografije*.

IZUDIN IZO AHMETLIĆ

Kako danas predstaviti vlasnika i menadžera kompanije HIFA OIL? Da li prvo govoriti o velikom privrednom kapacitetu i potencijalu koji je stvorio i po tome se svrstao među najusješnije ljude na širim bosanskim prostorima, ili o Izudinu Ahmetliću personalno? Moguće je i tako da se prvo napiše ono što su o kompaniji i Ahmetliću rekli drugi - mediji, uticajni pojedinci i poslovni partneri.

HIFA OIL najveći je distributer naftnih derivata u BIH u posljednje dvije godine, a prema kretanju na tržištu - pozicija će biti održana i ove godine...

Takav pristup je bio ključni faktor za učešće u u velikim infrastrukturnim projektima na prostoru Albanije, Makedonije, Kosova i Bugarske...

Ovome treba dodati da je HIFA OIL za razne vrste poreza i taksi na uvoz naftnih derivata (akcize, carine, PDV) u 2010. godini u proračun javnih prihoda i budžete uplatila 101 milion KM, a da je ukupni promet iste godine iznosio 326 miliona KM, sa planom za 2011. godinu u iznosu od 400 miliona KM.

Izudin Ahmetlić sa saradnicima

Poslovna zgrada HIFA OIL u Tešnju

Značajno je istaknuti i to da je HIFA GROUP članica Britanskog poslovnog kluba. Dosadašnja uspješna saradnja sa firmama čije je sjedište u Velikoj Britaniji osnova je za pristupanje ovom klubu i priznanje konstantnom izvršavanju poslovnih ciljeva. Prilikom prijema u ovaj klub ambasador Matthew Rycroft istaknuo je da će Britanija nastaviti podržavanje BiH na njenom putu u EU, među primljenim članicama pominjući sa komplimentima i kompaniju HIFA OIL.

Kako je HIFA tipičan primjer porodične kompanije, krenimo od porodičnih i personalnih podataka, a u tom sklopu treba pomenuti i kompanije Izudinove braće.

Izudin Ahmetlić rođen je 20.3.1965. godine u Vukovu kod Tešnja, od oca Mu-

harema i majke Mejre, rođene Hafizović, iz Šija (Tešanj). Braća su mu Hajrudin, Fahrudin i bliznaci Hasan i Husein. Izudin je od 1989. godine oženjen Amrom Denjalić sa kojom je zajedno studirao. Amra danas radi kao tužiteljica u Ze-do kantonu. Imaju troje djece: Kenana, kćerku Sumeju i najmlađu kćerku Sairu. Kenan je student ekonomije u Sarajevu, a Sumeja pohađa Tursko-bosanski koledž također u Sarajevu.

Porodica Ahmetlić poznata je po poduzetništvu, prvo u agraru, gdje su djeca sticala radne navike, a zatim paralelno u građevinarstvu, jer im je otac Muharem radio kao građevinski radnik u Hrvatskoj, te kasnije otvara i vlastitu firmu u ovoj djelatnosti. Tako su mu djeca sticala radne navike, radeći prvo na obradi zemlje, a zatim i u građevinarstvu. Izudin će novac zarađivati u vrijeme ferija u školi i na fakultetu - za potrebe školovanja. Čak je imao i ponudu, od jednog njemačkog poduzetnika, da radi i da se usavršava u ovom poslu u Njemačkoj.

Po završenoj srednjoj školi u Tešnju, upisuje Poljoprivredni fakultet u Sarajevu, koji završava u 21. godini, te kao odličan student ima ponudu da ostane na fakultetu kao asistent. On se vraća u Tešanj gdje, opet u porodičnom ambijentu, radi na proizvodnji betonskih šljako-blokova. Izudin kaže: *To je vrlo naporan posao. Radili smo i po petnaest sati dnevno, jer je u pitanju sezonski posao. Ti rezultati bili su preteča svega što je kasnije izrastalo u poslovima koje smo vodili i kao familija Ahmetlić i kao pojedinci unutar ove familije... U ranoj mladosti razvio se pozitivni takmičarski duh koji je stvaran u ambijentu koji je obećavao da će se svaki član porodice razviti u prodornog i ambcioznog pojedinca i poduzetnika.*

Izudin Ahmetlić je pred kraj 1995. godine bio anagažiran u Općini Tešanj na dužnosti zamjenika Načelnika Općine, gdje je uspješno radio, preferirajući razvoj privrede. Tom prilikom sticao je iskustva, pohađajući više kurseva iz različitih oblasti iz nadležnosti Općine, a upoznao je i funkcionisanje administrativnog aparata. U ovom periodu biran je za predsjednika Stranke demokratske akcije Tešanj i predsjedavajućeg Općinskog vijeća. Šira iskustva Ahmetlić stiče u funkciji poslanika u Ze-do kantonu.

Od 1999. godine nastavlja se rad u firmi HIFA koja je dobila naziv od akronima prvih slova petorice braće i prvog slova prezimena. Postojao je već izgrađen objekat u Tešnju, koji je kasnije dograđen. Firma rađa i takozvane firme "sestre", a firmu HIFA OIL lično formira Izudin 2002. godine. Njegov rad, poduzetništvo i menadžerstvo brzo su prepoznati i na širim prostorima BiH, te biva izabaran za rukovodioca Udruženja prometnika naftnih derivata, pri Komori Federacije BiH, gdje ostaje do sedmog mjeseca 2011. godine. Nastavlja se trend rasta kompanije da, pored ostalog, u maloprodaji različitim naftnim derivatima snabdijeva preko 100 benzinskih pumpi u zemlji.

Već je pomenut princip razvoja ove kompanije, koji se odnosi na formiranje drugih, "sestrinskih" firmi. Iz HIFE d. o. o. nastala je HIFA PETROL sa sjedištem u Vogošći, čiji je vlasnik najstariji brat Hajrudin. Vlasnik firme HIFA BENZ je Fahrudin, slijedi firma HIFA TANK čiji je vlasnik HASAN, a firma se bavi isključivo kamionskim transportom naftnih derivata, te HIFA OKTAN u vlasništvu Huseina,

koja se također bavi transportom derivata. Sve ove firme svojim poslovanjem prisutne su u Hrvatskoj, Austriji, Sloveniji, Kosovu, Crnoj Gori, Makedoniji, Albaniji i Bugarskoj. Posebno mjesto u prometu derivata ima bitumen.

U sastavu HIFA OIL su firme EUROMETALI i EUROROAL. Prva firma bavi se prometom na veliko širokom skalom metalnih proizvoda, a posebno onih za potrebe građevinarstva. Centralno skladište je u blizini benzinskih pumpi HIFA u Karušama, a također veliki lageri nalaze se u Hadžićima kod Sarajeva i u Mostaru. U politici ove firme i njenog vlasnika je i to da svake godine daje određen broj stipendija studentima.

Na osnovu svih ovih rezultata - nije slučajno da je Izudinu Ahmetliću nuđeno mjesto premijera Federacije BiH u toku 2010. godine, što je, bez sumje, velika čast i priznanje, ne samo njemu već i sredini iz koje potiče. Kako se time ne bi zaustavili i doveli u pitanje poslovni rezultati i stalni razvoj ove velike kompanije, Izudin ponudu nije prihvatio.

Stiče se utisak, kada je riječ o Izudinu Ahmetliću, da je sve podređeno uspjehu i razvoju firme, svakodnevnim operativnim zahtjevima posla, pa je u toj funkciji i kupovina helikoptera Robinson (R-44) koji je prvi kupljen na lično ime u BiH, te se koristi za brze letove, intervencije, prelazak većih razdaljina u zemlji i okruženju. Eto, tako je i Tešanj dobio prvi ne samo helikopter već i heliodrom koji je smješten u naselju i industrijskoj zoni Kraševo. On je uvršten u u kartu heliodroma i ispunjava sve zakonom predviđene uslove.

O kompaniji o kojoj je riječ i o njenom vlasniku Izudinu Ahmetliću moglo bi se još mnogo toga kazati, ali ograničeni prostor, koncepcija i priroda autorove zamisli to onemogućavaju, pa ipak - dovoljno je rečeno da se predstavi Tešnjak Izudin Ahmetlić kao izuzetno uspješan privrednik i menadžer.

Na kraju, treba dodati da Ahmetlić ne zanemaruje u svojoj sveukupnoj politici ni socijalni aspekt života njegove sredine. Naime, ne malo prisutan je u humanitarnim aktivnostima i kada treba pomoći gradu da obogaćuje svoje urbane sadržaje. Donator je Humanitarnoj organizaciji "Oslonac" koja stambeno zbrinjava najugroženije familije u općini Tešanj i tako što zaposleni u firmi čiji je vlasnik plaćaju članarinu ovom udruženju. Omogućio je da jedan broj socijalno ugroženih ljudi ima besplatan hljeb u tešanjskim pekarama, donira uređenje grada (mistična kamena kugla, poklon Osnovnoj školi "Huso Hodžić"), donira sredstva za uređenje i uljepšavanje podzida u širem prostor grada, poklonio je Općini 1000 ruža također za uljepšavanje grada, Izudin plaća i ljude koji svakih 14 dana čiste kanale na putu od Tešnja do Jelaha, naknade koje prima u Agenciji za razvoj Općine prebacuje Centru za socijalni rad. Također je donator svim vjerskim zajednicama.

(August 2011.)

ŠEMSO AHMIĆ

Nakon određenog vremena provedenog na radu u Njemačkoj, Šemso Ahmić se još 1969. godine vraća u Tešanj i od tada počinje njegova značajna uloga u privrednom životu ovoga kraja. Prve poduzetničke korake započinje 1970. godine formiranjem vlastitog obrta u građevinarstvu. Iz Njemačke je, uz pravne peripetije Šemso je vjerovatno prvi dovezao dizalicu, mješalicu i drugu opremu. Nije ga pokolebalo sporije pravno regulisanje privatnog poduzetništva u tadašnjem socijalističkom sistemu. Jedno od ograničenja bilo je i u tome da je jedan zanatlija mogao zapošljavati najviše 5 radnika. To ga je onemogućivalo da prihvata ponuđene poslove, pa se dosjetio da osniva nove organizacije, registrujući ih na članove porodice. Tako je sa pet takvih radnji okupio 25 radnika sličnih građevinskih zanimanja. Brzo je razvio poslove u Hrvatskoj (Slavonski Brod, Osijek, Križevci, Zagreb, Rijeka, Crikvenica...), ali i u Tešnju i drugim dijelovima Bosne i Hercegovine. Sve to omogućivalo je zapošljavanje većeg broja ljudi, u čemu više nije bilo zakonskih prepreka.

"Inter"

Šemso Ahmić je i inicijator osnivanja prve zanatske i stambene zadruge u općini Tešanj, koja je imala 22 osnivača - da bi se vremenom broj višestruko povećao. Za Ahmića se s pravom može kazati da je u vremenu nakon Drugog svjetskog rata bio preteča privatne poduzetničke inicijative ne samo u Tešnju nego i mnogo šire.

Njegova firma "Inter" bavi se trgovinom na veliko i malo, ima svoje maloprodajne objekte i skladišta u Jelahu, Ljetiniću i Kraševu. Ipak, građevinarstvo je osnovna djelatnost ove firme. Formiran je pogon za izradu aluminijske stolarije, betonara i drugi sadržaji u funkciji građenja. "Inter" je izgradio veliki broj građevinskih objekta od proizvodnih hala, objekata za potrebe zdravstva, infrastrukturnih objekata do individualnih stambenih zgrada. Firma je postepeno ulagala sredstva u

nabavku građevinske opreme kao što su buldožeri, kamioni, utovarivači i drugo. Pored vlastitih potreba, ova oprema izdavala se u zakup. Krajem devedestih godina koristili su je i Srednjobosanski rudnici, a korišćena je i za potrebe Armije RBiH u ratnim uslovima.

Suljo Ahmić istaknuta je ličnost među osnivačima Prve privatne banke u ovom dijelu Bosne, a možda i cijele države. Osnovana je negdje oko 1988. godine, pod nazivom Kreditna banka. Osnivači banke bili su pretežno privrednici sa područja općine Tešanj, najviše iz Jelaha. Direktor je bio Pero Vasilj. Banka je imala svoje sjedište u Tuzli, filijalu u Doboju i poslovnu jedinicu u Jelahu. Direktor Filijale u Doboju bio je Hamzalija Đonlagić iz Jelaha. U ratu je kapital ove banke rasparčan, a poslije rata vođeni su sporovi između menadžmenta Banke i osnivača, tako da Banka nije nastavila sa punim radom poslije rata - zbog toga, a i zbog neispunjavanja cenzusa kao osnovnog uslova za postojanje i poslovanje banke, pa je ugašena. Pomenuti osnivači, a među njima i Ahmić kao najveći, bili su lišeni najvećim dijelom svojih osnivačkih ulaganja. Neki od njih su, moguće je, imali malu kompenzaciju na osnovu podignutih kredita.

Boraveći u Crikvenici za vrijeme rata, pomagao je ne mali broj izbjeglica, i to iz Tešnja i sa ovih prostora. U Hrvatskoj je bio podvrgavan svojevrsnom nadzoru i istragama, uz obavezu izdvajanja novčanih sredstava vlastima u ovoj zemlji zbog pomoći koju je upućivao u Bosnu i Hercegovinu, posebno u vrijeme sukoba Armije RBiH i HVO. Još za vrijeme rata pokreće privredne aktivnosti u općini Tešanj, od trgovine do proizvodnje i pružanja usluga u građevinarstvu. Posljednjih godina Šemso Ahmić bio je među najistaknutijim privrednicima ne samo u općini Tešanj već i mnogo šire. U procesu privatizacije postao je većinski vlasnik jednog dijela privatizovane imovine, među kojima i Distributivnog centra u tešanjskom naselju Kraševo. Sada su na ovom velikom prostoru smještene špediterske organizacije, carinska služba i drugi korisnici. Takođe je dioničar u nekoliko preduzeća i banaka.

Šemso Ahmić bio je poznat i kao čovjek koji pomaže razne humanitarne organizacije, a bio je član Izvršnog odbora Medžlisa Islamske zajednice Tešanj i veliki vakif, dajući svoj doprinos u izgradnji džamija i drugih potreba Islamske zajednice.

Rođen je 1942. godine u Ljetiniću, općina Tešanj, bio je oženjen suprugom Emom, a u braku su im rođeni sinovi Muharem i Mehmed, te kćerke Almasa i Rabija. Muhamed je poginuo kao pripadnik Armije RBiH, a Muharem je krenuo očevim putem i vodi firmu "Inter".

Šemso Ahmić umro je 1.1.2010. godine. Njegovoj dženazi u Ljetiniću prisustvovalo je nekoliko hiljada ljudi, što govori o njegovom ugledu i poštovanju koje su prema njemu imali građani sa ovih prostora Bosne i Hercegovine. Sahrani su prisutvovali i reis dr. Mustafa ef. Cerić i muftija zenički mr. Ejub ef. Dautović, klanjajući dženazu rahmetli Šemsi Ahmiću.

(Oktobar 2011.)

EKREM AJANOVIĆ

Od ličnosti o kojima pišem najveći broj vezan je za neku oblast života, za neke institucije ili organizacije u kojima su ispoljavale svoje radne aktivnosti, ulagali svoju energiju i kreativnost. Ako je angažman pojedinca imao za posljedicu dobre rezultate, pojedine organizacije i društvene djelatnosti u nekom periodu vremena sa pojedincima se isprepliću, pa i poistovjećuju na određeni način. To se može odnositi i na dr. Ajanovića.

Prvo biografski podaci ove poznate ličnosti. Rođen je 1940. godine u Tešnju. Otac Mesud, poljoprivredni tehničar - sin Džemal-bega i unuk Hamdi-bega Ajanovića, prvog predsjednika Sreza Tešanj poslije odlaska Austro-Ugarske monarije. majka Ćamila je iz begovske porodice Kapetanović iz Vitine u Hercegovini. Ekrem sa suprugom Dževdetom, koja je doktor nauka, a sada profesor na Fakultetima u Sarajevu i Zenici, ima dva sina. On je veoma iskusni ljekar specijalista, profesor na Medicinskom fakultetu u Tuzli, bio je upravnik Doma zdravlja Tešanj, direktor

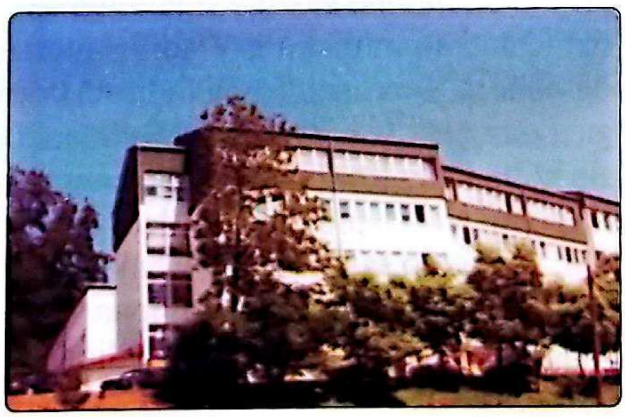

Opća bolnica Tešanj

Ratne bolnice u vrijeme agresije na Bosnu i Hercegovinu (1992 -1995), direktor ove ustanove i kasnije, predsjednik Upravnog odbora Opće bolnice Tešanj za koju je najviše zaslužan da je dobila status Opće bolnice u mirnodopsko vrijeme.

Ambicije dr. Ajanovića ostvarene su i uključivanjem u politički život, i to već od mladih dana. Od 1990. godine on aktivno učestvuje kao političar u demokratskim i višestranačkim izborima. Jedan je od prvih pripadnika Stranke demokratske akcije u Tešnju, a nakon ratnog vremena jedan je od vodećih ljudi u Stranci za Bosnu i Hercegovinu. Državni je poslanik u dva navrata, Ministar zdravlja u vladi Zedo, te zamjenik ministra zdravlja u Vladi Federacije BiH.

Prilikom izbora za prvu njegovu funkciju u zdravstvu, odnosno za direktora Doma zdravlja u Tešnju, bio sam pomoćnik direktora ove ustanove. Inače, prethodni direktori Doma zdravlja bili su dr. Nikola Ljahov, i prvi ljekari Tešnjaci dr. Muhidin Alićehajić i dr. Muhamed Članjak. Pomenute godine Muhamedu Članjku je isticao četverogodišnji mandat. Na raspisani konkurs javio se i dr. Ajanović. Kako je u to vrijeme postojao generalni politički stav da se vrši reizbornost na svim fukcijama, sa mogućnošću nekih izuzetaka, političke strukture u Tešnju, kojima je pripadao i dr. Ajanović, željele su poštovati ovaj stav. Na konkurs se javio i dr. Članjak koji je, inače, bio i odbornik Skupštine Općine, i u ovoj je ustanovi došlo do određene podijeljenosti. Odluku je donosio radnički savjet, a za definitivan izbor morala je postojati saglasnost Skupštine Općine, o čemu se odlučivalo na forumu. Pri ponovnom odlučivanju, radnički savjet je za direktora izabrao dr. Ajanovića, što potvrđuje i Skupština Općine.

Evo malo i retrospektive o Domu zdravlja. Građen je dvije-tri godine prije 1961. godine, u vrijeme kada je predsjednik Skupštine Općine bio Izudin Alićehajić. Bio je to za ono vrijeme krupan poduhvat. Tim povodom došlo je i do posjete sekretara zdravstva u vladi SRBiH. Posjetivši zgradu Općine, tražio je da idem sa njim u Dom zdravlja. Tada sam, 1961. godine, obavljao dužnost potpredsjednika Skupštine Općine. Bio je utorak, pazarni dan. Hodnici doma bili su pretrpani pacijentima. Nekako smo se progurali do ordinacije dr. Ljahova. Razgovor je kratko trajao. Sekretar (ministar) je rekao nešto u stilu: "Imate jako puno pacijenata", a doktor je odgovorio: "Druže sekretaru, tako nam je skoro svaki dan."

Imao sam također priliku da mnogo kasnije sarađujem sa ličnošću o kojoj pišem. U vrijeme njegovog mandata kao ministra u Vladi Kantona, obavljao sam dužnost predsjednika Upravnog odbora Kantonalnog zavoda zdravstvene zaštite. Ovo je bio prvi ovakav oblik organizaovanja u zdravstvu u Federaciji BiH. Do 1998. godine zdravstvo se finansiralo iz budžeta Kantona. U više navrata smo putovali zajedno u Zenicu. Jednog dana rekao mi je: "Uspio sam na Vladi da se u program investiranja u nabavku opreme uključi, paralelno sa Bolnicom Zenica, i Opća bolnica u Tešnju. To finansiraju Vlada i Fond. Uz ulaganje od 1,5 miliona KM za Bolnicu Zenica, ide prijedlog i za Opću bonicu Tešanj u iznosu od 800 hiljada KM. Ne sumnjam da ćeš uraditi sve što je potrebno da se ova investicija prihvati i od strane Upravnog odbora Fonda." Odluke su usvojene i pristupilo se realizaciji ove investicije. Za Opću bolnicu u Tešnju sredstva su namijenjena za nabavaku dijagnostičke i još neke opreme. Komisiju za odabir isporučioca opreme sačinjavali su dr. Ajanović, dr. Besim Prnjavorac (u to vrijeme direktor Bolnice) i ja. Sve je išlo, reklo bi se, po planu. Međutim, kako se u politici događa, poslije isteka mandata Ekremu, novi ministar ili neko drugi pokrenuli su ispitivanje pravilnosti odluka i izbora najpovoljnijeg isporučioca opreme. Pokrenuta je istraga o tome. Bez na-mjere da o tome šire govorim, dovoljno je reći da je Sud optužnicu protiv ministra Ajanovića u potpunosti odbacio kao neosnovanu. Eto, to je primjer da se za razvoj bolnice on borio i u pomenutom svojstvu. I ne samo to, on je najviše doprinio da se energično odbace prijedlozi i nastojanja da se, zbog konkurencije zeničkoj bolnici, ukine bolnica u Tešnju.

Ajanović je veoma pragmatičan čovjek, brzo se uklapa u stanje i prilike u kojima se živi i posluje. Kad je bilo govora o njegovim kandidaturama za poslanička mjesta, on se brzo prilagođavao savremenom političkom marketingu, pa je stranačku propagandu usmjerenu ka biračima neposredno podupirao i koristio prilike, koje su mu bile na raspolaganju, da sa biračima pojedinačno i neposredno komunicira.

Njegova pragmatičnost dolazi do izražaja i u njegovom materijalnom situiranju. Ovdje je moguće da ponešto ima genetskog ili svojevrsnog nasljeđivanja ponešto od predaka. Naime, Ekrem Ajanović svoje stečene prihode, za razliku od nekih drugih situiranih ljudi, ulaže, najvećim dijelom, u kupovinu poljoprivrednog obradivog zemljišta. Tešanjski begovi su skoro svi bili i veleposjednici. Njegov djed Džemal-beg se, sticajem okolnosti, kao četrnaestogodišnjak vratio sa školovanja na očevo imanje u Kotlanicama i cio život bio njemu posvećen. Otac Mesud, kao poljoprivredni tehničar, također je bio "okrenut" poljoprivredi i svojoj struci.

Doktor ima svoj veliki hobi. Voli ispričati kako ga je djed u lov vodio još od sedme godine. U lovu nalazi priliku da se odmori, "ostavi" svakodnevne poslove i probleme, opusti se i u druženju sa lovcima nalazi svoje zadovoljstvo.

On svakako nije bio ni bez teških trauma, iako mu je otac Mesud umro u sedamdesetim godinama, majka mu je doživjela duboku starost i bila dobrog zdravlja, ali vrlo rano je izgubio braću Mehmedaliju, ljekara, i Envera, mašinskog inžinjera i za vrijeme rata (1992-1995) i prvih godine poslije ambasadora Bosne i Hecegovine u Njemačkoj. Međutim, uvijek je nalazio snage da to savlada, barem se tako doimalo drugim, a možda mu u tome pomaže činjenica da se u svom poslu stalno suočava sa bolesnim pacijentima i smrtnošću.

Bez obzira na njegovu permanetnu zauzetost profesionalnim poslovima i političkim angažmanom, on uvijek nađe vremena za razgovor sa prijateljima, sa pacijentima i ljudima koje svakodnevno susreće, i to na različite teme, pa ipak - najviše o medicini i politici.

(Juli 2011.)

ENVER AJANOVIĆ

Kad se govori o pojedincima, posebno onim uspješnim u životu, njima se s pravom pripisuje ona misao da svako pojedinančno određuje vlastiti život svojom inteligencijom, talentom, radom, učenjem, upornošću - i da uspon u životu zavisi od toga. To je, bez sumnje, tačno, ali uz uslov da se steknu i neke društvene prilike i sretne okolnosti. Kod Envera Ajanovićta te povoljne okolnosti bile su u jednom vremenu, u kasnijem, nažalost, nisu.

Kao mlad mašinski inžinjer bio je u "Pobjedi" Tešanj jedan od ključnih kadrova. Bio je glavni inžinjer u službi razvoja, imao je viziju razvoja potpuno prilagođenu zahtjevima savremene tržišne privrede koja je davala izuzetne rezultate u mnogim zemljama zapada. Ajanović je dobro govorio njemački jezik, razvoj domaće firme u potpuno se bazirao na tehnologiji iz ove zemlje i rad i izvoz za partnere proizvođače automobila u ovoj zemlji. Ajanović nije bio samo od velike koristi za "Pobjedu" kao stručnjak. On se angažirao i u drugim bitnim opedjeljenjima ove fabrike.

Enver Ajanović u susretu sa Kancelarom Njemačke Helmutom Kohlom

Naime, kad je uz podršku aktuelne politike trebalo protežirati fabriku filtera u Rogatici ustupajući joj program "Pobjede", on je bio jedan od onih koji su se suprotstavili tome. Važnu ulogu imao je i u izgradnji FAD-a u Jelahu.

Kontaktirajući oficijelno, pa i neposredno sa vanjskim svijetom - on je naslućivao zlo koje dolazi, razgovarajući o tome sa svojim saradnicima i prijateljima. U vrijeme agaresije na našu zemlju, Enver Ajanović u potpunosti se stavlja u funkciju odbrane, najviše sa svojim tehničkim znanjima. Prema sjećanju Huseina Galijaševića, njegovog saradnika i prijatelja, Enver je imao tešku dužnost da već u prvim godinama rata podijeli teret i tugu zbog prvih smrtnih slučajeva mladića na linijama odbrane zajedno sa njihovim najbližim. Taj teret je teško nosio. Husein ka-

že da ga ponekada nije mogao prepoznati i pitao se gdje se sa njegovog lica izgubila vedrina i optimizam.

U njegovom životu desiće se krupne promjene o kojima on ranije nikada nije ni razmišljao. Odlično se snalazio u svojoj vokaciji i dužnostima koje su mu bile povjerene u preduzeću. Međutim, Enver Ajanović biva imenovan za amasadora Bosne i Hecegovine u Njemačkoj, dakle u zemlji koja u Evropi i svijetu igra veoma značajnu ulogu, kako u ekonomiji tako i u politici. To je bila velika čast, ali i obaveza, a Tešnjaci su bili ponosni na tu činjenicu da u dugoj historiji imaju i svog prvog amabasadora.

Obavljajući delikatni amabasadorski posao kada u njegovoj zemlji bjesni krvavi rat, on je nastojao da politika Njemačke bude u funkciji odbrane naše zemlje, da pomaže u zbrinjavanju izbjeglica i na druge načine, što se većim dijelom i ostvarivalo. Imao je bezbroj susreta i komunikacija ne samo sa zvaničniocima ove zemlje već i sa ljudima pojedinačno, pokušavajući ublažiti njihov težak položaj. Bili su razvijeni kontakti sa humanitarnim organizacijama, organiziranim posjetama različitih oprganizacija i društava Njemačkoj. Dužnost amabasadora obavljaće od 31.5.1993. do 1.4.1998. godine.

Enver Ajanović rođen je 1943. godine u Tešnju, u porodici Mesuda i Ćamile, rođene Kapetanović iz Vitine u Hercegovini. Porodica je bila brojna: tri sestre i dva brata (Amira, Besima, Ekrem i Mehmedalija). Enver se oženio Eminom Nerkom Kahvić. U braku su im se rodili Elma i Kenan. Enver je završio studij na Mašinskom fakultetu u Srajevu.

Na nesreću, njega i njegovu porodicu, u njihovoj punoj zrelosti i intelektualnoj snazi, zadesiće teška bolest i smrt kćerke Elme. Vrlo mlad je umro i Enverov brat Mehmedalija. To je veoma teško doživljeno, i od tada su njihovi životi bili potpuno promijenjeni. Nažalost, na tome se nesreća nije završila. Enver Ajanović će se također teško razboljeti i umrijeće 1998. godine. Po vlastitoj i želji porodice, sahrana je obavljena u Tešnju. Bio je to dostojanstven ispraćaj kojem je prisustvovao veliki broj građana Tešnja, ali i veliki broj njegovih prijatelja i zvaničnih ličnosti iz javnog i političkog života Bosne i Hecegovine, među njima i reis Mustafa ef. Cerić koji se i lično oprostio od Envera Ajanovića.

(Februar 2011.)

KEMAL ALIĆEHAJIĆ

Rođen je1923. godine u brojnoj porodici Abdulaha i Đule Alićehajić u kojoj je rođeno desetoro djece, a odraslih je osmero, i to Kemal, Nevzeta, Izudin, Muhidin, Baisa, Sadeta, Adil i Amina. Abdulah je sin Ibrahim-bega Alićehajića iz Tešnja, a Đula je kćerka Mehmedali-bega Kapetanovića iz Vitine u Hercegovini. Kemalov otac bio je trgovac, nije smatrao toliko važnim begovsko porijeklo, a majka je bila veoma vrijedna, uporna i energična žena. Nakon smrti Abdulaha, u 53 godini života, sav teret i oslonac porodice Alićehajić nosila je majka Đula.

Kemal je djetinjstvo provodio u Kotlanicama gdje je porodična kuća i imanje, i u Tešnju gdje su Alićehajići, po pravilu, boravili zimi. Kemal je pohađao mekteb i osnovnu školu. Želja njegovih roditelja i njega bila je da upiše Šerijatsku gimnaziju u Sarajevu, ali, zbog nemogućnosti da bude primljen u internat, upisan je u Građansku školu u Sarajevu koju je na vrijeme završio. Kemal se poslije upisao u Srednju tehničku školu, a njegovo školovanje prekinuo je Drugi svjetski rat, jer je

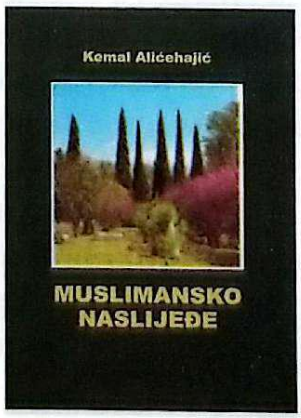

škola obustavila nastavu. Tada se sa svojim drugovima pridružio studentima Šumarskog fakulteta u antifašističkim demonstracijama koje su održane 27. marta 1941. godine s parolom *Bolje rat nego pakt*. To su bili i prvi koraci u orijentaciji Kemala Alićehajića kao budućeg antifašiste i pripadnika Narodnooslobodilačkog pokreta.

Iz Sarajeva se početkom rata vratio kući u Kotlanice. Ubrzo je otišao na praksu u Pilanu Ustiprača na Drini. Tu je stigla i grupa mladića iz Vlasenice, među njima i Derviš Sušić koji je, kao učenik učiteljske škole, sa Kemalom bio zajedno u internatu. Već u augustu vratio se u Tešanj. Družio se sa grupom omladinaca koji će se ubrzo politički angažirati u pripremi antifašističke borbe. Ipak, odlazi u Sarajevo i

upisuje 2. razred STŠ. Susretao se sa omladincima za koje se pretpostavljalo da su članovi SKOJ-a. Uočeno je to od strane vlasti NDH, pa je bio uhapšen. Iz zatvora su ga roditelji izvukli preko Hamdi-bega Kurbegovića koji je bio visoki funkcioner u ustaškoj državnoj upravi.

Dolaskom u Tešanj Alićehajić se uključio u ilegalni rad. Pri formirajnu rukovodećeg aktiva SKOJ-a, Kemal je izabaran za sekretara. Bio je povezan sa poznatim aktivistima među kojima su bili Esma Eminagić, Šemsa Galijašević, Raza Hadžismailović i drugi. Dolaskom Adema Hercegovca i Edhema Pobrića na područje Tešnja, skrivanih na prostoru Raduše, uspostavio je kontakt i sa njima. U julu 1943. godine odlazi u Drugu krajišku NOUB čiji je štab kraće vrijeme boravio na Ravnama, u kući Mahmuta Galijaševića, člana Narodnooslobodilačkog odbora Tešanj. Učestvujući u borbama ove brigade na području srednje Bosne, Kemal je ranjen u noge. Poslije boravka na više ratišta u jednom maršu zbog teškoća sa ranjenim nogama i promrzlosti zaostao je za jedinicom, kao i Tešnjak Drago Gverić. Tražeći sklonište u jednom selu, bili su zarobljeni od strane četnika, nakon čega su predati njemačkim vojnicima, a oni su ih otpremili u domobranski zatvor u Teslić. Iz zatvora u Teslić prebačen je u zatvor u Doboju, a zatim u Zenicu, gdje je bilo stotinjak zarobljenih partizana. Nakon toga upućen je na liječenje u Bolnicu u Sarajevo - zatvorsko odjeljenje, a nakon manjeg oporavka dospio je u logore u Slavonskom Brodu i Zagrebu. Najzad, početkom aprila 1945. godine došao je kraj zarobljeništvu: u Sisku je izvršena razmjena zarobljenika, pa se Kemal Alićehajić našao na slobodi.

Po oslobođenju zemlje, u novembru 1945. Alićehajić je izabran za organizacionog sekretara Sreskog komiteta KPJ, kasnije za predsjednika Sreza Tešanj, a njegovi prethodnici na dužnosti predsjednika bilu su Teufik Smailbegović, Mahmut Galijašević i Vaso Zelenković.

Kemal je u martu 1947. godine zasnovao porodicu sa Ajšom Dizdarević sa kojom je imao tri ćerke. U oktobru 1948. godine premješten je iz Tešnja na posao u Ministarstvo industrije i rudarstva NR BiH. U ovom je ministarstvu radio do septembra 1951. godine, kada odlazi u Kliničku bolnicu u Sarajevu na dužnost pomoćnika upravnika Bolnice. Slijedeću dužnost obavlja, u svojstvu ekonomskog savjetnika, u Republičkom vijeću Saveza sindikata za BiH. U tom svojstvu imao je nekoliko studijskih putovanja u Švedsku, Englesku i još neke zemlje. Dolaskom u Sarajevo, posvetio se školovanju, završivši realnu gimnaziju, polažući dopunske ispite kao svršeni učenik STŠ. Zatim je diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu kao vanredni student, a u međuvremenu ovladao je engleskim i ruskim jezikom. Postdiplomski studij završio je u Beogradu odbranom teme *Problemi ekonomije preduzeća.*

Poslije završetka školovanja, dok je radio u Sindikatu, otvaraju mu se velike mogućnosti odlaska na rad u inozemstvo. Na međunarodnom konkursu primljen je za ekomoskog savjetnika u vladi Tanzanije, tako u februaru 1965. godine odlazi na rad u Dar es Salaam. Jedno vrijeme i njegova familija boravila je u Tanzaniji. U ovoj afričkoj zemlji sticao je iskustva i stvarao prijateljstva u višim krugovima ra-

deći na razvojnim programima, boraveći u različitim firmama ove zemlje. U ovom svojstvu poslovno je putovao preko Indije i Hong Konga u Japan. Nakon trideset mjeseci boravka u Tanzaniji, vrato se u Bosnu i Hercegovinu. Ponovo je na radu u Sindikatu. U 1968. godini porodica Alićehajić doživjela je tragične trenutke, jer je Ajša, Kemalova supruga, preminula. Posao će nastaviti u Republičkom zavodu za plan.

U 1970. godini ponovo je otputovao na rad u Tanzaniju, ovog puta kao predstavnik "Energoinvesta" koji je već u to vrijeme bio poznata kompanija specijalizirana za izgradnju ključnih infrastrukturnih objekata, posebno dalekovoda. Uslijedile su posjete susjednim i drugim zemljama u Africi i kraći boravaci u njima.

Novembra 1973. vraća se u Sarajevo, u "Energionvest". Uslijedila su poslovna putovanja u Meksiko, Libiju, Iran, Egipat, Zambiju, Dubai. U Iranu se zadržao na radu nešto duže, ugovarajući izgradnju kapitalnih projekata. Iz ove zemlje poslovno je odlazio u Pakistan i Indiju. U Iranu je boravio u vrijeme iranske revolucije i dolaska na vlast Homeinija, o čemu je sam pisao. O njegovom spisateljstvu biće riječi u nastavku. U Energoinvestu je, prema Kemalovom kazivanju, dolazilo do nesporazuma u kojima je on dokazivao da su neke odluke, kada je riječ o poslovanju ove firme u inozemstvu, problematične i štetne po firmu. Neki predstavnici u pomenutim zemljama poslove nisu obavljali na pravi način.

Kemal Alićehajić je nakon dugogodišnjeg velikog iskustva i ispješnog rada, posebno kao predstavnik "Energoinvesta" u zemljama Afrike i Azije, početkom 1986. godine penzionisan. Potom je, zbog nekih poslova koje je on vodio, angažiran volonterski - da ih završi ili da nove ljude uvede u posao i upozna ih sa stanjem i prilikama koje ih očekuju.

Kao obrazovan čovjek sa velikim iskustvom i poznavanjem prilika u pojedinim zemljama, počeo je da piše na različite teme. Dobro poznavajući engleski jezik, u njegovim knjigama se osjeća da su mu bile dostupne knjige značajnih svjetskih autora, pa je uz vlastita saznanja i iskustvo do sada napisao slijedeće knjige: *Palestina od Abrahama do Intifade*, *Iz Kotlanica na četiri kontinenta*, *Mala čitanka kapitalizam-fašizam-socijalizam*, *Horde zla u Mostaru*, *Otrovni darovi nacionalizma*, *Muslimansko naslijeđe*, *Cionizam - istorijska greška Izraela*.

U ovim njegovim knjigama sadržan je originalan i specifičan način ličnog predstavljanja čitaocima, pa kaže: "Zadnji put sam se rukovao sa Josipom Brozom Titom 1977. godine u Teheranu, sa šah Muhamed Rezom Pahlevi 1977. u Teheranu, sa Juliusom Njerereom 1986. u Mbeji, Tanzanija, rukovao sam se sa Če Gevarom u februaru 1965. u avionu Kairo-Najrobi, Ču En Lajem 1966. u Dar Es Salamu, rukovao sam se sa brojnim ministtrima u Aziji i Africi gdje sam radio. Nikada to nisam smatrao referencom za vlastitu javnu promociju."

Knjiga *Iz Kotlanica na četiri kontinenta*, za razliku od ostalih, porodičnog je i biografskog karaktera, ali i svojevrstan putopis u kojem se, pored ostalog, iznose prilike, običaji, tradicija, mentalitet, osobenosti pojedinih naroda u državama u kojima je autor poslovno boravio. Nisu izostali ni lični doživljaji, ne samo u sferi poslovnosti već i oni emotivni, sa delikatnostima i pikanterijama. Ova knjiga

štampana je u ograničenom broju primjeraka, a oni koji su je pročitali, uz pohvale o najvećem njenom dijelu, smatraju da postoje i kontraverze u slobodnim interpetacijama autora o onome što se, inače, naziva diskretna privatnost.

Kemal je, zajedno sa prijateljem Huseinom Hadžismailovićem, bio angažiran da se rukopis o Narodnooslobodilačkom ratu na tešanjskim prostorima, autora Advana Hozića, objavi u knjizi *Tešanj i tešanjski kraj 1918-1945. godine*. Promocija ove dragocjene knjige obavljena je 1999. godine u Centru za kulturu i obrazovanje u Tešnju. Promociji je prisustvovao autor, književnik Advan Hozić, a o knjizi su govorili pomenuti Tešnjaci i akteri ratnih događanja, kao i Nikola Stojanović.

Kemal Alićehajić rado dolazi u Tešanj iz Sarajeva, gdje stalno živi. Posjeti porodicu, ode u svoje Kotlanice... Svoje knjige štampao je u tešanjskim štamparijama i promoviše ih prvo u Tešnju.

(August 2011.)

MUHIDIN ALIĆEHAJIĆ

Muhidin Alićehajić je u tešanjskom kraju, pa i šire, bio dobro poznata i cijenjena ličnost. Sama činjenica da je u Tešanj došao kao prvi domaći ljekar i način kako je sa puno neposrednosti i pristupačnosti obavljao svoj posao, posjećujući pacijente, one iznemogle, i u najzabačenijim selima, dovoljna je za prethodnu konstataciju.

Rođen je 1930. godine u Tešnju. Sin je Abdulaha i Đule, rođene Kapetanović, iz Vitine u Hecegovini. Njegovi roditelji su pored Muhidina imali i Kemala, Izudina, Adila, Nevzetu, Baisu, Sadetu i Aminu. Bio je oženjen Brankom sa kojom je imao dva sina. Nakon dužeg vremena od smrti supruge Branke, ponovo će se oženiti Tešanjkom Minom Morankić.

Osnovnu školu završio je u Tešnju, a gimnaziju u Doboju. Medicinski fakultet pohađao je u Sarajevu. Upisu u gimnaziju u Doboju 1946. godine prethodilo je njegovo učešće u Narodnooslobodilačkom ratu. Iako sa nepunih petnaest godina, dakle kao dječak - stupio je u jednu od tešanjskih brigada 1944. godine. Po oslobo-

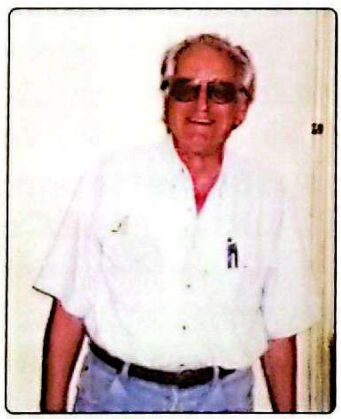

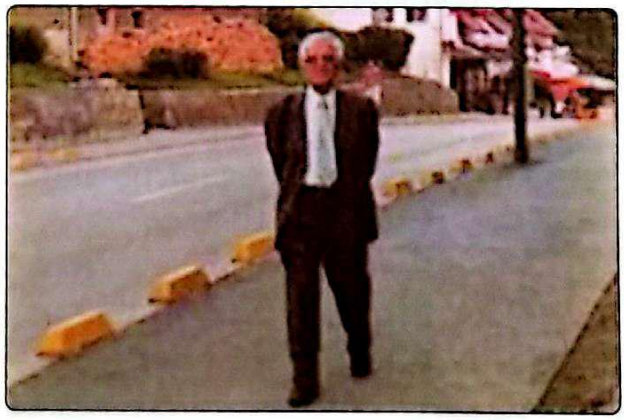

đenju Tešnja (9.9.1944.) ova jedinica, jedna četa, imala je svoje postrojavanje u sadašnjoj ulici Ali-paše Hećimovića. Mi nešto mlađi dječaci, gledajući Muhidina u partizanskoj uniformi i s kratkom talijanskom puškom, bili smo mu zavidni. On je tom prilikom bio ponosan, kako to samo dječaci mogu biti: smješkao se.

U Tešanj je kao ljekar stigao 1961. godine, i tada je kao ljekara zatekao samo dr. Nikolu Ljahova, mada su se u međuvremenu zapošljavali i drugi ljekari, ali se u Tešnju nisu dugo zadržavali. Krajem šezdesetih godina proteklog stoljeća Alićehajić je vršio i dužnost direktora Doma zdravlja. Za njega je bilo karakteristično, da je imao uvijek veliki broj pacijenata u njegovoj ordinaciji, i to ne samo sa područja općine Tešanj. U toj prisnosti sa pacijentima i valjda da se ne osjećaju "kao da

neće doći na red", on ih je u ordinaciji u isto vrijeme imao po nekoliko. Neki su mu u tom smislu stavljali primjedbe, ali on je, po svojoj prirodi, radio onako kako je on mislio da treba.

U želji da ode na specijalizaciju, uspio je jedino "dobiti" hirurgiju. Poslije specijalizacije zaposlio se Općoj bolnici u Doboju, gdje je živio sve do 1992. godine, do početka agresije na Bosnu i Hercegovinu.

Jednom sam, osamdesetih godina, bio u posjeti majci koja je ležala na internom odjeljenju, gdje su šefovi bili dr. Vajdić i dr. Kočo. Sreo me je Muhidin i pitao što ću u Bolnici. Kad sam mu rekao, skoro se ozbiljno naljutio na mene zato što mu to nisam odmah javio, jer bi je on posjećivao i brinuo o njoj. Krenuo je sa mnom do pomenutog odjeljenja, mada nije bilo vrijeme za posjete. Tamo se našao i dr. Vajdić. Tada je Muhidinu jasno dao do znanja da ne bi trebao dolaziti na njegovo odjeljenje. Nije mi trebao objašnjavati razloge za takav odnos. Ta komunikativnost i neposrednost sa pacijentima, odlazak im u posjete, dakle zbog ponašanja kao pravog narodnog ljekara, bila je razlog da ga neke kolege nisu baš simpatisale. Radeći u Bolnici u Doboju, doživio je i infarkt. Kad bih ga posjećivao, prvo što bi rekao bilo je:

"Kad se oporavim (bio je uvijek optimista), zakazujem ti šah-meč."

Veoma je volio ovu igru. Nikada nije dozvoljavao da bude u inferiornom položaju ni prema znatno jačim igračima od njega. Njegova dobijena partija uvijek je bila "vrednija" od protivničkih dobijenih pet.

Neko vrijeme radio je kao ljekar i u Libiji. Njemu se nekako, moglo bi se reći, "nije dalo u parama". Nije on tome posebno ni težio, to je dobro poznato. Naime, on je u Libiju, za razliku od drugih kolega, otišao na osnovu međudržavnih ugovora o pomoći Jugoslavije Libiji, pa je imao znatno manju plaću od onih kolega koji su u ovu zemlju došli u drugom aranžmanu.

Muhidin Alićehajić imao je više hobija. Pored već pomentog šaha, bio je zaljubljenik u putovanja u egzotične zemlje, pa se tako našao sa kamerom u ruci u Africi, gdje mu je brat Kemal radio kao ekonomski savjetnik, a kasnije i kao predstavnik Energoinvesta u Tanzaniji i drugim afričkim zemljama.

Još za vrijeme studija bio je zajedno sa suprugom Brankom, inače glumicom amaterskih pozorišta u Tešnju i Doboju, jedan od uvaženih članova KUD-a "Slobodan Princip Seljo" u Sarajevu. Neke svoje školovane prijatelje iz ovog društva Muhidin će dovesti u Tešanj, kao što je bio slučaj sa profesorom Elijem Vulićem. On će ta svoja iskustva iz folklora prenijeti u Tešanj i biti aktivan u KUD-u "Izudin Mulabećirović Izo". Svoje odlično poznavanje folklora prenijeće na mnoge iz mlađih generacija. Boraveći u Zagrebu za vrijeme i poslije rata, i tamo će osnovati kulturno-umjetničko društvo. Kad je tokom 2011. godine u Tešnju gostovao književnik Enes Kišević, veliki Muhidinov prijatelj, pjesnička veče bila je potpuno u znaku Muhidina Alićehajića odnosno posvećena njemu, na kojoj je Kišević predložio da se jedno folklorno društvo u Tešnju nazove po Muhidinu Alićehajiću. U vezi sa folklorom, njegova preokupacija, posebno odlaskom u penziju, bile su narodne nošnje kod Bošnjaka. Pripremao je rukopis za knjigu o ovim nošnjama,

dokazujući da su ne mali broj bošnjačkih tradicionalnih nošnji prisvojili drugi. Nažalost, nije stigao da ovaj rukopis bude i objavljen. Nadati se je da će na tome poraditi njegova porodica.

Za vrijeme rata (1992-1995) dr. Alićehajić će u svojstvu predsjednika Crvenog križa Bosne i Hecegovine biti u Zagrebu, u funkciji prikupljanja pomoći za stanovništvo u BiH, posebno u lijekovima i drugim potrepštinama. Istovremeno je bio aktivan i na drugim poljima u Bošnjačkom kulturnom centru u Zagrebu. U više navrata sa književnicim i drugim kulturnim radnicima iz Hrvatske dolazio je u Tešanj, kada su u Centru za kulturu i obrazovanje priređivane odgovarajuće kulturne manifestacije.

Muhidin Alićehajić se posljednih godina pred smrt borio sa bolešću, ali nije prekidao svoje već pomenute aktivnosti. Ipak, smrt je bila jača i od njega ovakvog kakav je bio, pa je preminuo u Tešnju 11.6.2010. godine tražeći od porodice da dođe u Tešanj i u svom Tešnju okonča život, te da tu bude i sahranjen.

(Juni 2011.)

FRANJO BESEMER

Ova priča pokušaj je da se progovori o skromnom životu jedne ličnosti, tragičnom djetinjstvu, ljudskosti, a posebno o izuzetnim radnim rezultatima koji su ljudima, društvu, ostavili prirodne resurse i blagodati. Riječ je o diplomiranom inženjeru šumarstva Franji Besemeru koji svoje odskora penzionerske dane provodi u Teslići gdje stalno živi, ali, kako kaže, i u svom Tešnju za koji ga vezuju mnoge uspomene i prijateljstva.

Franjo Besmer rođen je u Pančevu 1937. godine, u mnogobrojnoj zanatskoj porodici. Otac mu je Nijemac, porijeklom iz Frankfurta, a majka Austrijanka. Njegovi preci doselili su u Banat kao kolonisti u periodu vladavine Austro-Ugarske. Kako obično biva u ratnim prilikama, Drugi svjetski rat donio je Banatskim Folksdojčerima (Nijemci rođeni u drugim zemljama) krupne promjene u životu, događanja, a posebno i stradanja poslije pomenutog rata. Već 1945. godine i poslije Besemeri su, zajedno sa mnogim drugim, trebali da budu ekstradirani u Njemačku. Prije toga

prethodio je težak život u sabirnim centrima kojih je prema Franjinom pričanju, bilo oko 60. U jednom od njih on je proveo četiri godine. U ovakvim životnim uslovima umrla su mu majka, otac, sestra i još neki članovi šire porodice. U Rudolfu, kasnije Kničaninovom, naselju kod Novog Sada - formiran je dom za ratnu siročad u kojem je bilo smješteno oko 1.200 djece različitog uzrasta, većinom bez roditelja. Nakon godinu dana djeca su premještena u dom u Žitištu kod Zrenjanina. Slijedeće odredište bilo je Sarajevo, gdje je bilo smješteno 60-tak djece iz Banata. To je već 1948. godina, a putovanje će se nastaviti do krajnjeg odredišta u Dječijem domu u Tešnju, gdje su, prema pričanju ličnosti o kojoj je riječ, veoma lijepo primljeni. U Domu u Tešnju bilo je 120 djece - sad već učenika, od kojih deset iz Banata,

među kojima je bio i Franjin brat. Djeca su počela zaboravljati ratne i poratne golgote i traume, školovani su i bivali uključivani u društveni i sportski život i izvan škole i doma.

Od ovih deset Banaćana, koji su, treba i to reći, bili dobri u učenju i vladanju, njih devet otišlo je u Njemačku, ostao je jedino Franjo. Navodno je upravnik Doma, na upit da li svaki od dječaka želi putovati u Njemačku, odgovorio da to Franjo ne želi. Motiv je vjerovatno bio u tome što je ovaj dječak postao ljubimac vaspitača, osoblja Doma i drugih. Ovu djecu, kad bi u "stroju" išla u školu ili na igrališta, Tešnjaci su nazivali "domcima".

Da su ova djeca - ratna siročad ostali dugo vremena u emocijama Tešnjaka, pokazaće i jedan dobro organizirani susret sa njima 1974. godine kada su svi bili pozvani iz mnogih krajeva bivše države na obilježavanje 30-godišnjice oslobođenja ovoga grada. Veliki broj njih, tada već inžinjeri, profesori, oficiri..., odazvao se pozivu. Doveli su neki od njih svoju djecu i supruge, a bilo je pri tim susretima suza, radosti i obnavljanja lijepih uspomena.

Poslije završene osnovne škole Franjo Besmer je školovanje nastavio u svom rodnom Pančevu, gdje je završio gimnaziju, a nakon toga i Šumarski fakultet u Beogradu. Pri tome je pokazivao veliku upornost, uprkos teškim materijalnim uslovima školovanja s kojima je duže bio suočen, sve do, kako sam kaže, dobijanja studentskih kredita. Dok je obavljao praksu u Srbiji (Guča), susreo se sa Tešnjakom Eminom Eminagićem koji je u preduzeću "Borja" Teslić obavljao neku od rukovodnih dužnosti, i on mu je ponudio da dođe u ovo preduzeće. Ovdje će provesti na radu kao izuzetan stručnjak i entuzijasta puni svoj radni vijek, do rata 1992-1995 godine.

Nakon nekoliko godina rada stekao je povjerenje i afirmaciju i dobro će upoznati veliko šumsko prostranstvo posebno teslićke i tešanjske općine, te će mu biti povjeren rad isključivo na uzgoju i podizanju novih šuma. U saradnji sa mnogobrojnim organima i organizacijama, posebno onim koje su finansirale pošumljavanje pomenutih prostora, Besemer je radio programe i operativne planove na kojima je neposredno radio i uspješno ih realizirao.

Prema Franjinom kazivanju, što je inače i šire bilo poznato, od 1975. godine u prosjeku se pošumljavalo oko 600 hektara godišnje. Gotovo je nevjerovatan podatak da je ovaj stručnjak u posljednjih petnaestak godina, organizirajući i direktno operativno radeći lično zaslužan za sadnju preko 20 miliona sadnica jele, bukve, hrasta...

Šta ovaj, nazovimo ga s pravom, veliki ljudski poduhvat predstavlja za današnja i buduća vremena sa ekonomskog, ekološkog, zdravstvenog i šireg značenja, te sa stanovišta zaštite zemljišta od erozije i očuvanja vodotokova - nije potrebno posebno naglašavati.

Besemer je intenzivno radio i na mnogim drugim poslovima, kao što je urbano pošumljavanje parkova, zelenih površina, površina na kojima su smješteni industrijski kapaciteti, škola, zdravstvenih i drugih ustanova.

Ovaj nadasve skromni čovjek zaslužan je za projektovanje i izgradnju oko 20 kilometara kamionskih i 150 kilometara traktorskih izvoznih puteva koji su u upotrebi uzgoja i eksploatacije šuma, ali i značajnih infrastrukturnih objekata za mnoga naseljena i udaljena područja teslićke općine, što je također u funkciji njihovog otvaranja i privrednog razvoja.

Ovim se ne završava njegov ukupni doprinos ekonomskom i društvenom razvoju. On je svojim znanjem i ogromnim iskustvom doprinio edukaciji ljudi na ovim "šumskim prostorima i poslovima", radeći pored ostalog i kao profesor 10 godina u Šumarskoj školi u Tesliću, a vodio je goransku organizaciju u ovom gradu.

Zaljubljenik šume i veliki pobornik ekološke zaštite životne sredine, Besemer nalazi za svoju dušu i duhovnu inspiraciju da progovori o šumi svojim jezikom kojem ni poezija nije strana, a rado govori i o onome što je čuo i pročitao. Evo jednog proročanstva nekog indijskog plemena, koje je vječito aktuelno Besemer kaže:

"Posljednje drvo koje se posiječe,
posljednjom rijekom otrov poteče,
posljednja riba reš ispeče, čovječe."

Evo i nekoliko redova o Franji Besemeru onako kako ga kao čovjeka doživljavaju i poznaju njegovi mnogobrojni poznanici i prijatelji. On je jednog dana prolazio pored naselja Stenjak (dio Teslića na desnoj obali rijeke Usore). Uočio je dvije žene, jedna je u naručju držala malo dijete. Bio je u autu i pomislio je da žele u grad, možda do Doma zdravlja. Ove žene, prepoznavši ga, i same su se zaustavile. Na njegovo iznenađenje, mada je dijete bilo mršavo i bolešljivo, one ga nisu upitale za vožnju, već bi li pomenutom djetetu bio kum. Odmah je dao riječ ovim Bošnjakinjama. Nakon toga odrezale su mu dio kose i taj premen stavile ispod dječije glavice. Dao im je i nešto sitnog novca koji se našao u njegovom džepu, što je, inače, običaj u ovim prilikama. Franjo je darovan peškirom i šalom. Tako je postao nenadani kum i svjedok jednog narodnog običaja.

Sve do današnjih dana u prijateljskim je odnosima sa ovom porodicom koja je za vrijeme rata bila u izbjeglištvu u Jelahu, nedaleko od njihovog Stenjaka. Boraveći jedno vrijeme u Njemačkoj, također kao izbjeglica, Franjo Besmer je ovoj porodici, dječaku čiji je kum bio, pomagao šaljući im važne potrepštine, što je ublažavalo njihov izbjeglički život. On je uvijek rado viđen gost u ovoj porodici. Priča sličnih ovoj o Franji ima više, ali prostor ne dozvoljava da ih pomenemo.

Franjo, inače, živi u Gornjoj Vrućici, naselju nadomak Banje Vrućice, u svojoj skromnoj kući. U Tešanj svakoga mjeseca dođe po penziju, ali i češće svojim prijateljima.

(Januar 2008.)

ENIS BEŠLAGIĆ

O glumcima, pogotovo ako su među najboljim ne samo u svojoj zemlji već i u cijeloj regiji (naziv koji se sve više koristi za zemlje bivše Jugoslavije), sve je manje-više poznato. Takve javne ličnosti, preko njihovih pozorišnih prestava, filmova, kvizova i drugih raznovrsnih nastupa u elektronskim i drugim medijima, poznaju ljudi svih uzrasta. Mnogima su ovi glumci uzori, obožavaju ih mlađi. Jedan od takvih glumaca je sigurno Enis Bešlagić.

Rođen je u Tešnju 1975. godine. Otac Rusmir, trgovac, voli druženje, šalu, bilijar, šah... Majka Emina, rođena Kotorić, domaćica. Djed po ocu Mahmut, zvani Bešlo, korpulentan, odlučan čovjek, među prvim je ovladao "vještinom" voženja automobila u svoje vrijeme, Enisova nana po ocu u Tešnju, ali ne samo u Tešnju, poznata kao Tetka Nisva, ugostitelj, veoma društvena, voljela muziku i sport, bila duhovita. Enis kao da je "povukao" od nane ponešto gena kad je u pitanju nepo-

srednost, vesela priroda, duhovitost, smisao za muziku i pjesmu. Djed po majci Aljo bio je za svoje vrijeme obrazovan i poduzimljiv čovjek.

Enis Bešlagić sa suprugom Sabinom, rođenom Delić, ima sedmogodišnju kćerku Asju i četverogodišnjeg sina Maka. Porodica živi u Sarajevu.

Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Tešnju, a studij dramske umjetnosti u Sarajevu. Njegovo "stažiranje " kao da nije ni postojalo: vrlo brzo je otkriven njegov talent i šarm, i bio je uključen u različite glumačke uloge koje su mu povjeravane. Bez namjere da se nabroji najveći broj pomenutih uloga, praveći intervju sa Bešlagićem jedan novinar ga je nazvao "najtraženijim bosanskohercegovačkim proizvodom i da je dobro došao gdje god da se pojavi". A pojavljivao se sa uspješ-

nim ulogama u u serijalu "Lud, zbunjen, normalan", u filmu "Duhovi Sarajeva" zabavljao je s kolegom Milanom Pavlovićem TV gledatelje vicevima o Muji i Sulji, zapažena mu je u loga portira u "Našoj maloj klinici". Kritičari kažu da mu ova uloga u potpunosti odgovara, jer u njoj "razgaljuje prostodušnošću i vraća vjeru u dobrotu i poštenje". Kad je riječ o ovom serijalu, Enis Bešlagić je razgalio i svoje Tešnjake sa zastavom TOŠK-a - nogometnog kluba iz Enisovog rodnog Tešnja, sa tradicijom od 85. godina, stavljenom na vidno mjesto u svojoj portirnici. Očevidno je da on voli svoj grad i njegove ljude, pa ih eto ne zaboravlja i u iznimnim prilikama.

Da je glumac sa već pomenutih širih balkanskih prostora potvrđuju i podaci da je naprijed pomenutu seriju snimao u Ljubljani, film "Ivkova slava" rađen je u Srbiji, u Zagrebu, pored ostalog, vodi zabavnu emisiju Upitnik i u žiriju je glazbenog showa Supertalent. Sve su to projekti Nove TV iz Zagreba koja ga je odabrala za svoje tzv. zaštitno lice.

U komunikaciji sa mnogo ljudi, kolega, stvaraju se i prijateljstva. Enis naglašava da je najveći prijatelj u Zagrebu sa glumcem Zuhrom sa kojim je pokrenuo produkcijsku kuću. Jako puno rade, a kako Enis kaže: "Dijelimo probleme, ali se i veselimo ako nam se dogodi nešto lijepo." Ima prijatelje i među drugim glumcima i saradnicima. Zbog svih ovih anagažmana on je stalno na putovanju. Međutim, miri se s time, jer je to i satisfakcija uspješnosti i traženosti na ovoj vrsti tržišta. Trezvenjak je, ali kakav bi to bio glumac da se nikad ne nađe u kafani. Tako je u jednoj kafani, pričao je, bio povlačen za rukav od društava za različitim stolovima, otimali su se za koji će sto sjesti, zna se - tada malo fali, pa je imeđu društava došlo i do svađe. Morao je sjesti za jedan od tih stolova, a onda kad mu se išlo, uslijedilo je ono kafansko: "Sjedi! Nećeš ti nigdje!"

Za Enisa se može reći da je dobar tešanjski "ambasador". Nikad ne propušta priliku da sa ponosom ne istakne da je iz Tešnja, da ga za ovaj grad ne vežu samo rodbinske već i mnoge druge veze. Tako doprinosi afirmaciji svoje sredine. To se u Tešnju cijeni. Dobitnik je najvećeg općinskog priznanja. Općinsko vijeće Tešanj dodijelilo mu je *Plaketu* u povodu 10. decembra - Dana grada Tešnja, kao znak priznanja za izuzetan rad i postignute rezultate na afirmaciji općine Tešanj.

Ne treba sumnjati da će Enis Bešlagić u svom umjetičkom stvaralaštvu postizati još veće rezulatet i uspjehe, jer je, ipak, tek na početku svoje glumačke karijere.

(Juli 2011.)

AHMED BOSNIĆ

O ljudima čiji je život ispunjen bogastvom sadržaja, koji su uspješni novinari, publicisti, istraživači, koji su napisali desetine knjiga, koji su svjetski putnici i posjetioci najinteresantnijih svjetskih destinacija, mnogo toga bi se moglo napisati, kao što su i sami o tome mnogo napisali. Riječ je ovdje o Ahmedu Bosniću, rođenom Tešnjaku. Evo, sebi sam "naručio" prigodni tekst o ovoj izuzetnoj ličnosti.

Motiva ima više. Pored ovog što je kazanou samom uvodu, za nas Tešnjake draga je činjenica da je rođen u Tešnju, 1943. godine, da je rano djetinjstvo proveo u ovom gradu, da se u svakoj prilici rado sjeća tog svog djetinjstva iz kojeg pamti mnogo. Simpatični su mu nadimci njegovih drugova iz mahale Tabaci. O nekim detaljima iz druženja sa njima sjeća se više od vršnjaka i drugih koji stalno žive u Tešnju. O Ahmedu Bosniću i Tešnju biće govora i u nastavku. Nakon što se porodica preselila u Maglaj nastavio je osnovno školovanje, a zatim je završio gimnaziju.

Sa pripadnicima plemena Fore u Papui Novoj Gvineji

Rano se počeo baviti novinarstvom. Ja ću te prve njegove uratke preskočiti iz dva razloga: ne znam puno o tome, a i zauzeće mi "zadani" prostor za mnogo onog važnijeg što želim napisati. Pa ipak, poći ću od sedmičnika *Svijet*, rado čitanog u Bosni i Hercegovini i na prostorima bivše države. Uređivao ga je Bosnić sa kolegom, isto tako vrsnim novinarom i prijateljem, Slobodanom Stajićem. U jednoj prilici nama sagovornicima u druženju je ipak rekao da je početak bio sa pjesmicom *Pilot as*, koja je dobila prvu nagradu Radio Sarajeva, a napisao ju je kao učenik šestog razreda osnovne škole. Jedno od prvih novinarskih javljanja Bosnića kao devetnaestogodišnjaka bilo je iz Tešnja 1962. godine kada se u ovom gradu održavao prvi festival amaterskih pozorišta BIH.

U jednom intervjuu Ahmed pored ostalog kaže: "... U meni se konzervirala ta slika starog Tešnja u kome je svoje mjesto imao posljednji tešanjski telal Ašir, tajanstveni i susretljivi dr. Ljahov, prvi ulični razglasi, duge noći uz petrolejke i neprestani huk tajanstvenih pripovijetki o duhovnim bićima koja nastanjuju staru Gradinu i grički kamenjar. Sve me to nosilo i u meni je bujala znatiželja poput kakve plahe rijeke koju ni do danas nisam uspio obuzdati. Ona me i danas povuče da otputujem tamo gdje rijetko ko želi da ode. Ne bi svoj život mogao ni zamisliti bez tih poriva koji su najčešće jači od mene."

Bosnića su privlačile stare civilizacije, i to jedan od ključnih motiva njegovih putovanja i istraživačkog rada. U svoj *Knjizi tajni* kratko je i, reklo bi se, skromno naveo ponešto iz svoje bogate biografije. Organizator je i vođa novinarsko-istraživačkih ekspedicija na Filipinima, Kini (pustinja Gobi i južna obala) "Tragom Mojsija" (Egipat, Sinaj, Izrael...), "Putevima svile" (Indija, Kašmir, Nepal, Tibet...), "Zlatni trokut" (Burma, Laos, Tajland...), "Putevima tamjana" (Jemen, Saudijska Arabija, Jordan...), "Ande Amazon" (Ekvador, Peru, Bolivija, Brazil, Venecuela...), "Među posljednjim kanibalima" (Papua Nova Gvineja, Irijan, Daja...), "Na otoku kamenih džinova" (Rapa Nui), istraživao na otocima Polinezije, Mikronezije, Melanezije i Indonezije.

Poslije ovakvog obilaska svijeta, Ahmed Bosnić je čitaocima u velikom broju zemalja ponudio i knjige. Pored onih u kojima opisuje ova svoja fantastična putovanja, piše o temama kao što su izgubljene civilizacije, o misterijama svijeta, Atlantidi, naslijeđenim znanjima iz različitih oblasti života, tradiciji pojedinih naroda, sujeverju, mnogim tajnama i životu naroda koje savremena nauka još nije objasnila.

Pored bezbrojnih reportaža napisao je knjige: *Sve misterije svijeta* (1971), *Dan kada su učenjaci umirali* (1972), *Tajne iščezlih civilizacija* (1973), *Misionari iz svemira* (1974), *Tajanstveno more* (1975), *Izvan tijela* (1978), *Atlantida, najveća musterija svijeta*, *Točak sudbine* (1982), *Zapisi i hamajlije* (1999), *Bosna i Hercegovina - ono najbolje* (2003), *Knjiga tajni* (2007) i druge.

Kad se Bosnića upita koja je je od pomentih destinacija koje je posjetio ostavila na njega najveći utisak - on, jednostavno, nije u stanju da odgovori na to pitanje. Tu su mu sjećanja stalno u dilemama. Sve ih je intenzivno doživio i sve je duboko urezano u njegova sjećanja, i ne bi mogao reći šta je od čega zanimljivije.

Kad su pominjane njegove knjige, treba i to reći da mu je jedna od najdražih *Atlantida, najveća misterija svijeta*. Po njegovom mišljenju, Balkan je kolijevka evropske civilizacije, a Bosna i Hercegovina je srce Balkana. On misli da će ono što je posljednjih godina otkriveno u Bosni kad-tad zadiviti kulturni svijet naše planete. Otkriće kamenih kugli u dolini rijeke Bosne, a posebno otkriće Doline piramida u Visokom sa podzemnim lavirintima Ravne koji kilometrima povezuju najznačajnija zdanja podignuta u drevnoj prošlosti. Veliko kulturno nasljeđe su stećci - spomenici kakvih Evropa nema.

Ahmed Bosnić predsjednik je Upravnog odbora Fondacije Bosanska dolina piramida.

(Januar 2010.)

AMIR BRKA

Književnika Amira Brku upoznao sam u okolnostima vezanim za moje tekstove pripremljene za publikaciju *Tešanj - kulturno-privredni informator*, koja je izašla iz štampe septembra ratne 1995. godine, i za list *Gradina* koji je u to vrijeme objavljivan. Jedan od ovih tekstova dao sam Hajri Planjcu, direktoru i vlasniku *Planjaxa*. Hajro ga je pokazao Amiru, i od tada smo u čestim kontaktima, druženju i saradnji.

Amir Brka bio je glavni i odgovorni urednik *Gradine,* i već tada je on bio glavni nosilac poslova vezanih za izdavaštvo. Posjetio sam ga u Centru za kulturu i obrazovanje i tada smo duže razgovarali. Kako je bio predsjednik Stranke demokratske akcije, razgovor je vođen malo i o politici. Rekao je da se on želi posvetiti književnosti i aktivnostima u oblasti kulture, da je političku funkciju prihvatio u vrijeme agresije i borbe za opstanak, kao patriotski čin i obavezu, i da se neće politički angažirati u poslijeratnom vremenu koje je bilo na pomolu. Ja sam mu kazao da dob-

Lijevo Drago Marelja, desno Franjo Bratić

Sa suprugom Aidom u Efesu (Turska) 2010.

ro razmišlja i da bi to bilo dobro za njega lično, ali da za Tešanj ne bi. Tako sam rekao razmišljajući o tome ko će ga na tako važnoj funkciji zamijeniti u tom turbulentnom vremenu. Kasnije će se, međutim, pokazati da je ova njegova odluka bila najbolja i za Tešanj.

Poslije potpisivanja Dejtonskog sporazuma on je zaista dao ostavku na pomenutu funkciju, a kasnije je primio dužnost direktora Centra za kulturu i obrazovanje u Tešnju. Od tada počinje i naša saradnja. Na Amirov prijedlog, upućen 1996. godine Načelniku Općine Fuadu Šišiću, imenovan sam za predsjednika Upravnog odbora Centra. Mandat mi je trajao pet godina. Sada, iz ove perspektive, mogu da

kažem da mi je bilo zadovoljstvo obavljati ovu dužnost, raditi sa Amirom, a to znači postizati dobre rezultate u radu i ostvarivati u punoj mjeri funkciju koja nam je povjerena. Djelatnosti Centra: uspješno izdavaštvo, organizacija niza kulturnih manifestacija bogatog sadržaja, naučnih i drugih skupova, rad tribine Centra, angažman na zaštiti spomenika i afirmaciji naše kulturne baštine, kao i brojni drugi rezultati, privlačili su pažnju, pa su dolazile pohvale kako iz naše sredine tako i znatno šire. Doduše, u tom periodu bilo je pokušaja destrukcije od nekih odgovornih, pa i najodgovornijih ljudi, nastojanja da se ospore i omalovaže dobri rezultati, uskraćivanja ionako skromne financijske dotacije, ali sve je to prevladavano upornošću, strpljenjem i dobrim rezultatima.

Aktivnost Centra, kojeg je svojim radom u punoj mjeri personificirao upravo Amir, nalazila je sve više mjesta u različitim medijima. Centar postaje prepoznatljiv atribut grada i činilac njegove kulturne afirmacije. Poseban značaj ima činjenica da se sve to događalo u periodu u kojem je Tešanj, iz različitih razloga, ozbiljno gubio ukupni nekadašnji ugled koji je imao u Bosni i Hercegovini, pa i šire. A ličnost Amira Brke i njegovo književno stvaralaštvo, kao i smisao za organizaciju različitih kulturnih sadržaja, među kojima je izdavaštvo nekako najuočljivije, dobijaju visoke ocjene relevantnih faktora.

Konstantna karakteristika svih aktivnosti Centra u ovom vremenu bila je puna otvorenost za sve ideje, poglede, aktivnosti, multietničnost, njegovanje i stvaranje pravih, univerzalnih vrijednosti, pa i ideoloških različitosti, dakle prema svemu što život znači, u najširem smislu riječi.

U prvim godinama rada Centra neki su ljudi, pod neposrednim dojmovima onoga što se događalo za vrijeme rata, sumnjičavo i sa rezervom gledali na određene aktivnosti Centra i na angažman pojedinih ljudi koji nisu bili "po njihovoj mjeri". Diskretno su upućivani i prigovori o onome što nazivamo našom privatnošću, a što nije u skladu sa njihovim pogledima i uvjerenjima.

Ne mogu govoriti o Centru a da ne pomenem i neke velike projekte koji su realizirani ili su u pripremi. Riječ je, između ostalog, o vrlo uspjelom okruglom stolu *Generacija Izudina Alićehajića i začeci industrijskog razvoja Tešnja* koji je Centar organizovao 1999. godine, a referati su publikovani u Tešanjskom almanahu 2000. godine, zatim o također veoma značajnom skupu *Tešanjski prostor na početku 21. stoljeća* koji je realizovan 11.12.2004. godine i potom su prilozi objavljeni kao zasebna knjiga, o naučnom skupu o djelu dr. Adema Handžića, na kojem je rasvijetljen opus ovog uglednog historičara osmaniste što je, po mnogima, najznačajniji naučnik od onih koji su u Tešnju rođeni, a skup je održan 15. i 16.12.2006. godine, dok je zbornik objavljen 2008, o okruglom stolu o Mustafi Ćemanu koji je održan 2005. godine, o skupu povodom mojih osam knjiga koji je održan 13.12. 2008, a zbornik je objavljen 2009. godine, o naučnom skupu o književnom djelu Kemala Mahmutefendića održanom 2010. sa kojeg je zbornik objavljen 2011. godine, o skupu o životu i djelu Omera Pobrića održanom u decembru 2011. godine. Svakako najznačajniji događaj oye vrste jeste dvodnevni simpozij Tešanjski prostor u prošlosti koji je održan u decembru 2009. godine godine - povodom 450

godina od utemeljenja vakufa Gazi Ferhad-bega, jer je to bila prilika da se prošlost Tešnja osvijetli u cjelini i najozbiljnije do sada.

Mora se pomenuti da je Centar još 1996. godine započeo aktivnosti na pripremi projektne dokumentacije za gradnju zgrade tešanjske biblioteke koja je do 2001. godine bila u sastavu ove institucije, za šta se nisu mogla obezbijediti sredstva iako su idejni projekat i maketa urađeni. Takođe se ne može zaobići ni iniciranje obnove Gazi Ferhad-begovog sarkofaga, što je ostvareno 1998. godine, a u novije vrijeme krenulo se i u funkcionalizaciju naše tvrđave, slijedom projekta koji je takođe iniciran iz Centra, urađenog od strane Zavoda za zaštitu spomenika iz Sarajeva još 2000. godine. I u svemu ovome došla je do izražaja Amirova sposobnost da pokreće, kreira, koncipira i realizira važne, ali i veoma zahtjevne projekte. Ako mu se sugeriše neka ideja, on je brzo procijeni, odredi se prema njoj i, ako je dobra, još je obogati, a onda uslijedi i angažiranje na njenoj realizaciji. Istaknuo bih i činjenicu da je kod Amira važna suština: rad, angažman, rezultati, a ne improvizacija i efemernost. U druženju i saradnji nisam osjetio da pripadamo različitim generacijama i da samo zbog toga moraju postojati razlike u pogledima, shvaćanjima i u međusobnom odnosu.

O Amiru kao književniku govore mnogobrojni književni kritičari, uz ostalo i opsežna knjiga o njemu iz pera Vojislava Vujanovića Kozmologija riječi - poliptih o pjesniku Amiru Brki (Sarajevo, 2007.), dobivene brojne visoke nagrade za njegovu poeziju, za roman i stvaralaštvo uopće. Mnogo govori i činjenica da su njegove pjesme već prevedene na nekoliko stranih jezika. A za njegovo ukupno djelovanje Općinsko vijeće dodijelilo mu je 2005. godine Plaketu, najviše priznanje koje se u Tešnju daje pojedincu. O njegovoj književnoj i ukupnoj vrijednosti govori i to što je od 2003. godine bio dopredsjednik Društva pisaca BiH - da bi 2010. bio izabran i na funkciju predsjednika ove književničke asocijacije, što je glavni urednik časopisa Diwan iz Gradačca i član Redakcije Godišnjaka BZK "Preporod" u Sarajevu, što je član Upravnog odbora i žirija za nagrade Književne fondacije "Fra Grgo Martić" iz Kreševa, što je učesnik brojnih književnih festivala u BiH i u drugim zemljama...

Po svom znanju u oblastima za koje pokazuje interesovanje on je erudita, mnogo čita, prati izdavaštvo, prima mnogo knjiga na poklon, kao što ih i daje, u neposrednoj je komunikaciji sa mnogobrojnim ljudima, književnicima, književnim kritičarima, slikarima, naučnicima i intelektualcima različitih zanimanja i profila, ali i sa običnim ljudima. Amir je dobar retoričar, sa istančanim osjećajem da sve oko sebe pomno zapaža. Stiče se utisak da u nekim oblastima posjeduje enciklopedijska znanja. Želi i podstiče stvaralaštvo kod drugih, ohrabruje ih, ali kad treba - na odgovarajući način i daje do znanja da nešto nema istinsku vrijednost.

Amir voli intelektualne duele sa sagovornicima, a ako u njima prepozna uobražene, nadobudne, bez dovoljno znanja i argumenata o temi koja je predmet rasprave, zna biti nemilosrdan i ići do potpune diskvalifikacije sagovornika. Vispren je, pun dosjetki, viceva, i malo mu treba da asocira nekoga na nešto, da riječi koje svakodnevno koristimo iskonstruira, anagramira, napravi od njih kovanice, što je u

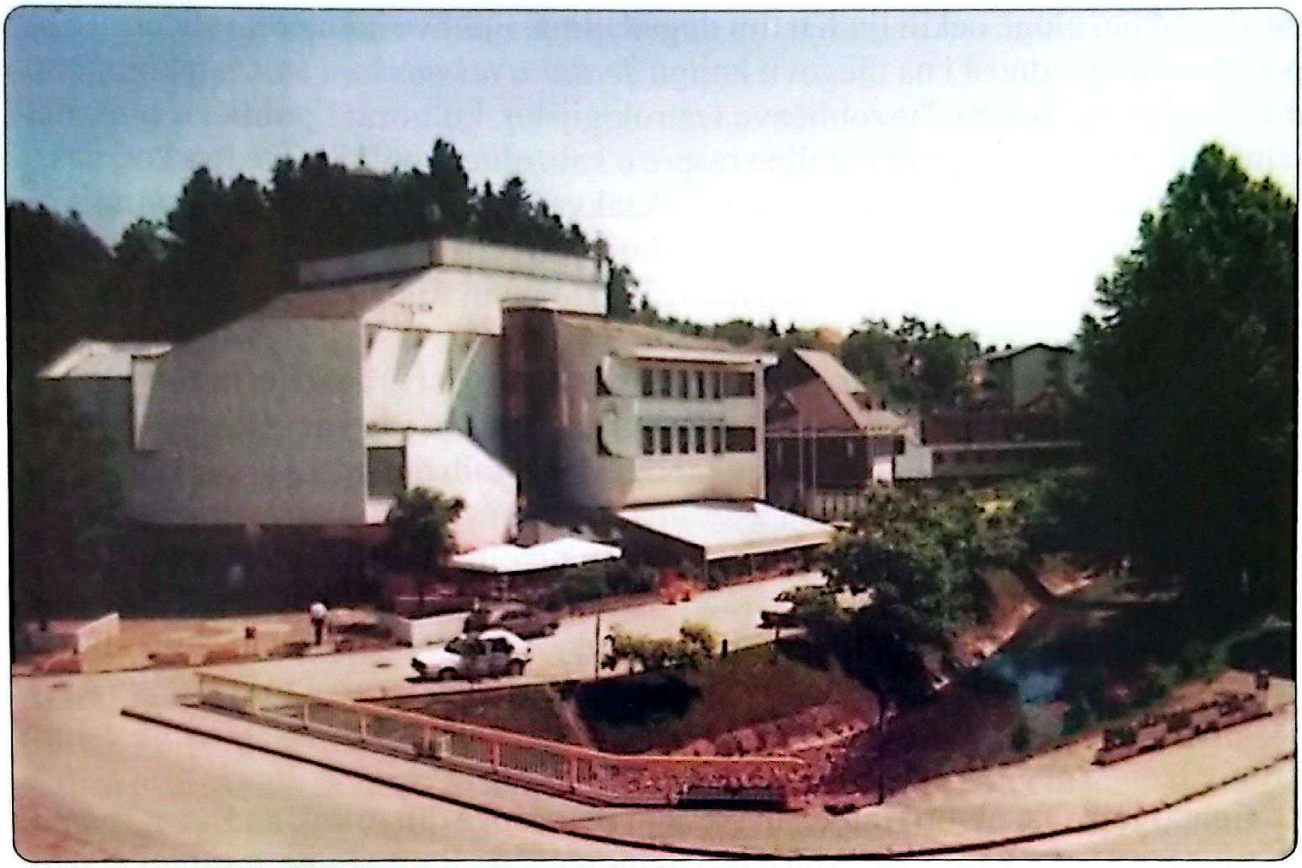

Središte mnogobrojnih kulturnih i društvenih manifestacija u Tešnju

društvu često predmet šale i zabave. Vrlo rado, kad je za to prilika, citira stihove velikih pjesnika, misli filozofa..., oni su mu i inspiracija u različitim prilikama, ali i duhovitosti iz svakodnevnog života.

Njegove šale na račun drugih ponekad su delikatne, sarkastične, mogu da pogode one na koje se odnose, ali te šale su izrečene u pravom trenutku, efektne su i u skladu sa vedrom atmosferom u društvu. Lucidan je, sa samo njemu svojstvenim opservacijama.

Poznat je i po tome što *nema dlake na jeziku,* zna biti i ters, ali oni koji ga dobro poznaju ne uzimaju mu to za zlo. Osjetljiv je na podvale, niskosti, laži, loše namjere, i tada reagira bez zadrške. Kod nekih pojedinaca zbog te svoje otvorenosti, superiornosti u znanju, a bogami i zbog njihove zavisti, ne uživa velike simpatije.

Privržen je porodici, supruzi Aidi, sinovima Ademu i Seadu, ali svjestan je, kako i sam kaže, da ga ponekad moraju i "podnositi". Izuzetno je osjetljiv kad dođe u poziciju u kojoj mora štititi ličnu samosvojnost, dostojanstvo, ponos, svoju građansku i liberalnu opredijeljenost, svoj bošnjački identitet. U svemu tome ponekad zna biti i "u zanosu", a onda je s manje tolerancije prema drugima, jer smatra da je potpuno u pravu.

Amir Brka svoja vlastita ubjeđenja spreman je, za razliku od nekih drugih intelektualaca, dokazivati činjenicama do kojih dolazi upornim istraživanjem, i o tome piše i objavljuje. Istražujući kulturnu povijest Tešnja, reafirmiše vrijednosti, piše o ličnostima čije biografije čine bit te povijesti, ali, isto tako, revnosno daje i kritičke ocjene o stanju duha u svojoj sredini, pa i šire, i demistificira neke javne predodž-

be, događaje, uloge nekih ljudi u tim događajima, njihove namjere, i slično. To se, pored ostalog, odnosi i na njegovu knjigu *Teatar u tešanjskom teatru* u kojoj, prema Gradimiru Gojeru, "razobličava teatrologijsku, kulturnu i političku provincijalnost... On je tvorac prve ozbiljne raspre o kauzalitetu politike i teatra kod nas, o instrumentalizaciji teatra kao takvog..." A takva je u cijelosti i njegova samosvojna, britka knjiga *Negativna geografija* za koju je u predgovoru istaknuti književnik i intelektualac Ibrahim Kajan konstatovao da takvih knjiga mi, u stvari, *imamo premalo.*

Kada je riječ o otvorenosti, on je zaista ima za drugo i drugačije, multikulturalnost smatra bosanskom realnošću, ali i bogatstvom. On joj daje podstrek i doprinos, što se može vidjeti i po sadržaju mnogih kulturnih događanja koje organizira Centar za kulturu i obrazovanje i akterima koji u njima učestvuju. Primjera za to ima mnogo na širem planu, ali i na lokalnom nivou. Mjesto ovdašnjih kulturnih događanja nerijetko je bilo "dislocirano" u Motel *Čardak* u Usori, dok mu je vlasnik bio Franjo Bratić, pjesnik i kulturni radnik, Amirov prijatelj, a neka kulturna zbivanja Centar je organizovao i u Jelahu, prvenstveno u prostoru Hotela "AA". Svemu tome svoj značajan doprinos daje i književnik Ivica Budulica Strikan, i drugi.

Centar je stalno otvoren za Tešnjake, kao i za mnoge druge koji ne žive u Tešnju, ali mu se vraćaju, kao što su Vojislav Vujanović, Gradimir Gojer, Ibrahim Kajan, Dragan Marijanović, Atif Kujundžić, Kemal i Sead Mahmutefendić, Tahir Mujičić, Ahmed Bosnić, Tonko Rajkovača, Osman Morankić, Momčilo Spasojević, Omer Pobrić, Ibrahim Mulaomerović, Drago Marelja i mnogi drugi.

Amir voli podijeliti radost i dobro raspoloženje sa drugima. A rijetko se čemu raduje kao knjizi dok je priprema, ali kada izađe iz štampe - on knjigu pomno posmatra i komentariše njen sadržaj i izgled. Imao sam priliku vidjeti da u traganju za odgovarajućim likovnim rješenjem naslovne strane utroši puno vremena. Rado podstiče tešanjske slikare da urade ta likovna rješenja i dizajniranje, ali ideje su skoro uvijek njegove.

O Amiru Brki moglo bi se kazati još mnogo toga. Drago mi je što u mojoj knjizi *Na tragovima tešanjske prošlosti* postoji tekst pod naslovom *Knjiga u grbu grada* koji je posvećen izdavaštvu Centra za kulturu i obrazovanje, a napisan u povodu izlaska iz štampe 50. knjige, u januaru 2001. godine. Sada ovo izdavaštvo broji već više od 100 knjiga, a zavidno je povećan i broj drugih kulturnih manifestacija održanih u ovoj kući.

(Decembar 2011.)

MUHAMED BRKIĆ

Brkić pripada generaciji koja je dala izuzetan doprinos od završetka Drugog svjetskog rata, a posebno od početka šezdesetih godina, na prevazilaženju dubokog siromaštva i zaostalosti, otvaranju perspektive i ubrzanog razvoja Tešanja i tešanjskog kraja. O kakvoj je generaciji riječ, za mlađe i one koji dolaze, po mom mišljenju veoma jezgrovito je kazao književnik Amir Brka na okruglom stolu održanom 11.9.1999. godine posvećenom ovoj generaciji: "Sa velikom sigurnošću usuđujem se tvrditi da je ova generacija mogla 'desiti se' samo tada: u vrijeme jednog velikog kolektivnog zanosa proisteklog iz proklamiranih vrijednosti tadašnjeg društvenog sistema. Zajedništvo, kolektiv, nadilaženje pojedinačnosti, borba za izlazak iz siromaštva, vjera u bolju budućnost, te samopožrtvovnost i spremnost na svakovrsno odricanje u ime nesumnjivo svijetlih transparentno istaknutih ciljeva - to su bile stvari u koje se vjerovalo..."

Muhamed prvi slijeva, prilikom otvaranja fabrike konfekcije "Napredak"

Muhamed Brkić rođen je 7. 4.1931. godine u Raduši, nedaleko od Tešnja, od oca Nurije i majke Ume, djevojačko Alihodžić. Rodili su desetero djece od kojih jedno umrlo godinu dana po rođenju. Sva su djeca u to vrijeme završila osnovnu školu, a muška stekla više i visoko obrazovanje. Muhamed je oženjen Adilom Bedak koja je, učeći kroz rad, stekla višu stručnu spremu. Kćerka Nađa završila je Filozofski fakultet, a sin Nedžad Ekonomski fakultet i postiplomski studij. Sada sa porodicom živi u Kanadi. Muhamed je završio osnovnu školu u Tešnju, a zatim je nakon otvaranja Medrese u Tešnju školske 1946/47. godine upisao ovu školu. Kako su po isteku prve školske godine zatvorene medrese u manjim mjestima, a ostale u većim sa statusom niže realne gimnazije, Muhamed se upisao u školu u Tuzli.

Nakon pohađanja četvrtog razreda samo do prvog polugodišta izdate su im diplome o završenom četvrtom razredu medrese. Prvo zapošljenje dobija početkom 1949. godine u Preduzeću za otkup žitarica, u Filijali u Tešnju, a neko vrijeme će raditi i u glavnoj Filijali u Doboju. Sjedište preduzeća zvanog DIRZIBiH bilo je u Sarajevu. U međuvremenu je služio vojni rok i pohađao školu rezervnih oficira u trajanju od dvije godine. Zatim je radio u Sreskom zavodu za socijalno osiguranje u Tešnju i Doboju do augusta 1958. godine kada upisuje i završava Srednju ekonomsku školu u Brčkom. Njegovo školovanje u Brčkom finansiralo je Trgovinsko preduzeće "Gradina" Tešanj, gdje će nastaviti sa radom u svojstvu sekretara. Upisao je vanredni studij na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu.

Prema odluci Općinskog komiteta, usmjeren je da obavlja dužnost direktora "Pobjede" 1960-1962. godine. Bilo je to vrijeme kada su ovu organizaciju sačinjavali automehaničari ("Polet") i limari ("Pobjeda"), ali i vrijeme u kojem su vršene intenzivne pripreme za novu "Pobjedu", proizvođača autodijelova u novoizgrađenoj hali u Bukvi. Bio je to direktorski posao sa brigom za obezbjeđenje posla za oko pedesetak radnika i obavljanje veoma teških tehničko-tehnoloških, ekonomskih i financijskih poslova na izgradnji praktično sasvim nove fabrike sa industrijskim načinom poslovanja, što je u Tešnju do tada bila nepoznta praksa. Fabrika se počela graditi i paralelno nabavljati oprema, a da za to nisu bila obezbijeđena sredstva niti drugi tehnički preduslovi, izuzev slanja na obuku kadrova u FAMOS. Posebno su u gradnji novog preduzeća imali veliku i nezamjenjivu ulogu budući direktor ove organizacije Izudin Alićehajić, predsjednik Skupštine Općine, i Edhem Pobrić, direktor Kreditne banke Sarajevo. O svemu ovome se dosta pisalo i govorilo na već pomenutom okruglom stolu i u drugim prilikama.

Vratićemo se ličnosti o kojoj je u ovom tekstu riječ. Nakon završetka svog dvogodišnjeg mandata u "Pobjedi", Brkić je imao ponuda za rad i u sredinama van Tešnja. Međutim, odlučio je da ostane u svom gradu. Obavljao je u ovom periodu (oko šest godina) dužnost sekretara Općinskog komiteta Saveza komunista. U periodu od oko šest mjeseci bio je bez radnog angažiranja, pa je iskoristio ovo vrijeme, plaćeno odsustvo i godišnje odmore, i nastavio sa vanrednim studijama i završio Ekonomski fakultet. Do 1969. godine Muhamed Brkić je obavljao dužnost načelnika Sekretarijata za upravno-pravne i inspekcijske poslove u Skupštini Općine. Volonterski je radio i rukovodio Fondom za socijalno ugrožena lica, Fondom za stipendiranje đaka i studenata i drugim fondovima i udruženjima.

U 1969. godini izabran je na konkursu za direktora konfekcije "Napredak". Kako je sam govorio, u ovoj firmi bio je sučeljen sa velikim problemima u obezbjeđenju poslova za nekoliko stotina radnika. U traženju mogućih rješenja pristupilo se integraciji sa KTK Visoko s ciljem da se koristi afirmacija ove firme i široka maloprodajna mreža sa vlastitim prodavnicama i skladištima širom Jugoslavije. Međutim, iskrsavali su veliki problemi, a posebno ukidanje Osnovne organizacije udruženog rada, a time i prava kolektiva i rukovodstva da odlučuju o najvažnijim pitanjima. Problemi su se nagomilavali, tako je da je ova "veza" raskinuta.

U mandatu Brkića izgrađen je velik poslovni prostor u "Naprektu", nabavljena savremena oprema i preduzeće je relativno uspješno poslovalo, dijeleći sudbinu

loših sistemskih rješenja za ovu tekstilnu granu privrede u kojoj se zapošljavala pretežno ženska radna snaga. Nakon odlaska iz "Napretka", a na insistiranje Izudina Alićehajića koji je odlazio na dužnost predstavnika UNIS-a u Istočnoj Njemačkoj, zasniva radni odnos u "Pobjedi", ne prihvatajući dužnost direktora već dužnost njegovog zamjenika za ekonomsko-finansijska pitanja. Nakon reorganizacije i formiranja dvije radne organizacije, Brkić je ostao raditi u ovom preduzeću, u Fabrici prečistača na mjestu pomoćnika (savjetnika) direktora do odlaska u penziju 1991. godine.

Brkić je u "Pobjedi" najviše uspješno radio na investicionim ulaganjima, i to u FAD, Toplanu i toplifikaciju industrijske zone Bukva i dijelova grada, zatim vodovoda iz usorskih polja do Bukve i Tešnja. Ne treba posebno isticati svu složenost i odgovornost u obavljanju ovih poslova kad su se događale stalne promjene, izmjene projekata i prilagođavanja novonastalim uslovima. Brkić tvrdi da je šteta što se nije nastavilo sa izgradnjom kanalizacije u Tešnju, za koju tvrdi da je cjevovod proveden do ispod toplane. Glavni nosioci izgradnje ove infrastrukture bili je "Pobjeda" i ENKER sa više od 70 posto sredstava, a dijelom se finansiralo, posebno vodovod, i iz sredstava samodoprinosa građana Tešnja i Jelaha.

Muhamed Brkić je i poslije penzionisanja bio društveni akativista. Bio je četiri godine vijećnik u Općinskom vijeću Tešanj, rukovodilac je u Udruženju penzionera u Tešnju i aktivista ovog udrženja na nivou Federacije BiH. Javno se oglašavao iznoseći svoja mišljenja o aktuelnostima, posebno ona o nepovoljnom položaju penzionera i uskraćivanju njihovih prava.

Pogled Muhameda Brkića na današnje društvene prilike je kritičan. Satkan je u nezadovoljstvu koje je, po njegovom mišljenju, generirano još od izvršene privatizacije, čije su posljedice veoma velike. On pored ostalog piše: "...Višestranačke vlasti su omogućile da se oduzme imovina višegeneracijskih stvaralaca koji su je sticali skoro isključivo svojim radom i ličnim ulaganjima. Ogromna većina njih je osiromašena od malobrojnih nosilaca vlasti i njihovih poslušnika... Vlasnike društvene imovine je prije privatizacije trebalo bar djelimično obeštetiti, a zatim pristupiti privatizaciji..."

Za Muhameda Brkića pored ostalog bi se moglo reći da je u društvenim poslovima koje je uspješno i odgovorno obavljao sve bilo podređeno cilju da se uspije, da se ostvari ubrzani razvoj i po cijenu nadilaženja onog pojedinačnog i ličnog koje će se sa većim dostignutim razvojem također navodno obezbjeđivati u većoj mjeri. Za njega su važile kvalifikacije strogog direktora, a komunikacija sa ljudima, radnicima, najčešće je bila uglavnom oficijelna, izuzev, naravno, užeg porodičnog kruga i prijatelja.

Brkić je za svoj dugodišnji rad dobijao visoka društvena priznanja, kao što su Orden rada sa zlatnim vijencem, Povelja Općine Tešanj, Spomen-plaketa Općine Tešanj, zatim desetak zlatnih i srebrenih znački, povelja, jubilarnih plaketa, zahvalnica i priznanja od radnih organizacija u kojima je bio na rukovodnim dužnostima, od institucija i drugih subjekata.

(Oktobar 2011.)

MUSTAFA CEROVAC

Nisu baš česti slučajevi da mladi ljudi, u konkretnom slučaju mladi pravnik, u kratkom roku napravi tako uspješnu karijeru kao stručnjak, političar, a posebno kao uspješan ratni komadant visokog ranga. Naravno, riječ je o Mustafi Cerovcu, rođenom 29.7.1954. godine u Trepču kod Tešnja. Četiri razreda osnovne škole završio je u Trepču, a ostale razrede u Tešnju. Pohađao je i završio gimnaziju u Tešnju. Pravni fakultet završio je u redovnom roku u Sarajevu 1977. godine. Oženjen je, ima dva sina.

Prvo zapošljenje odmah po završetku studija imao je u ENKER-u Tešanj od 13.7.1977. do 31.5.1997. godine (sa prekidom od dvije godine) na poslovima: pravnog referenta, šefa pravne službe, zamjenika direktora radne zajednice i pomoćnika direktora Preduzeća. Mustafa Cerovac sa 28 godina, od 1982. do 1984. godine, postaje predsjednik Izvršnog odbora Skupštine Općine. Ovu dužnost kao relativno mlad čovjek uspješno je obavljao. On se kratko bavio i bankarskim po-

Slijeva: Mustafa Cerovac, generali Hazim Šabić i Sakib Mahmuljin

slovima na dužnosti zamjenika direktora Komerc-banke u Tešnju. Stekavši potrebne uslove kao pravnik i iskustva na prethodnim poslovima, od 1.7.1998. godine bavi se advokaturom do današnjih dana.

Pripadnik je Armije RBiH od 13.4.1992. godine - u kojoj će obavljati vrlo odgovorne dužnosti, i to: pomoćnik Načelnika štaba za operativno-nastavne poslove Teritorijalne odbrane Tešanj od 13.4.1992 do 16.6.1992. godine, komandant prve tešanjske "Garave" brigade, kasnije 202, odnosno 372. Vbbr od 17.6.1992. do 7.3.1993. godine, komandant Operativne grupe 7 jug od 8.3.1993. do 25.2.1995. godine. Sa ove dužnosti, kad je vršena reorganizacija Armije i u okviru toga ukinute operativne grupe, postavljen je na dužnost načelnika roda pješadije i zamjenik

načelnika Uprave rodova u Generalštabu Armije RBiH od 26.2.1995. do 30.6. 1996. godine. Cerovac je 30.6.1996. demobilisan na lični zahtjev, u činu pukovnika.

Ostalo je žaljenje među ljudima što Mustafa Cerovac nije dobio čin generala, ali ne samo zbog njega već i zbog ovog kraja, njegovih saboraca i građana kojima bi i to bilo, na neki način, priznjanje za sve ono što su ostvarili u odbrani ne samo Tešnja i Maglaja već i za doprinos u odbrani Bosne i Hercegovine.

Mustafa Cerovac je za svoj rad dobio više priznanja među kojima su Devetoseptembarska povelja Općine Tešanj, Plaketa ENKER Tešanj, pismene pohvale Općinskog štaba Teritorijalne odbrane Tešanj, Okružnog štaba Doboj, Drugog korpusa Armije RBiH, nosilac je visokog priznanja "Zlatni ljiljan" po naredbi od 29.9.1993. godine, dobio je i pištolj sa posvetom komadanta Glavnog štaba Armije RBiH po Naredbi od 15.4.1994. godine i Plaketu Trećeg korpusa Armije BiH od 30.1.1995. godine.

Danas ima svoju advokaturu, i klijente koji u njega kao advokata, ali i kao čovjeka imaju povjerenje.

(Oktobar 2011.)

MUHAMED ĆATIĆ

U ljeto 2005. godine okupilo se društvo ispred kafane Islamske zajednice u Tešnju. Uz kafu i sokove, razgovara se o mnogo čemu. U društvu su Osman Gazić, Husein Saračević, Ramiz Ćostović, Baja Kahrimanović i još neki mještani za susjednim stolom. Pominju se stariji Tešnjaci za koje se vežu određena sjećanja.

Husein Saračević u nekom kontekstu započe razgovor o tome kako se nekad teško živjelo, posebno na selu. Saračević se sjeća da mu je majka u više navrata pričala o Muhamedu Ćatiću. On je sin poznatijeg mu oca Hasan ef. Ćatića koji je umro 1981. godine u 102. ili 103. godini života. Bio je vjeroučitelj, dobar teolog i pedagog.

Vratimo se Muhamedu koji je bio veoma vrijedan čovjek, svestran, bio je odličan povrtlar, zanatlija i dobar domaćin. Uzgajao je povrće i lično ga prodavao, najviše u Tesliću. Skoro je iz današnje perspektive nemoguće objasniti kako je je on to činio. Na svoja leđa bi stavio pun sepet, zvani stražnjak (takva dva bi obično nosili

konji), vezujući ga konopcima za ramena, a u rukama je nosio još dva manja sepeta. Do Teslića mu je tako "natovarenom" trebalo pješačiti najmanje 12 kilometara, preko sela Planje i uspona zvanog Klupe. Ako na pijaci ne proda svo ovo doneseno povrće, obilazio je domaćinstva u Tesliću i rasprodavao ostatak, a kasno naveče bi se opet pješice vraćao u Tešanj, u Deljkiće.

Muhamed je bio poznat i po tome što je prije više decenija sam proizvodio električnu struju za svoje domaćinstvo, koristeći je i za pokretanje naprava u proizvodnji prerađevina od voća i povrća. Uspješno se bavio popravkom kišobrana. Autor ovih redaka sjeća se da su komšije i drugi pokvarene kišobrane (bili su tada na cijeni) donosili do moje majke, a potom bi ih Muhamed odnosio na popravku i opet

ih vraćao popravljene, uz simboličnu naknadu za svoje usluge. Mada nije obavljao dužnosti u Islamskoj zajednici, bio je vjerski dobro obrazovan, pa su vjernici, koristeći njegovo zanje i poštenje, smatrali ga kao dio uleme.

U porodici je imao tragična događanja, ali ih je, u skladu sa njegovim pogledima na život, stoički podnosio.

Ove zabilješke o ljudima koji su se po svojim vrijednostima i osobinama isticali i na osoben način obilježavali svoje vrijeme pravim, pored ostalog, i s namjerom da se ponešto sazna i o teškim uslovima života u vremenu u kojem su živjeli i radili.

(april 2005.)

MIRSAD ĆEMAN

Rijetke su ličnosti koje su u političkom životu neprekidno više od dvije decenije, a da nisu u svom radu i angažmanu napuštale ili za neko vrijeme potisnule svoje osnovno zanimanje. Mada je Mirsad Ćeman obavljao visoke i odgovorne dužnosti i funkcije u Stranci demokratske akcije i u državnim organima, on se nije "odmicao" od svoje struke. Naime, on se na tim dužnostima uglavnom bavio svojom vokacijom, poslovima prava i pravnih nauka. Karakteristično je za Ćemana da u svom javnom životu nije davao povoda da ga se dovodi u negativne kontekste ni kao ličnost ni kao političara, što, nažalost, nije slučaj kod jednog ne baš zanemarljivog broja onih koji svoju "poziciju" dobro materijaliziraju, a da se ne govori i o težim kvalifikacijama. Naprijed navedeno, pored ostalog, preporučilo je Mirsada Ćemana da danas obavlja tako visoku državnu funkciju u zakonodavnoj vlasti kakva je sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Slijeva: Husein Galijašević, Osman Morankić, Amir Brka, Mirsad Ćeman

Rođen je 1.12.1955. godine u Miljanovcima, općina Tešanj, od oca Šerifa i majke Melke, rođene Pilav. Njegova porodica - supruga Zekija, rođena Skopljak, s kojom je u braku od 1981. godine, te kćerke Emina i Merima i sin Faruk - živi u Sarajevu. Emina je završila Prvani fakultet u Sarajevu, Merima Ekonomski fakultet u Sarajevu, a Faruk je student Ekonomskog fakulteta.

Mirsad je završio prva četiri razreda osnovne školu u Miljanovcima, peti-sedmi razred u Jelahu, a osmi u Prnjavoru gdje mu je otac Šerif neko vrijeme bio imam. Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu završava 1970-1975. godine. Za to vrijeme član je redakcije, a kasnije i odgovorni urednik đačkog lista *Zemzem*. Pravni fakultet Univerziteta u Banja Luci završava u periodu 1975-1979. kao redovan stu-

dent. Pravosudni ispit položio je 1998. godine u Sarajevu, a pripremao ga je i prije rata, ali nije ga prijavljivao zbog političkog angažmana.

Prvo zapošljenje Mirsada Ćemana je u Općini Tešanj 1979. godine kao pripravnika u Službi zajedničkih poslova, zatim je referent za organizaciju i unapređenje rada organa uprave, te referent za normativnu djelatnost. Nakon služenja vojnog roka, nastavlja rad u Općini sve do aprila 1982. godine kada prelazi na rad u Tvornicu svjećica i industrijske keramike ENKER Tešanj, gdje će ostati do 1990. godine. Obavljao je dužnost šefa-koordinatora Službe za samoupravne i pravne poslove.

Nakon prvih višestranačkih izbora 1990. godine do potkraj 1992. godine predsjednik je Izvršnog odbora Tešanj. Od 1990. do 2006. godine biran je za poslanika u zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini (Skupština SRBiH - Vijeće Općina, Parlamentarna skupština BiH - Dom naroda, Prestavnički dom, zatim Ustavotvorna skupština Federacije BiH, Parlament Federacije BiH - Dom naroda, Predstavnički dom).

Od 2006. godine lično je odustao od kandidovanja na izborima za poslanika kao i od učešća u izvršnoj vlasti kao i druge funkcije, te se tokom dvije godine bavio advokaturom, kao advokat u svom uredu u Sarajevu.

Za Mirsada u njegovoj već bogatoj radnoj i životnoj karijeri nastaje posebno značajan trenutak izborom 26.6.2008. godine za sudiju Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, koga bira Prestavnički dom Parlamenta Federacije BiH.

Do sada je o Mirsadu Ćemanu bilo govora o njegovom učešću o organima vlasti na svim nivoima, ali i njegov društveni, odnosno politički angažman od samog početka bio je veoma sadržajan. Kao mlad pravnik i društveni aktivista, uključen je u rad Socijalističkog saveza radnog naroda od mjesne organizacije, Općinske konferencije do Međuoćtinske organizacije SSRN Doboj. U Jelahu se nastanio 1984. godine u vlastitoj novoizgrađenoj kući. Kao zaposlenik u Općini Tešanj i ENKER-u, bio je angažiran u sindikalnoj organizaciji i član Predsjedništva Općinskog vijeća Saveza sindikata Tešanj. Angažiran je i u samozpravnim zajednicama (Skupština SIZ zdravstvenog osiguranja na općinskom, a zatim i na regionalnom nivou u Doboju), zatim u Međuopćinskoj organizaciji zajednice za cijene. Bio je i predsjednik Skupštine Titovog fonda za stipendiranje đaka i studenata. U razgovoru, u jednoj prilici, Mirsad je govorio i o tome da, mada nije bio član SKJ, zbog toga nije imao nikakvih problema u profesionalnom i općem kontekstu.

Od 1990. do 2006. godine član je Stranke demokratske akcije u kojoj je obavljao slijedeće funkcije: član Općinaskog odbora stranke u Tešnju, potpredsjednik SDA BiH izabran na Oosnivačkoj skupštini maja 1990. godine u Sarajevu. Ćeman je Predsjednik Glavnog odbora izabran na Prvom konkresu SDA održanom 1991. godine u Sarajevu i ujedno od juna 1992. godine do marta 1994. godine V.D. Predsjednika Stranke umjesto Alije Izetbegovića koji je jedno vrijeme "zamrnuo" funkciju Predsjednika SDA zbog razdvajanja funkcije člana i Predsjednika Predsjedništva BiH. Ćeman je od 1994. do 2001. generalni sekretar Stanke. Takođe je član Izvršnog odbora SDA u svim mandatima do istupanja iz Stranke juna 2008.

godine - zbog prestanka političkog angažmana izborom za sudiju Ustavnog suda BiH.

Mirsad Ćeman se bavio i bublicističkim radom, uglavnom u pravničkom kontekstu, ali pojavljivao se i sa skromnim proznim (priče), poetskim, satirično-humorističkim i drugim tekstovima. Koautor je *Priručnika za izradu pravnih propisa u Bosni i Hercegovini* u skladu sa savremenim dostignućima nomotehnike kao posebne discipline.

Za ličnosti kakve su Mirsad Ćeman, dakle oni koji su nadišli svoju sredinu i kojima su povjeravani poslovi i funkcije na najvišem nivoima, obično se ljudi pitaju jesu li i koliko doprinosili i razvoju sredine iz koje su ponikli. Odgovore i ocjene na takva pitanja teško je davati. Međutim, u konkretnom slučaju treba imati u vidu da Ćeman nije obavljao izvršne funkcije (mada su mu nuđene) sa kojih se može više i konkretnije iskazivati i lokalpatriotizam. To, naravno, ne znači da u određenim mogućim prilikama nije davao svoj obol onome o čemu je riječ. Neki su mi primjeri poznati, da li su bili i dovoljni - to je za ocjenu u nekim drugim prilikama. Ono što je neosporno jeste da je Mirsad ćeman doprinosio i da doprinosi afirmaciji sredine iz koje potiče, a to nije potrebno posebno obrazlagati.

(Juli 2011.)

MUSTAFA ĆEMAN

Mustafu Ćemana upoznao sam pedesetih godina prošlog stoljeća - sa mojim prvim zapošljenjem u Srezu Tešanj. Mustafa je u to vrijeme radio na poslovima budžeta i finansija u pomenutoj instituciji. Tada su mladi službenici imali dosta respekta i znatiželje kada su u pitanju starije kolege, pogotovo ako su obavljali stručnije poslove, bili šefovi službi, odjeljenja i slično. Mustafu sam doživljavao kao vrijednog i stručnog radnika opsjednutog svojim poslom. Iz njega je "izbijala" neka snaga i samouvjerenost.

O Mustafi, koliko se sjećam, malo se znalo. Nešto kasnije, prilikom jedne posjete Tešnju Hasana Grapčanovića, visokog funkcionera Komunističke partije, od njega se saznalo kako je Mustafa došao među "činovnike". Naime, prema njegovom kazivanju, ovaj je bio u poziciji da ima informacije o svim pripadnicima jedne jedinice Vermahta koja je zarobljena ili se predala partizanima. Među njima je bio i mladi tabor-imam ove jedinice Mustafa Ćeman iz sela Miljanovaca kod Tešnja.

Pod kakvim je okolnostima ovaj mladi svršeni učenik tuzlanske Okružne medrese dospio u ovu jedinicu, nije mi poznato. Njega je, kao obrazovanog mladića, kakvih je inače bilo malo, Grapčanović zadržao da mu obavlja razne administrativne i tehničke poslove.

Neko vrijeme radio je u Srezu, a kasnije u Doboju. Iz tog vremena kada se Mustafa bavio finansijama, ostala su neka sjećanja. Pravio je godišnje budžete, planirao investicije, koje će se finansirati iz budžeta, predlagao prihode i rashode koji će se odobravati u nadležnim institucijama u Sarajevu. Međutim, nikako da se odobri izgradnja trafo-stanice i dalekovoda od Doboja do Tešnja, što je bila nasušna potreba, jer se Tešanj "osvjetljavao" iz jedne dotrajale male električne centrale koja je

radila samo noću i zadovoljavala potrebe jednog dijela potrošača. U jednom od pomenutih predračuna Ćeman na svoju ruku "provuče" trafo-stanicu i dalekovod - kao da je to prihvaćeno od nadležnih sreskih i viših organa. Iz sredstava budžeta izgradiše se pomenuti objekti u vrijednosti tadašnjih 18 miliona dinara. Kad se otkrilo da za pomentu izgradnju nema punog pokrića, nastaše problemi. Tražila se odgovornost i kažnjavanje ne samo Mustafe već i drugih odgovornih. Sticajem okolnosti, i zbog činjenice da je investicija bila potrebna i uspješno izvedena, te zalaganjem poslanika iz Tešnja Salima Ćerića i Todora Vujasinovića, sve se po Mustafu dobro završilo. Istina, kažnjen je visokom novčanom kaznom, ali je kasnije kompenzirana honorarom za vanredno urađene poslove. Manje posljedice imali su neki službenici u banci koji su, zbog njihovih propusta i Mustafine snalažljivosti, bili premještani sa svojih radnih mjesta.

Eto, ispostaviće se da Mustafa nije mogao čekati da svjetlo što prije dođe u Tešanj, kao što je kasnije svojim istraživanjima doprinio da nešto od "svjetlosti" krene u svijet i iz Tešnja.

Radeći poslove, koje će ubrzo napustiti, on je i za to vrijeme često pominjao istraživanja, arhive, biblioteke... Sa žaljenjem je konstatirao da je jedna stara arhiva, u kojoj je bila i dokumentacija Muslimaske trgovačke i poljodjelske banke, uništena poslije 1945. godine. Sticajem okolnosti, ali prije svega zbog ličnog interesovanja, afiniteta i ljubavi, Mustafa će se početi baviti arhivama, bibliotekarstvom, bibliografijom i, uz velike napore i mukotrpan rad, postaće jedan od najvećih bibliografa u Bosni i Hercegovini. O tome će svoju riječ dati ljudi od nauke, a Mustafin ogroman stvaralački rad bi trebao biti predmet pažnje onih koji će znati vrednovati i koristiti njegovo djelo. Ja o Mustafi Ćemanu mogu i želim govoriti na jedan običan i neposredan način, jer je i sam posjedovao tu jednostavnost, neposrednost i entuzijazam za ono što želi da uradi. Ne asocira li "donošenje" biblioteke Hamida Dizdara u Tešanj na Mustafinu inicijativu i upornost koju je pokazao "dovođenjem" struje u Tešanj, ili na žaljenje za uništenom arhivom u Srezu, na to kakav je ovaj čovjeka bio? On je imao nešto urođeno, neki poseban suptilan odnos kad je riječ o dokumentu, arhivi, knjizi, istraživanju, dokazivanju sa fanatizmom onoga što je otkrio u svojim istraživanjima. Bilo je to posebno izraženo u slučajevima kad se nesvjesno, ali i sa očitom namjerom, potiskivalo i negiralo ono što su historijske činjenice, odnosno istina o Bosni i Hercegovini, njenim duhovnim vrijednostima, njenim narodima, a posebno bošnjačkom kojemu se mnogo toga osporavalo i iskrivljavalo.

Želim naročito istaknuti kupovinu biblioteke Hamida Dizdara. O tome su posebno pisali Amir Brka (*Svjetlosti kasabe*) i Alija Pirić (*Tešanjski almanah* za 2000. godinu). Ja bih tome dodao da je krajem šezdesetih godina bilo vrijeme kada se u općini Tešanj, u njenom privrednom i društvenom razvoju, događaju krupne pozitivne promjene. Pored povoljnog društvenog ambijenta za nastajanje i realizaciju lokalnih inicijativa, presudan uticaj imala je jedna generacija ljudi kojoj je pripadao i Mustafa Ćeman. On je u svojim aktivnostima imao podršku odgovornih faktora, mada je bilo i pojedinačnih opstrukcija, koje nisu imale većeg efekta. U to

vrijeme u Tešnju se, uporedo sa intenzivnim privrednim razvojem, daju impulsi i doprinos razvoju obrazovanja i kulture, reafirmišu se neke kulturne vrijednosti i stvaraju nove. Mustafi je posebnu podršku davao i pomagao mu tadašnji predsjednik Skupštine opštine Salih Sarić. Zanimljivo je da je upravo ova skupština odluku o kupovini biblioteke donijela na svečanom zasjedanju povodom obilježavanja godišnjice oslobođenja Tešnja 9.9.1944. godine.

Zahvaljući Mustafi Ćemanu, u Tešnju je uspješno počela da se stvara tradicija, da grad i ova sredina budu česti domaćini različitim književnim i drugim kulturnim manifestacijama. U tim susretima u Tešnju su gostovala ne samo poznata imena iz javnog i kulturnog života Bosne i Hercegovine već i Jugoslavije. Njemu su tada obilato pomagali tadašnji kulturni poslenici Meho Bajraktarević, Smail Terzić, nešto kasnije Rifat Kantić, Sead Smailbegović, neko vrijeme uporavnik Narodnog univerziteta u Tešnju, i drugi. Ja u svemu tome vidim veliku stvar, jer će se ova tradicija nastaviti sa još većim intenzitetom posljednih godina, obogaćena raznolikim sadržajima i kvalitetom u organizaciji Centra za kulturu i obrazovanje u Tešnju, čiji je direktor književnik Amir Brka.

U silnoj želji da što više uradi, jer toliko toga ima još nepoznatog, zaboravljenog, prešućenog i iskrivljenog, Mustafa se nije nimalo štedio, ali nije štedio ni druge, jer nisu uradili ovo ili ono što je dogovoreno, a mogli su baš kako bi on to uradio. Teško je prihvatao realnost da su u nekim dobrim namjerama ograničavajući faktor bile materijalne mogućnosti. U nekim ljudima je pronalazio krivce, uvažavajući isključivo svoja mjerila.

U sjećanju mi je ostao pokušaj da se ugovori prevođenje jednog tešanjskog vrijednog starog sidžila. O tome smo vodili razgovore sa historičarem, turkologom Ahmetom Aličićem, poznavaocem staroturskog jezika. U razgovoru je učestvovao i Ćeman, u kući u kojoj je stanovao. On se nikako nije mogao pomiriti sa činjenicom da se ovaj važan posao neće ugovoriti zbog visoke cijene koju je trebalo platiti za dugotrajni rad na prijevodu, a nismo imali ni ovlašćenje da idemo iznad iznosa, ranije dogovorenog, koji je Općina mogla izdvojiti.

Imao sam zadovoljstvo da ga posjećujem u njegovoj radnoj sobi punoj knjiga, dokumenata, napravljenih bibliografskih jedinica i drugih sadržaja vezanih za njegov istraživački rad. Nerazdvojni su bili on i njegova pisaća mašina: nagnut, malo poguren, sjedio je na kauču, tako da za trenutak može i da malo prilegne.

U svojoj priči o onome što radi, šta je otkrio, do kakvih saznanja je došao, koristio se dokumentacijom i pisao o tome u dnevnim i nedeljnim listovima, u razgovoru služio se i gestikulacijama da bi bio što uvjerljiviji prema sagovornicima, uz čestu uzrečicu: "Pa čekaj!" - kad treba da potkrijepi svoju tezu, svoju tvrdnju.

Radio je u skromnim nezadovoljavajućim uslovima. Zbog toga svakako imamo razloga uputiti kritike onima koji su mu mogli obezbijediti povoljnije uslove za rad. Riječ je o vremenu poslije 1995. godine. Te uslove vidjele su i mnoge uticajne ličnosti iz političkog, kulturnog i vjerskog života Bosne i Hecegovine, koje su ga posjećivale. Međutim, utisak je za onoga ko je malo bolje poznavao njegovu situaciju, da i sam Mustafa nije znao ili nije želio obezbijediti sebi bolje uslove za rad i

život. Nije bio u tome uporan i dovoljno racionalan, na što je, vjerovatno, uticalo i njegov porodično stanje.

Treba reći da je sve nas koji smo ga posjećivali domaćinski i srdačno primao, kao i njegov brat Džemal i njegova supruga Emira. Neću reći ništa novo ako kažem da je Mustafa bio emotivan kad su u pitanju "tešanjske stvari". Radovao se svakom izdavačkom uspjehu, svakoj knjizi, ako svojim sadržajem baca više svjetlosti na bogatu prošlost i tradiciju ovog kraja. Ohrabrivao je mnoge pokušaje u tom pravcu i želio je da pomogne svakome ko mu se za pomoć obratio, a takvih je zaista bilo mnogo. Desetine i desetine je onih koji su pomoć Mustafe tražili pri izradi maturskih radova, magisterija, doktorskih disertacija, posebno autorima knjiga i različitih publikacija. U tom sam se i lično uvjerio pišući pretežno o historijatu materijalne kulture na ovim prostorima. Po izlasku moje prve knjige *Tešanjske zanatlije i trgovci 1642-1992. godine* napisao je opširan prikaz, što mi, posebno sada, čini veliko zadovoljstvo.

Hvala Mustafi Ćemanu na svemu što je vrijedno i veoma korisno uradio, obogativši naš kulturni i duhovni život uopće.

Ovaj moj prilog pročitan je na skupu koji je, povodom 80-te godišnjice rođenja Mustafe Ćemana, organizirao Centar za kulturu i obrazovanje u Tešnju 2.4.2005. godine.

NUSRET ĆEMAN

Nusret Ćeman rođen je u velikom tešanjskom selu Miljanovci 1949. godine. Gimnaziju je završio u Tešnju, a na Filozofskom fakultetu u Sarajevu studirao je orijentalistiku. Tešanj, kao ni ovaj prostor uopće, nisu bili mjesto njegovog radnog angažiranja niti stanovanja, ali je ovom gradu i svojim Miljanovcima bio više nego privržen, a o emotivnim vezama i njegovim osjećanjima da se i ne govori.

Svoj nedugi radni vijek proveo je kao producent u Kamernom teatru 55 u Sarajevu, jednoj od najvećih i najuglednijih teatarskih kuća u Bosni i Hercegovini. Nusret je imao veliko srce i ljudske osobine kakve su vedra priroda, komunikativnost, jednostavnost, svojevrsna upornost i puna odgovornost u poslovima i obavezama koje su mu povjeravane. Osim dugogodišnjeg uspješnog producentskog rada u Kamernom teatru, isticao se u svom radnom angažmanu i na drugim poslovima. Njemu su u Sarajevu i u drugim sredinama povjeravani poslovi organizacije i tehničkih priprema niza velikih političkih, kulturnih, konfesionalnih i zabavnih mani-

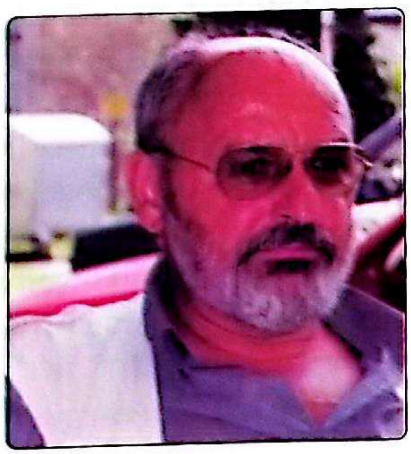

festacija kakve su razni skupovi, kongresi, koncerti, obilježavanje brojnih značajnih događaja i jubileja iz prošlosti, kao i ovovremenskih. Na primjer, pomenuću da je organizacija hodočašća i obimnog bogatog programa na Ajvatovici, koju svake godine posjeti više desetina hiljada vjernika, povjeravana skoro redovno upravo Nusretu Ćemanu.

Sa porodicom i dvoje djece živio je u Sarajevu, stanujući na Ilidži, ali je stalno govorio da mu je najdraže mjesto boravka u Donjim Miljanovcima, na samom raskršću puteva iz pravca Jelaha prema Prnjavoru, Miljanovcima, Sivši i Omanjskoj, gdje je naslijedio skromnu roditeljsku kuću. Obnovio ju je i prilagodio porodičnim i ličnim potrebama, zadržavši njen prvobitni vanjski izgled. Zasadio je voćnjak,

domaćinski i sa uživanjem oko kuće je sijao povrće, i u tom ambijentu uživao na svoj način. Bilo je to i mjesto gdje su se okupljali njegovi rođaci i prijatelji. Imao sam sreću i privilegiju da, sa drugim njegovim prijateljima, provedem vrlo prijatne trenutke druženja i opuštanja, uz njegove "sarajevske" priče, pikanterije i poneko "specijalno" piće, ali i hranu koju je za prijatelje sam spremao, uživajući i u tome.

Znao je odolijevati raznim iskušenjima, a samo ponekada nije tom svom omiljenom napitku. Dio tog svog malog imanja u plodnoj pousroskoj ravnici poklonio je za izgradnju džamije koja je izgrađena u neposrednoj bilizini njegove "hacienде", kako je volio da kaže. Njegova vezanost za Miljanovce i Tešanj bila je višestruka. Trudio se da na tešanjsku pozorišnu scenu dođu najbolje predstave i najbolji glumci, o novcu uvijek govoreći:

- Bogami, samo da pokrijem troškove.

Kad bi nekoga od Tešnjaka, njegovih prijatelja i poznanika, sreo u Sarajevu, prvo bi rekao:

- Što nisi svratio kod mene? Haj'mo sjesti, imam nešto vremena.

Taj odnos prema svojim zemljacima i Tešnju mogao bi se ilustrirati na više primjera. Pomenuću samo dva. Promocije knjiga autora iz Tešnja, posebno Amira Brke - zbog njegove afirmacije i broja knjiga koje je napisao, ali i drugih autora, poslije Tešnja bile su nerijetko u Kamernom teatru. U tome je imao puno razumijevanje i podršku dugogodišnjeg direktora Kamernog teatra Gradimira Gojera, prijatelja Tešnjaka i našega grada. Sve se to odnosi i na likovne izložbe umjetnika iz Tešnja, kao i na druga umjetnička i kulturna tešanjska gostovanja u Sarajevu.

Poznavao je mnoge studente iz Tešnja, koji su studirali u Sarajevu. Kako je, kao producent u u pomenutoj teatarskoj kući, raspolagao sa nešto besplatnih karata koje bi se od kuće davale uvaženijim gostima, Nusret je iz tog svog "kontingenta" uvijek izdvajao dio karata koje je davao studentima iz Tešnja. Bio je spreman pomoći svakome ko bi mu se za pomoć obratio, a posebno zemljacima i prijateljima. Kad bi na neko vrijeme bio odsutan i spriječen da dođe u Miljanovce i Tešanj, redovno bi koristio svoj mobitel. Kad sretnem Huseina Galijaševića, Amira Brku, Saliha Sarića, Miralema Unkića i druge njegove prijatelje i kažem da me je zvao Nusret, uslijedi očekivan odgovor:

- Zvao je i nas, našalio bi se, u tom kraćem razgovoru sa nama dodavši obavezno: vidjećemo se uskoro.

Husein je nedavno u jednoj prilici napravio nekoliko Nusretovih fotografija. Na njima je on u svom punom "elementu": nasmijan i razdragan... Ove fotografije, eto, nažalost, ostaju nam sada samo kao draga uspomena.

Za Nusreta Ćemana bi se bez pretjerivanja moglo reći da je po mnogo čemu bio originalan čovjek. U vremenu u kojem živimo među ljudima postoje ne male razlike u pogledima na život, različite ideološke, političke, konfesionalne i druge opredijeljenosti, međustranački odnosi i nesporazumi, prisutni su i sujeverje, zablude, različiti pogledi na "prave stvari" i "novine" do sada nepoznate u našem bosanskohercegovačkom društvu, i mnogo toga drugog. Za njegovog života, Nusreta Ćemana svo to komplikovano društveno stanje, pa i ono koje se može nazvati druš-

tvenim galimatijasom, kao da se nije posebno doimalo niti remetilo njegove nazore i način života. Imao je svoj "gard", prožet prihvatanjem i uvažavanjem različitosti, sa naglašenom sposobnošću prilagođavanja životnim prilikama i uslovima, ne gubeći ništa od svog ličnog dostojanstva. Volio je i očekivao da ga ljudi prihvate takvog kakav jeste, u čemu je i uspijevao. Zbog tog njegovog karaktera i osebujnosti, a nadasve zbog vedrog duha - mnogi su ga uvažavali, cijenili i voljeli.

Takav naš Nusret, uvijek veseo i veoma druželjubiv čovjek, što će reći da je volio ljude, pa i pomagao ih kada je to bilo potrebno, na veliku žalost, iznenada je, 2009. godine, relativno mlad, napustio svoju porodicu, prijatelje, mnogobrojne poznananike, Kamerni teatar, svoje Miljanovčane i Tešnjake...

(Septembar 2009.)

SEAD ĐONLAGIĆ

O poznatoj tešanjskoj porodici Đonlagića moglo bi se puno toga pisati. Ovdje će biti riječi o Seadu Đonlagiću, unuku Zija-bega Đonlagića, dugodišnjeg gradonačelnika Tešnja, političara, privrednika i kulturnog radniika, i sinu takođe poznate ličnosti Bećir-bega Đonlagića koji je takođe bio gradonačelnik Tešnja, član Narodne skupštine Jugoslavije za srez Tešanj. Bećir-begu je bilo ponuđeno da bude i vijećnik AVNOJ-a, ali treba reći da je u početku bio i član Senata NDH. Kad je vidio o kakvoj se politici radi, odmah je napustio pomenuti senat, pa poslije Drugog svjetkog rata nije bio kompromitirana ličnost i dolazio je u Tešanj, ponekada i u lov. Više o ovoj porodici u mojoj knjizi *Na tragovima tešanjske prošlosti*.

Za razliku od svog djeda i oca, Sead se nije bavio politikom, a kao mlad i obrazovan intelektualac posvetio se nauci. Sead Đonlagić bio je dipl. ing. građevinarstva, rođen je u Tešnju 1919. godine. Završio je Srednju tehničku školu u Beogradu, tehničke nauke studirao u Pragu, a diplomirao u Beču 1946. godine. U životu

Sead, lijevo
sa direktorom Hidrogradnje
Mehmedom Drinom

mu je bila jedina preokupacija njegova vokacija i tehničke nauke, projektovanje i izvođnje radova na velikim projektima u Jugoslaviji i na drugim kontinentima. Postao je specijalista za tzv. injektiranje, zaštitu i saniranje brana. Veličina i profil Đonlagića kao vrhunskog stručnjkaka može se najbolje vidjeti iz samo nekih informacija o poslovima i dužnostima koje je obavljao. Jedan je od projektanta i izvođača radova na izgradnji hidroelektrane Jablanica, dalekovoda Mostar-Omiš-Šibenik, hidroelektrane Mavrovo, Vlasina, Ovčar Banja, Zvornik, Jajce, Vinodol i druge.

Prve radove u inozemstvu obavlja već 1954. godine u Siriji, na rijeci Eufrat, i u Libanu. Od 1957. do 1963. godine radi u Cirihu i u Austriji kao konsultant u nje-

mačkoj firmi na sanaciji umjetnog jezera za reverzibilnu centralu Hamburg. Krajem šezdesetih godina odlazi u Kanadu i radi na izvođenju injekcijskih zavjesa, u to vrijeme najveće brane u svijetu "Bennet dam", u provinciji Britanska Kolumbija.

Na rad prelazi u "Energoinvest" gdje u Kanadi osniva i vodi prestavništvo ovog preduzeća u Vankuveru. Od 1976. godine radi u Sarajevu kao pomoćnik, a zatim kao direktor Odjela za kooperacije zajedničkih preduzeća "Energoinvesta" u zemlji i inozemstvu.

U osvajanju visokih tehničkih znanja i praćenju brzih promjena u ovoj oblasti Seadu Đonlagiću uveliko je pomoglo dobro poznavanje njemačkog, engleskog i češkog jezika. Za ostvarene rezultate u radu nosilac je više odlikovanja i priznanja.

U vrijeme izgradnje Tvornice autosvjećica u Tešnju Sead je pružao i direktnu pomoć u savladavanju različitih teškoća koje su se javljale u izgradnji, a i poslije - u tekućem poslovanju. U jednoj prilici bilo je potrebno obezbijediti devizna sredstva za uvoz neophodnog repromaterijala. Kako Tvornica to nije uspijevala, dolazilo je do zastoja u proizvodnji. Đonlagić je vlastitim sredstvima izvšio uplatu. U više prilika zalagao je svoj lični autoritet kod ino-partnera kako bi se uspješno odvijali određeni poslovi.

Sead me posjetio u Universal banci u Tešnju krajem 1996. godine i ispričao mi je neke svoje dogodovštine. Bilo je to 1948. godine kada se u Tešnju gradila zgrada kina. Prolazeći pored objekta u izgradnji, bilo mu je sumnjivo na koji način se izvode neki radovi. Zatražio je projekat od poslovođe i zapazio da ne postoji statički proračun, što je u korišćenju ovog objekta, s obzirom na namjenu, moglo imati teške posljedice. Rekao je da se nadležni odmah obrate dvojici Čeha u Doboju (pozivajući se na njega), građevinskim inžinjerima, njegovim kolegama sa studija u Pragu, da im daju stručna rješenja. Ovi Česi su radili na nekom objektu u Doboju, vjerovatno na pripremi izgradnje željezare u Rudanci. Ova Seadova dobronamjerna intervencija od jednog od političara u gradu shvaćena je kao nedobronamjerna gesta "reakcionara, sina bivšeg bega". Sead je zbog toga bio zadržan kod sestre u kući u Tešnju. Rekao im je da odmah jave u nadležno ministarstvo u Sarajevu da je spriječen da dođe na gradilište hidrocentrale u Jablanici. Brzo je stigla intervencija, i on je nastavio svoje službeno putovanje.

U pomenutoj prilici ispričao je i jedan svoj razgovor sa jednim starijim kolegom koji je radio na istom projektu kao i Sead u Kanadi. Saznavši da je iz Tešnja, pitao je za Adem-agu Mešića, ispričavši kako ga je ovaj kao mladog geologa angažirao da istražuje mogućnost eksploatacije zlata u gornjem toku rijeke Vrbas i njegovim pritokama. Mešić je, inače, u ovom dijelu Bosne (Bugojno) imao koncesiju na eksploataciju šume i veliku pilanu. Seadov kolega se prihvatio ovog posla i nakon nekog vremena podnio izvještaj Ademá-agi Mešiću i rekao mu: "Ideja vam je bila dobra, ali smo zakasnili 2000 godina." Naime, ovaj stručnjak otkrio je da su eksploataciju zlata na ovim prostorima vršili još Rimljani.

Sead Đonalgić je živio u Sarajevu sa suprugom Mujesirom, povremeno i u Zagrebu. Rado se u Sarajevu družio sa Tešnjacima Huseinom Hadžismailovićem,

Kemalom Alićehajićem i drugim. U Tešanj bi povremeno dolazio kod rođaka Seada Smailbegovića, bivšeg direktora "Pobjede", interesujući se za prilike u svom rodnom gradu, posebno u privredi. U Zagreb je odlazio i kao konsultant, mada u poodmaklim godinama, na jednom velikom projektu osvajanja pustinjskog zemljišta i pretvaranja u plodno na sjeveru Afrike.

U porodici Seada Đonlagića rođen je sin Zijad (ime dobio po pradjedu Zijabegu), završio je studije građevine na Univerzitetu Prag. Slično kao i otac, postao je vrhunski stručnjak u ovoj oblasti. Živio je i radio u više evropskih zemalja, posebno u Njemačkoj (Nirnberg). Umro je prije nekoliko godina. Sead ima kćerku Seniju, završila je studije bilogije i živi u Kanadi.

Sead Đonlagić umro je 2010. godine.

(Novembar 2011.)

SMAIL-BEG FERIZBEGOVIĆ

Ferizbegovići su jedna od poznatih i najstarijih porodica u Tešnju. Navodno vode porijeklo od Šehagića (čiji se predak pominje još iz bitke na Mohaču), ili su u ranija vremena bili u užem srodstvu.

Smail-beg Ferizbegović bio je veleposjednik i trgovac, član Direktorijuma Prvog novčanog zavoda u Tešnju osnovanog 1906. godine i predsjednik Narodne kreditne banke u Tešnju, koja je postojala i poslovala od 1912. do 1929. godine. Ovaj novčani zavod je ubrzo prerastao u Trgovačku i poljodjelsku banku u Tešnju. Pandan ovoj banci bila je pomenuta Narodna kreditna banka.

U vezi sa formiranjem ovih banaka treba imati u vidu da su tešanjski bezi i age i njihove porodice imale svojevrsni međusobni rivalitet koji je proizlazio iz konkurentskih odnosa, prestiža, političke opredijeljenosti, pa i svrstavanja na prohrvatsku i na prosrpsku stranu. Kao posljedica takvih odnosa, došlo je do formiranja Narodne kreditne banke u kojoj su dominirale porodice Ferizbegovića i Širbegovića.

U porodici Širbegovića isticao se Muhamed-beg Širbegović, veleposjednik i jedan od osnivača Prvog novčanog zavoda. On je bio i član Nadzornog odbora Prve zemljoradničke i kreditne zadruge osnovane u Šijama 1910. godine. Bio je veliki pobornik savremenog načina života. Dosta vremena provodio je u Beču, a u Tešanj je donio prvi klavir i sagradio tenisko igralište. Ove dvije porodice - Ferizbegovići i Širbegovići - pored iskazanog zajedničkog interesa, pri osnivanju Narodne kreditne banke i drugih bili su i u srodstvu.

Kad sam radio na rukopisu za knjigu *Ekonomske prilike i bankarstvo u tešanjskom kraju kroz historiju (preteče bankarstva, ljudi događanja)*, obavio sam razgovor sa Nađom Širbegović, suprugom Hamze Širbegovića, koja je na moje pita-

nje zašto je likvidirana Narodna kreditna banka odgvorila da se ona ne razumije u te bankarske poslove, ali ono što sigurno zna jeste da je njen djed Smail-beg Ferizbegović živio raskošno, "trošilo se na luksuz i na provode, što je moglo dijelom uticati i na propadanje njegove banke".

Prema sjećanju Smaila Ferizbegovića, unuka Smail-bega Ferizbegovića, mnogi Ferizbegovići bili su vezani za banke. Po njemu, Emin Ferizbegović bio je bankar i direktor "neke" banke u Beogradu, a radio je i u Zemaljskoj banci u Sarajevu "koja na ulazu ima velike kipove". To je zgrada u kojoj je sada smještena Narodna banka Bosne i Hercegovine. Omer Ferizbegović, otac bankara Seada Ferizbegovića, bavio se trgovinom, kao i Rifat Ferizbegović, koji je u periodu 1925-1926. bio i gradonačelnik Tešnja.

Da se vratimo Smail-begu Ferizbegoviću. Da bi se što bolje priučio bankarskom poslovanju, on je odlazio u Beč gdje je, radeći u kod nekim bankama, sticao bankarsko iskustvo, ovladavajući pri tome u izvjesnoj mjeri i njemačkim jezikom. Zaninljiv je i podatak da su da su trezori pomenute banke bili u magazama sa željeznim vratima u sadašnjoj Ulici Enesa Galijaševića, u objektu poznatom pod nazivom *Saraj* koji je u posjedu porodica Kahrimanović i Agić.

(maj 2005.)

BEĆIR GALIJAŠEVIĆ

Rođen je u Tešnju 1896. godine, u porodici malog posjednika. Otac Hamdo bavio se poljoprivredom i pčelarstvom, nabavivši pčele od prodaje malog posjeda na području Teslića. Majka Zuhra je iz porodice tešanjskih Abduzaimovića.

Osnovnu školu pohađao je u Tešnju u periodu 1906-1910. godine. U *Sjećanjima iz mog života*, napisanim šezdesetih godina i štampanim u tiražu samo za potrebe porodice i prijatelja. navodi da mu otac, bez obzira na to što je bio odličan učenik, nije dozvoljavao da nastavi školovanje, da se ne bi "povlašio".

Ipak, uz podršku majke u Trgovačku akademiju u Tuzli krišom su ga upisali svršeni maturant Adil Galijašević i Smail Mešić. Stipendiju je dobio od "Gajreta" iz Sarajeva. Bećir je već prilikom školovanja pokazivao interes za knjigu, za muzičko obrazovanje, kulturu, a posebno za društvene prilike i politička zbivanja. Nije se opredjeljivao ni kao Hrvat ni kao Srbin, što je kod Bošnjaka tada bilo skoro pra-

vilo. Osjećao je svu inferiornost nacionalne pozicije svoga naroda, pa je rado prihvatio tada po njemu dobru alternativu i opredjeljivao se za jugoslavenstvo.

Trgovačku akademiju nastavio je pohađati u Sarajevu, a nakon završetka školovanja bio je regrutovan u austrougarsku vojsku, u regimentu Erkenj-tabor u blizini Pešte. Zahvaljujući sviranju u tamburaškom orkestru, a malo i uz pomoć nekih veza, izbjegavao je odlazak na front. U Tešanj se vratio 1918. godine, a tu je vladala velika glad. Pričao je (i napisao) da je njegov otac znao poslati njegovog brata Aliju u Slavonski Brod da kupi brašna i hljeba. Posao je dobio u Trgovačkoj i poljodjelskoj banci u Tešnju, čiji je većinski vlasnik bio Adem-aga Mešić, ali tu nije dugo

ostao, jer je došao u sukob sa upravom banke, razotkrivajući neke radnje koje su išle na štetu siromašnih klijenata banke.

U svojstvu bankarskog činovnika bio je izabran za predsjednika Udruženja bankarskih činovnika Sarajevo. Ovo udruženje u to vrijeme organiziralo je štrajk bankarskih radnika sa zahtjevima za povećanje plaća, u čemu se djelimično i uspjelo, pa je dobio i priznanje od udruženja. Uskoro je, zbog svoje političke angažiranosti i kritika socijalnih prilika, stanja i pojava u banci, bio otpušten i to početkom 1920. godine. Ipak, u banci su zatražili da još neko vrijeme ostane raditi, jer su poziv u vojsku dobili neki činovnici, među njima i Bećir Đonlagić.

Bećir Galijašević oženio se Aišom Bajraktarević iz Tešnja. U braku su imali petero djece koji će biti visokobrazovani. ljudi. Poslije rada u banci zaposlio se u Sreskom poreskom uredu, gdje je radio i njegov školski drug i prijatelj Fuad Dervić, polubrat pjesnika Muse Ćazima Ćatića. On će tridesetih godina doživjeti tragičnu smrt - tako što ga je ubio iz pištolja direktor Poreske uprave Jajce, inače srpske nacionalnosti, prilikom primopredaje dužnosti zbog utvrđenog manjka. Njegova smrt će izazvati velike proteste u tešanjskom kraju, neposredno pred krupne političke događaje i Drugi svjetski rat.

Bećir se aktivno uključivao u društveni život u Tešnju. Član je "Hrvatskog radiše". U ovoj organizaciji priprema izložbu ručnih radova koja je održana u Zagrebu. Uovom gradu isposlovaće da odgovarajući obrtnici prime na izučavanje zanata dvadeset omladinaca sa prostora tešanjskog sreza. Najaktivniji je u društvu "Gajret". Politički razlozi doveli su do toga da se u Tešnju formira i "Narodna uzdanica", prohrvatski orijentirano bošnjačko kulturno društvo. Inicijator osnivanja ovog društva u BiH bio je Hamzalija Ajanović, zet Adem-age Mešića koji je bio i jedan od odnivača "Gajreta", društva koje je poprimilo prosrpsku orijentaciju.

Galijašević je bio jedan od pokretača i aktivnih učesnika na izgradnji spomenika pjesniku Musi Ćazimu Ćatiću, zatim kaptiranja izvora mineralne vode i izgradnje tzv. planinske kuće na Kiseljaku.

Po svom političkom opredjeljenju Bećir je za sebe govorio da neće da se nacionalno opredjeljuje ni kao Srbin ili Hrvat, što su činili mnogi Bošnjački intelektualci. Bio je zagovornik jugoslavenstva, kao alternative Bošnjacima kojima nacionalnost nije priznavana. Njegovi lični nazori najbolje se mogu vidjeti iz njegovih riječi: "Nisam trpio muslimanski panislamizam, hrvatski klerikalizam i srbijanski hegemonizam i nacionalizam." Sa takvim stavovima on je pristupio stranci Saveza zemljoradnika koja je imala proklamirani stav zaštite siromašnih zemljoradnika i drugih građana u veoma teškim ekonomskim prilikama i siromaštvu, i bila je otvorena za pripadnike različitih nacionalnih opredjeljenja. Uz podršku prijatelja, Bećir organizira odlazak na veliku zabavu "Gajreta" u Sarajevo sa oko dvjesta članova, najviše iz sela Šije. U tome mu pomaže Suljo Kruško iz Šija.

Uz podršku ljudi iz Zemljoradničke stranke, Galijašević odlazi sa porodicom u Banja Luku i zapošljava se kao službenik u Oblasnoj upravi Vrbaske banovine. U ovom gradu stiče mnoge prijatelje i istomišljenike među intelektualcima i uglednim ljudima. Zahvaljujući tome, svojim sposobnostima i interesovanju, postaje

politički aktivan kao opozicionar postojećoj vlasti. Istovremeno on drži čvrste veze sa Tešnjem, ali je na meti svojih političkih protivnika, pa biva, kao činovnik - financijski stručnjak premještan po kazni na službovanje van Banja Luke. Tako je početkom 1932. godine bio premješten na službovanje u Modriču, u Državno poljoprivredno dobro. Zbog već navedenih političkih razloga, bilo mu je zabranjeno, na prijedlog sreskog načelnika iz Tešnja, da posjećuje Tešnj i Teslić. Međutim, na intrervenciju građana i uglednih ljudi - ta zabrana je skinuta.

U Banja Luku se vraća nakon dvije godine, gdje ostaje do konca 1943. godine. Tada odlazi u penziju, ali je i dalje radio u Osiguravajućem zavodu. Imao je i zastupništvo kancelarijskog materijala, otvorivši vlastitu radnju u kojoj je držao kopirni aparat, što će biti od koristi u njegovom angažiranju u oslobodilačklom pokteru 1941-1945. godine. Njegova djeca Ziba (ubijena od strane četnika 1942. godine), Šemsa, Hamzalija, a kasnije i Ferid - aktivno se uključuju u partizanski pokret od prvih dana rata.

Bećir Glijašević je potpisnik poznate Rezolucije Muslimana iz Banja Luke upućene vlastima NDH, 12.11.1941. godine, u kojoj se osuđuju progoni i zločini nad Srbima, Židovima, Romima i drugim.

Zbog njegovih političkih ubjeđenja i saradnje sa oslobodilačkim pokretom - vlasti ga hapse i i odvode u zloglasni ustaški logor u Staroj Gradišci, gdje provodi nekoliko mjeseci, dok iz Tešnja nije stigla peticija sa preko hiljadu potpisa za njegovo puštanje, koju je podržao Adem-aga Mešić. Nakon puštanja iz logora definitivno se suprugom i kćerkom Emirom vraća u Tešanj, gdje nastavlja svoju aktivnost u NOP-u.

Moglo bi se još mnogo toga napisati iz bogatog života ovog Tešnjaka, ali zbog ograničenog prostornog okvira, dovoljno je kao siže reći ono što je napisao Fikret Ibrahimpašić u dokumentu *Doprinos genealoškom istraživanju obitelji Galijašević* (Zenica, 1997, str. 9. i 10): "Bećira Galijaševića (1898-1967) vidim kao veoma aktivnog čovjeka i kaže da se za vrijeme Kraljevine Jugoslavije ističe demokratskim stavovima, te kao veliki protivnik nadolazećeg fašizma. Bio je organizator niza aktivnosti društva 'Gajret' u Tešnju, koje je svojevremeno bilo proglašeno za najbolje u BiH. U Zemaljskom antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine organizuje finansijsku službu, na zasjedanju ovog vijeća 1945. godine, Bećir Galijašević je izabran za poslanika Ustavotvorne Skupštine Jugoslavije. Istovremeno, ove godine biran je za člana Glavnog odbora Skupštine društva Muslimana, a bio je i član odbora društva 'Preporod' Bosne i Hercegovine."

Bećir je od 1945. godine živio u Sarajevu sa porodicom, a umro je 1967. godine. Sahranjen je na porodičnom mezarju u Đonlagićki u Tešnju.

(August 2008.)

SMAIL GALIJAŠEVIĆ

Smail Galijašević je bez sumnje ličnost koja svojim intelektualnim radom u obrazovanju, spisateljstvu, politici, zatim u sportu i drugim djelatnostima ostavlja svoj neizbrisivi trag u životu ove sredine. Jedan je od malobrojnih obrazovanih ljudi, sa srednjom učiteljskom školom u Tešnju početkom pedesetih godina prošlog stoljeća.

Smail je rođen 15.9.1934. godine u Teslići, gdje su njegovi roditelji doselili iz Tešnja 1928. godine, jer se otac tu zaposlio. Bilo je to vrijeme kada su mnoge tešanjske porodice egzistenciju potražile u mjestima koja su se privredno razvijala, za razliku od Tešnja koji je prvo doživljavao stagnaciju, a zatim skoro potpuni pad i besperspektivnost. Ratne prilike uslovile su da se porodica Galijašević 1944. godine vrati u Tešanj, i od tada je Smail Galijašević stalni stanovnik Tešnja.

Osnovnu školu završava u Tešnju, Nižu realnu gimnaziju u Doboju i Derventi 1948. Godine, a završio je i Učiteljsku školu u Derventi 1951. godine. Povratkom

sa školovanja počeo je igrati u prvom timu TOŠK-a ističući se, kako se tada govorilo, kao dobar tehničar. Za razliku od nekih drugih koje ova igra "zarobi", Smailove naglašene ambicije bile su dalje učenje, uključivanje u društveni život i doprinos ukupnom razvoju svoje sredine, smanjivanju nepismenoisti i zaostalosti, posebno u ruralnim područjima.

Diplomirao je srpskohrvatski jezik i književnost na Višoj pedagoškoj školi u Sarajevu u 1957. godine. Duže vrijeme radio je kao nastavnik i direktor škola. Smailove ambicije se nisu završavale na tome, pa je u vremenu 1962-1969. godine diplomirao političke nauke na Visokoj školi političkih nauka u Sarajevu. Postdip-

lomski studij Financijska teorija i politika (javne finansije) završio je na Sveučilištu u Zagrebu 1977. godine.

Najveći dio svog radnog vijeka proveo je na poslovima u školstvu i državnoj upravi, pa je obavljao i dužnost člana i potpredsjednika Izvršnog odbora Skupštine Općine Tešanj. Zadnjih petnaest godina (1980-1995) radio je u ENKER-u. Radeći u ovoj fabrici, stekao je i određena znanja iz tehnologije, ekonomije i organizacije rada, pa je napisao knjigu 2003. godine, *Savremena keramika (ekonomsko-tehnološki aspekti)*, prvu takvu iz ove oblasti u bivšoj SFRJ.

Agresiju na Bosnu i Hercegovinu dočekao je i izdržao sa porodicom u Tešnju. Od početka se uključio u odbranu u civilnom sektoru informisanja, a od 1993. i 1994. godine bio je i pripadnik Armije RBiH.

Već je pomenuto njegovo životno opredjeljenje još iz mlađih dana da se uključi kao aktivista u društveni i politički život svoje sredine. Nije slučajno da je kao posljedica pomenute orijentacije završio i studij političkih nauka. Za vrijeme agresije na Bosnu i Hercegovinu obavljao je jedno vrijeme dužnost prvog čovjeka u Socijaldemokratskoj partiji u Tešnju. U prvim godinama poslije rata u pomenutoj partiji bilo je i devijacija, pa i loših kadrovskih rješenja kojima je, kako i sam kaže, "pomalo kumovao". Suočen sa određenim otporima i neslaganjima, Smail se isključio iz direktnog političkog anagažiranja i odlučivanja priznavši i neke svoje propuste i greške.

Za Smaila je karakteristično da je, poslije odlaska u penziju, sa velikom upornošću prionuo pisanju na različite teme iz neposredne prošlosti tešanjskog kraja, o njegovim ljudima i ljudskim sudbinama aktera tog političkog angažovanja i različitim događanjima. Od 2004. godine radi, kako sam kaže, na seriji knjiga *Iz prošlosti - o prošlosti*. U 2010. godini objavljene su mu dvije veoma obimne knjige: *Svi tešanjski informbirovci* (793 str.) i *Svjedoci jednog vremena* (677 str.). Po svom sadržaju i veličini obrađenih tema, prva knjiga bi se mogla nazvati i *Svi tešanjski informbirovci i mladi muslimani*. Ove knjige, mada su izašle tek nedavno u veoma ograničenom broju primjeraka, izazvale su dosta pažnje sa različitim komentarima. U fokusu pažnje, u ovim knjigama su ljudi, njihovo predstavljanje javnosti onako kako ih je autor vidio, "smještajući" ih u kontekst političkih i širih društvenih događanja u posljednjih 6-7 decenija.

Smail Galijašević je, portretirajući više desetina ljudi, bio neuobičajeno otvoren, o ljudima govori bez "dlake na jeziku" - sa svim njihovim vrlinama i manama, koristeći u nekim slučajevima dokumentaciju, ali nerijetko i kazivanje ljudi o ljudima, pri čemu može biti proizvoljnosti, sujete, nekih neraščišćenih računa među njima, i slično. Dakle, u svakom slučaju autor je pokazao originalnost u pisanju, nije bježao od onog što je delikatno, lično i porodično. To bez sumnje kod jednog broja ljudi, daleko više među njihovim potomcima, jer mnogi od njih nisu više među živima, izaziva određene reakcije, komentare, različite ocjene, pa u nekim slučajevima i osporavanja. Međutim, ono što je, po mom mišljenju, nezaobilazno i što treba reći jeste slijedeće. Autor pomenutih knjiga uložio je veliki napor i trud, dugo vremena radio je na rukopisima. Obilazio je i boravio u više arhiva ne samo u

Bosni i Hecegovini, gdje god je to bilo moguće poziva se na pisane izvore. Bio je izložen i većim materijalnim izdacima, a pri tome nije imao nikakvo sponzorstvo. Jednom rečenicom kazano: pokazao je hrabrost, beskompromisnost, uložio veliki trud i nije štedio vlastiti novac kako bi svjetlo dana ugledale pomenute knjige. Koliko mi je poznato, Smail Galijašević priprema čitaocima i nove knjige.

Galijašević je u Tešnju učesnik na skupovima o različitim društveno-političkim i ekonomskim temama. Voli isticati svoj kritičan stav o različitim temama, ljudima, pojavama i drugim društvenim realnostima. Povremeno se svojim osvrtima javlja u dnevnim novinama i drugim listovima.

Oženjen je Azeminom Ajanović, dipl. ekonomistom. Imaju sina Emira, diplomiranog elektroinžinjera, kćerku Alminu, diplomiranog ekonomistu i revizora, te unučad Merimu, Ašira, Smaila i Tarika.

(Juli 2011.)

SMAIL-AGA GALIJAŠEVIĆ

Smail-aga Galijašević rođen je u Tešnju 1870., a umro je i sahranjen u Tešnju 1939. godine. Njegova bogata biografija pokazuje da je za života dao značajan doprinos u ekonomskom i širem društvenom razvoju, ne samo u tešanjskog kraja već i Bosne i Hercegovine.

Po zanimanju je bio trgovac i veleposjednik - sve do agrarne reforme 1919. godine, koju je provela Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, kada je njegovo zemljišno vlasništvo smanjeno za preko 580 dunuma obradive zemlje i 100 dunuma neobrađivanog zemljišta. Ovo zemljište se nalazilo na području velikog kotara Tešanj, najviše u selu Grapska, na desnoj obali rijeke Bosne, nedaleko od Doboja.

Galijašević je bio među osnivačima prvog Novčanog zavoda kod Bošnjaka koji je osnovan 1906. godine i među prvim bankarima na ovim prostorima. U 1932. godini biran je za gradonačelnika Tešnja. Dvije godine kasnije smijenjen je, jer nije dočekao u najavljeni posjet Tešnju bana Vrbaske banovine. Nime, Smail-aga je sa

saradnicima čekao visokog gosta, ali on nije dolazio u vrijeme kako je najavljeno. Gradonačelnik je pogledao na sat i vidio da je vakat podne-namazu, ostavio saradnike da čekaju bana, a on je, kao preče, sjeo u fijaker i otišao u džamiju. Ban se uskoro pojavio i kako na dočeku nije bilo gradonačelnika - dade naredbu da se ovaj smijeni sa dužnosti.

Neke podatke koje koristim za predstavljanje ovog Tešnjaka, pored ostalih, dobio sam u pismenoj formi 1998. gode od njegovog unuka prof. dr. Nešada Bojadžića, inžinjera šumarstva, koji je jedno vrijeme bio glavni šumarski ispektor u Bosni i Hercegovini. Penzionisan je u svojstvu redovnog profesora Šumarskog fakulteta u Sarajevu. Tako Bojadžić piše da je Galijašević za vrijeme vladavine

Austro-Ugarske Monarhije bio član Bosanskog sabora, odnosno član Gornjeg doma - Senata, u kojem je predstavljao stanovnike područja Tešnja, Teslića i Doboja. Također je bio član Jugoslavenske muslimanske organizacije od njenog osnutka. Među popisanim članovima Centralnog odbora i kotarskih delegata na Skupštini JMO 25. i 26. januara 1923. godine njegovo se ime nalazi pod brojem 40. Isto je tako učestvovao i na Zemaljskoj skupštini ove organizacije, jula 1927. godine u svojstvu delegata Banjalučkog okruga. Ovi se podaci nalaze i u knjizi dr. Atifa Purivatre *JMO u političkom životu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca* (str. 531-535).

Kao pristalica dr. Mehmeda Spahe, uživao je njegovo povjerenje i više puta je biran u razna tijela (odbore i komisije) rukovodstva ove političke organizacije.

Ugled je stekao kao pravedan, sposoban i preduzimljiv čovjek, a izvjesno vrijeme nakon što je bio smijenjen sa dužnosti gradonačelnika Tešnja ponovo je izabran na ovu dužnost. Ovakvi ljudi iz prošlosti zaslužuju da ih se sjećamo i da ne ostanu potpuno zaboravljeni, a to je moguće i na ovaj način.

(Decembar 2000.)

ŠEMSA GALIJAŠEVIĆ

Porodica dr. Šemse Galijašević rođena je u Tešnju. Otac Bećir, rođen 1896. godine, školovan, majka domaćica, rođena Bajraktarević - imali su u Tešnju rođenu djecu: Zibu, Šemsu, Hamzaliju i Ferida, a Emira se rodila u Banja Luci po preseljenju porodice u ovaj grad. Šemsa je rođena 1923. godine. Osnovnu školu i Gimnaziju završila je u Banja Luci, a studije agronomije na Poljoprivrednom fakultetu u Sarajevu, gdje će i doktorirati. Za ovaj Fakultet vezana je i tako što će poslije doktoriranja postaviti docent i profesor. Njena specijalizacija bila je ishrane stoke, na čemu je imala i svoju katedru. Objavila je više stručnih radova iz oblasti za koju se specijalizirala.

Koliko je meni poznato, Šemsa Galijašević prvi je doktor nauka među tešanjskim ženama, a među ženama je i jedina koja je doktorirala agronomiju. Baveći se agrarom i naukom, napisala je više stručnih i naučnih radova iz oblasti stočarstva, odnosno prehranjivanja stoke, što je bila njena specijalnost.

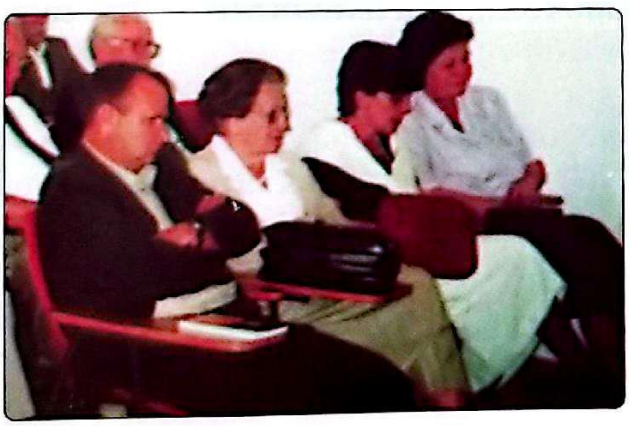

Slijeva: Ismet Avdić, Šemsa Galijašević, Jagoda Pobrić, Šefika Galijašević

Šemsa je stupila u brak 1945. godine sa Edhemom Pobrićem, i neko vrijeme i živjeli su u Doboju. U braku su im se rodili sin Goran i kćerka Jagoda. Oboje imaju visoko obrazovanje, imaju iz brakova svoju djecu, tako da Šemsa ima četvero unučadi.

Šemsa danas živi kao penzioner u Sarajevu. Za svoje godine ima izvanredne mentalne sposobnosti. Najviše je uradila da se pripremi i štampa knjiga njenog oca *Sjećanja iz mog života*, jedno autentično svjedočenje o vremenu, o društvenim i političkim prilikama u kojima se živjelo, i to na području Tešnja, Banja Luke i Modriče gdje je on provodio svoj radni vijek. Isto je tako priredila knjigu dokumentarnih zapisa i sjećanja Edhema Pobrića iz vremena rata 1941-1945. godine koju je Edhem napisao o političkim prilikama i stanju u Oslobodilačkom pokretu srednje Bosne. Ovaj knjiga predstavljena je na jednom skupu u Tešnju 2004. godine.

Šemsa se već početkom 1941. godine uključila u Narodnooslobodilački pokret, kao ilegalka, član SKOJ-a, a zatim i KPJ. Na njenu orijentaciju da se uključi u borbu protiv okupatora i fašizma, za veću socijalnu pravdu ogromnog broja radnika i seljaka, uticao je njen otac Bećir koji je već na početku rata bio član prvog ilegalnog Narodnooslosbodilačkog odbora u Banja Luci.

Šemsina starija sestra već je bila aktivista, i kao pripadnica SKOJ-a stupa 1942. godine u partizanske redove. Bila je pripadnik Prvog partizanskog proleterskog odreda. U velikim okršajima sa četnicima ovaj odred bio je desetkovan svakodnevnim borbama, kada je rukovodstvo odreda odluučilo da Zibu privremeno smjesti kod jedne bošnjačke porodice u selu kod Prnjavoara. Kad je uspostavljena veza da se ponovo vrati u odred, izdana je četnicima koji su je uhvatili i zaklali. Njeno ime više od pedeset godina nosila je tešanjska ulica, zvana Numera, a prije nekoliko godina ulica je dobila ime Enesa Galijaševića, nosioca priznanja *Zlatni ljiljan*.

Dolaskom u Tešanj, Šemsa se povezuje sa tadašnjim prvoborcima Edhemom Pobrićem i Ademom Hercegovcem. Prikuplja omladinu, djeluje među njima i učestvuje u odlasku iz Tešnja jedne velike grupe omladinaca u partizansku jedinicu, preko Ravana i Kaloševića. Šemsa je stekla status borca NOR-a od 1941. godine.

Njene viske morale i etičke vrijednosti došle su do izražaja u jednom vremenu kada je doživljavala velike teškoće i neprilike, bez materijalnih sredstava, jer nije bila zaposlena zbog studiranja i porodičnih obaveza. Riječ je, naime, o 1948. godini kada je njen muž Edhem Pobrić uhapšen kao informbirovac, jer nije prijavio nekog svoga kolegu koji je navodno prihvatio rezoluciju INFORMBIRO-a. Tada će biti uhapšen i njen brat zbog optužbe za prihvatanje ove rezolucije, o čemu nije bilo ni govora. Tada joj je oduzet stan i od nje je zatraženo da se zvanično razvede od muža. Šemsa na to nije ni pomišljala i kategorično je odbila takve zahtjeve kad su joj bili postavljeni. Teškoće su joj ublažavali njeni roditelji brinući se o djeci dok je ona već pohađala pomenute studije.

Šemsa Galijašević hrabra je i cijelog života humanizmom nadahnuta žena. Kao ilegalka, bila je u stalnoj opasnosti da bude otkrivena i da bude odvedena u jedan od zloglasnih ustaških logora, gdje jedno vrijeme proveo i njen otac Bećir. Hrabro je podnosila boravak u Sarajevu u virjem opsade 1992-1995. godine. Nije ga napuštala, mada je imala svoju vikendicu u Hrvatskoj. Kada je saznala da su u Tešnju od stalnog granatiranja ugrožena posebno mala djeca i unuci njenih amidžića, uporno je nastojala da pošalje poruku da se najmlađi i najstariji članovi porodice presele kao izbjeglice u Hrvatsku, u selo Živogošće, u njenu vikendicu. Pripremila je i ovlašćenje prijateljima u ovom primorskom selu da ga mogu koristiti.

Njena hrabrost i odlučnost pokazala se unazad nekoliko godina kad je morala da se podvrgne teškoj operaciji srca. Zbog njenog općeg zadravstvenog stanja i godina, ljekari su se kolebali da li da pristupe operaciji. Ona je bila uporna, govorila je: "Sigurno ću ja izdržati." Poslije operacije oprezno su je budili iz narkoze. Nije to bilo potrebno, ona se brzo "otrijeznila" i prvo je upitala: "Je li Mesić pobijedio na izborima za presjednika Hrvatske?", a ljekari su odahnuli i čestitali joj na njenom držanju.

(August 2011.)

HUSEIN HADŽISMAILOVIĆ

Rođen je u Tešnju 1918. godine. Otac mu Avdo i majka Nafa, rođena Hodžić, imali su osmero djece: kćerke Nazifu, Tajbu, Selimu i Besimu, te sinove Osmana, Huseina, Ibrahima i Abduselama. Husein je završio Šerijatsku gimnaziju u Sarajevu, pravo je studirao u Beogradu. Od tada do danas stalno živi u Sarajevu.

Pred odlazak na školovanje, za vrijeme školovanja i poslije završetka Šerijatske gimnazije uključivao se u društveni život Tešnja. To se događalo i za vrijeme njegovog studiranja i završetka Pravnog fakulteta u Beogradu. Bio je aktivni sportista. Bio je član društva *Soko* u Tešnju osnovanog 1910. godine. Najviše se, pored ostalih iz društva, družio sa Seadom Đonlagićem koji će, zajedno sa Huseinom, autoru ovog teksta dostaviti informacije i fotografije o ovom društvu 2006. godine. O ličnostima poznate porodice Đonlagić (Zija-beg, Bećir-beg, Reuf-beg) vidi u mojoj knjizi *Na tragovima tešanjske prošlosti*.

Na svečanosti u kino-sali Tešanj, slijeva: Albert Trinki, Svetozar Pejičić, Husein Hadžismailović, Edhem Pobrić. U drugom redu iznad Huse Muhamed Saračević i Salih Sarić

Hadžismailović je bio aktivni igrač TOŠK-a iz ranih godina ovog kluba, a na fotografiji u knjizi Advana Hozića *Tešanj i tešanjski kraj 1918-1945.* vidi se da su mu suigrači bili Sabit Mandžukić, Jozo Zec, Abdurahman Tupara, Borko Dučić, Muhamed Sarač, Muhamed Hotić, Hatibović, Miloš Pejić i Hamza Ruštić.

Svi koji poznaju Husu teško da im "promakne" utisak o njegovoj neposrednosti, veseloj prirodi i određenoj svojevrsnoj komunikaciji pri kojoj, pored njegove rječitosti, ne izostaju gestikulacije i naglašena pažnja na njegovm licu za sugovorništvo.

Rano je stupio u Narodnooslobodilački pokret, i već od oktobra 1941. godine navodi se među organizatorima ilegalnog pokreta u Tešnju koji su bili kandidati ili

članovi KPJ ili SKOJ-a. Da se među tešanjskom omladinom u to vrijeme nalaze pametni i perpektivni mladići, uočio je to i Adem-aga Mešić. Naime, on je (prema knjizi A. Hozića) u junu 1941. godine pozvao Husu Hadžismailovića, Huseina Hodžića i Edhema Pobrića u svoju kuću u Medakovu na razgovor i večeru i predložio im da budu osnivači ustaške mladeži u Tešnju, što su oni odbili.

Kemal Alićehajić u svojoj knjizi *Iz Kotlanica na četiri kontinenta* o Husinom učešću u partizanskim jenicama navodi da je bio hrabar borac, jedan od najstarijih na prvim linijama, puškomitraljezac, pitajući se, otkud "luksuz" da borac sa završenim pravnim fakultetom, što je bila rijetkost, nije na nekim drugim dužnostima kako bi bio sačuvan za vremena koja dolaze.

Ipak, krajem rata i neko vrijeme po njegovom završetku Huso Hadžismailović vršio je dužnost šefa kabineta Đure Pucara kao najvišeg političkog i državnog funkcionera u Bosni i Hercegovini. U to vrijeme postojale su neke stroge regule ličnog ponašanja o koje se on kao lijep momak oglušivao, pa je, navodno zbog toga, bio razriješen pomenute dužnosti. Prijatelji su mu govorili da je "zbog žena propustio veliku šansu da napravi visoku političku karijeru".

Poslije razrješenja s ove dužnosti odlazi na rad u pravosuđe, gdje će provesti cio svoj radni vijek. Duže vrijeme obavljao je dužnost predsjednika Privrednog suda Bosne i Hercegovine, sudije Vrhovnog suda, te funkciju republičkog Društvenog pravobranioca. Ova posljednja dužnost bila je, reklo bi se, više politička i u funkciji zaštite samoupravnih prava radnika i privrednih i društvenih pravnih subjekata. Dok je bio na prethodnim dužnostima, rjeđe je napuštao Sarajevo. U više navrata bili smo u kontaktima, dolazio je u Doboj u Privrednu komoru gdje sam ja radio. Obavljali smo konsulatacije o pitanjima i problemima iz njegove nadležnosti. Moj je utisak da se on zbog dužeg odsustvovanja iz neposrednog političkog života u njeg se nešto sporije vraćao.

Sjede u prvom redu sdesna: Ismet Pobrić, Kemal Korajlić, Huso Hadžismajlović, Smajo Šehagić, Suada Muminagić, Nasiha Kantić i Meho Bajraktarević

Druženja sa Tešnjacima njemu su puno značila. U Sarajevu su to nerijetko bili, a neki su i danas: Osman Mulabdić, suborac, vlasnik krojačke radnje koja bila u neposrednoj blizini hotela "Evropa", Edhem Pobrić, Kemal Alićehajić, Sead Đonlagić, generali iz NOR-a Džemil Šarac i Ekrem Durić, i drugi.

Kao bivši fudbaler, ni kasnije u životu nije mogao bez fudbala. Kao vatreni navijač FK "Sarajevo", dugo je bio član upravnog odbora i potpredsjednik ovog kluba. Strasno je ulazio u navijačke rasprave sa svojim prijateljima navijačima FK "Željezničar".

U jednom od pomenutih druženja Tešnjaka i drugih u Sarajevu bili smo pozvani, jedne večeri kod Huse (kako ga svi zovu) u goste na druženje, piće i mezu. Sticajem okolnosti, nismo otišli, ali smo, šale radi, obavjestili ga da smo dolazili i da nismo znali naći stan. Naime, njegova supruga Nađa bila je ljekar-pedijatar, pa je zbog pacijenata koji su je tražili na vratima stana bilo samo njeno ime. Zbog te činjenice na njegov je račun bilo šala u stilu da u kući njega nigdje nema, da je anonimus, i slično. Huso se nije "dao". Odgovarao bi, šireći ruke: "Šta anonimus?! Pa mene poznaje pola miliona navijača Sarajeva, a da ne govorim o hiljadama onih koji su stajali preda mnom kao sudijom! Ko vas poznaje? Samo Tešnjaci i poneki komšija iz Doboja, Teslića i Maglaja." Eto, nema sumnje, on je bio čovjek za ozbiljne teme i razgovore, ali i za one kad se treba našaliti i opustiti.

Husein Huso Hadžismajlović, dok ovo pišem, relativno je, u svojoj 93. godini, dobrog zdravlja. Kad sam ga jednog dana telefonom nazvao da mu saopćim da na tešanjskom internet portalu može vidjeti reportažu o tešanjskom društvu "Soko", o sebi i drugim sokolašima, o čemu je već bilo riječi, malo sam teže komunicirao zbog njegovog oštećenog sluha, jer pri ruci mu nije bio aparat kojim nadoknađuje ovaj hendikep.

Potrebno je istaći da je ličnost o kojoj je riječ zaslužna, zajedno sa prijateljem Kemalom Alićehajićem, što je u 1999. godini objavljena knjiga književnika Advana Hozića o učešću ovog kraja i njegovih ljudi u Narodnooslobodilačkom pokretu *Tešanj i tešanjski kraj 1918-1945.* U razgovoru sa Husinim najmlađim bratom Abduselamom, vođenom s namjerom da u onom što su biografski Husini podaci ne napravim neki propust, pored ostalog rekao mi je da, kada sa njim razgovara, on nikad ne propušta priliku da spomene rođake, prijatelje i poznanike u Tešnju. I na vlastitom iskustvu, u svojoj porodici, koja je po majci u srodstvu sa Nafom, Husinom majkom, imao sam priliku čuti da je on familijaran, kako se govorilo, i kada je u Tešnju - nije propuštao priliku da posjeti najbliže rođake.

(August 2011.)

SEID HODŽIĆ

Jedna generacija tešanjskih dječaka rođenih sredinom tridesetih godina 20. stoljeća, karakteristična je po tome što će im Drugi svjetski rat uveliko odrediti životne sudbine. Potiču iz ovdašnjih zanatskih, trgovačkih i iz porodica tešanjskih nižih činovnika i ilmije. Kako u Tešnju u to vrijeme nije bilo srednjih škola, po završetku osnovne škole pohađali su niže šegrtske škole, a neki medrese. Izučavali se određene zanate, u socijalno teškim prilikama - kada se već počinju osjećati naleti velike svjetske krize.

Seid je rođen u mnogobrojnoj porodici Ahmet ef. Hodžića u martu 1927. godine. Najviše se družio sa Kemalom Korajlićem, rođakom Sulejmanom Hodžićem, Safetom Ahmetaševićem, Husom Hundurom, Smailom Ferizbegovićem, Muhamedom Hatibovićem i drugim. Kemal i Sulejman pohađali su krojački zanat, Seid brijački, Ašair Mehinagić pekarski, Sakib Galijašević limarski itd. Osnovnu školu (prije toga ili uporedo pohađali su mekteb) su završavali u 1938. i 1939. godini.

Seid i general Kemal Korajlić

Prema sjećanju Sulejmana Hodžića, ova grupa i još neki mladići pohađali su i četvrti razred osnovne škole dobrovoljno. Naime, očekivalo se da će biti, na zahtjev većeg broja građana Tešnja, otvorena dvogodišnja trgovačka škola koju su mogli upisati učenici samo sa završenom četverorazrednom školom. Kako nije došlo do otvaranja pomenute škole, vjerovatno zbog već nagovještavanog rata, ostali su na izučavanju zanata, a samo su neki imali priliku da upišu gimnaziju u Tuzli ili Sarajevu.

Seidova generacija uskoro će se suočiti sa ratom i svim strahotama koje iz njega proizlaze. Došla je1941. godina, kada su Seid i pomenuti mu drugovi imali svega između 14 i 16 godina. Uslijedili su pokušaji da ih se politizira uključivanjem u

proustaške i ustaške mladeške organizacije, što su oni, pod uticajem roditelja i već politički osviješćenih starijih drugova antifašističke i ljevičarske orijentacije, odbijali. Važan uticaj na ovu mladu generaciju imalo je 1942. i 1943. godine prisustvo u bližem okruženju partizanskih jedinica. Ove jedinice vodile su borbu ne samo protiv okupatora već i sa četničkim i ustaškim jedinicama. Snažan utisak i uticaj na Seida i njegove drugove ostavljale su hiljade izbjeglica iz istočne Bosne - pobjeglih ispred četničkih pokolja u kojima je stradao veliki broj Bošnjaka. Oni sretniji što uzbjegli pokolje došli su kao muhadžiri u Tešanj, njih oko 4000, sa oko 400 djece bez oba roditelja.

Prema knjizi Advana Hozića *Tešanj i tešanjski kraj 1918-1945.* (Tešanj, 1908), Seid Hodžić sa povećom grupom svojih drugova, od kojih su neki spomenuti, odlazi u partizane. On stupa u Tešanjsko-teslićki partizanski odred, a zatim će biti raspoređen u štab 11. divizije. Kasnije će biti uključen u jedinice JNA, boraveći u garnizonima širom Jugoslavije, najviše u Srbiji. Steći će u vojsci čin kapetana. Formirao je porodicu, oženivši se Besimom Beskom Mešić iz poznate porodice Mehmeda Mešića. U braku će imati sinove - Huseina, danas školovanog privrednika, zastupnika poznate evropske firme, sa odličnim poznavanjem engleskog jezika, i Ahmeta, diplomiranog pravnika i advokata koji živi u Vojvodini.

Seid po svojoj prirodi nije imao militantog duha, mada su ga ratne i poratne prilike neminovnošću usmjerile da bude vojnik. Međutim, on nije dugo ostao u vojsci, mada mu se otvarala povoljna vojnička karijera. Imo je tada možda najvažniju preporuku, jer je vrlo mlad stupio u partizanske redove 1943. godine. Zatražio je i dobio demobilizaciju 1948/49. godine, kao i njegov polubrat Mehmed. (Mehmed je ličnost sa interesantnom biografijom, vidi moju knjigu *Na tragovima tešanjske prošlosti*). Činjenica da su obojica demobilizaciju zatražila u veoma teškom vremenu, kada je nad Jugoslavijom kao Damoklov mač visila poznata rezolucija INFORMBIRO-a, imaće za obojicu negativne posljedice. Mehmed je završio na Golom otoku, a Seid je dugo nosio političku hipoteku, bio je isključen iz SKJ i živio u strahu da će se i sam naći na ovom zloglasnom otoku.

Vraćajući se sa porodicom u Tešanj, Seid Hodžić je prvo radio kao službenik i šef računovodstva u Šumskoj upravi u Tešnju. Nakon kratkog vreman prešao je na rad u Općinu. U upravi je proveo dugo vremena radeći u finansijama i kao načelnik Odjeljenja za društvene djelatnosti. Na ovoj dužnosti, a kasnije i na drugim, stekao je povjernje ljudi u njegovu privrženost poslu i savjesnost, komunikativnost i spremnost da pomogne kad god je mogao. Prije dolaska na rad Općinu bio je kratko direktor "Pobjede" u izgradnji. Kasnije će Seid, kao dugogodišnji sportski radnik i trener TOŠK-a, biti postavljen na dužnost sekretara Samoupravne interesne zajednice za fizičku kulturu i sport. Uvijek predan povjerenom poslu, i na ovoj dužnosti postizao je dobre rezultate. I ne samo to, on se kao volonter bavio trenerskim poslom, dobijajući satisfakciju u činjenici da se TOŠK u dugim intervalima takmičio u regionalnim ligama, pobjeđujući u kup i prijateljskim utakmicama i jugoslavenske prvoligaše. On je, mada nije bio trener profesionalac sa završenim trenerskim školama, izuzev povremenih seminara i edukacija, posao trenera obav-

ljao kvalitetno i imao ugled prije svega zbog svoje smirenosti, takta, dobrih odnosa sa nogometašima koji su ga visoko cijenili.

Volonterski je bio angažiran dugo vremena u Turističkom društvu Tešanj gdje je jedno vrijeme bio sekretar. Ovo društvo imalo je i svoju agenciju za organizaciju turističkih putovanja, te za propagandu i promociju skromne turističke ponude Tešnja.

Također je volonterski radio u Udruženju boraca Narodnooslobodilsčkog rata. Obavljao je dužnost sekretara ovog udruženja. Pored administrativnih poslova, veliku poažnju posvećivao je onim borcima čiji je socijalni položaj bio nepovoljan, brinući se o njima i pomažući da se oni mlađi i zdraviji zaposle, pa se u tom pravcu angažirao kod privrednih i drugih organizacija, i u Općini.

Dakle, Seidova komunikacija bila je sa mnoštvom ljudi iz raznih sfera života i aktivnosti, a mnogima je kao takav ostao u sjećanju.

Pored sporta, Seid Hodžić je imao i hobi branja gljiva. Tako je imao priliku da ne samo kao partizan boravi u šumama, i to ne samo u tešanjskoj općini već i u susjednim. Pričao je (a išli smo često zajedno, sa našim velikim prijateljem Salihom Sarićem, posebno u šumu Krnjin) da od Krnjina nema bolje šume za ljubitelje branja gljiva.

Seid je iznenada umro, sam, u svojoj kući 6.9.2000. godine - kada ga je društvo sa kojim se družio iščekivalo da se pridruži pozivu njegovog polubrata Mesuda, na druženje u mjestu gdje je bila njegova porodična, odnosno kuća njegovog oca Ahmeta ef. Hodžića.

(Juli 2010.)

SULEJMAN HODŽIĆ

Životni put Sulejmana Hodžića svojevrsni je odraz i pokazatelj vremena u kojem je živjela i radila cijela jedna generacija. Sredina, uslovi života i društvene prilike u njihovoj ranoj mladosti nisu im bili naklonjeni. Izučavanje različitih zanata bila je skoro jedina šansa da se obezbijedi egzistencija, a vihor Drugog svjetskog rata dovodi u pitanje i te veoma skromne mogućnosti.

Sulejman Hodžić rođen je 1927. godine u Tešnju od oca Muhameda i majke Mine, rođene Abduzaimović. U porodici su rođeni još Sulejmanov brat Sead i sestra Sadeta. Djetinjstvo je najviše provodio na Ošljaku nedaleko od Tešnja gdje je porodica imala kuću i skromno imanje, a zimi je boravila u Tešnju. Sulejman je izučavao krojački zanat kod poznatog tešanjskog majstora Alje Hotića.

Nekoliko godina pred rat porodica se preselila u Teslić gdje je otac Muhamed, inače trgovac i činovnik, radio u organima Sreza kao vojni referent. Ratne 1942. godine on je uhapšen kao saradnik Narodnooslobodilačkog pokreta i odveden u je-

dan od zloglasnih njemačkih logora, gdje je umro. Sulejmanov amidža Husein učesnik je NOR-a od 1941. godine, komesar je i komadant Proleterskog bataljona koji je bio desetkovan u žestokim borbama sa četnicima u srednjoj Bosni. On je preživio te borbe, ali je 1942. godine ubijen - navodno od strane Sabita Abduzaimovića, Sulejmanovog daidže, inače španskog borca i čovjeka sklonog avanturizmu. Bilo je pokušaja da se rasvijetli ovo ubistvo, jer postoje i neke druge verzije, ali se u tome nije do kraja uspjelo.

Kao sedamnaestogodišnjak, Sulejman Hodžić krajem 1943. godine sa grupom svojih drugova odlazi u partizane. Bio je pripadnik Tešanjsko-teslićkog odreda, a kasnije Devetnaeste udarne brigade, sastavljene uglavnom od boraca tešanjskog kraja. Obavljao je dužnost kurira i pri izvršenju zadataka bio izložen velikim

opasnostima prelazeći preko teritorija koje su kontrolisale neprijateljske snage. O tome je ponekada pričao, ali zbog svoje poznate skromnosti, povod su bili neki njegovi saborci, komadanti ili prilikom evociranja nekih događaja i vođenih bitaka.

Po završetku rata Sulejman je bio suočen sa borbom da obezbijedi egzistenciju svojoj porodici. Odlazi u Sarajevo, gdje kao krojač radi u Krojačkoj zadruzi, a kasnije i kod daidže, krojača Mehmedalije Abduzaimovića koji je u Sarajevu imao svoju krojačku radnju. Krajem pedesetih godina vratio se u Tešanj, a kao političkom aktivisti povjeravane su mu dužnosti komandanta ili člana štaba omladinskih radnih brigada koje su radile na velikim gradilištima širom Jugoslavije.

Po povratku u Tešanj oženio se Aišom Turalić iz Tešnja. U tom braku rođeni su sin Muhamed i kćerka Mersida. Sulejman završava srednju ekonomsku školu i zapošljava se u Trgovinskom preduzeću u Tešnju kao komercijalista, a kasnije postaje direktor preduzeća. Ove će dužnosti uspješno obavljati, stičući pri tom veliko povjerenje - kako u kolektivu i sredini tako i među mnogobrojnim poslovnim partnerima. Zajedno sa Hamdom Turalićem, Husom Škapurevićem, a kasnije i drugim mlađim kolegama, svojom poslovnošću i duboko plemenitim odnosom prema ljudima doprinosio je povjerenju i ugledu preduzeća i sredine.

Pišući i pominjući neke ljude iz generacije ličnosti o kojoj je riječ, o njihovim sjećanjima na prošla vremena, ljudima, različitim sudbinama i mnogobrojnim događajima, u knjizi *Stara tešanjska čaršija danas* pored ostalog sam kazao: "U tome se posebno ističe (misli se na pamćenje) Sulejman Hodžić sa pamćenjem kakvo je vrlo rijetko primjereno generaciji onih za koje se kaže da su u starijoj dobi." I dalje: "Sulejman se uvijek nađe u prilici da pomogne, posavjetuje, solidariše se sa onima kojim treba pomoć i savjet..." Autor ovog teksta koristio je spoznaje Sulejmana i drugih pišući o historijatu materijalnog i duhovnog života tešanjskog prostora.

Hodžić je aktivan u SUBNOR-u, čiji je dugogodišnji predsjednik, sačuvavši vrijednu građu, a doprinio je izdanju monografije *Tešanj 1941-1945. godine*. Vodio je brigu o preživjelim borcima i pomagao im, posjećujući ih uz skormnu materijalnu pomoć, prema mogućnostima.

Za vrijeme Sulejmanove bolesti mnogi njegovi prijatelji i poznanici ili njihova rodbina ukazivali su mu pažnju sjećajući se njegovih plemenitih postupaka, kako u svojstvu rukovodioca i direktora Trgovinskog preduzeća tako rukovodioca u pomenutom udruženju, ljudi različitih nacionalnosti i uvjerenja, pa i oni iz udaljenih područja. Taj odnos prema njemu sigurno nije slučajan. On je kao čovjek i vjernik bio protiv svake isključivosti, netolerancije, radikalizacije, dogme i sujeverja.

Iza sebe je ostavio vrijedan rukoipis o Ferhad-begovoj džamiji, imamima i hafizima koji su svoje vjerske dužnosti obavljali na širem tešanjskom prostoru unazad više decenija. Očekivati je da ovaj rukopis u vremenu koje slijedi bude i štampan. U ovaj rukopis Sulejman Hodžić je unio dosta ljubavi, truda, upornosti da dođe do građe i podataka - u čemu je i uspio. Biće grijeh i velika nepravda ako se ispod obilnog rukopisa, makar i u segmentima, pojave drugi "potpisnici".

Sulejman je umro 7.2.2008. godine, i uz veliku dženazu ukopan je u porodičnom mezarju u Đonlagićki.

(August 2008.)

SULEJMAN HRVIĆ

Prilikom pisanja ovih tekstova o ličnostima i uspjesima koje su postizali ili postižu, bila je prisutna i jedna mala dilema kod jednog broja njih: da li početi o ličnosti kojom je naslovljen tekst ili o njegovom djelu? Kad je riječ o Sulejmanu Hrviću, "prisiljen" sam mnogo više govoriti o njegovom djelu, jer se zaista ima mnogo toga velikog i kvalitetnog prezentirati javnosti. Tako će javnost na najbolji način upoznati i Hrvića.

AS Jelah-Tešanj jedna je od najuspješnijhih firmi poslije rata (1992-1995) na području tešanjske općine, pa i znatno šire - ako se posmatra u sadašnjem trenutku. Firma je lider u proizvodnji konditorskih proizvoda u BiH sa velikim mogućnostima izvoza, u čemu se već postižu prvi rezultati. Već 2009. izvoz je iznosio 3 miliona KM, a od tada porast izvoza je po godišnjoj stopi do oko 20 posto. Uspješni poduzetnik Sulejman Hrvić firmu je osnovao u januaru 1996. godine u svom vlasništvu. Već 2008. godine ukupni iznos kapitala dostigao je 5,5 miliona KM. Una-

Suljo Hrvić (lijevo) i Fuad Šišić

zad desetak godina osnovna djelatnost firme bila je trgovina na malo, a zatim i na veliko robama široke potrošnje. Ubrzo je širen asortiman poslovanja i na proizvodnju kocke šećera, prženje i mljevenje kafe, proizvodnju začina, pakovanje robe i drugo. AS u maloprodaji ima 8 objekta, 2 diskonta, skladišta i vlastiti vozni park (tri kamiona tegljača nosivosti 25 tona i 16 dostavnih vozila), te svoju mrežu poslovnica koje pokrivaju područja Maglaja, Zavidovića, Mostara, Cazina i Sarajeva.

Ekspanzija firme nastavljena je sa orijentacijom na veću proizvodju keksa. Tome je prethodila sveukupna ekonomska analiza, prikupljanje informacija o proizvođačima i uvoznicima keksa i sagledavanje njihovih potencijala i nedostataka.

Izveden je zaključak da AS ima sve potrebne preduslove da na pravi način odgovori potrebama i zahtjevima tržišta. Prema utvrđenim kapacitetima neophodnim za proizvodnju, pristupilo se investicionim ulaganjima u poslovni prostor i savremenu opremu u vrijednosti od preko 5 miliona KM.

Nakon puštanja kapaciteta u pogon, što je obavljeno u predviđenim rokovima, pristupilo se proizvodnji čiji asortiman je: keks petit beurre, keks medeno srce, sendvič keks, štrudla keks i jaffa biscuits, čajno pecivo, plazma keks, slane grickalice, krem namazi, mliječne, lješnik i čokolade za kuhanje, i drugi proiozvodi.

Mjesečna proizvodnja keksa iznosi između 600 i 700 tona, s ciljem da u narednim godinama dostigne 1000 tona.

Već u početnoj fazi proizvodnje, pri čemu je bilo potrebno uložiti velike napore u osvajanju proizvoda i obezbjeđenje stručnih kadrova, glavna tržišna područja su Zeničko-dobojski kanton, Unsko-sanski kanton, Tuzlanski kanton, sjeverna Bosna i Bosanska posavina, da bi se danas radilo i za izvoz u nekoliko susjednih i drugih država.

Kao rezultat svih ovih aktivnosti i napora, u poslovnoj 2008. godini AS dostiže rekordnu visinu prihoda od 75,5 miliona KM. Tako na listi 100 najvećih firmi po ostvarenom prometu zauzima visoko 34 mjesto.

Potpuniju ekspanziju AS ostvaruje kupovinom dionica nekoliko značajnih firmi kao što su: Konfekcijsko preduzeće "Napredak" Tešanj, "Vispak" Visoko kao većinski vlasnik i ZIF "MI-group" d.d. Sarajevo sa vlasništvom od oko 14%.

Iako je većina tekstilnih firmi zatvorena ili njihov opstanak dolazi u pitanje zbog veoma otežanih uslova poslovanja na domaćem i ino-tržištu, "Napredak", koji se bavi lon poslovima isključivo za izbirljivog inozemnog partnera rasterećen je prodajom velikih dospjelih obaveza po osnovu zdravstvenog i penzionog osiguranja i obaveza po kreditima (za koje je kupac obezbijedio preko 4 milona KM), te ima šansu da uspješno posluje u sastavu preduzeća o kojem je riječ. Šta to u današnjim prilikama i kriznoj situaciji znači, dovoljno je navesti samo podatak da u "Napretku" radi oko 400 radnika.

Velika prekretnica u razvoju firme Sulejmana Hrvića jeste kupovina većinskog dijela dionica od 83,93 posto "Vispaka" iz Visokog. S obzirom na uspješnost poslovanja, kadrove i dobru organizaciju rada - nema sumnje da je AS na dobrom putu da svoj dosadašnji proizvodni i prometni program znatno uveća i obogati. U planu je povećanje proizvodnje i izvoza dosadašnjih proizvoda - brendova "Vispaka", kao što su *zlatna džezva*, *espreso kafe*, *stampi krema* i drugi.

Veličina i perspektiva ove firme može se, pored pomenutog kapitala, ukupne proizvodnje prehrambenih proizvoda, njene strukture sa trendom ukupnog rasta, iskazati i brojem zaposlenih u Tešnju, Jelahu, Visokom i predstavništvima koji već dostiže oko 900 radnika. Po uspješnom poslovanju i svom potencijalu AS se nalazi među 100 najuspješnijih firmi u Bosni i Hercegovini. Impresivan je podatak da je do sada u svoj razvoj uložila blizu 15 milona KM. Poseban je angažman na kvalitetu proizovda. Uveden je sistem upravljanja kvalitetom prema zahtjevima me-

đunarodnih standarda ISO 9001-2008, kao i standard sigurnosti u proizvodnji hrane HACAP.

Sulejman Suljo Hrvić za uspješan rad dobija i društvena priznanja i uvažavanja. Privredni sajam Biznis 2011. koji je održan u maju u Tešnju na svečan način otvorili su premijer Ze-do kantona Fikret Plevljak, Načelnik Općine Tešanj Fuad Šišić i veoma uspješni privrednik i vlasnik AS-a Sulejman Hrvić.

(Septembar 2011.)

ADEM HUSKIĆ

Kad neko kao profesor Adem Huskić provede u obrazovanju 34 godine, sa prekidom od četiri godine kada je vršio dužnost Načelnika Općine u peridu 2004-2008. i ponovo nastavi rad u ovoj djelatnosti - s pravom se može kazati da se sa velikim uspjehom oprobao i dokazao kao profesor matematike i direktor srednjih škola. On je svoje znanje iz ovog važnog predmeta prenosio na mnoge mlade generacije. Danas je veliki broj učenika Adema Huskića sa visokom stručnom spremom različitih profila, a među njima je i nekoliko doktora nauka.

Huskić se sa uspjehom oprobao i dokazao da može sa uspjehom obavljati druge važne funkcije i dužnosti. Na dužnost Načelnika Općine Tešanj došao je nakon što su mu građani na neposrednim izborima za načelnika dali to povjerenje, iskazavši ga apsolutnom većinom. Pri tome treba imati u vidu da je ovakvu podršku kao predstavnik Stranke demokratske akcije obezbijedio u konkurenciji još četiri kandidata. O ovom Tešnjaku kao načelniku biće govora i u nastavku.

U zbornici Gimnazije, Adem treći slijeva

Adem je sin Mustafe i Fatime, rođene Unkić iz Mrkotića. Otac poljoprivrednik, a majka domaćica - imali su brojnu porodicu. Rođeno je desetero djece, a među njima petero, sa najstarijim Ademom rođenim 21.2.1948. godine, ostali su u životu. On ima tri brata i jednu sestru.

Osnovnu školu - četverogodišnju završio je u Mrkotiću, jednu godinu nije išao u školu da bi, poslije pauze, u istoj školi završio peti razred, jer je naknadno otvoren. Osnovno školovanje nastavio je u Teslići, a gimnaziju je takođe završio u ovom gradu. U školama je bio odličan učenik, pa su mu roditelji omogućili nastavak školovanja.

Visoko obrazovanje stekao je na Prirodno-matematičkom fakultetu u Sarajevu, odsjek matematika, gdje diplomirao jula 1973. godine.

Sa Suadom Hafizović, profesoricom biologije, Adem je 1979. godine formirao porodicu. Imaju sina Mirsada, profesora matematike, kćerku Belmu, diplomiranog inžinjera elektrotehnike, i kćerku Eminu koja je učenica trećeg razreda Gimnazije.

Prvo zaposlenje bilo mu je u Srednjoškolskom centru u Tešnju, a matematiku je predavao prvo u Školi sa praktičnom obukom, ubrzo zatim, ili istovremeno, i u Gimnaziji "Musa Ćazim Ćatić". U Gimnaziji je radio sve do rata 1992. godine, kada je nastava prekinuta i školska godina završena pod posebni uslovima. Huskić stupa u Armiju RBiH, u kojoj obavlja funkcije pomoćnika komadanta - od čete, preko bataljona, do 202. "garave" brigade.

Po završetku rata, obnovom škola i ponovnim osnivanjem Gimnazije (jedno vrijeme bila je ugašena), postavljen je za direktora Mješovite srednje škole Tešanj koja je u svom sastavu imala Medicinsku školu i Opću gimnaziju. Srednje obrazovanje se brzo širilo, pa su postojale četiri škole, osnivanjem Srednje ekonomske škole i Trgovačke škole. Od 1997. do 2004. godine Adem Huskić je na funkciji direktora Gimnazije. Razumljivo je da su u tim poratnim prilikama škole bile suočene sa nizom materijalnih i kadrovskih problema, uz organizacionu i drugu poslijeratnu preorijentaciju.

Obnavljanjem srednjih škola u ratnoj 1994. godini osjećala se velika potreba za nastavnim pomagalima, a posebno za udžbenicima po novim nastavnim planovima i programima. Profesoru je to bio izazov, i on se odlučio na pisanje udženika iz matematike. Treba istaći da je odluka proizišla iz samouvjerenosti u poznavanje ove složene oblasti, odlučnost i shvatanja potrebe za literaturom ove vrste. Prvi rukopis (koji nije objavljen) korišten je u nastavi u kritičnom momentu kada uopće nije bilo literature, a radi se o *Matematici za 3. razred gimnazije*. Drugi rukopis je *Matematika za prvi razred srednje stručne škole*. On ima svoju "ratnu historiju", jer je odnesen u Sarajevo preko Igmana i aerodroma 1995. godine i u propisanoj proceduri je odobren kao zvaničan udžbenik. Do sada je štampan u nekoliko izdanja, i danas je u upotrebi. Zatim su slijedile ostali udžbenici koji su po potrebi doštampavani, a to su:

- *Zbirka zadataka za treći razred srednjih škola,*
- *Matematika za drugi razred srednjih škola,*
- *Zbirka zadataka za drugi razred srednjih škola,*
- *Zbirka zadataka za prvi razred srednjih škola,*
- *Zbirka zadataka za četvrti razred srednjih škola.*

Izdavač svih ovih udžbenika i priručnika bila je "Svjetlost" iz Sarajeva. Mora da je profesoru Huskiću sve ovo što je uradio velika radna i životna satisfakcija, jer je njegov instruktivni rad u matematici prisutan u stotinama srednjih škola i koriste ga na hiljade učenika u Bosni i Hercegovini.

Kad je riječ o publikacijama, treba kazati i to da je u vrijeme kad je Adem Huskić bio direktor Gimnazije u organizaciji ove škole izašla iz štampe i spomenica

Gimnazija "Musa Ćazim Ćatić" Tešanj 1961-2001. Profesor je bio član redakcijskog odbora, korektor, skenirao je dokumenta i fotografije, i na druge načine bio angažiran da se obilježi četrdeseta godišnjica Gimnazije u Tešnju.

Vratimo se Ademu Huskiću kao Načelniku Općine Tešanj. On ni ovaj posao nije radio bez upornosti i potrebne odgovornosti prema građanima koji su ga birali. Za njegovog mandata pokrenuto je niz inicijativa, a ostvarena je i realizacija određenih projekata. Naznačićemo neke: prva transformacija, odnosno reforma lokalne uprave, izgradnja sportske dvorane i osnivanje JU Sportsko-rekreacioni centar Tešanj, usvajanje Strategije razvoja općine Tešanj (2007-2015), vizija *Općina Tešanj - sredina ekološke svijesti, čistoće i reda*, nastavljanje su aktivnosti na restauraciji i revitalizaciji tešanjske Gradine, izvršena je kupovina i započeta restauracija Eminagića-konaka, izgrađen je veliki broj lokalnih puteva, pri čemu treba izdvoji putne komunikacije Medakovo-Šije, Marin Han-Žabljak, te povezivanje više naseljenih mjesta asfaltnim putevima na području općine, izgrađen je vodovod Pousorje, pokrenute su i aktivnosti na izgradnji sistema otpadnih voda i prikupljanju otpada, pokrenute su, na inicijativu Centra za kulturu i obrazovanje, i manifestacije koje se redovno realiziraju: *Tešanjsko proljeće*, *Ljeto u Tešnju* i *Dani grada Tešnja*, izgrađen je regulacioni plan u dijelu industrijske zone Bukva i započela izgradnja putne infrastrukture, kao i poslovne zone Glinište u Rosuljama - Vukovo, koje aktivnosti i dalje traju.

Profesor Huskić tokom svog rada u školama i u Općini bio je uključen u rad samoupravnih, upravnih, političkih i drugih struktura. Bio je općinski vijećnik od 1997. do 2003. godine, a sada mu teče treći mandat, i to kao kandidatu Stranke demokratske akcije.

(August 2011.)

MEHMEDALIJA HUSREMOVIĆ

Jedan od pionira intenzivnog industrijskog razvoja Tešnja bio je Mehmedalija Husremović. Prvi posao obavljao je u "Pobjedi" od 1959. godine - nakon završetka prestižne Srednje mašinske škole "Petar Drapšin" u Beogradu. Po završetku škole dolazi na rad u "Pobjedu". Treba imati u vidu da je tada bilo veoma malo mašinskih tehničara, pa su oni bili glavni nosioci primjene novih tehnologija. Nepunu godinu dana Husremović je radio u Tvornici čarapa Tešanj, da bi se definitivno vratio u "Pobjedu", ne napuštajući više ovu organizaciju. Ako je Izudin Alićehajić bio nosilac vizionarstava u stvaranju modernih industrijskih kapacitetata, Mehmedalija je bio njegov glavni tehnički saradnik i pratilac. Krajem osamdesetih godina on preuzima lidersku poziciju u ovom preduzeću. Za kratko vrijeme ovaj tešanjski ponos postaje po svojim rezultatima i razvoju prepoznatljiv ne samo u BiH već i u evropskim, pa i u svjetskim relacijama.

Husremović je u "Pobjedi" radio na poslovima referenta za alat i normative, planera proizvdnje, tehničara na osvajanju novih proizvoda, tehnologa, šefa tehničke pripreme, šefa proizvodnje, direktora OOUR-a - Fabrike pumpi, predsjednika Poslovodnog odbora Radne organizacije i direktor Radne organizacije. Dakle, čovjek čiji je razvojni put u Preduzeću bio postupan, sistematičan, sa ovladavanjem svih poslova. Sigurno je da mu je kao direktoru zbog toga bilo lakše da vlada cjelokupnim procesom proizvodnje i svih pratećih djelatnosti.

Mehmedalija Husremović rođen je 1939. godine, a stupio je u brak sa Zinetom Brka u kojem su se rodili kćerka Samira i sin Muris. Oboje su visoko obrazovani ljudi. Murisa živi u Zagrebu, a Muris u Sjedinjenim Amričkim Državama.

U ranim šezdesetim godinama prošlog stoljeća Husremović je bio odbornik Skupštine Općine i politički aktivista u drugim društveno-političkim organizacijama.

Zbog svog ugleda i autoriteta, proveo je četiri godine na dužnosti sekretara Općinskog komiteta Saveza komunista. Važna uloga na toj funkciji bila je vođenje kadrovske politike, pa je Husremović i tom prilikom, poznavajući kadrove u postojećim organizacijama i druge, omogućavao najsposobnijim da dođu do izražaja. U vrijeme njegovog mandata na ovoj funkciji bio sam predsjednik Privrdene komore u Doboju. Bili smo u čestom kontaktu. Jednog dana najavio mi je razgovor o nekim političkim insinuacijama vezanim za mene lično, ali je odmah naglasio da se ne brinem. Radi se o nekim pitanjima pokrenutim iz vana koje nemaju osnove. Moja "veza" sa jednim od prvoboraca iz NOR-a koji je pozivan u Tešanj na proslave kao pripadnik partizanske jedinice koja je ratovala na ovim prostorima bio je u slijedećem. Dok sam bio predsjednik Skupštine Općine, potpisivao sam pozive za goste. Pisao sam mu i jedno pismo moleći ga da Mehi Bajraktareviću (pisao feljton o Husi Hodžiću) dostavi neke informacije i sjećanja o suborcu Husi Hodžiću. Pomenuti prvoborac bio je uhapšen kao pripadnik tzv. Dapčevićeve KPJ. Eto, to moje pismo i potpis na pozivnici za dolazak na proslavu izazvali su sumnju. Sve se normalno završilo, jer je Mehmedalija okupio odgvorne ljude na sastanku na kojem sam ja iznio okolnosti pod kojim sam se našao u arhivi pomenutog čovjeka, koji je živio u Novom Sadu. Dakle, Mehmedalija je znao štititi ljude, prije svega u preduzeću. Imao je istančan osjećaj za rješavanje socijalnih i porodičnih problema radnika, takođe i u prilikama kada ljude treba liječiti i u najboljim zrdavstvenim ustanovama u bivšoj državi, ne žaleći i partcipirati u povećanim troškovima liječenja radnika, pa i članova njihovih porodica.

Husremović je na vrijeme osjećao krupne i ekonomske promjene u društvu, i postepeni prelazak na kapitalističke zakonitosti u privređivanju. Na njegovu inicijativu u Upravni odbor "Pobjede" uključeni su eksperti, i to profesori sa dva fakulteta i jedan uspješan privatni menadžer iz Slovenije, kao i najstručniji ljudi iz Fabrike.

Rat je "odnio" sve "Pobjedine" planove, viziju daljeg napretka i ekspanzije. I ne samo to, u njemu je poginulo više radnika i stručnjaka koji su radili i na veoma značajnoj namjenskoj proizovdnji koja je omogućila u velikoj mjeru odbranu ovog prostora. Žrtva rata bio je i Mehmedalija Husremović. Veliki je to bio gubitak, ne samo za "Pobjedu" i općinu Tešanj već i znatno šire.

Kako je "Pobjeda" pokušala imati alternativu u slučajevima potrebe, ona je formirala svoju firmu u Sloveniji. Husremović je boraveći u ovoj firmi obavljao niz veoma značajnih poslova, ne samo za "Pobjedu" već i za Tešanj i BiH. Iz Slovenije je isporučivana roba kupcima u inozemstvu. Zanimljiva je jedna reakcija kupca iz Egipta. On navodi da je gledao na CNN-u kako se avionima iznad Tešnja izbacuju

paketi sa hranom koji je u potpunom neprijateljskom okruženju, a on je taj dan dobio "Pobjedine" proizvode, pa mu nije bilo jasno imali u Bosni još neki Tešanj.

Mehmedalija je poginuo u automobilu na putu za Italiju, gdje je trebao obaviti neke važne poslove. U tim ratnim uslovima bilo je teško saznati sve okolnosti tog saobraćajnog udesa. Bilo je i nekih insinuacija o njegovoj pogibiji. Sahranjen je u Zagrebu, a negovi posmrtni ostaci preneseni su u Tešanj, gdje mu je održana dženaza 18.10.1997. godine.

(August 2011.)

ISHAK JABANDŽIĆ

Među Tešnjacima koji su se uspješno počeli baviti porodičnim poslom je i Ishak Jabandžić. Sa bratom Mujom 1988. godine osnovao je firmu "Madi" koja se počela baviti trgovinom mješovite robe. Ispitujući potrebe tržišta, oni svoju trgovinsku djelatnost sa prometom mješovite robe u 1997. godini upotpunjuju i proširuju na prodaju bijele tehnike na lokaciji u industrijskoj zoni Bukva, a zatim i u Matuzićima. Ovom djelatnosti bave se i danas ostvarujući zadovoljavajući godišnji trend rasta prometa u trgovini.

Kako je prvih godina poslije rata (1992-1995), a i danas prisutna ekspanzija u djelatnosti trgovine i trgovanja, Ishak je odlučio da se počne baviti i proizvodnjom. Prateći potrebe tržišta u prehrambenoj industriji, a sa osjećajem za poduzetništvo, što je inače karakteristika Tešnjaka, značajna sredstva već u 2000. godini ulaže u proizvodnju pilića i pilećih proizvoda. Nakon kraćeg vremena, a pogotova nakon deset godina - ova proizvodna orijentacija pokazale se više nego opravdanom. Iz

Ishak sa sinovima Maidom i Edinom

godine u godinu proizvodnja se povećavala, tako da se firma "Madi" danas visoko pozicionirala kao proizvođač u prehrambenoj industriji Bosne i Hercegovine. Od 2007. godine na tržištu BiH "Madi" ima veoma visoko učešće od oko 50 % u ukupnoj proizvodnji pilećeg mesa i prerađevina. Fizički obim proizvodnje i plasmana u 2010. godni iznosio je preko 4000 tona, a za šest mjeseci 2011. godine 3280 tona. Ukupni prihod takođe na godišnjem nivou iznosio je oko 25 miliona KM, a za šest mjeseci 2011. godine preko 15 miliona KM. Firma zapošljava 150 radnika. Prema statističkim podacima, "Madi" se, iako je mlada firma, nalazi na visokom trećem mjestu po ukupno ostvarenoj proizvodnji i preradi piletine u Bosni i Hercegovini.

"Madi" se neće zadovoljiti postignutim rezultatima, pa će ekspanzija ovog preduzeća biti nastavljena kako sa novim proizvodima tako i sa većim obimom ukupnog poslovanja, pa i poslovnim rezultatima. Orijentacija je na finalizaciju proizvodnje pilećeg mesa. U tu svrhu pristupa se i izgradnji vlastitog tržnog centra u površini od 4700 m², smještenog takođe u industrijskoj zoni Bukva. Poslovni prostor ove firme ima površinu od 32 dunuma. U cilju zaokruživanja velikog obima proizvodnje pristupilo se i zaokruživanju djelatnosti sa pratećim uslugama, pa je privatizacijskom postupku kupljena Veterinarska stanica u Tešnju sa stopostotnim vlasništvom. Nedavno je kupljena i nepokretna imovina bivšeg kožarskog preduzeća "Sloga", na veoma povoljnoj lokaciji koja će, uz adaptaciju, služiti u namjenske svrhe.

"Madi" ima vlastiti vozni park sa 30 vozila, pretežno specijalizovanih za transport i distribuciju zahtjevnih prehrambenih proizvoda, svježeg i smrznutog mesa za više od 500 kupaca.

Moderna tehnologija kojom firma raspolaže i stručni kadrovi u ovoj oblasti omogućuju vrhunski kvalitet proizvoda, uz sigurne i sveobuhvatne higijensko-sanitarne uslove. U proizvodnji se implementiraju certificirani standardi, od kojih posebno treba izdvojiti HACCP, ISO 9001:2008 i HALAL BAS 1049:2010.

Firma se svojim sredstvima anagažira na uređenju i stvaranju povoljnijih ekoloških uslova na svom lokalnom prostoru i šire, takođe učestvuje u sponzoriranju sportskih i drugih društvenih aktivnosti i manifestacija. Time, pored veoma značajnih ekonomskih efekata i doprinosa privrednom razvoju, pomaže i općedruštveni napredak.

Ishak Jabandžić rođen je 1956. godine, otac Mehmedalija, činovnik, majka Hanka, domaćica, rođena Hadžimujić. U porodici su im rođena dva sina, Ishak i Mujo - koji su vlasnici firme "Madi". Oni imaju polubrata Emina i polusestre Lidu i Mevnunu koji su po majci rođeni Đonlagić. Ishak je oženjen suprugom Minkom, zvanom Jasna, rođena Krdžalić, službenik u porodičnoj firmi. Imaju sinove Maida i Edina koji su takođe zasnovali svoje porodice i imaju po dvoje djece.

(Oktobar 2011.)

DANILO JERKOVIĆ

Porodica Jerković spada među stare tešanjske srpske porodice koje su pretežno stanovale na istočnom dijelu grada koji se zove Srpska varoš. Od tri brata Jerkovića, Dušan i Jovan živjeli su u Tešnju, a treći brat, otac Danila Jerkovića kojem je posvećen ovaj prilog, živio je u Novom Sadu i radio na željeznici. I Dušan je neko vrijeme radio u Novom Sadu kao policijski službenik. Taj njegovov boravak i rad u ovom gradu zadržao se u sjećanju starijih Tešnjaka. Boraveći kao frenteri, radeći različite poslove u Novom Sadu, momci iz Tešnja znali su u birtijama i na drugim mjestima praviti različite ekscese i tučnjave, pa su završavali u zatvoru. Među njima je bio i nezaobilazni Hamid Ahmetagić Čolo. Govorilo se da su dobro prolazili zahvaljujući Dušanu koji ih je morao, kao zemljake i prijatelje, svojim položajem i vezama "vaditi" iz zatvora.

O Dušanu Jerkoviću pisali su u svojim knjigama Rifat Kantić i Smail Galijašević. Prilikom sahrane na pravoslavnom groblju u Tešnju o Dušanu sam govorio u oproštajnom govoru ispred građana Tešnja, koji su ga ispratili u velikom broju. U nizu razloga koji su Danila Jerkovića vezivali za rodni grad Tešanj i njegove ljude, pored ostalog, manji uticaj je mogao biti i u ovom lijepom odnosu Tešnjaka prilikom ispraćaja i sahrane njegovog strica, i u ranijim prilikama. O tome sam slušao i Danila, a primio sam od njegove porodice i pismo zahvale vezano za ovaj događaj, ali ne piše u njemu samo o tome već i o Tešnju i njegovim ljudima.

Veza Danila sa Tešnjem i ne malim brojem njegovih prijatelja otpočela je intenzivnije krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina proteklog stoljeća. On je bio sindikalni funkcioner u Novosadskim željeznicama i predjednik Kulturno-umjetničkog društva "Željezničar". Uspostavio je saradnju sa tada vrlo aktivnim Turističkim društvom u Tešnju, koje je duže vrijeme vodio Seid Hodžić. Jerković je jedno vrijeme bio i član upravnog odbora Društva.

Ne znam kako je nastala ideja, ali među prvim organizacijama koje su se stacionirale sa svojim malim smještajnim objektima na Kiseljaku bio je ŽTO Novi Sad. U mojoj knjizi *Turizam na tešanjski način* (2002) zabilježeno je da je u jednom vremenu iz Novog Sada bilo više gostiiju nego što su smještajni kapaciteti na Kiseljaku i starom hotelu u Tešnju. U 1966. godini ŽTO iz ovoga grada donosi odluku da se na Kiseljak dopremi veliki željeznički putni vagon, prilagođen za smještaj blizu trideset gostiju. Ova odluka je realizirana. Prilikom transporta vagona kroz Tešanj bilo je tehničkih problema, zbog nosivosti naših ćuprija, ali bilo je originalnosti, jer je prolazeći kroz grad simuliran zvuk lokomotive, što je privuklo pažnju,

posebno dječiju. KUD "Željezničar" iz Novog Sada bio je i na gostovanjima u Tešnju, a saradnja sa KUD-om "Pobjeda" Tešanj dovela je do bratimljenja ova dva društva.

Ovaj uvod je samo mali osvrt o vezi Danila Jerkovića sa Tešnjem, o prijateljstvima i druženjima - kako bi se u nastavku priče o Danilu bolje shvatile promjene i uticaj politike i propagande za vrijeme nasrtaja na Bosnu i Hercegovinu 1992-1995. godine.

Jerković je 1996. godine došao sestri, koja je živjela u Doboju. Silno ga vukla želja da se sastane sa nekim od starih prijatelja iz Tešnja i da dođe u grad, bez obzira na to što će se ispostaviti da je "pun" predrasuda i veoma pogrešnih i zlonamjernih informacija koje je slušao za vrijeme rata.

Jednom taksisti iz Tešnja na Ušću kod Doboja dao je poruku da je preda Seidu Hodžiću, Salihu Šariću ili Aliji Glijaševiću - na koga prvog naiđe. Poruka sa željom za susret stigla je Seidu. On je odmah, prema najavljenom terminu susreta, krenuo do Ušća. Susreo se sa Danilom i odmah mu rekao: "Sjedaj u auto, idemo u Tešanj." Danilo se snebivao, bilo je tu straha i nelagode. Krenuo je. Kad su bilu blizu Tešnja, zamolio je Seida da prvo odu na Pravoslavno groblje u Tešnju. Ostavili su kola u gradu. Namjera Seidova bila je da prošetaju gradom, da sretnu neke ljude i slično. I zaista, na prvom koraku naišao je profesora Dragoslava Vlajkovića, Srbina iz Vojvodine. Predstavljen je gostu, a ovaj skoro da nije povjerovao da je u Tešnju radio i predavao u školi i da su ga "Tešnjaci, za vrijeme rata bolje pazili i pomagali više nego inače". Slučajnost je htjela da se Danilo usput susretne i sa još nekim Srbima, među kojima sa braćom Nesterović. Nije propuštena i prilika da sazna da su vrijedne ikone iz pravoslavne crkve spašene tako što su bile smještene u trezor Privredne banke u Tešnju.

Ako zapazi kakvo oštećenje na fasadi crkve, ono je nastalo od silnog granatiranja Tešnja sa srpskih položaja, i to isključivo civilnih ciljeva, uključujući i bolnicu. Slušajući razgovore o stvarnim zbivanjima, stradanjima građana, odnosu prema pripadnicima malobrojnijih nacija, korektnom odnosu prema onim Srbima koji su željeli otići, Danilo se počeo ponašati bez zebnje.

Kad su došli na groblje, sa zadovoljstvom je konstatovao da nadgobni spomenici nisu oštećeni, a kamoli uništeni, mada su bili obrasli rastinjem, jer nisu bili održavani. U jednom trenutku Danilo je iz džepa izvadio odvijač i prišao jednom od grobova svojih bližnjih na čijem je nadgrobnom spomeniku bila kamena ploča sa podacima o umrlom. Malo se mučio dok je sa ploče odvrnuo zahrđale šarafe, a zatim je ploču stavio u torbu. Upitan zašto to radi, odgovorio je: "Ako u Novom Sadu ne pokažem ovu nadrogbnu ploču, neće mi vjerovati da sam bio u Tešnju i na našem groblju."

Ovaj Tešnjak po rođenju još u dva-tri navrata dolazio je u Tešanj, imajući kontakte sa poznanicima i prijateljima iz KUD-a "Pobjeda". Bilo je dogovoreno gostovanje ovog društva na Festivalu folkora u Tešnju. Do toga nije došlo, jer je u tom terminu Društvo iz Novog Sada imalo ugovorenu posjetu Poljskoj. U jednom susretu u Tešnju pisac ovih redova od Danila Jerkovića dobio je i prigopdni suvenir sa

ugraviranim lijepim riječima u znak sjećanja na druženja i njegove boravke u Tešnju i na Kiseljaku.

I ovo je jedna mala, ali potrebna zabilješka i ilustracija odnosa među ljudima, o ratu i njegovim posljedicama, o laži i morbidnim metodama propagande radi širenja mržnje među ljudima različitih nacionalnosti.

(Juni 1999.)

EMIN-BEG KAPETANOVIĆ

Iako su oskudni pisani tragovima o privredi i privređivanju iz ranijih vremena, posebno u oblasti poljoprivrede, eksploatacije šuma, trgovanja i još nekim djelatnostima, ipak se dođe do određenih spoznaja i o tome.

S kraja feudalnog perioda i na počecima kapitalističkih društvenih odnosa na širim tešanjskim prostorima jedna ličnost iz privrednog života bila je u fokusu pažnje. Bio je to Emin Kapetanović, veleposjednik i trgovac. Do skora se mislilo da su prvi industrijski kapaciteti bili Destilacija drva Teslić, Tvornica šećera "Usora" Doboj, i Drvnoprerađivačko preduzeće "Borja" Teslić. Pa ipak, prvi koncesionar i industrijalac nije bio ni Austrijanac ni Mađar, pa ni Čeh, već Bošnjak Emin Kapetanović. Naime, njemu je od strane Osmanske Carevine odobreno otvaranje prve hemijske industrije - Lugare, u selu Buletić kod Teslića. U Lugari u Buletiću radilo je mnogo ljudi na sječi, loženju i pakovanju luga. Dragocjeni proizvod u to vrijeme

Stoje slijeva: Hasan-beg Eminagić, Emin-beg Eminagić, Ferizbegović i Mešić

bio je pepeo za štirkanje i bijeljenje posteljnog platna. On se skupo plaćao, a roba se karavanima dopremala do rijeke Save, odatle lađama do kupaca u Evropi i šire, a najviše u Dansku, Holandiju i Njemačku.

Neke od informacija o ovom prvom industrijskom kapacitetu u ovom dijelu Bosne i Hercegovine nalaze se i u knjizi Boška N. Petrovića *Tajne oko Tajna* (Prosvjeta, Teslić, 2000.). Tajna je uzvišenje na planini Borja sa nadmorskom visinom od preko hiljadu metara. U knjizi se pored ostalog kaže: "Vlasnik Eminagić je na

ovoj proizvodnji i poslovima zarađivao velike pare, ali su ostale priče mještana Buletića da je solidno i pošteno plaćao svoje radnike. Njegovi potomci živjeli su u Tešnju, Teslići, Jelahu, Srajevu i van Bosne i Hercegovine."

Prema kazivanju Faruka Smailbegovića, čija je majka bila u srodstvu sa porodicom Kapetanović-Eminagić, Emin-beg Kapetanović rođen je 1852. godine. Njega je ubio Dželal-paša, nije poznato zbog čega i pod kojim okolnostima. Iza njega je ostao sin Osman-beg. On je izvršio samoubistvo poslije prve agararne reforme provedene od strane Austro-Ugaraske, jer je ostao bez većeg dijela svog imanja.

U Tešnju je karakteristično da neke porodice mijenjaju prezime, preuzimajući novo po imenu nekog od svojih po pravilu uglednih predaka. To je slučaj sa porodicama Mahmutefendić i Hađiisić, koji su porijeklom Galijaševići, zatim Hadžimehići čije je prvobitno prezime bilo Šišić i drugi. Međutim, prema pomenutom kazivanju - u slučaju Kapetanovića radi se o slijedećem. Da bi se porodica Kapetanovića oslobodila "hipoteke" ubijenog im Emin-bega, promijenili su prezime u Eminagić. Postojeće porodice Eminagića u Tešnju nisu u srodstvu sa porodicom Emin-bega Kapetanovića.

Mada su mijenjali svoje prezime, Eminagići su kroz generacije zadržali ime Emin. Emin Eminagić, rođen 1927. godine, preminuo je 2009. godine. Kao izbjeglica iz Teslića živio je u Švedskoj. Po vlastitoj želji, sahranjen je u Tešnju. Cijeli radni vijek proveo je u drvoprerađivačkoj industriji "Borja" Teslić, gdje mu je radio i imenjak. Bio je dugo tehnički i komercijalni direktor ovog preduzeća. Govorio je odlično njemački i talijanski jezik. Kada je drvoprerađivačko preduzeće "Ukus" Tešanj potpuno izgorjelo, ovaj Tešnjak direktno je omogućio radnicima "Ukusa" da u "Borji" nekoliko mjeseci nastave posao kako bi barem dio robe isporučili svojim kupcima. Njegov otac Smail-beg živio je sa porodicom u Tešnju, sada u rođenoj kući Eminagića konaku. Pored Emina imao je i kćerke Esmu i Jasminku. Za njega je poznato da je, dok je mogao, živio "begovski". Bio je činovnik, korpulentan, svirao je u tamburaškom orkestru u Tešnju. Priča se da je odjeven u starobosansku narodnu nošnju, na poziv austrijskog i mađarskog plemstva, često bivao njihov gost.

Mada su Eminagići "napustili" svoje prezime Kapetanović, ime Emin se zadržalo kroz više generacija. Tako pomenuti Emin iz "Borje" Teslić ima unuka Emina koji živi u Švedskoj.

(August 2011.)

SALIH KARAHODŽIĆ

O Salihu Karahodžiću moglo bi početi pisati sa aluzijom na sintagmu kojom je Kemal Alićehajić naslovio jednu svoju knjigu *Iz Kotlanica na četiri kontinenta*. Dakle, sa rečenicom: Iz Jevadžija i šegrtovanja u trgovini do rukovodioca Odjeljenja kontrole i glavnog inspektora u Službi društvenog knjigovodstva Jugoslavije u Beogradu.

Salih je rođen 1930. godine u selu Jevadžije kod Tešnja, u zemljoradničkoj porodici, od oca Selima i majke Salihe, rođene Tokmić. Od troje djece koje su imali njegovi roditelji, Salih je bio najmlađi. Poslije pohađanja mekteba, završio je 1941. godine četiri razreda osnovne škole. Po završetku škole, u ratnim uslovima počeo je raditi u trgovini Širbega Smailbegovića u Jelahu. Po oslobođenju zemlje 1944/1945. godine položio je kurs za voditelja analfabetskih tečaja po selima, a od 1949. godine pohađao je trgovačku školu u Doboju. Godinu kasnije oženio se Ha-

Salih Karahodžić sa književnikom Atifom Kujundžićem

nifom Saltagić, sa kojom ima dva sina, dvije kćerke i sedmero unučadi. Salih Karahodžić poslije 1953. godine, nakon što se otvorila osmogodišnja škola u Jelahu, završava četiri razreda ove škole. Nakon toga počinje učiti knjigovodstvo kod Tešnjaka Fadila Turalića i postaje šef računovodstva u Zemljoradničkoj zadruzi Jelah. Odatle će početi uspješna karijera u financijskoj struci.

Karahodžić je nastavio napredovati u svojoj struci pohađajući više seminara, dopisnu školu knjigovodstva u Zagrebu i stičući zvanja revizora, inspektora i dru-

ga. U 1957. godini upisuje i završava Srednju ekonomsku školu u Brčkom. Od 1970. godine zaposlen je u Službi društvenog knjigovodstva, filijala Doboj, a već 1976. godine u svojstvu je šefa odjeljenja inspekcije, kontrole i analize u ovoj filijali. Za postignute rezultate u svom radu odlikovan je Ordenom rada sa srebrenim vijencem.

Šest godina kasnije Salih prelazi na dužnost zamjenika predsjednika Poslovodnog odbora u UPI RO Doboj na finansijsko-komercijalnim poslovima. Radeći u ovoj Službi u Doboju, vanredno je završio Ekonomski fakultet, uz razumijevanje i podršku tadašnjeg direktora ove Službe prof. dr. Joze Sovića.

Kao dobar poznavalac finansijskog poslovanja, posebno u privredi, krajem 1987. godine na konkursu Službe društvenog knjigovodstva Jugoslavije izabran je na dužnost šefa Odjeljenja kontrole i i inspekcije u navedenoj službi. Karahodžić od tada rukovodi većim brojem zaposlenih u ovoj službi, među kojima su viši savjetnici, inspektori, analitičari i drugi profili stručnih ljudi. Služba obavlja kontrole i revizije uglavnom u velikim preduzećima širom Jugoslavije. Sa ove funkcije uključen je u razne komisije i odbore u Saveznom sekretarijatu za finansije, u kojem su pripremani propisi iz oblasti finansija što su usvajani u Saveznom izvršnom vijeću i Saveznoj skupštini. Pri razmatranju i usvajanju odgovarajućih zakona na Skupštini, Karahodžić je bio u ulozi predstavnika predlagača, tumačio ih i odgovarao na pitanja poslanika.

U vremenu od 1986. do početka 1992. godine stručnjak o kojem je riječ aktivno učestvuje u pripremi propisa koji regulišu oblast finansija (u industriji, poljoprivredi, trgovini i drugim oblastima), među kojima je i izrada periodičnih obračuna i završnih računa, i o tome piše u stručnim časopisima. Bili su zapaženi njegovi prilozi na pomenute teme u časopisima *SDK Jugoslavije*, *Knjigovodstvo* (Beograd), *Privredni pregled* (Beograd), *ZIPS* (Sarajevo) i drugima. Suautor je priručnika *Privatana preduzeća i radnje u praksi.*

Početkom ratnih neprilika 1992. godine napušta Beograd, zatim i Doboj, te sa porodicom (snahama i unučadima) sredinom juna 1992. godine iz svoje kuće u Jelahu odlazi u izbjeglištvo u Hrvatsku. U martu 1993. godine sam se vraća u Jelah.

Prilikom osnivanja Škole za edukaciju knjigovođa, početkom 1995. godine, od njegovih poznanika profesora sa Ekonomskog fakultetu u Sarajevu biva pozvan da na pomenutoj školi bude jedan od predavača. Prihvatajući ovu dužnost, on zahtijeva i uspijeva da se u Tešnju osnuje odjeljenje ove škole. U tešanjskoj školi školovanje su završila 62 knjigovođe, a specijalistički rad odbranile su 53 knjigovođe koji su dobili zvanje samostalnog računovođe. Rješenjem Ministrastva pravde Zeničko-dobojskog kantona Karahodžić je postavljen za stalnog sudskog vještaka za područje ovog kantona za oblast ekonomije, finansija i računovodstva.

U toku ratne 1995. godine Salih Karahodžić počeo je voditi poslovne knjige kod nekoliko privatnih preduzeća, da bi godinu dana kasnije formirao vlastitu agenciju za računovodstvo i finansije pod nazivom "Karahodža", sa sjedištem u svojoj kući u Jelahu.

Na zahtjev revizorskih preduezeća "Orecons" Zenica i "Revizor" Sarajevo u periodu 1997-1999. godine u nekoliko državnih preduzeća vršio je reviziju dioničkog kapitala. Njegovi nalazi su prihvaćani od strane kantonalne Agencije za privatizaciju u Zenici. Na zahtjev nekih organizacija, radio je i na programima privatizacije.

U vremenu kada je bio manje angažiran na poslovima iz svoje struke, počeo je istraživati geneaologiju porodice Karahodžić. Kao rezultat tog upornog rada, što je i inače bila karakteristika ovog mog prijatelja, on je napisao knjigu *Karahodžići iz Tešnja* (Centar za kulturu i obrazovanje, Tešanj, 2002.). Karakteristično je za ovu knjigu da je sveobuhvatna, uključena je i ženska loza, sa velikim brojem fotografija potomaka velike porodice Karahodžić. Pogovor za ovu knjigu napisao je književnik Amir Brka, a recenzije dr. Husnija Kamberović i moja malenkost. Ove recenzije i krtičke ocjene ove knjige od strane još dvanaest poznatih ličnosti (među kojima su akademik Muhamed Filipović, doktori Dževad Šabić, Murat Sinanagić, Selim Durmić i Zejćir Hadžiahmetović) objavljene su u publikaciji pod nazivom *Neka ostane potomcima* (privatno izdanje, 2004.). Navodim to ne samo zbog želje da Karahodžića predstavim, koliko meni mogućnosti dozvolajavju, u potpunijem smislu, već da kažem i nešto od njegove samosvojnosti, pa i nekog (slobodnije govorim) karakterističnog mu samoljublja. Naime, kako pomenuta knjiga ima naglašeni autobiografski pristup (naslovna strana su fotografije od njegovog pradjeda do unuka, 44 stranice knjige koja ima 383 stranice je njegova biografija sa mnogobrojnim fotografijama njegove porodice), recenzetni, kao i pisac pogovora su neovisno istakli u svojim osvrtima da bi prije štampanja knjige moguće bilo poželjno ograničiti ovaj dio koji sam nazvao autobiografski. Salih je ovu sugestiju odbio, rekavši otprilike (nisam u mogućnosti doslovno ga citirati) da je motiviran tako i želi da knjiga upravo ima taj sadržaj. Nenaviknuti na to, a kad se malo napravi drugi možda danas više uobičajeni pristup takvoj prezentaciji pisane riječi čitaocima, možda je Salih bio u pravu: uložio je ogroman trud i sredstva, ostavio je trajan zapis o porijeklu i životu ove porodice u prošlosti do vremena kad je sklopio zadnju stranicu knjige.

Ovome treba dodati da je Salih Karahodžić u Jevadžijama po mnogo čemu bio prvi. U njega je prvog radio-aparat, televizor, automobil, prvi je stekao zvanje visokoobrazovanog Krahodžića, i još mnogo toga.

Na kraju treba reći da je Salih Krahodžić bio komunikativna, druželjubiva ličnost, tolerantan do mjere dok neko "ne pretjera", volio je druženje uz čašicu i muziku, posjećivati više ugostiteljskih objekata na širem prostoru, uz izreku: "Hajde da se družimo, veselimo i bar za neko vrijeme zaboravimo ružne stvari dok smo još živi." Redovno je posjećivao sve kulturne manifestacije u organizaciji Centra za kulturu i obrazovanje Tešanj. Kad mu je, zbog oboljele noge, bilo teško voziti auto, za vozača je angažirao svog prijatelja Pilava.

(August 2011.)

KASIM KOTORIĆ

Bez obzira na to što je ovaj tekst namjenjen prije svega jednoj ličnosti, teško je u ovom slučaju ne poći od organizacije na čijem je čelu Kasim Kotorić. "Pobjeda" je sinonim i sombol tešanjske privrede i njenog razvoja. I ne samo privrede. Njeno stvaranje, organizacija, politika kadrova, briga o ljudima i njihovim porodicama i kad nisu na poslu usljed bolesti i drugih objektivnih razloga, bili su uzor i drugim organizacijama i institucijama u Tešnju. Iz "Pobjede" je "regrutovan" jedan broj sposobnih kadrova koji su u javnom i političkom životu imali zapaženu ulogu.

Današnje kompanije koje uspješno posluju, kao što su MAN+HUMEL i FAD, bukvalno su iznikle iz proizvodnje pumpi za vodu, pumpi za ulje, prečistača i drugih komponenti "Pobjede".

Sticajem društvenih prilika i okolnosti, posebno ratnih kad je ova organizacija dala nemjerljiv doprinos odbrani od agresije, zatim tranzicija, privatizacija i promijenjene okolnosti na nekada širem jugoslavenskom tržištu, a i globalna kretanja

u svijetu kojem je "Pobjeda" izvozila svoje proizvode, "reducirale" su ovu organizaciju, i u poratnom periodu bila je suočena sa velikim problemima. Međutim, njena vitalnost, njeni ljudi, spobni kadrovi - uspješno su prevazišli i prevazilaze teškoće u kojima posluju. Jedan o tih vodećih kadrova je Kasim Kotorić, direktor od 1998. godine do danas.

Kotorić je rođen 5.3.1958. godine u Logobarama, jednom od gradu Tešnju najbližih naseljenih mjesta. Otac Salih i majka Behara, rođena Kerlić, rodili su četvero djece. Kasim se oženio Senadom, rođenom Bukvić, sa završenom pedagoškom akademijom (nastavnik historije). Imaju dvoje djece: mr. arhitekture Nerminu, i dipl. ecc Jasmina.

Djetinstvo Kasima Kotorića bilo je teško, jer se porodica dugo nije mogla osloniti na bolesnog oca. Živjeli su isključivo od poljoprivrede. Majka ih je naučila raditi sve poslove, tako da su se u borbi za egzistenciju u mladosti sticale radne navike. Majka ih je pod navedenih teškim okolnostima "tjerala" i da istovremeno uče. Svi su stekli srednje i visoko obrazovanje. Kasim je istovremeno bio uključen u društveni život, u školskim sekcijama i u udruženju izviđača.

Kasim Kotorić završio je s odličnim uspjehom Srednju mašinsku školu u Doboju, od 1972. do 1976. godine. Odmah po završetku te škole upisao je Mašinski fakultet u Sarajevu koji je sa visokim ocjenama završio 1980. godine. Zaposlio se u "Pobjedi" u kojoj neprekidno radi do danas. Do izbora za generalnog direktora obavljao je poslove tehnologa, rukovodioca Službe razvoja najmenske proizvodnje i vodio je stručni tim za uvođenje standarda ISO-9001.

Danas ova organizacija ima kapital u vrijednosti od blizu 19 miliona KM. Ukupan prihod u 2010. godini 14,15 miliona KM, sa tendencijom rasta - iako se posluje u uslovima recesije, bez podsticanja izvoza ili njegove supstitucije od strane države. Broj uposlenih je 309, uz prosječan neto-lični dohodak od preko 800 KM. Gubitak u poslovanju iz poratnih godina skoro je upotpunosti pokriven, a u cilju daljeg razvoja "Pobjeda" je kupila livački kapacitet u Turbetu s namjerom da obezbijedi domaću sirovinu i vlastitu polugu daljeg razvoja. Proces privatizacije u ovom preduzeću završen je unazad tri-četiri godine, tako da su menadžment i radnici postali većinski vlasnici.

Direktor ovog preduzeća uključen je u šire društvene aktivnsoti. Bio je član više upravnih odbora (DC Tešanj, "Pobjeda", u Privrednoj komori Ze-do kantona, zatim u Udruženju privrednika Jelah-Tešanj i drugim). Član je SKJ do višestranačkih izbora, a od 1993. godine član je Stranke demokratske akcije. Danas je predsjednik Mjesnog odbora ove stranke i potpredsjednik općinskog IO stranke. Vijećnik je u Općinskom vijeću Tešanj. U SDA je član Komisije za razvoj privrede.

Kotorić djelimično vlada engleskim, ruskim, njemačkim i poljskim jezikom. Poznavalac je sistema upravljanja kvalitetom i menadžerskim vještinama, završivši više kurseva i edukacijskih seminara. U svom radu koristi standardne računarske programe.

Reklo bi se da mu je u privatnom životu rad hobi. Naime, Kasim Kotorić ne odriče se onoga što je naučio radeći u poljoprivredi i na selu. Bavi se pčelarstvom i tako povezuje dva biznisa - onaj što je proizvod nevjerovatne organizacije pčelinjih društava i profesionalni biznis u sferi tehnologija vezanih za auto-dijelove i automobile.

Najveća priznanja prije rata "Pobjedi" su dodijeljena od državnih ordena, zatim Povelja Skupštine Općine za razvoj privrede i Spomenplaketa za izuzetne zasluge u razvoju općine, a od Općinskog vijeća Tešanj dobila je 1998. godine *Plaketu* za doprinos u odbrani. Isto je tako dobila Plaketu Armije BiH i Ministrastva odbrane za doprinos u oslobodilačkom ratu. Ova organizacija dobitnik je niza priznanja i zahvalnica od više organizacija i institucija.

Na kraju, treba reći da "Pobjeda" postepeno korača novim, ali ranije utrtim stazama, svrstavajući se u veće i uspješnije firme ne samo u Ze-do kantonu već i na nivou Bosne i Hercegovine. Tako je u prošloj godini, po utvrđenim kriterijima, bila među 100 najvećih preduzeća u našoj zemlji. To je, bez sumnje, rezultat angažiranja većeg broja stručnih kadrova, na čelu sa Kasimom Kotorićem.

(August 2011.)

SULJO KRUŠKO

Ako nekome pripadaju velike, možda i najveće, zasluge za razvoj sela, njegov ekonomski, obrazovni i sveukupni društveni napredak, u svoje vrijeme, onda je to bez sumnje Suljo Kruško. Mada je njegov život i višestruka korisna djelatnost vezana za selo Šije, gdje je rođen prije 1890-te godine, u dostignuća koja je on ostvarivao bila su uključena i okolna sela, kao što su Matuzići, Lepenica, Kosova i druga. Njegov primjer slijedila su u određenoj mjeri i druga naselja tada velikog tešanjskog kotara, pa i šire.

Odakle početi? Ipak, od njegovog formiranja prve zemljoradničke i kreditne zadruge kod Bošnjaka. Zadruga je osnovana 15.4.1910. godine, a nazivana je još Prva muslimanska kasa za zajmove i štednju. Ovakav status zadruge, kao privrednog i finacijskog subjekta, kao da je preteča današnjih dioničarskih društava. Zadrugari su na osnovu štednih uloga i drugih unosa u zadrugu dobijali kredite za razne proizvodne svrhe, kao što je nabavka poljoprivrednih sprava, sjemena, stoke i drugog.

Sa osnivačke skupštine Zadruge u Šijama 1910. godine. Sjede slijeva: šesti Hasib Hodžić, kotarski predstojnik u Tešnju, a do njega Suljo Kruško

Zadruga je imala pekaru, proizvodio se kvalitetan kruh nazivan "Suljagin somun". U mljekari zadruge proizvodio se kvalitetan sir, što podrazumijeva i razvoj stočarstva i organizirani otkup mlijeka. Zatim je bila razvijena, pored ostalih ratarskih kultura, proizvodnja i prerada konoplje. Na proizvodnji užarskih proizvoda od konoplje zadruga je odnosila prve nagrade na takmičenjima i van Bosne i Hercegovine. Tako su se razvijali kućna radinost i zanatsvo. Da je ova zadruga prevazilazila okvire nekoliko sela u dolini rijeke Bosne, potvrđuje i sastav skupštine i upravnog odbora ove organizacije, u kojem je, na primjer, predsjednik nadzornog odbora bio Muhamed-beg Širbegović iz Tešnja. Osnivačkoj skupštini zadruge prisustvovao je i kotarski predstojnik u Tešnju, što se vidi na fotografiji u prilogu.

Zabilježeno je da su u zadrugu dolazili predstavnici iz drugih područja BiH, upoznavali poslovanje zadruge, njene rezltate i statut na osnovu kojeg je organizirana i posluje.

Nije slučajno da je u Šijama još 1912. godine otvorena osnovna škola. Sa radom je počela u kući Sulje Kruške - koji je jedno vrijeme finansirao i sve troškove škole, dovodeći u školu Mustafu Mulića, učitelja iz Travnika. Školu su pohađala i ženska djeca, što je u to vrijeme, pa, nažalost i znatno kasnije, bila rijetkost. Zanimljivo je da je zahtjev za otvaranje škole ministrastvu prosvjete u Beču 1910. godine podnijelo rukovodstvo novoformirane zadruge na čelu sa Suljom Kruškom.

Kruško je imao i veoma napredno vlastito domaćinstvo. Među prvim je nabavljao savremenu poljoprivrednu opremu, proizvodio i sušio smokve, prodajući ih na susjednim pijacama te u Doboju, Sarajevu i drugim mejstima, bavio se pčelarstvom i voćarstvom. Time se nije zadovoljavao, pa je imao i svoje trgovačke dućane u Šijama i Kosovi.

Kruško je bio angažiran i u društvenom životu na ovom prostoru. Bio je dopisnik listova kao što su *Muslimanska svijest*, *Pravda* i *Muslimanska sloga*. Suljo Kruško bio je predsjednik pododbora društva "Gajret" u Šijama. Ovaj "Gajretov" ogranak organizirao je odlazak oko 200 Šijana na veliku zabavu "Gajreta" u Sarajevo.

U knjizi Mustafe Imamovića *Historija Bošnjaka* pored ostalog ističe se značajna uloga pokreta koji se među Bošnjacima javio krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Za nosioce ovog pokreta autor kaže da su obavili niz poslova koji se u historiji srednjoevropskih naroda obično nazivaju kulturnim ili nacionalnim preporodom. Oni su, kaže Imamović, pokrenuli prvi bošnjački književni list *Behar*, osnovali kulturno društvo "Gajret", sportsko društvo "El-Kamer", Bošnjački klub, više čitaonica i trezvenjačkih društava, list *Ogledalo*, Prvu muslimansku zemljoradničku zadrugu u selu Šije itd.

Ovaj napredni Šijanin bio je aktivno uključen i u politički život tog vremena. Prvo je bio član JMO koja je imala svoj ogranak u Šijama, a kada nisu postizani nikakvi pomaci u popravljanju veoma teškog života seljaka, pristupio je Jugoslavenskoj seljačkoj stranci i zajedno sa Dragom Tanasićem iz Tešnja bio je na kongresu ove stranke u Plani (Srbija). I dok nije promijenio stranku bilo je o njemu, u pomenutim listovima, puno hvalospjeva, da bi potom bio grubo napadan.

Kao austro-ugarski vojnik bio je zarobljen i odveden u Sibir. Tada se upoznao i sa revolucionarnim idejama, o većim pravima radnika i seljaka, spominju se i neke značajnije ličnosti sa širih jugoslavenskih prostora koje je poznavao, i sa njima imao kontakte, ali o tome nema pouzdanih tragova.

Suljo Kruško ličnost je o kojoj bi se moglo još puno govoriti. One čitaoce koji za to pokažu interes mogu podsjetiti na moju knjigu *Tešanjsko naselje Šije u prošlosti i danas* (Centar za kulturu i obrazovanje, Tešanj, 2010.). U ovoj knjizi o Šijama istaknuo sam potrebu da se Sulji Kruški njegove Šije barem malo oduže na način da mu se na nekom od javnih objekata podigne spomen-ploča i da se nekom društvu, organizaciji, dijelu naselja (zaseoku u kojem je živio) ili sokaku da njegovo ime.

Ovaj izuzetan čovjek, nažalost, veoma je tragično završio svoj život. Prema kazivanju Šemse Sadikovića iz Šija, sada učitelja u penziji (koji je u srodstvu sa porodicom Kruško), njega su 3.7.1942. godine ubili četnici na svirep način. Prvo su mu živom odsijecali komad po komad tijela, za tim su ga potkovali dok je još bio pri svijesti. Sve to posmatrao je njegov mlađi sin Ismet, zvani Hilmo, koji se, bježeći kroz prozor, zapetljao na sergenu od grožđa i ostao nepomičan i neprimijećen od četnika. Odnijeli su sve vrijedne nekretnine iz kuće, a kuću zapalili. Poslije kratkog vremena Suljagin se omiljeni konj, kojeg je on lično obučavao i jahao, oteo od otmičara, preplivao rijeku Bosnu i vratio se na zgarište kuće.

Za ovu porodicu vezan je još jedan zanimljiv slučaj. Unuk Sulje Kruške Mehmedalija (1928-1989) radio je u policiji od 1945. do 1960. godine. Istraživao je osobe koje bi mogle biti ubice njegovog djeda. Njegova upornost se isplatila: otkrio je ubicu i ovaj je bio osuđen. Prilikom hapšenja kod ubice su pronađene i neke lične stvari ubijenog Sulje Kruške, kao što su pištolj, sat, džepni nož i još neke. Uz sve dobro što je ova porodica činila, posebno Suljo, nažalost - ne samo da je on doživio tragičnu sudbinu: ni njegovi potomci nisu mnogo bolje prošli u životu, mada ne tako drastično tragično kao njihov otac i djed.

(Januar 2011.)

OTO LANG

U različitim historijskim periodima Tešanj je kao stari grad bio značajan administrativni, zanatski, trgovački, bankarski i kulturni centar ovog dijala Bosne. Bila je to i prilika da u ovaj grad dolaze ljudi iz raznih krajeva. Neki su bili zaposleni u raznim službama i djelatnostima. Bili su to, po pravilu, obrazovani ljudi. Tu su im se rađala djeca. U vrijeme osmanske uprave u Bosni i Hercegovini mnogi Tešnjaci su odlazili na školovanje u Carigrad i druge velike gradove ove imperije, ne odolijevajući izazovima da preuzimaju različite visoke vojne i druge dužnosti na velikim prostorima pod osmanskom upravom. Oni su se rijetko vraćali u Tešanj. Ovdje je riječ, prije svega o periodu vladavine Austro-Ugarske Monarhije. Postoje podaci, o tome sam pisao u drugim prilozima, da u kotarskoj upravi nekoliko godina od dolaska ove uprave niko od Bošnjaka nije bio zaposlen u toj upravi. Razlozi su manje-više poznati.

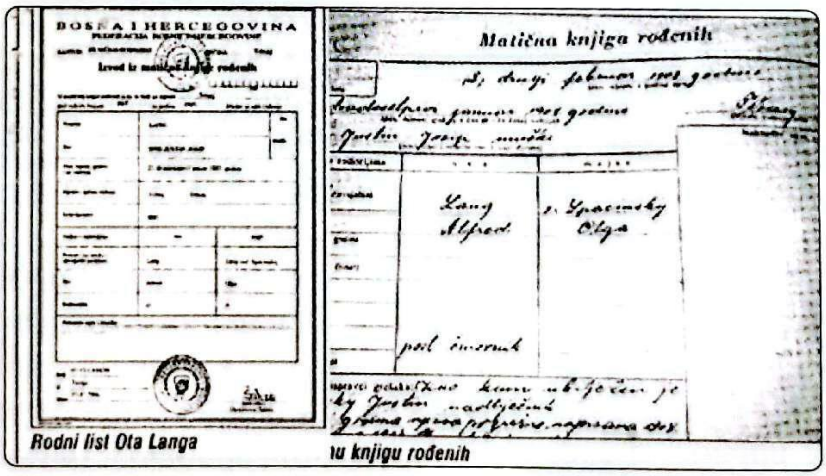

Rodni list Ota Langa u knjigu rođenih

Prema dnevniku Osnovne škole u Tešnju, u njemu je u peridu o kojem je riječ registrirano 218 djece uz čija se imena nalaze i podaci o roditeljima, među kojima je najviše Austrijanaca, Čeha, Hrvata iz Hrvatske i mnogih drugih područja. U Tešnju su, prema podacima iz 1912. godine, živjela i 102 Jevreja (Sefarda). U takvoj destinaciji kakav je tada bio Tešanj rođeno je nekoliko ličnosti koje će u različitim oblastima života dostići veliku afirmaciju i biti poznati u svijetu.

Među došljacima u Tešnju bili su i roditelji poznatog holivudskog filmskog producenta Ota Langa. Otac mu je bio poštanski činovnik u ovom gradu, a majka Olga, po rođenju Specinaki. Oni su 1907. godine dobili sina Ota. O tome postoje podaci u matičnim knjigama u Tešnju.

Mnogi od ovih roditelja svoju djecu rođenu u Tešnju upisivali su u matične knjige u mjestima odakle su došli. Tako je o jednoj poznatoj ličnost iz Hrvatske u matičnom uredu Tešnju registrovano njegovo rođenje, sa svim biografskim podacima o godini rođenja, roditeljima, njihovim zanimanjima i drugome. Kada je jedna radoznala djevojka uputila pismo ovoj ličnosti sa matičnim podacima registriranim u Tešnju, dobila je odgovor da su svi podaci tačni, ali da je ova ličnost ipak rođena u nekom hrvatskom mjestu.

(Decembar 2007.)

FADIL MANDŽUKIĆ

Jedna geeracija Tešnjaka početkom sedamdesetih godina proteklog stoljeća po završetku gimnazije u Doboju nastavila je školovanje na fakultetima u Sarajevu, Beogradu i Zagrebu. U toj generaciji po svojoj snalažljivosti, kominikaciji sa ljudima, upornosti, nemirnom duhu i ambicijama isticao se Fadil Mandžukić. Rođen je u Tešnju 1.1.1936. godine, otac Mustafa, majka Zinka Deljkić. Osnovnu školu i malu maturu završio u Tešnju, a gimnaziju u Doboju. Nakon studija medicine u Sarajevu prešao je na iste studije u Beograd. Njegovim prijateljima bilo je poznato da on uz studije dosta radi kao konobar u poznatim restoranima u ovom gradu. Kad bi neko od njih upitao kako će ga pronaći, odgovorio bi: "Samo pitajne za doktora Fadila, svi me znaju." Taj posao koji je obavljao bila je prilika da komunikativnošću, ljubaznošću i predusretljivošu upozna mnoge poznate ličnosti u ovom gradu.

Nakon završetka studija medicine, koje su potrajale malo duže, dolazi u Tešanj i radi tri godine kao ljekar u Domu zdravlja, kada specijalizira pedijatriju. Oženio sa Kanitom Bukvić, u braku se rodila kćerka Jasna, ali ovaj brak nije dugo trajao. Nakon nekog vremena obreo se u Sarajevu radeći u Domu zdravlja, u hitnoj pomoći, specijalizirao je medicinu rada. Odatle odlazi na radu u Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika Željeznica BiH. Mandžukić specijalizira i sportsku medicinu u Ljubljani i ljekar je u Nogometnom klubu "Sarajevo", a zatim u nogometnoj reprezen-

taciji BiH i u nekim klubovima u Hrvatskoj, radeći na ovim poslovima dvanaest godina.

U braku sa suprugom Bahrijom ima dvije kćerke. Poznavale su ga mnoge Sarajlije zbog već nevedenih njegovih ličnih osobina i manira, ali i kao ljekara koji je imao primjeren odnos prema svojim pacijentima koji su u njega imali veliko povjerenje. Mnogima od njih liječio je i roditelje odlazeći u kućne posjete, čime su bili izuzetno zadovoljni i roditelji i njihova djeca. Zanimljivo je da je u svojstvu ljekara na desetine puta bio na hadžu. U vrijeme bolesti majke često je dolazio u Tešanj, ali zbog veliki profesionalnih obaveza nije se duže zadržavao.

Nakon što je izgradio lijepu i prostranu kuću u Zaostrogu na moru, slobodno vrijeme najviše je provodio u ovom mjestu. Ali taj boravak nikad nije bio bez aktivnosti i Fadilove urođene dinamičnosti. Kao pacijenti, u kuću su mu dolazili mnogi mještani, ne samo iz Zaostroga nego i iz okolnih mjesta, što samo po sebi govori o njemu kao ljekaru. Ovi mnogobrojni posjetioci - Dalmatinci nisu se mogli načuditi otkud ovom Bosancu toliko znanja i smisla da uzgaja tako kvalitetno južno voće i povrće. On bi svake godine u svoju baštu dovozio po nekoliko kamiona kvalitenog humuskog zemljišta sa područja sliva Neretve, što je bio samo jedan od razloga da važi i kao odličan poljoprivrednik.

Fadil bi govorio da je tu sklonost naslijedio od majke Deljkićke sa Ošljaka kod Tešnja. Imao sam priliku da se i lično uvjerim u Zaostrogu kako izgleda ta njegova bašta puna raznovrsnog voća - od japanskih limunova koji rađaju svaki dan, velikih narova, narandži, grožđa, kivija, mandarina...

Prilikom boravka u izbjeglištu u malom mjestu u Živogošću i u Makarskoj, često smo se viđali. Jednog dana kod mene i supruge Šefike došao je u društvu jednog visikog oficira - pilota američke vojske. Kako je on brzo uspostavljao komunikaciju i poznanstva, to je za posebnu priču. Stekao je zavidan ugled kao ortoped, maser i čovjek koji je dobro ovladao mnogim znanjima iz medicine. Prvih godina rata u mjestu Blato kod Makarske bio je načelnik ratne bolnice Armije RBiH.

Fadil je i u ratnim uslovima imao svoje pacijente u Zagrebu (među njima i neke Amerikance) koje je podvrgao svojim posebnim fizioterapeutskim tretmanima.

I sam sam jednog prijatelja Dalmatinca, koji mi je rekao da je čuo za dr. Fadila, odveo do njega u Zaostrog. Nisam Fadilu govorio na kakve se tegobe žali ovaj čovjek, niti sam znao. Međutim, Fadil mu je nakon pregleda odredio dijagnozu, potvrdivši sve ono što su mu ljekari u Splitu dijagnosticirali. Dao mu je neke lijekove, a ovaj me stalno podsticao da ponovo idemo Fadilu, ali sada kao prijatelju i nekome ko je na njega ostavio izvanredan utisak. Kad je u jednoj prilici upitao dr. Mandžukića koliko mu je dužan za sve te usluge, pa i neke lijekove, on mu je odgovorio u svom stilu - da mu nije ništa dužan, jer je došao sa njegovim prijateljim i zemljakom, i tako ga je na lijep način obavezao da mi se nađe pri ruci ako meni zatreba neka usluga ili pomoć.

Poslije rata, nakon nekog vremena Mandžukić je prodao kuću u Zaostrogu i stan u Sarajevu i izgradio porodičnu kuću i savremenu ordinaciju sa potrebnom op-

remom u Rakovici kod Sarajeva gdje pruža usluge svojim poznatim pacijentima, ali i mnogim drugima, među kojima i "njegovim" Dalmatincima.

Fadil Mandžukić je i brižan otac triju kćerki. Dvije su bile u izbjeglištvu u Londonu za vrijeme rata. Danas žive u Londonu, Zinka je ljekar specijalista sportske medicine sa još jednom specijalizacijom, a Lejla je docent na fakultetu na kojem predaje psihologiju. Fadil i supruga također imaju stalno naseljenje u Londonu. U ovom gradu je završio edukaciju za specijalnost koja se bavi takozvanom ručnom defektologijom liječenja želuca, a to sada radi u svojoj privatnoj klinici u Sarajevu. U pismu koje mi je uputio navodi da je možda do sada jedini ljekar u u Evropi koji se bavi ovom veoma starom kineskom tehnikom liječenja. Izražava spremnost da se ova po njemu vrlo uspješna metoda liječenja primjenjuje u Tešnju, za šta je spreman uložiti sredstva i obučiti mlade ljekare.

Kad je primarijus dr. Fadil Mandžukić pomenut kao brižan otac, treba kazati da je kćerki Jasni kupio kuću sa okućnicom u Tešnju, u kojoj ona stanuje, a svom bratiću također izgradio kuću i plastenik, također u Tešnju.

U augustu 2007. godine na Ravnama brat Husein i ja bili smo domaćini na okupljanju rođaka. Na okupu su bili Hodžići: Sulejman, Sead, Huso i Mesud, te Galijaševići: Hamdo, Husein, Muhamed i Alija. U porodičnu atmosferu potpuno se "uklopio" Fadil Mandžukić. Jedan broj Tešnjaka koji stalno žive u Sarajevu i drugi njegovi zemljaci nerijetko su u kontaktu sa Fadilom kao ljekarom i prijateljem.

(Septembar 2007.)

MUHAMED MAHMUTEFENDIĆ

U brojnoj porodici Galijaševića živio je Mahmut i (1810-1895), veleposjednik sa imanjem i boravkom u Logobarama, nedaleko od Tešnja. Po njemu se odvojila jedna loza Galijaševića pod novim prezimenom - Mahmutefendić. Nisu zabilježeni razlozi ovog preimenovanja, ali se može pretpostaviti da je Mahmut bio ugledan i uticajan čovjek, pa je njegovim potomcima imponiralo da po njegovom imenu uzmu svoje novo prezime.

Iz porodice Mahmutefendića poznate su ličnosti, kao što je Abas Mahmutefendić, profesor, direktor Srednje ekonomske škole u Tuzli i Više ekonomsko-komercijalne škole u Sarajevu. Pisao je udžbenike za đake ovih škola. Tu su i književnici: Kemal - sa velikim književnim i afirmiranim opusom, a isto tako i brat mu Sead, ugledni pisac. Ismet Mahmutefendić bio je predsjednik Sreza Tešanj i sekretar Bolnice u Zenici, Abazov sin Tahir je doktor ekonomskih nauka i predaje na Univerzitetu Kembridž u Londonu. Tu je i Rušto Mahmutefendić, dilomirani pravnik, dobar poznavalac francuskog jezika, koji je obavljao rukovodne dužnosti u Ze-do kantonu, a imao je jedno vrijeme i svoju advokatsku kancelariju.

O njima i drugim Mahmutefendićima ovdje nije riječ. Zabilješku pravim o Muhamedu Mahmutefendiću, zanimljivoj ličnosti u kojoj se na neki način odslikava i simbolizira ta neka snalažljivost Tešnjaka u životu, u poduzetništvu i u prilagođavanju uslovima i životnim prilikama. Muhamed je rođen u Tešnju 1908. godine, amidža je književnika Kemala i Seada. Nije imao veće formalno obrazovanje, ali se isticao svojom promućurnošću. Bio je vrijedan radnik i nije se libio nikakvih poslova. Zapamćen je u Tešnju kao kočijaš, čime se bavio dok je još živio u Tešnju.

A onda mu se za neko vrijeme izgubio trag. Nije se znalo gdje je otputovao i gdje živi. Ipak, saznalo se da je neko vrijeme bio šef policije u Travniku. Poslije se preselio u Sarajevo. Nije se u Tešnju znalo šta radi i čime se bavi sve dok jedan njegov poznanik nije slučajno, šetajući jednom od prometnih ulica Sarajeva, na vratima neke sale zapazio naslov: Muhamed Mahmutefendić, učitelj plesa. Očevidno da je Muhamed bio i pomalo nemirnog duha, pa je nekim svojim poslovima dospio i do Makedonije gdje je neko vrijeme radio da li kao učitelj plesa ili se bavio nekim drugim zanimanjima.

U Sarajevu je završio srednju, a zatim i Višu komercijalnu školu - čiji je direktor bio Abaz, njegov brat, a na školi je kao profesor radila i Abazova supruga Radmila. Muhamed je pričao da mu je brat, kad je upisao školu, rekao: "Pazi, nećeš zbog mene i Radmile imati nikakav popust. Inteligentan si, sjedi i uči, samo ćeš tako zavr-

šiti ovu školu!" I kad je probao da se malo "provuče", pričao bi: "Bogami, dobijao sam i loše ocjene."

Muhamed je formirao porodicu, imao djecu koja su se "bacila" na oca, i uspjela u životu. Na kraju treba kazati da je ovaj snalažljivi Tešnjak "stigao" otići i na hadž u vrijeme kad je to bilo mnogo teže nego danas.

(Maj 2008.)

DŽAFER MEHMEDAGIĆ

U austrougarskoj vojsci su se, uz mnoge regrutovane Bošnjake koji su ratovali na mnogobrojnim ratištima za interese ove Monarhije, nalazili i vjerski službenici - muftije, imami i drugi. Prema nekim podacima, u pomenutoj vojsci bilo je devedeset imama i jedan muftija.

Bošnjak Amir Kadić, koji živi Insbruku, motiviran nekim pisanjima na ovu temu u Bosni i Hercegovini potrudio se da pronađe izvorne podatke. To mu je, po svemu sudeći, i uspjelo. U spisku koji pominje navodi se da je 1.11.1904. godine muftija bio hafiz Abdulah ef. Kurbegović u prvoj BiH regimenti, 1.6.1909. godine muftije su bili hafiz Ibrahim ef. Jahić i Salih ef. Arifović, 2.10.1914 godine Ahmet Muslibegović iz Mostara, 1.6.1916. godine Mehmed Ibrahimović iz Dobočca i 1.4.1917. godine Džafer Mehmedagić Iz Tešnja. Kako se ne pominju druge muftije sa pomenutog spiska poslije Mehmedagića i kako je već bio kraj Austro-Ugarske, skoro je sigurno da je ovaj Tešnjak bio posljednji muftija u vojsci o kojoj je riječ.

U prvom redu slijeva: sjede - Ahmet ef. Hodžić, Vejsil ef. Saračević, Hasan ef. Ćatić, Hadži Mehmed Turalić, Ahmet ef. Mulalić, Hafiz Mustafa Hundur, Sejdo Krdžalić, stoje Granov, Smail Sarač, Ibrahim Ahmetagić, Ašir Mujičić, Mujo Saltagić, Meho Saltagić, Abdulah Brka, Zeir Galijašević

Među imamima nema Tešnjaka, iz komšiluka se pominje Avdo Begić iz Doboja. Ahmet ef. Hodžić iz Tešnja ostavio je zapis u kojem kaže: "Bio sam uz evropski rat vojnik tri godine, a služba mi je bila zamjenik vojnog imama u mjestu Erkinja u Mađarskoj." Ahmet ef. Hodžića Miloš Tanasić iz Tešnja pominje u svojoj knjizi *Moj život i rad* (Sarajevo, 1986), iz vremena služenja u vojsci Austro - Ugarske, da mu je prilikom njegove bolesti puno pomogao i, kako kaže, skoro spasio život.

(Oktobar 2000.)

NUSRET MEŠIĆ

Pred ljudskim mogućnostima, često skrivenim i nepoznatim, kad se dokažu na nekom konkretnom primjeru, ljudi budu iznenađeni i uobičajen je komentar: *Pa je li moguće? Pa ja njega znam..., nikad ne bih rekao da on i to može* - i slično.

Diplomirani ekonomista Nusret Mešić, rođen 1940. godine, privrednik, finansijski stručnjak i direktor u nekoliko tešanjskih privrednih organizacija, bio je i društveno angažiran, posebno kao sportski radnik, mogao bi ući u Ginisovu knjigu rekorda. Nime, Mešić je u Jelahu, u periodu od nekoliko godina, bukvalno sam podigao svoju porodičnu kuću. Skoro da je nevjerovatno, ali je istinito da je kuću podizao zaista sam - od projektovanja, preko iskopa temelja zidanja, podizanja krovne konstukcije, do svih vodovodnih električnih i drugih instalacija. U opuštenijim razgovorima imao sam priliku da o ovom svojevrsnom poduhvatu priupitam upućene, uključujući i Nusretovu sestru Ismetu Hatibović, i uvijek sam dobijao isti, potvrdan odgovor.

Ako se zna da pri izgradnji građevinskih objekata učestvuje više stručnjaka različitih zanimanja i profila, koje je Nusret uspješno zamijenio angažirajući samo i isključivo fizičke radnike koji su radili po njegovim uputama, to može pored čuđenja izazvati i divljenje.

Treba li, poslije rečenog, naglasiti i to da je uz kuću podigao i neke gospodarske objekte, voćnjak, da je zasadio vinovu lozu, uredio dvorište kao park i da mu ni ovdje nije bio potreban stručnjak iz hortikulture?

Dakle, znanje ovog puta sticano najvećim dijelom samoukošću, ali velika upornost, samouvjerenost i ustrajnost, eto, imali su za rezultat novoizgrađenu porodičnu kuću

(januar 2006.)

DIMITRIJE MILOŠEVIĆ

Dimitrije Milošević iz Tešnja vjerovatno je jedan od prvih, ako ne i prvi Tešnjak koji je još daleke 1889. godine pohađao gimnaziju u Mostaru. To svakako nije slučajno s obzirom na to da mnogi historijski podaci govore da je u ovom gradu širenje obrazovanja počelo relativno rano.

U Tešnju je 1559. godine Gazi Ferhad-beg osnovao vjersku školu drugog stupnja, a kasnije su osnovane i druge medrese u kojima su se, pored ostalog, izučavali arapski, turski i perzijski jezici. U više dokumenta navodi se da je u Tešnju 1835. godine postojala Srpska pravoslavna škola, a zatim je 1886. godine otvorena Narodna komunalna osnovna škola.

Petar Bogunović, inače učitelj u Blatnici i Tesliću, u svojoj knjizi *Iz usorskog kraja i okoline* (Sarajevo, 1937.), pored ostalog piše: "Tako su Tešnjaci, svjesni ve-

TRI PISMA: Latinično i ćirilično, ispisano: Mostar; između je njemačkim: Romerbrucke. Tada već bijaše sve više onih koji Hajrudinov most ne nazivaše rimski, nego Stari.
Izdavač: Pacher & Kisić; Knjižara, Mostar.
Putovala vrijednome mladiću Dimitriju Miloševiću, ferijalnom gimnazisti IV razreda mostarske gimnazije u Tešanj. Mostarski žig je od 15. VI 1902. Tešanjski je dva dana mlađi. Ispisaše je neki Mitar i neki Danilo, s adresom blagajskom na D. Drča (da li Danilo Drča?). I sve ćirilicom.
Službeno bijahu primane pošiljke u poštanskom prometu u Bosni i Hercegovini ćirilskim pismenima u zemaljskom jeziku od 1906. do ukidanja njenog 1915.
Bijaše to riješavano naredbama Ministarstva rata o primje-

likog zadatka narodne škole, bili posrednici za podizanje škola u svojoj okolini, kao u Prnjavoru, Doboju, Osečanima, kasnije u Čečavi i Pribiniću. Tešanjska škola dala je lijep broj narodnih predstavnika, intelektualaca i privrednika, pa se može reći da je bila žarište prosvjete."

Logično je zaključiti da su svršeni učenici pomenutih škola rano odlazili na dalje školovanje, a u jednom periodu bilo ih je Pragu, Beču i drugim evropskim metropolama.

Ovaj podatak o gimnazijalcu Dimitrijeviću potiče iz jedne razgledice upućene u Tešanj iz Mostara. Razglednicu upućuju D. Drča, da li Danilo Drča (?) iz Mostara (žig je 15.4.1902. godine). Razglednica je naslovljena na pomenutog Dimitrija Miloševića, učenika IV. razreda pomenute gimnazije. Pretpostavka je, ako je bio odličan učenik, da je školu upisao 1889. godine, ili možda i nešto ranije.

Podatak je iz feljtona Miroslava Prstojevića *Nezaboravljeni Mostar* koji je objavljen u listu *Oslobođenje* od 20.10.2007. godine. Nešto malo kasnije i jedna Tešanjka biće prva učenica iz Tešnja u ovoj prestižnoj obrazovnoj ustanovi.

(novembar 2007.)

OSMAN MORANKIĆ

Morankić je jedan od Tešnjaka koji će punu afirmaciju steći u oblasti projektovanja i građevinarstva. Rođen je u Tešnju 1946. godine. Njegova specijalost je statika veoma zahtjevnih građevinskih konstrukcija.

Po završenoj osnovnoj školi u Tešnju, upisuje Tehničku građevinsku školu u Banja Luci. Izbor Banja Luke nije bio slučajan. Njegov otac Hidajet, poznati tešanjski automehaničar koji je obučio ovom zanatu više desetina mladića iz Tešnja, i majka Nefa, imali su rođake u ovom gradu. Radi se o porodici Saračević u kojoj su rođeni poznati jugoslavenski sportski reprezentativci Zlatan (atletičar) i Zlatan (rukomet). Zlata, majka rukometaša, bila je tetka Osmanu po ocu. Otac mu je za školovanje u Banja Luci obezbijedio stipendiju.

Nakon zvršetka tehničke škole upisao je Građevinski fakulztet u Sarajevu. Završio ga je u roku i zaposlio se u projektnoj kući "Mepling" u kojoj je radilo petna-

estak sposbnih projektanata i drugih stručnjaka. U ovom birou radilo se najviše na željeznim konstrukcijama, u to vrijeme bez potrebnih pomagala. Računalo se šiberom, a crtalo sve ručno. Kad je počeo da se koristi digitrion, Morankić bi govorio da je to u projektovanju bila revolucija.

Početak jedne izuzetne afirmacije Osmana Morankića kao projektanta, posebno statičara, vezan je za projekat "Zetre",,velikog sportskog i društvenog centra u Sarajevu. Nakon raspisanog konkursa, prvo je izrađeno idejno rješenje. Projek-

tantska kuća u kojoj je radio Osman dobila je na jugoslavenskom konkurs ovaj posao. Kolika je složenost ovog rješenja bila, dovoljno je navesti da je to objekat sa rasponom od 100 metara. Tešnjak Osman prihvatio se tog izazova i sa uspjehom radio statičke proračune za ovo sarajevsko zdanje. Istovremeno je imao ambicije da nastavi postiplomski studij, upisao ga je, bio neko vrijeme asistent na Građevinskom fakultetu u Sarajevu, i to kod poznatog stručnjaka profesora dr. Tahirovića, porijeklom Tešnjaka. Zbog stalne angažiranosti na projektovanju, ovaj studij nije priveo kraju. Međutim, referense koje je već stekao bile su dovoljne za njegovu karijeru.

Slijedeći zahtjevan i složen projekt bio je sanacija porušenog objekta novinske kuće *Oslobođenje* i izgradnja *Avazovog* tornja visokog 147 metara. Međutim, Morankić kao da iz skromosti relativizira ovaj njegov uspjeh, i često govori kako je sada lakše projektovati sa računarima i ugrađenim programima. Zanimljivost ovog projekta je i u tome što se proračunima mora obezbijediti stabilnost u slučajevima jakih vjetrova i zemljotresa. Zanimljivost je i u tome što temelji nisu rješavani "samo pločom već i šipovima". Ovaj objekat se u slučaju velikih vjetrova i zemljotresa na vrhu pomjera za 8-10 centimetara.

Diplomirani inžinjer Osman Morankić nije samo vrsni arhitekta, on se na originalan način bavi i umjetnošću - slikanjem levhi. O toj svojoj kreativnosti on kaže: "Išlo mi je od ruke obično slikanje. Kad sam bio u Frankfurtu kao izbjeglica i kada sam imao puno vremena počeo sam se baviti slikanjem levhi. Još kao student na fakultetu naučio sam od jednog Arapina arapsko pismo. Izazivali su me oblici. Odlučio sam da napravim kompoziciju od tih harfova. Uzimao sam ajete iz *Kur'ana*. Krasopis ili islamska kaligrafija traje 1400 godina. Ona je savršena. Ima ih desetine vrsta i pisama. Poznati su i naši kaligrafi, među njima i tešanjski zet (od Hundura) Hazim Numanagić. On ima i svoju kaligrafsku radnju, a odličan je kaligraf."

Osman je prvu svoju levhu uradio sa motivom bosanskog ljiljana i sa *Bismila hirahman*... To ga je zadovoljilo, a njegov sin Izo bio je praktičan, pa je na tom motivu dizajnirao i uradio privjesak. Poslije toga napravio je prvi bosanski dukat sa ljiljanom, a dizajn je opet uradio njegov sin.

Prvu izložbu levhi Morankić je imao u Sarajevu, zatim dvije u Tešnju. Na izložbi u Tešnju rekao je: "Ja sam na privremenom radu u Sarajevu ", asocirajući na ljubav prema rodnom gradu, svoje djetinjstvo kojeg se najrađe sjeća i u prilikama kad "tjera mutne misli", zatim na svoju vikendicu u Kotlanicama. Njegovo umjetničko ime, kad je riječ o predstavljanju na levhama i oko njih, je *Tešnjak*.

Na kraju kad je u pitanju umjetnički rad Osmana Morankića treba reći da je prvi katalog sa veoma nadahnutim tekstom uradio književnik Amir Brka. Eto, Osman - sve u svemu - ne može bez Tešnja i Tešnjaka. Pred njim je i dalje stvaralači rad, kako na planu vrhunskih rješenja u građevini tako i u likovnoj umjetnosti.

(juni 2011.)

HAMZA MUJAGIĆ

Životna i radna biografija prof. dr. Hamze Mujagića, medicinskog stručnjaka i naučnika, više je nego respektabilna. Rijetko je naći čovjeka sa toliko referensi koje ga svrstavaju u ljude aposlutno posvećene nauci. Sav njegov životni put - put je učenja, rada u medicinskoj nauci, pa se stiče dojam da ništa drugo i ne postoji u njegovom životu. Tešanj i BiH, pa i mnogi drugi i u svijetu imaju takvog naučnika da mu se i na ovaj način treba odati priznanje i poštovanje.

Rođen je 15.8.1943. godine u Tešnju. Supruga mu je Đulbehara, imaju kćerku Seminu i sina Tarika. Nakon završene osnovne škole i gimnazije, upisuje Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Kao izuzetan talenat, Mujagić odmah odlazi na postiplomskih studij eksperimentalne biologije. Magistrira na temi *Plućne metastaze fibrosarkoma kao test za proučavanje imunologije tumora*. Na sličnu temu doktorirao je na Univerzitetu u Esenu, Njemačka, i na Medicinskom fakultetu In-

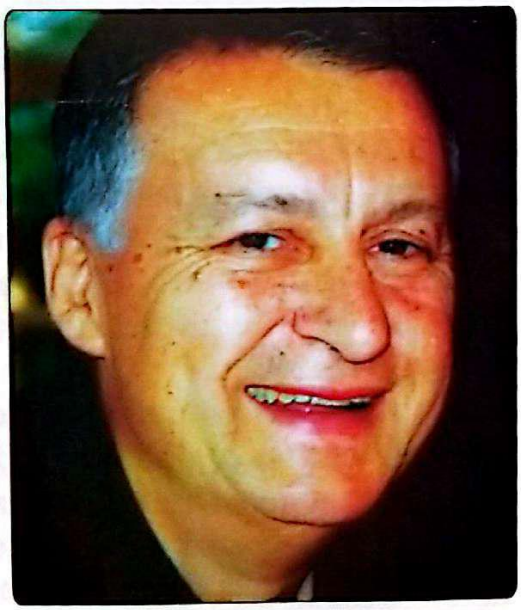

Prof. dr. med. sc., Hamza Mujagić
Visiting Professor of Oncology and Scholar
Harvard University
Massachusetts General Hospital
Cancer Center, Boston, USA

stituta za tumore u Zagrebu 1976. godine. Specijalizaciju iz interne medicine završio je na Medicinskom fakultetu u Sarajevu 1980. godine.

Hamaza Mujagić sav svoj dosadašnji vijek posvetio je učenju i specijaliziranju - ne samo u onkološkoj već i u drugim medicinskim disciplinama. Školovanje u inozemstvu na prestižnim univerzitetima i institutima kao da mu je bila opsesija. Počelo je 1973-1974. godine na Kliničkom centru u Esenu, nastavljeno slijedećih godina, prema dostupnim informacijama, do 2005. godine, i to u Švicarskom naci-

onalnom isntitutu za istraživanje raka Univerziteta u Lozani, bio je izabranik UICC međunarone agencije za borbu protiv raka u Ženevi i u Nacionalnom institutu za rak u Bukureštu, Rumunija, Njemačkom kliničkom centru u Esenu, Nacionalnom institutu za rak u Sjedinjenim Američkim Državama (Vašington 1979-1980). Na ovom institutu obavio je i subspecijalizaciju poslije 1980. Godine. U ovoj zemlji, u koju je vrlo često odlazio, položio je nostrifikacijski i medicinski ispit u Filadelfiji i Pensilvaniji, zatim klinički medicinski ispit u Filadelfiji. Tokom 2000-2001. godine Mujagić je u angažmanu na Harvardskom univerzitetu, zatim dvije godine kasnije i na Univerzitetu u Bostonu. Povremeni je i profesor na ovom univerzitetu, a također i na Univerzitetu Masačusets.

Mujagićevo zapošljenje kao ljekara, od prvog stažiranja po završenom Medicinskom fakultetu u Zagrebu, nastaviće se u više gradova u bivšoj Jugopslavi, kao što je rad u Institutu "Ruđer Bošković" u Zagrebu, zatim u Novom Sadu, Sarajevu, Banja Luci i Tuzli.

Prof. dr. Hamza Mujagić je član osam prestižnih međunardonih znanstvenih i stručnih udruženja. U posjedu je 14 međunardnih diploma i certifikata, među kojima su one stečene u Cirihu i Bukureštu, a sve ostale su dobijene na američkim medicinskim fakultetima i institutima.

Kao profesor i vrhunski medicinski stručnjak, Mujagić se vrlo često nađe u ulozi nastavnika i predavača. Sjećam se: u jednom razgovoru sa mnom u zgradi Općine Tešanj u drugoj polovini sedamdesetih godina prošlog stoljeća izrazio je želju da radi na Kliničkom medicinskom centru u Sarajevu (informacije o njemu i njegovoj želji iz Tešnja tada su išle do Hamdije Pozderca, predsjednika Skupštine BiH, i direktora pomentog Centra dr. Besarevića). Tom prilikom je rekao da u Sarajevu ne poznaje nikoga osim jednog kolege kojeg je samo sreo na jednom njegovom predavanju u Moskvi. Tada smo, na njegovu molbu, bili zajedno kod dr. Besarevića. Moji susreti sa ovim poznatim Tešnjakom, ne odveć komunikativnim čovjekom, jer se svim svojim bićem odao nauci, bili su dok sam u Doboju obavljao dužnost sekretara regionalne Samoupravne zajednice zdravstvene zaštite, a rijetko u Tešnju.

Mujagić je svoj neprekidni rad u zdravstvenim institucijama upotpunio privremenim političkim angažmanom u stranci Adila Zulfikarpašića u kojoj bio na dužnosti potpredsjednika. Poznavajući ga kao čovjeka samo od nauke i kretanja skoro isključivo u naučnim krugovima, mnogi su bili iznenađeni njegovim nastupima na predizbornim skupovima, u kojima je pokazivao svoju rječitost, pa i zavidnu političku kulturu. Ovo nije dugo trajalo iz poznatih razloga, ali mi je govorio, odmah po završetku rata 1992-1995, da je u toj svojoj kratkoj političkoj karijeri imao teških neugodnosti sa mogućim drastičnim posljedicama do kojih, na sreću, nije došlo, a što nije za "veliku priču".

Da se vratimo profesoru Mujagiću - na teren gdje je on u svom punom elementu. Do 2005. godine ovi su mi podaci o njemu pristupačni, a sigurno je da je i kasnije njegov bogati angažman u svemu što je predmet i sadržina njegove vokacije bio nastavljen istim intenzitetom. Naime, on je bio voditelj 15 projekata iz domena

medicine i medicinske teorije i prakse. Ima veoma bogat nastavno-pedagoški rad u preko dvadeset gradova na području bivše Jugoslavije, gdje su koncentrisane klinike, fakulteti, instituti i druge medicinske ustanove. U nastavno-pedagoški rad uključen je i na više institucija u inozemstvu. Uglavnom su to zemlje i gradovi o kojima je već bilo riječi kada je u pitanju njegov naučni angažman.

Mujagić je napisao 8 naučnih i stručnih knjiga. Ima 12 visokih nagrada, od toga 8 dobijenih u inozemstvu. Ovdje nije kraj njegovim priznanjima. Ima povelju grada Tešnja na koju je, kako kaže, posebno ponosan, jer ga veže sa rodnim krajem, i nagradu Udrženja medicinskih radnika Bosanske krajine.

Kad je riječ o Tešnju, malo je poznato da je nerijetko u svom gradu, ali u porodičnoj kući Mujagića na Harmanu gdje se, uz sitne poslove u bašti i druge, odmara u šetnji i miru. Viđaju ga komšije sa kojima rado popriča, ali njegov "krug kretanja" se tu i zatvara. Priupita za neke poznanike i prijatelje sa koijima je dolazio u vezu i rijetka druženja, ali se sve završava na tome.

Još nije kraj pisanja o njegovim izuzetnim referensama. Profesor Mujagić je ekspert i član Svjetske zdravstvene organizacije WHO za maligni melanom. Konsultant je u nekoliko velikih naučnih institucija u Marilendu, SAD. Član je Njujorške akademije nauka, saradnik je u Centru za rak Univerziteta Masačutes i još nekim institucijama u SAD.

Član je uređivačkih odbora u zemlji i nostranstvu u više stručnih časopisa, povremeni ili vanredni je profesor na sedam univerziteta u svijetu. Postigao je da ga mnogi naučnici u svojim djelima citiraju, i to u najpoznatijim svjetskim časopisima kao što su *Cancer*, Journal of. the Nacional Cancer Institute, *Cancer Letters* i mnogi drugi.

Glavna karakteristika prof. dr. Hamze Mujagića jeste sinteza ljekara kliničara i kliničkog istraživača. Sa ovakvim referensama i velikim iskustvom naučnika bio je pozivan na rad u nekoliko vodećih svjetskih ustanova: Nacionalni institut za rak, Nacionalni institut za zdravlje SAD, Vašington, Centar za rak u Njujorku, Harvard univerzitet i druge.

Mujagić govori engleski i njemački jezik, a francuski, italijanski i ruski čita i razumije. On u svom svestranom medinskom radu ima i veliko iskustvo u organizaciji i funkcionisanju ne samo isključivo zdravstvenih organizacija u jednoj širokoj skali već i institucija koje su prateće u zdravstvu: ministarstva zdravstva, fondovi i fondacije za finansiranje zdravstva i drugih.

Trenutno je zaposlen u Kliničkom centru u Tuzli i kao profesor na Medicinskom fakultetu u ovom gradu, gdje živi sa porodicom, ali ovu konstataciju treba shvatiti uslovno. Naime, kao vrhunski naučnik - angažiran je na većem broju naučnih projekata u SAD, gdje na prestižnim univerzitetima i institutima drži predavanja i učestvuje na naučnim skupovima, tu mu je štampan najveći broj od 100 publikacija i 8 naučnih knjiga, pa iz tih razloga dosta vremena provodi u ovoj zemlji. Zanimljivo je da su njegovi roditelji, a kasnije i njegova porodica nerado gledali na takvo njegovo dugo i često odsustvovanje iz Bosne i Hercegovine.

Njegova kćerka Semina odbila je ponude i Harvarda, Yale i Welesley Univerziteta da u njima uči i radi kao jedan od najboljih studenata. Sin Tarik Sabit odbio je otići na Massachutts Institute of Tehnology iako je imao sve preduslove, ali se odlučio za studij arhitekture u Sarajevu. Ni supruga Đulbehara, koja je svojevremeno bila najbolji student Sarajevskog univerziteta, nije bila raspoložena učiti i raditi u SAD. Profesor je na Farmaceutskom fakultetu u Tuzli. Čak ga supruga i djeca nikada nisu posjetili u SAD. Zbog toga je, kako sam Mujagić kaže, njegova česta relacija Boston-Minhen-Tuzla-Tešanj.

Kad bi dolazio u Tešanj dok su mu roditelji bili živi, majci bi podnosio "izvještaj" o tome šta je uradio, šta je postigao u nauci, a ona bi to primala bez oduševljavanja. Govorila je: "Hamza, sine, živiš ko ćirpo. Slomi jednom šejtanu nogu. De, oženi se i kupi sebi harmoniku. Živi k'o ostali svijet."

Majka mu je, navodno, jednom čula da nije uspio položiti nekakav težak ispit u Americi. Zbog te vijesti priredila je sobet u kući na koji je pozvala sve komšije. Dočekala je goste govoreći: "Bujrum, bujrum, poslužite se, moj Hamza prop'o na ispitu." Nadala se da sad više neće odlaziti i ostajati daleko u bijelom svijetu. Majčinu želju da osnuje porodicu ispunio je, ali harmoniku nikada nije kupio.

Sada kad dolazi u roditeljsku kuću na Harman - njegov doktor je najmlađa sestra Selma, specijalista za trave i ostali zeleniš, koja mu spravlja ekstrakte i čajeve ne bi li se podmladio i još uspješnije radio. I ona je svojevremeno, kao i svi njegovi najbliži, odbijala posjetiti ga u Vašingtonu i Njujorku, ostajući stalno na Harmanu.

(Septembar 2011.)

AZEM MULALIĆ

Za generacije Tešnjaka rođenih šezdesetih godina prošlog stoljeća što su završavale gimnaziju u Tešnju generalno se može reći da su uspješne. Veći broj svršenih učenika ove škole nastavio je školovanje na fakultetima, a neki i na postiplomskim studijama. Među njima su i oni koji su se posvetili ekonomiji i biznisu u proizvodnji, trgovini, bankarstvu i drugim djelatnostima. Jedan od njih je Azem Mulalić koji je uspješan poduzetnik i privrednik.

Mulalić je rođen 5.7.1961. godine u Tešnju. Otac Hajrudin pretežno se bavio trgovinom namještaja, majka Belkisa, sa višom stručnom spremom, rođena Krdžalić, bila je dugogodišnji radnik u Službi društvenog knjigovodstva u Tešnju. Pored Azema, Mulalići imaju i kćerku Azelmu koja kao službenik radi u bratovom preduzeću. Azem je oženjen suprogom Aidom, a kćerke su im Lejla i Hafsa. Porodica je nastanjena u Sarajevu, a povremeno provode vrijeme u Tešnju gdje nadomak grada, u Kotlanicama, imaju svoj posjed.

Azem je osnovnu školu i gimnaziju završio u Tešnju. Bio je najbolji učenik generacije u Srednjoškolskom centru u Tešnju. Ekonomski fakultet završio je u Sarajevu. On je odmah po završenom fakultetu pokazao svoje sklonosti za samostalan biznis iako društveni uslovi i prilike još nisu bile naklonjene u punijoj mjeri privatnoj inicijativi. Prvo zaposlenje imao je u "Pobjedi", Fabrici filtera. Kako je već pomenuto, on se nije mirio činjenicom da u fabrici mora raditi samo one poslove koje mu se odrede, bila mu je "tijesna" ta pozicija ekonomiste, podređena sistematizaciji organizacije - makar obavljao i rukovodne dužnosti. Prvo se oprobao u ugostiteljstvu, otvaranjem u tim godinama ekskluzivnog lokala: kafića i restorana "Citadela" u prizemlju porodične kuće roditelja.

Prvih godina poslije rata (1992-1995) formira porodičnu firmu H&L sa sjedištem u Sarajevu koja se uspješno počela baviti stanogradnjom. Mulalić unazad desetak godina investira i formira preduzeće "Standard" (u Turbetu kod Travnika) za proizvodnju namještaja (stolovi i stolice) i brikete od masivne bukve i hrasta, sa kapacitetom proizvodnje u vrijednosti od oko 25 miliona KM. U njegovom je posjedu i preduzeće "Luxor" iz Sarajeva, koje se bavi trgovinom namještaja sa prodajom u izvozu u zapadnoevropske zemlje i Aziju. Ova izvozno orijentirana trgovačka firma ima svoja prestavništva, i to: u Italiji za ovu zemlju i Švicarsku, u Turskoj kao i jedno prestavništo za Belgiju, Dansku, Holandiju i Luksemburg.

U njegovim firmama ukupno je zaposleno oko 350 radnika. Treba istaknuti da Azem Mulalić u svom poslovanju, kad god je to moguće, ostvaruje poslovnu saradnju sa firmama iz Tešnja. I ne samo to. Ne mali broj mladića i djevojaka iz Tešnja koji završavaju studije zapošljava u svojim preduzećima, a neki od njih izrasli su u dobre stručnjake kojima povjerava najodgovornije poslove.

(Septembar 2011.)

MILOŠ PETROVIĆ

Tešanj kao stara i bogata urbana sredina baštini mnoge kulturne vrijednosti, mada je ostao i bez nekih od njih iz više razloga, a najviše zbog ljudskog nemara i odsustva osjećanja za njihov značile. Kad se spominje kultura u širem smislu riječi, u nekim njenim segmentima nismo imali bogatiju tradiciju - ako se pod tim ne podrazumijevaju posljednje 3-4 decenije. To se odnosi prije svega na slikarstvo.

Prema dosadašnjim saznanjima, prve crteže sa tešanjskim motivima načinio je britanski arheolog Arthur John Evans (1851-1941), i oni su objavljeni u njegovoj knjizi *Pješke kroz Bosnu i Hercegovinu tokom ustanka augusta i septembra 1875*, a prvu sliku - panoramu Tešnja naslikao je krajem 19. vijeka češki melograf, etnograf i slikar Ludvig Kuba (1863-1956).

Kako je ovdje riječ o prvom tešanjskom slikaru Milošu Petroviću, u nastavku nešto više o njemu, mada ipak sa oskudnim podacima. Petrović je rođen u Tešnju u prvim mjesecima zadnje decenije devetnaestog stoljeća, a umro je 1978. godine u

Ugledni Tešnjaci okupljeni 1936. godine. Sjede slijeva: Ahmet Školjić, Stipo Barišić, Muhamed Talirević, Smail Hadžismailović,sjede u sredini: Kamburov (2), Reuf-beg Đonlagić (gradonačelnik); stoje slijeva: MILOŠ PETROVIĆ, Rešad Galijašević, Aljo Dautefendić, Zeir Terzić, Mujaga Mujčić (6), Hakija Srkalović, Omer Bajraktarević, Gidelja Albahari, Josip Bodven

Tešnju. Bio je oženjen suprugom Danicom Tešić. Tešići su, inače, kao i Petrovići, stare tešanjske porodice. Stanovali su u kući porodice Petrovića u kojoj se danas nalazi Centar za socijalni rad i u onoj što je kasnije u vlasništvu porodice Šumić, a u kojoj danas stanuje poznati i cijenjeni Tešnjak Ivo Šumić. U braku Miloša i Danice Petrović rođena je kćerka Olgica, koja je još u to vrijeme završila studij arhitekture i poslije udaje nije više živjela u Tešnju. Za Miloša se može reći da je za svoje vrijeme bio nesvakidašnja ličnost. Bio je, što bi se reklo, pravi građanin i gospodin. Vrlo rano je bio član tamburaškog orkestra, svirajući prim. Oblačio se po tadašnjoj savremenoj modi. Učestvovao je aktivno u kulturnom životu grada. Stariji ga se sjećaju kao elegantnog čovjeka u lijepom odijelu, nosio je šešir i lakovane cipele, a imao je lijepe, odnjegovane manire.

Izučavao je prvo obućarski zanat, zajedno sa prijateljom Hamidom Turalićem. Tada se obućarska vještina mjerila i po tome ko znade napraviti duboke cipele sa šnjiranjem zvane gojzerice, koje su bile potkovane metalnim nitnama kako bi se pete i đon što manje habali. Kako se Petrović nije dugo bavio obućarskim zanatom, pomenute cipele u svojoj radnji pravio je Hamid Turalić. Miloš Petrović je neko vrijeme držao vlastitu ugostiteljsku radnju, i to u prizemlju pomenute vlastite kuće u Zvečaju. Nju su posjećivali skoro isključivo ljudi iz čaršije i Miloševi prijatelji.

Uz već pomenute poslove kojima se bavio, Petrović je bio vrlo talentovan i uspješan slikar koji je ostavio ne mali broj slika što se i danas mogu naći u domaćinstvima i u ustanovama. On je slikao u vrijeme kad ozbiljne podrške za ovu umjetnost ovdje nije bilo, pa je prvu izložbu imao tek 1974. godine u Tešnju. Ator ovih redaka sjeća se da je više godina poslije Drugog svjetskog rata uglednim gostima Tešnja darivana neka od slika Miloša Petrovića, kao vrijedan dar - suvenir koji se mogao ponijeti iz Tešnja. Koliko je poznato, skoro da su se jedino sačuvale njegove slike sa ambijentom stare čaršije, gradine, česme i likova mještana u narodnim nošnjama. Ovu kratku priču o Milošu Petroviću kao čovjeku i slikaru upotpunjuje njegova slika u ovom prilogu.

Međutim, ovo je prilika da se ponešto kaže i o tome ko sve danas "reprezentuje" Tešanj kao likovni umjetnik. Najstariji među njima je akademski slikar Miralem Srkalović Lalo. Njegovi najbliži davno su se odselili u Goražde gdje su nastavli živjeti, a Miralem već duže vrijeme, od početka agresije kad je napustio Goražde, živi u Austriji kao poznati slikar i član Akademije likovnih umjetnika ove zemlje. U 2011. godini boravio je u Tešnju i sa kolegama slikarima najviše vremena provodio slikajući na gradini.

Slikar Ahmet Hundur stalno živi i radi u Tešnju. Svoje slike sa najčešćim motivima iz srenjevjekovnog perioda Bosne, njenim kulturnim spomenicima (gradine i druga zdanja, stećci, ratnici na konjima i mnogim drugim motivima uključujući i likove po njemu odabranih Tešnjaka). Njegovim slikama ispunjen je interijer obnovljene Dizdareve kule na Gradini. izlagao je u mnogim mjestima u Bosni i Hercegovini i u inozemstvu.

Akademski grafičar Miralem Brkić uspješno se bavi grafičkom umjetnošću, profesor je likovne umjetnosti, a mnoga grafička rješenja na naslovnim stranicama knjiga i drugim sa njegovim su potpisom.

Veoma je zapaženo i slikarsko umijeće Hasana Mehinovića, penzionisanog nastavnika, koji je takođe imao više izložbi u Bosni i Hercegovini, a mnoga domaćinstva, ustanove i organizacije ukrašavaju njegove slike. Zanimljivo je da se on bavi i poezijom, uz ostalo napisavši, prema književnim znalcima, vrlo uspješnu poemu po tešanjskoj legendi o kudret-vodi. Objavljeni stihovi ove duge pjesme propraćeni su i njegovim prigodnim crtežima koji se prepliću sa motivima ove pjesme.

Naturalizovani Tešnjak Sabahudin Kovač, inače rođeni Banjalučanin, slikar je osobenog stila. Imao je takođe više svojih izložbi, a kako već petnaestak godina živi i radi u Tešnju - i neki su njegovi radovi motivirani osebujnim tešanjskim ambijentom.

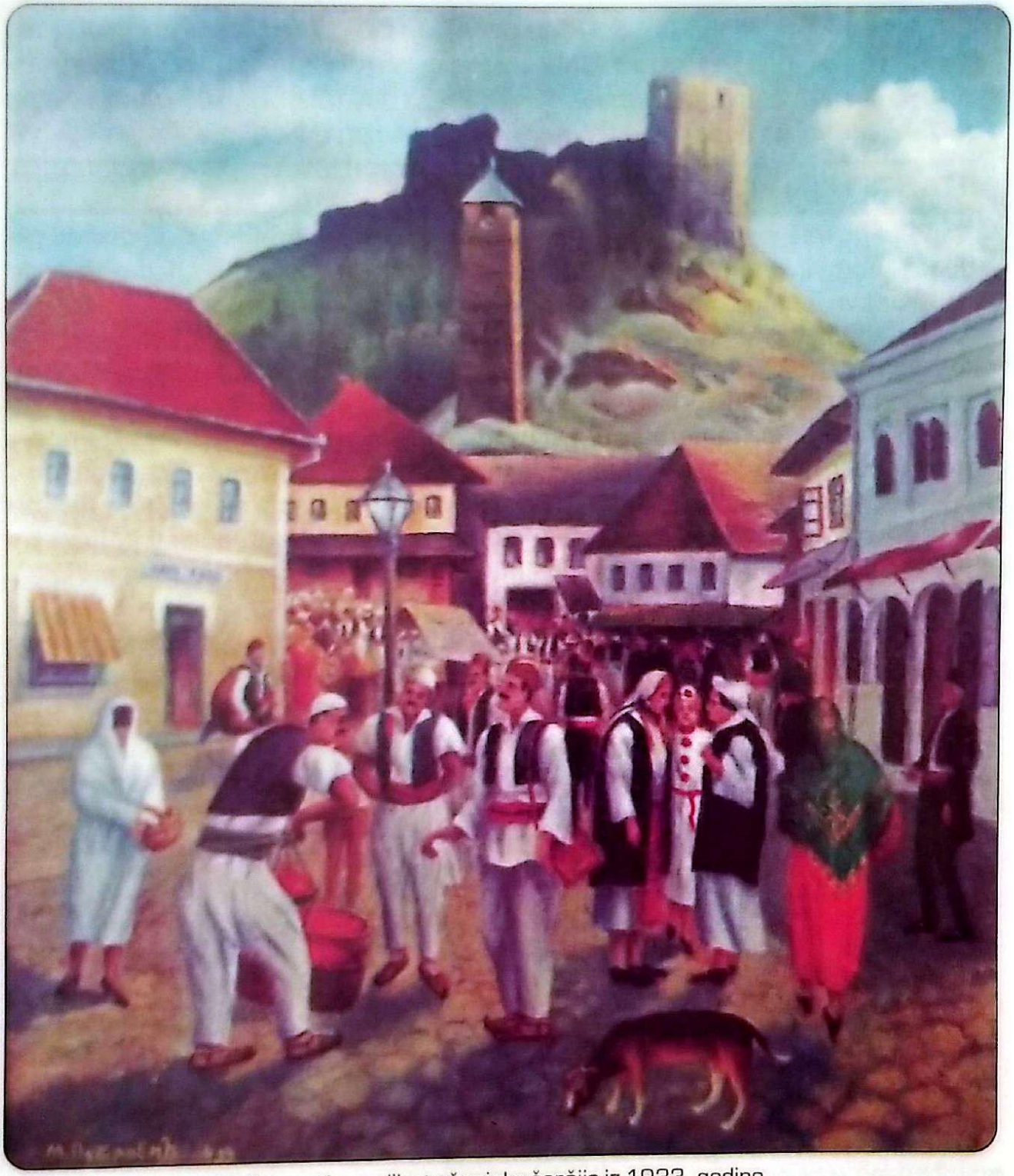

Petrovićeva slika tešanjske čaršije iz 1933. godine

Na pomolu su i neka nova imena koja će, nadajmo se, još više obogatiti slikarsku umjetnost u Tešnju. Za razvoj likovne umjetnosti u Tešnju izuzetno je važno to što posljednjih petnaestak godina Centar za kulturu i obrazovanje kontinuirano priređuje izložbe kako tešanjskih tako i gostujućih likovnih umjetnika: do sad ih je bilo čak devedeset. Pri tom ova općinska javna ustanova uspijeva organizirati i izložbe tešanjskih slikara u Sarajevu i u drugim sredinama, što za njihovo sazrijevanje i afirmaciju ima veliki značaj.

(Januar 2012.)

BAJRUZIN HAJRO PLANJAC

Za Hajru Planjca moglo bi se reći da je neobična je i zanimljiva ličnost. O njemu se može govoriti sa više aspekata, onako - na svakidašnji način, nakon susreta sa njim i njegovom korpulentnošću i otvorenošću, zatim kao poslovnom čovjeku sa njegovim ambicijama i upornošću. On ostavlja utisak smirenosti, a manje i nesigurnosti u donošenju odluka. Drugo viđenje Hajrudina Planjca je u njegovom bogatom spisateljstvu za djecu, doima se posebno nakon čitanja svega što o njemu kažu kritičari kao o romanopiscu za omladinu, o njegovoj suptilnosti u kojima se poistovjećuje sa svojim bezazlenim dječijim likovima, što nije utisak "na prvi pogled".

Prvo o njegovim osnovnim biografskim podacima, a zatim o njegovoj djelatnosti i afirmaciji koju je stekao osnivanjem i radom izdavačke kuće "Planjax", te o onome što Planjca sve više čini uveliko afirmiranim piscem za djecu.

Hajro Planjac i Šimo Ešić

Hajrina izdavačka kuća Planjax

Rođen je 19.3.1961. godine u Bobarama, općina Tešanj. Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu i u susjednom selu Kalošević. Industrijsku i trgovačku školu pohađao je u Doboju, novinarsku "kratku" školu u Beogradu, da bi danas po vokaciji bio menadžer sa visokom stručnom spremom i magisterijem iz ekonomije. Obavljao je u mladosti različite poslove, od fizičkog radnika, zidara, armirca do uspješne prodaje knjiga. Književnu zajednicu formira 1988. godine u Bobarama, a 1990. godine izdavačko preduzeće "Mak Dizdar" u Tešnju, što će biti preteča osnivanju grafičko-izdavačke kuće "Planjax".

Imao sam priliku, pa i poslovno zadovoljstvo pratiti razvoj njegovog preduzeća kao direktor u Universal banci, Filijali u Tešnju od kraja ratne 1994. do 2000. go-

dine, kada ga je ova banka "pratila" skromnim kreditiranjem, posebno uvoz starih grafičkih mašina iz Italije. Firma je imala stalni trend rasta. Hajro je bio na to ponosan. Čak me podsjeća kako sam se i sam malo i čudio njegovoj tvrdnji da će usješno ovladati grafičkim poslovima koji podrazumijevaju stručnu radnu snagu, koja se regrutuje u urbanim sredinama. Time ističe svoju odlučnost, uspjeh i vizionarstvo.

Posljednjih godina, uz sve teškoće, uspone i padove u popslovanju, "Planjax" je organizacija sa velikim poslovnim iskustvom, koja zapošljava oko 50 radnika što su se oprobali od poslova na izradi različitih obrazaca i potreba administracije do kvalitene štampe knjiga po savremenoj tehnologiji, što im omogućava savremena oprema. U sastavu preduzeća je i "Planjax-komerc" u kojem se odvijaju poslovi izrade kartonske ambalaže za prehrambenu industriju, PVC galanterije, trgovina i distribucija školskog i kancelarijskog materijala, biro opreme, poslovne galanterije i drugi.

Za uspješno poslovanje proglašavan je za menadžera godine, da bi u 2000. godini bio proglašen za menadžera decenije Ze-do kantona u pomenutoj oblasti. U okviru svoje izdavačke djelatnosti utemeljio je novčanu nagradu od 5000 KM za najbolju knjigu poezije u BiH. "Planjax" posjeduje certifikate za upravljanje kvalitetom od 2002. godine. Ovoj firmi dodijeljen je i međunarodni trofej za tehnologiju i kvalitet u Ženevi 2003. godine.

Pored poslovnih preokupacija Hajro je nalazio vremena, interesa i sebi nametnute želje za prestižom, da se pojavi i kao glumac u "Vizi za budućnost". Svirao je u bendu koji se zvao "Atomski zvuk". Možda je za ovu ličnost pravu konstataciju izrekao prof. dr. Rizo Džafić koji kaže: "Rijedak je slučaj da se u jednoj ličnosti susretnu takve životne - profesionalne suprotnosti kakve nalazimo kod Bajruzina Hajre Planjca."

Hajro Planjac ima bogatu spisateljsku aktivnost, baveći se već 25 godina pisanjem knjiga, između ostalog romana za djecu. To su: *Djetinjstvo u pousorju*, *Bobarski motivi*, *Habetova koliba*, *Kiketov rov*, *Mirzin dnevnik* i druge objavljene njegove knjige.

Za najbolju omladinsku knjigu proglašena Habetova koliba u 2005. godini. Na međunarnom konkursu sa vrijednom nagradom, osvojio je drugo mjesto. Evo i nekih kritičkih ocjena od strane književnih i drugih kritičara.

Književnik Mirsad Sinanović, kaže: "Naprosto, svi njegovi romani do sada doživjeli su od dva do sedam izdanja (*Habetova koliba*) i ova činjenica najbolje govori o njegovoj čitanosti i popularnosti među djecom; trenutno je u posljednjem desetljeću majčitaniji književnik među najmlađim i teško da će ga dostići pisci mlade generacije u narednim godinama."

"Za proteklo vrijeme Planjac je objavio dvadesetak knjiga poezije, poetizovane proze i slikovnica za decu i o deci, njihove roditelje i sve one koji vole da se druže s knjigom. Utisak je da su se dela lepe književnosti sama ispevala i ispričala, a njihov tvorac ih je samo zapisao i svojim imenom potpisao", riječi su prof. dr. Miljka Šindića.

Ramiz Brkić, Hajrin prvi i dugogodišnji saradanik u "Planjaxu", za njega kaže: "... Planjac, uz to, knjigu voli i kupiti, drugima lično pokloniti, a mnogima i pomoći prilikom njihovih nauma da sopstveno djelo izdaju. Tome svjedoči utemeljenje vlastite bibliotečke cjeline u okviru Opće biblioteke Tešanj u kojoj se nalazi više od 3000 Planjčevih jedinica."

(Juli 2011.)

OMER POBRIĆ

Ako je jedna ličnost naglašeno prisutna u javnom životu, u širem smislu ove riječi, ako u svom radu postiže zapažene reultate, ako ga u svakodnevnom životu ljudi, i oni koji kritički cijene njegovo stvaralaštvo, nazivaju maestrom bosanske sevdalinke, onda se, bez dvojbe, takva ličnost može nazvati i jednim od općenito najpoznatijih i najuspješnijih Tešnjaka.

Riječ je o Omeru Pobriću, rođenom u Tešnju 8.9.1945. godine. Otac Safet, zanatlija-samardžija, pošten, jednostavan, poštovan čovjek iz čaršije, veliki navijač NK "Željezničara" iz Sarajeva i njegov počasni član; majka Zlata, prirodno inteligentna, odlučna žena, proizvodila je slamnate jastuke i izrađivala ukrase po njima. Za nju su u tešanjskoj čaršiji govorili: *Da se školovala, gdje bi joj bio kraj! Da je, na primjer, završila pravo - bila bi najbolji advokat i sudija.* Roditelji su mu bili hadžije.

Omer Pobrić, sa Safetom Isovićem

Omer je ljubav prema muzici naslijedio od majke koja je i sama svirala harmoniku i lijepo pjevala. Brat Rušto, nastavnik, također je dobro svirao harmoniku. Majka Zlata kupila je njemu i Omeru harmonike i najzaslužnija je, "tjerala" ih je, da ovladaju plemenitom vještinom muziciranja. Rušto je mlad umro, pa nije uspio da se dokaže, što je njegovom bratu Omeru u potpunosti uspjelo.

Sve je počelo od ranog djetinjstva, tako što ga je notama podučavao tešanjski harmonikaš Safet Kapić Kapo. Omerove sestre Hajra i Havica, kao i supruga Munevera i kćerka Zlata, davale su Omeru veliku podršku. U knjizi *99 sevdalinki i poneka pjesma*, koju posvećuje svojoj porodici, Omer kaže: "Mojim roditeljima,

koji su, nesebičnošću i požrtvovanjem, nama djeci znali da olakšaju težinu životnog puta, čineći snošljivijim njegove najveće poteškoće."

Omer Pobrić završio je osnovnu školu u Tešnju, gdje je proveo i svoje djetinjstvo. Srednju šumarsku školu završio je na Ilidži kod Sarajeva. Apsolvirao je na Prirodno-matematičkom fakultetu u Sarajevu. Kad je riječ o školovanju, njegov kolega i cimer u ovoj školi Muho Berberović pričao mi je da je Omer bio vrlo ambiciozan, dobar učenik, znao je praviti šale i iznenađenja svojim školskim drugovima, sitnim pakostima i malim podvalama. Na prigovore da malo vremena provodi u učenju, govorio je: *Pogledajte vi moje ocjene, pa mi onda govorite to što govorite*. Radilo se o tome da je on, "dok mi spavamo, ustajao noću i učio, a preko dana opet je malo spavao".

Sredinom osamdesetih napravio je kuću u Bačićima u Sarajevu, a poslije, kada je namjeravao otvoriti studio "Omega", sagradio je kuću i u Mulićima kod Visokog, gdje je našao mjesto za svoje intenzivno i raznovrsno muzičko stvaranje, odmor i opuštanje, ali vrlo često i za druženja sa mnogobrojnim saradnicima u njegovom poslu i sa velikim brojem prijatelja i poštovaoca. Među njima on u svojim knjigama, posebno i u više navrata, ističe svog rođaka i, kako kaže, svog najboljeg prijatelja, Hasana Berberovića - kao najzaslužnijeg za objavljivanje Omerovih knjiga, o kojima će biti riječi u nastavku.

U pokušaju portretiranja Omera Pobrića kao čovjeka, osvjetljavanju njegova života i rada, mada sam ga i lično dobro poznavao, meni ipak preostaje da se najviše oslanjam i pozivam na ljude koji su o ovoj ličnosti govorile i pisale, posebno kada je riječ o njegovom umjetničkom stvaralaštvu.

U Tešanj je često dolazio dok su mu roditelji bili živi, sestre su već u mladosti živjele van Tešnja, a kasnije, prilikom održavanja njegovih koncerata, mada je volio kazati da ih je trebalo biti više, u tužnim trenucima kada su bile dženaze njegovim rođacima i prijateljima, i u drugim prilikama. O druženjima sa njim oni koji su ga posjećivali u Mulićima govore da je predmet razgovora najčešće bio njegova preokupacija - pjesma sevdalinka i muzika uopće, zatim rad njegovog Instituta sevdaha, otkrivanje novih talenata - interpretatora sevdalinke, ali i Tešanj, njegovo djetinstvo, roditelji, aktuelnosti i napredak njegovog rodnog mjesta u skoro svim sferama života. Bilo je to skoro uvijek - treba i to reći - uz njegovo srdačno gostoprimstvo praktikovano sa bogatm bosanskom narodnom kuhinjom u kojoj je neizbježna bila janjetina.

Svoju muziču karijeru gradio je uporno i postepeno. Još kao učenik srednje škole počeo je svirati u kafanama i na sijelima. Kako pričaju njegove školske kolege, znao je u takvim prilikama nastupati svirajući i pjevajući samo 4-5 pjesama, ali se uvijek vješto snalazio i izvlačio iz neugodnih situacija. Omer se u to vrijeme uključio u KUD "Slobodan Princip Seljo", gdje je nekoliko mjeseci igrao u folkloru, a onda je počinjao svirati u orkestru Društva. Pored "Selje", bio je poslije uključen i u KUD "Miljenko Cvitković". Od 1965. godine počeo je raditi na estradi, a prvi nastup bio mu je u Rudom jula 1968. godine. Ismet Alajbegović Šerbo Omera anga-

žuje u svoj orkestar za festival "Ilidža". Od 1969. do 1971. godine radi za beogradsku estradu.

Prvi odlazak u svijet bio mu je 1976. godine - kada je nastupao u Sovjetskom Savezu svirajući isključivo zabavnu muziku. Prvu ploču snimio je sa Zehrom Deović 1967. godine, a taj broj narastao je potom na oko dvije stotine. Međutim, sve je više učio i napredovao, da bi "dogurao" do velikih koncerata, muzičkih turneja po svijetu, a onda i do bogate istraživačke djelatnosti i ustrajnog angažmana na očuvanju i dostojnoj valorizaciji pjesme sevdalinke.

Prije formiranja Instituta sevdaha, Omer osniva Muzički atalje "Omega". U Institutu okuplja veliki broj mladih talentovanih pjevača i onih koji to jesu, ali su iz različitih razloga bili "u sjeni". Institut je imao svoj statut, svoje organe u kojima su ljudi od muzike i pjevanja, ali i drugi ugledni građani. Skupljen je veliki broj starih sevdalinki, a o radu ove institucije pisano je u mnogim publikacijama, posebno u knjigama autora, odnosno osnivača Instituta sevdaha. O Omeru Pobriću mnogo je pisano i prije toga. Na primjer, Vehid Gunić, autor mnogobrojnih knjiga i vrsni poznavalac sevdalinke, u svojoj knjizi nazvanoj *Bilješke univerzalnog neznalice* pored ostalog kaže: "Omer Pobrić je uglavnom uradio, i to veoma dobro, ogroman posao. Izvanredni aranžmani, briljantne solo dionice na harmonici, riječju - ukupna produkcija i muzička režija. Nenadmašni i nepreveziđeni harmonikaš Ismet Alajbegović Šerbo dobio je u Omeru Pobriću dostojnog nasljednika."

Svojim punim bićem posvećen je sevdalinci i muzici srodne izvorišne provenijencije, sa patriotizmom i dubokim islamskim korijenima i islamskom tradicijom. Napisao je više knjiga posvećenih pjesmi i Bosni i Hercegovini, u kojima je protkao i sudbonosne događaje u njenoj odbrani od agresije 1992-1995. godine. Prva njegova knjiga je *Bošnjačka kola*, napisana u teškim ratnim uslovima 1993. godine. Zatim tu je knjiga *Sevdah nadahnut životom... slobodom (bošnjačke pjesme i kola)* (Visoko, 1996. godine). Profesorica Gordana Muzaferija u recenziji ove knjige uz ostalo kaže: "Ljudi, sudbine i pjesma neraskidivo se sjedinjuju u prošlom i sadašnjem izgaranju u vatri rata, ali ne nestaju, već u ovoj Pobričevoj knjizi narastaju do simbola vječne borbe za dobro i hajr na čovjekovom zamršenom putu."

Za knjigu *Bosna je u meni - Patriotske pjesme i proza* (Visoko, 1997. godine) sam autor veli: "Ovo je istina o Bosni pjesmom kazana. Ovo je svjedočenje pjesmom o vremenu kada su nas htjeli uništiti." Knjiga *Bosna slobodi pjeva* (Lukavac, 1994. godine) ratna je produkcija, a ona je knjiga nota, tri audio i jedna video-kaseta, dva CD-a. Prije ovih knjiga, u kojima je sadržana i ratna tematika, 1992. godine u Sarajevu je objavljena Omerova knjiga *99 sevdalinki... i poneka pjesma*. Dr. Muhamed Huković za ovu knjigu pored ostalog kaže: "Ovaj zbornik sevdalinki muzičkom aparaturom upravo je u funkciji očuvanja autohtonosti i autentičnosti narodnog melosa, izravan doprinos borbi protiv kiča u riječi i u melodiji." U ovoj knjizi nalaze se tri priloga - nadahnuta osvrta o Omerovom stvaralaštvu Esada Bajtala i Gordane Topić. Knjiga *Bosanski mevlud* (Visoko, 1998. godine) sadrži knjigu nota, tri audio-kasete ili tri CD-a, video kasete, tespih i namazbez. Ovo je prvi notni zapis mevluda islamskog svijeta. Mevlud na radost imanskih duša. U 2000.

godini Pobrić je napisao knjigu *Bajram i ramazan u pjesmi* (knjiga nota, dvije audio-kasete, dva CD-a i dvije video kasete). Knjiga sadrži 21 numeru o Bajramima i Ramazanu u vrhunskoj interpretaciji. Knjiga ovog autora *Eh šta bi rekla moja rahmetli majka* (Visoko, 2005. godine) sadrži Govor o sevdahu, Mevludu, Sjećanja, Rekli su o meni, Moj put muzičara od Tešnja do studija "Omega", izvode iz recenzija i drugo.

Omerov bogati, praktično muzički spisateljski opus nastao je najvećim dijelom u vremenu kada su Bošnjaci bili obhrvani ratnim i postratnim traumama i recidivima nenaklonjene im prošlosti, tokom stradanja u ratu i težnji za reafirmaciju njihovih potisnutih vrijednosti i stvaranja novih, sa naglašenom islamskom provenijencijom. Ovo je vrijeme nacionalnog osvješćivanja Bošnjaka, mada, nažalost, ovaj proces teče sporo. Njegovanje pjesme sevdalinke u funkciji je potvrđivanja nacionalnog i kulturnog identiteta Bošnjaka, i bilo je obilato prihvaćeno i podržavano u ovakvim uslovima. Unoseći u muzici i spisateljstvu ne malo od inače dobro poznatog tešanjskog poduzetništa i svojih menadžerskih sposobnosti, Omer Pobrić bio je u prilici da bez teškoća obezbjeđuje sponzorstvo za svoje stvaralaštvo. To se vidi, na primjer, i iz knjige *Sevdah nadahnut životom... slobodom*, čije su izdavanje pomogla 22 sponzora, od kojih tri iz Tešnja.

Omer je umro 21. januara 2010. godine, u 65. godini života, a komemoratvinom skupu u Narodnom pozorištu u Sarajevu prisustvovale su mnoge poznate i ugledne ličnosti iz kulturnog, vjerskog, političkog i drugih oblasti života, ne samo iz Sarajeva već i znatno šire. Na skupu su govorili akademik Nedžad Ibrišimović, glumac Josip Pejaković, dr. Halid Genjac i mr. Fatmir Alispahić. Omerov veliki prijatelj Josip Pejaković na ovom skupu pored ostalog je rekao: "Za sve koji ga nisu poznavali, Pobrić je bio despot i ters, isključiv i nekada grub prema netalentovanima. Vrlo dobro znam da to nije tako. Tačno je jedino da je bio ters, ali iz svog kreativnog inata. Nije dozvoljavao ucjenu nikome, a pogotovo pjevačima, kojima je pomagao na početku karijere. Netalentovane nije volio, jer je beskrajno volio talente. Radovao se kao dijete kad bi se pojavio talentovan pjevač ili pjevačica. Davao je cijelog sebe da pomogne." Pejaković je posebno naglasio da je izgubio i prijatelja i brata, jer su i njegova i Omerova majka obojicu zvali *svojim sinovima*. List *Preporod* ustupio je veliki prostor rahmetli Omeru Pobriću, pa je govor književnika Nedžada Ibrišimovića donesen u integralnom tekstu.

Omer Pobrić laureat je velikog broja izuzetno značajnih nagrada i priznanja za svoj kreativni rad i stvaralaštvo, uz ostalo i priznanja za životno djelo koje mu je dodijeljeno na na prvom bh. festivalu "Đulistan" u Tuzli 1999. godine.

Na ispraćaju Omera Pobrića ispred Pertačke džamije u Visokom, gdje je po želji porodice i sahranjen, okupio se veliki broj ljudi iz svih krajeva Bosne i Hercegovine. Poznavaoci visočkih prilika kažu da je to po broju prisutnih bila jedna od najveća dženaza u povijesti ovoga grada.

(August 2011.)

BESIM PRNJAVORAC

Doc. dr. Besim Prnjavorac rođen je 1958. godine, otac Osman, knjigovođa, majka Hatidža, rođena Karahodžić, domaćica. Pored Besima, u porodici su rođene kćerke Subhija, Safeta i Besima. Besim je završio gimnaziju u Tešnju, zatim Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu. Kompletno postdiplomsko obrazovanje obavio je u Zagrebu, prvo specijalizacija interne medicine u KB "Rebro" i KB "Sestre milosnice", a uslijedio je postdiplomski studij i magisterij. Nakon rata 1992-1995, zbog promijenjene općeduruštvene situacije, a iz zbog tehničkih i drugih razloga - svoj naučni rad Besim Prnjavorac obavlja na Univerzitetu u Sarajevu. On sa uspjehom uspijeva odbraniti doktorat na temu *Reaktivnost bronha u stanjima promijenjene imunosti*. Najveću pažnju u svom istraživačkom radu posvećuje stanjima smanjene otpornosti organizma, odnosno imunosti. On uspješno sarađuje sa stručnjacima i institucijama koji se bave imunologijom, kao što su

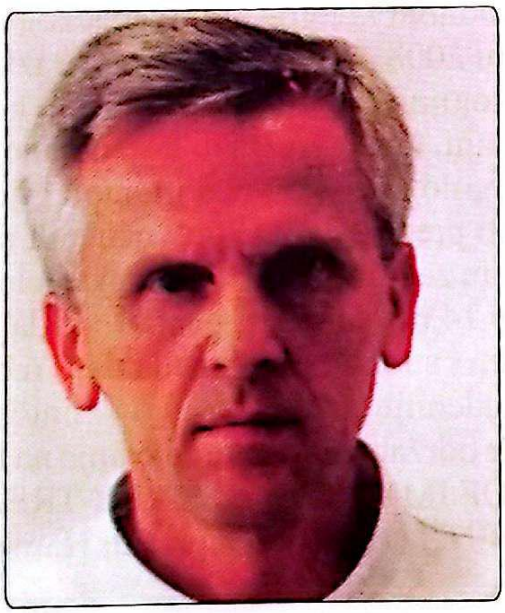

prof. dr. Hamza Mujagić i prof. dr. Zehra Dizdarević. Sticajem okolnosti oboje su "zemljaci": dr. Mujagić iz Tešnja, a dr. Zehra Dizdarević iz Doboja. U Zagrebu sarađuje sa sa bolnicom "Sveti duh", Institutom "Ruđer Bošković" i sa istaknutim naučnicima prof. dr. Matkom Marušićem i prof. dr. Zdenkom Kovačem.

Zanimljiv i rijedak slučaj je da svečetvero djece Osmana i Hatidže Prnjavorac završavaju studije medicine. I ne samo to, sve tri kćerke su ljekari specijalisti. Pri tome treba također istaći da su svi školovani od plaće oca Osmana, a nije teško pret-

postaviti koliko je u porodici bilo odricanja, napora i brige da bi se u svemu tom uspjelo.

Besim Prnjavorac već duže vrijeme radi kao specijalista interne medicine u Općoj bolnici u Tešnju, gdje se obavlja tretman pacijenata iz svih grana interne medicine. On također vodi odjeljene hemodijalize. Istovremeno je predavač u zvanju docenta iz oblasti patofiziologije i imunologije na univerzitetima u Sarajevu, Zenici i Tuzli.

Njegov naučni rad dobio je svojevrsnu verifikaciju i tako što je već sedam godina član Evropske akademije za astmu, alergiju i kliničku imunologiju (EAACI). Učestvuje također i u nekoliko međunarodnih projekata čiji su nosioci univerziteti u Ljubljani, Sarajevu i Opća bolnica Tešanj.

Dr. Besim Prnjavorac dobro se služi engleskim, francuskim njemačkim i italijanskim jezikom. Redovno kupuje i dobija veliki broj međunardnih i domaćih časopisa iz medicinske znanosti, a u nekim i sam sarađuje. Njegovi radovi objavljuju se u pomenutim časopisima i prezentiraju na naučnim skupovima i kongresima. Jedan od tih časopisa je "ALERGY", oficijelni časopis Evropske akademije za astmu, alergiju i kliničku imunologiju. Koristi se bazom podataka iz medicinske nauke *Medline*, što omogućuje vezu i na ovaj način sa svim značajnim medicinskim časopisima i bazama podataka.

Na 27. kongresu pomenute akademije koji je u junu 2008. godine održan u Barceloni, Prnjavorac je imao izlaganje vlastitih istraživačkih rezultata i poster prezentaciju. Na 4. međunarodnom kongresu Slovenačkog respiratornog udruženja, koji je održan u septembru 2008. godine, imao je dva izlaganja, te poster prezentaciju. Teme su iz imunologije i o liječenju pacijenata kod kojih se simptomi od strane srca i pluća poklapaju. Ovaj stručnjak učestvovao je 2010. godine i na 29. evropskom kongresu alergologije i kliničke imunologije kao pozvani predavač. Dr. Prnjavorac će nastaviti prezentaciju svojih naučnih radova učešćem i na drugim skupovimau evropskim zemljama, u Berlinu, Barceloni, Lisabonu, Istanbulu i Štokholmu. Pretplatnik je 14 naučnih časopisa. Do sada je objavio 118 naučnih i stručnih radova u domaćim i stranim publikacijama. Treba istaći da je Prnjavorac na kongresu Evropske akademije za alergologiju i kliničku imunologiju (FAACI) London 10.6.2011. godine održao uvodno predavanje na temu "COMPARASION OF TVO SCHEDULES OF IMMUNOTHERADY TREATMENT OF ALERGY TO RAGMEED ALERGEN". U suradnji s prof.dr.Hamzom Mujagićem priredio je knjigu *Imunologija*.

Besimove opservacije o medicinskoj nauci i nauci uopće u Bosni i Hercegovini mogu se ukratko svesti na slijedeće: naučni rad u Bosni i Hecegovini je moguć, samo nije sistematiziran. Uglavnom je produkt rada i entuzijazma pojedinaca. U BiH postoje mogućnosti naučnog rada u medicini. Najsofisticiranija oprema ne traži tako velika ulaganja, a rezultati bi sigurno bili veliki. Veći problem je u pristupu, sistematičnosti i organizaciji naučnog rada.

Besim Prnjavorac je čovjek koji je stalno na usluzi pacijentima, bilo da se njegovi pacijenti nalaze u Općoj bolnici gdje je zaposlen ili su kod svojih kuća. Naj-

veći broj njih nije uopće upoznat sa njegovom zavidnom reputacijom u medicinskoj nauci, kao istraživača koji stalno usavršava i upotpunjuje svoje bogato znanje, niti on o tim svojim referencama govori. Kod njega dolazi do izražaja ona narodna izreka: *Dosta radi, a manje pričaj.*

Dr. Prnjavorac je za svog mandata direktora Opće bolnice Tešanj puno uradio - kako u izgradnji prostora tako i u nabavci savremene dijagnostičke i druge opreme. Imao je veoma korisnu i dobru komunikaciju sa potencijalnim donatorima i onim koji su to stvarno bili (Barcelona i drugi), zahvaljujući svojoj upornosti, poznavanju mogućnosti, ali i poznavanju stranih jezika, jer je kao direktor mogao sa pomenutim donatorima uspostavljati neposrednu vezu i obavljati posao. Treba reći da su bolnički kapaciteti danas prošireni i da ova institucija ima sve veći značaj u Ze-do kantonu, kao druga bolnica koja pruža najveći broj usluga građanima koji su nastanjeni u 4-5 općina u sjevernom dijelu ovog kantona.

U posljednje vrijeme svoju ljubav prema vlastitoj sredini i rodnom gradu ne ispoljava samo u svojoj oblasti u zdravstvu, već se pojavljuje i kao donator pri izgradnji potrebnih objekata i sadržaja koji su funkciji institucija i građana.

Besim Prnjavorac je osnovao porodicu sa Senijom Kurtić, diplomiranim pravnikom, a u braku su im rođeni sin Irfan i kćerka Lejla. Oboje su, po ugledu na oca, studenti na Medicinskom fakultetu u Sarajevu. Porodica Prnjavorac, nažalost, doživjela je tragičan slučaj, jer je Senija, supruga i majka, preminula prije izvjesnog vremena. Svojom dobrotom ostavila je pozitivnog traga na svoju djecu.

(Decembar 2011.)

TONKO RAJKOVAČA

Jedan je od najmlađih među ličnostima o kojima pišem u ovoj knjizi. Razloga ima više. Riječ je Tešnjaku koji je sigurno na putu da bude vrhuski stručnjak -arheolog, a uspješno se bavi i slikarstvom. Rođen je u Tešnju, gdje završio i gimnaziju. Mimo očekivanja roditelja da krene očevim putem dobrog metalskog radnika, inžinjera mašinstava, on upisuje arhelogiju. Kaže da to nije slučajno. Rodio se ispod zidina Gradine, pitajući se kao dječak šta se sve krije ispod i iza tih zdanja kroz stoljeća i milenijume. Studije arheologije završio je u Beogradu. Poslije toga je u Srbiji dobio zapošljenje i radio kao kustos za prahistorijsku arhelogiju deset godina. Za to vrijeme organizirao je dva svjetska simpozija u Lepenskom viru i Gornjem Milanovcu sa temomm *Rudarstvo i metalurgija jugoistočne Evrope*. Drugi simpozij je bio na temu *Rimski stari gradovi*.

Tonko sa grupom arheloga
sa Kembridža u Tešnju 2009. godine

Rajkovača je učestvovao na preko 100 različitih projekata iz iz područja arhelogije na prostorima bivše Jugoslavije, u Grčkoj i Francuskoj. Radeći sa stranim arhelozima uvijek mu je bio problem nepoznavnje engleskog jezika. Zbog ovog svog hendikepa odlučio je da uči ovaj jezik, i to u Engleskoj. Otputovao je u London 1998. godine. U ovom gradu radio je različlite poslove - od izbacivača iz lokala i barova do kuhara. Pri tom je trebalo zaraditi 15.000 funti za upis na postdiplomski studij arhelogije. U tome je uspio. Na Kembridžu danas ima status starijeg istraživača i rukovodioca laboratorija za mikromorfologiju (struktura zemljišta) na kojem leži odgovarajući arheološki lokalitet. Zatim nadgleda studente koji rade studij za doktorate i postdoktorate: pomažem im u njihovom poslu. Studenti su iz različitih područja svijeta.

U intervjuu, koji je dao Huseinu Galijaševiću početkom 2009. Godine, o odabiru teme svoje specijalizacije on kaže: "... Moj diplomski rad je *Srednji paleolit Jugoslavije i oblici*. Jedan karakterističan oblik je sjeverna Bosna. To je, u stvari, obod nekadašnjeg Panonskog jezera, Na Univerzitetu je prihvaćena tema mog magistarskog rada *Srednji paleolit sjeverne Bosne*." Ne ulazeći u stručnu problematiku ovog rada, koji bi u proučavanjau zahvatio i tešanjsko popdruče, na kojem projektu Rajkovača radi, on nastoji da ovaj projekat i program uđe u širi izbor Univerziteta na Kembrdžu. Dovoljno je reći da bi to bilo jedno od većih arheoloških istraživanja u kojem bi učestvovale tako prestižne naučne institucije. Sa jednom grupom svojih kolega sa ovog univerziteta posjetio je ovo područje i u Tešnju sa kolegama nastupio na tribini u Centru za kulturu i obrazovanje.

Sada i o tome šta Tešanj znači za ovog naučnika. "Tešanj je moj početak i Tešanj je savršeni rezervat arheoloških nalazišta. Sigurno možemo reći da je arheološki interesantan od unazad 80000 godina. Ima jedna potkapina koja je kopana sa zvečajske strane Gradine. Ja sam je kopao 2-4 metra dubine (bronzano doba), a zatim je to nastavio Zemaljski muzej iz Sarajeva sa francuskom ekipom, i oni su na dubini od četiri metra naišli na neolit. Radi se o podpećini, tako da se mogu očekivati još bogatije i starije stvari ispod ovog nivoa, koje su vjerovatno vrlo dobro zaštićene debelim slojem zemlje. Sav nasip je pao sa staroga grada i konzervirao stvari sa vrha, i možemo da nađemo sjajan još stariji materijal."

Tonko je pored arheologije poznat i kao slikar. Imao je do sada 15 samostalnih izložbi i preko stotinu kolektivnih izložbi u Srbiji. U organizaciji tešanjskog Centra za kulturu do sada imao šest samostalnih izložbi.

Duboko vezan za Tešanj, bez citata ću prokomentarisati taj njegov osjećaj i vezu sa rodnim gradom. Tešanj naziva duhovnom metropolom u kojem ima dosta prijatelja. U Tešnju ima ljudi, kosmopolitski obrazovanih, ljudi koji razmišljaju savremeno. Ljudi za ozbiljnu konverzaciju, ali i uz kafu, da se opustiš. Njemu je Tešanj neka vrsta mentalne banje, gdje može da se opusti. Kada mu je rođen sin u Londonu, uložio je napor i konsultacije i diplomatskim putem, jer je želio da mu sin bude u matičnim knjigama Tešnja. Treba reći da je to vrlo rijedak lokalpatriotski i bosanski čin, jer veliki je broj onih roditelja koji bi baš željeli da mu u biografiji djeteta bude rodno mjesto London.

(Juni 2011.)

SMAIL SMAJO RAMOVIĆ

Ljudima se događa da u svom životnom i radnom vijeku u profesionalnom angažiranju postižu iznadprosječne rezultate, pa i više od toga. U sredini u kojoj žive i rade budu cijenjeni kao stručnjaci i ljudi. Međutim, da li sticajem okolnosti ili i mnogo više od toga - oni dođu u poziciju kada njihovo angažiranje, njihova ustrajnost i odluke koje donose imaju za rezultat izuzetno važna, dobra i kapitalna rješenja. Jedan od takvih ljudi sigurno je i diplomirani mašinski inžinjer Smail Smajo Ramović.

Rođen je u Tešnju 1955. godine. Mašinski fakultet završio je u Mostaru. Zaposlio se 1978. godine u Fabrici filtera gdje provodi svoj radni vijek. Danas se nalazi na funkciji Generalnog direktora Mann und Hummel BA, nasljednika fabrike filtera. Ovu odgovornu dužnost uspješno obavlja nakon što je lično izuzetno doprinio da se Fabrika filtetra integriše u ovaj poslovni sistem svjetske reputacije, o čemu će u nastavku biti govora. U pomenutoj fabrici prethodno je radio na poslovima šefa

Smajo Ramović sa saradnicima na zajedničkom poslu

kontrole, tehnologije, rukovodilac je dijela proizvodnje (prototip), a od 1995. godine direktor je Fabrike.

Smail je na svim poslovima koje je radio ostvarivao značajne rezultate, a posebno kao direktor firme. Tokom proteklog rata bio je na čelu ekipe iz Fabrike filtera koja je dala značajan doprinos u uspostavi namjenske proizvodnje u Pobjedi.

Nakon završetka rata, dolaskom na čelo Fabrike filtera Ramović se suočio sa nizom problema: izgubljeno tržište, devastacija kapaciteta nakon avionskog bombardovanja kada je jedna hala skladišta gotovih proizvoda u potpunosti sravnjena sa zemljom. Do rata je u ovoj fabrici radilo 500 radnika. Više njih, posebno visoko-

obrazovanih kadrova, odlazi na poslove i funkcije van fabrike, a među njima su Šemsudin Mehmedović, Fuad Šišić, Hilmo Hadžan, Zoran Komušanac, Rasim Bedak i drugi.

Sa Smailom Ramovićem Fabrika filtera od 1995. godine krenula je u oporavak i zadržala potencijale i kvalitet koji su bili interesantni za privatizaciju fabrike, za razliku od nekih drugih fabrika čiji su kapaciteti bili devastirani i kod kojih je bilo teško provesti uspješnu privatizaciju. Nisu bili izuzeci kada su u svemu tome bili prisutni i špekulantski "poslovi".

U poslovnoj politici pristupilo se školovanju novih mladih kadrova, inžinjera i ekonomista kojih je 1955. godine bilo 4, već do 2006. godine 20, a danas fabrika ima 52 mlada stručnjaka. Uveden je sistem upravljanja kvalitetom prema zahtjevima ISO 9001. Sa Pobjedom - prvi u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini. Danas imaju izgrađen sistem upravljanja kvalitetom prema zahtjevima standarda u automobilskoj industiji ISO/TS 16949:2002, koji danas u BiH ima samo FAD u Jelahu i Prevent u Visokom.

Uvedene su i nove informacione tehnologije. Danas od 400 radnih mjesta na 135 korisničkih mjesta je instalisan računar sa savremenim softverom SAP za kompletno poslovanje Fabrike.

Sve naprijed navedeno najvećim dijelom realizirano je nakon uspjele privatizacije i integracije u firmu Mann und Hummel iz Njemačke, a najveće zasluge za to imao je Smail Ramović. Proizvodnja filtera je i počela prema licenci Mann und Hummel, zatim prekinuta u vrijeme kada je uveden brend Unico.

Smail je još 1996. godine pokušavao uspostaviti kontakt sa Mann und Hummelom i predložiti osnivanje zajedničke firme, jer tada još nije bila riješena zakonska regulativa privatizacije. Kada se već naslućivao ulazak Mann und Hummela, uslijedili su poznati događaji: intervencija NATO-snaga na Kosovu i Srbiji koja je odgodila započetu aktivnost.

Poslije toga vođeni su razgovore sa svjetski poznatim proizvođačima filtera: Knecht, Hengston, Wiks, UF. Nisu pronađena rješenja, a onda je 2004. godine objavljen je tender. Iako je unutar firme bila organizovana ortačka grupa koju su organizovali sindikati i rukovodstvo, dogovor je bio da u slučaju nastupa Mann und Hummela ona odustane od privatizacije. Međutim, na tender se prijavila i jedna or-

tačka grupa sa čovjekom iz BiH koji je imao biznis u Njemačkoj, a koji je zajedno nastupao sa prethodnim direktorom Fabrike filtera. Konkurisala je i jedna firma iz Italije. Nakon konkurisanja Mann und Hummela, radnici i rukovodstvo su odustali od tendera dajući prtostor Mann und Hummelu.

Za dobivanje tendera od strane MiH velike zasluge ima Samil Ramović. Po svim procjenama moglo bi se zaključiti da bi u slučaju privatizacije fabrike od pomenute grupe na čelu sa bivšim poznatim kontraverznim direktorom (što je bilo na pomolu) bio veliki rizik, i sigurno je da se razvoj firme ne bi odvijao tako uspješno kako se to čini danas. Osnovni preduslov za razvoj su nova velika investiciona ulaganja, razvoj i tržište koja ne bi mogla osigurati nikakva grupa ortaka.

Nakon privatizacije 2005. godine Smail ostaje na čelu Fabrike i, zajedno sa ostalim uposlenicima, bilježi izvanredne rezultate. Ono što je posebno važno a zašto se je Smail izborio kao glavni menadžer je da fabrika ne postane proizvodni pogon nego da ima i maksimalno mogući nivo razvoja. Danas laboratorija Fabrike vrši ispitivanja za druge fabrike ove velike kompanije širom svijeta i ima sve šanse da se samofinansira. U laboratoriju je uloženo 700.000 €, a u slijedeće tri godine planira se uložiti još isto toliko sredstava.

Zadržan je brend Unica sa kojim Fabrika i dalje nastupa na tržištu, a nakon smanjenja startnog broja radnika danas Fabrika bilježi konstantan produktivni rast zaposlenih. Od 2006. godine kada je privatizirana, taj broj se popeo sa 417 na 470, a u okviru toga visokoobrazovanih sa 20 na 52.

U razvoj je za proteklih 6 godina investirano 14.000.000 KM, a planirane investicije u slijedećih sedam godina iznose 24.000.000 KM.

Značajno je unaprijeđen sistem zaštite okoline uvođenjem novih tehnologija i izgradnjom uređaja za prečišćavanje otpadnih voda još 2006. godine. Vrlo mnogo ulaže se u školovanje i edukaciju, kako unutar firme tako i kod specijaliziranih firmi Mann und Hummel u Njemačkoj i širom svijeta. Mladi kadrovi fabrike noseća su snaga, a prvi put u povijesti Tešnja, pa i šire, jedan mladi stručnjak treba da ide u jednu Mann und Hummelovu firmu u Engleskoj de radi veoma odgovorne finansijske poslove.

Fabrika ima veliki broj stipendista, a za studij na mašinskom fakultetu daju se stipendije svima koji ih zatraže.

U poslovnoj politici, u svim segmentima, radi se na duge staze. Tako se do 2018. godine planira značajno povećanje proizvodnje i prometa.

Treba naglasiti da je menadžment Fabrike sa Sindikatom potpisao kolektivni ugovor o njihovim pravima koja su iznadprosječna u odnosu na "domaće" firme u BiH. Tako svaki radnik ima 30 dana godišnjeg odmora, dva puta sedmično otvorena je ambulanta u kojoj se vrši ne samo intervencija već i preventivni pregled. Radnicima se isplaćuje i trinaesta plaća, a omogućene su im i druge socijalne pogodnosti.

Pored poslovnih rezultata, velike su zasluge direktora Ramovića kada je u pitanju pomoć lokalnoj zajednici. Prema riječima dr. Rifata Sejdinovića, direktora Opće bolnice u Tešnju, "Ramović je lokomotiva svih aktivnosti vezanih za nabavku

opreme na odjeljenju dijalize i patološkom laboratoriju Bolnice". Pored toga što je obezbijedio najveći dio sredstava za pomenute kupovine, on lobira i kod drugih privrednika za ove akcije. On se uključuje i u druge aktivnosti koje se pokreću od strane Općine, kojima se unapređuje i razvija lokalna zajednica, posebno njena infrastruktura, sport i kultura.

(Januar 2012.)

SALIH SARIĆ

Ličnost Saliha Sarića dobro je poznata mnogim generacijama Tešnjaka i ljudima u drugim sredina - u susjedstvu, pa i mnogo šire. Rođen je 1927. godine u Kozarcu kod Prijedora, gdje je njegov otac Ibrahim došao iz Tešnja na službu. On je relativno mlad umro, a svu brigu o djeci - Muhamedu, Salihu, Aliji, Ademu i Safiji - preuzela je u Tešnju njegova majka. Već i ova činjenica govori da Salihovu majku Minu život nije štedio. Uspješno se o djeci brinula, povremeno je radila kao kuharica u Domu zdravlja i dobro ih odgojila. Bila je veoma druželjubiva i vesele naravi, pa je i to vjerovatno jedan od razloga da je život okončala ušavši u desetu deceniju života.

Salih je pohađao nižu gimnaziju u Slavonskom Brodu, a višu upravnu školu završio je u Sarajevu. Duže vrijeme radio je u organima uprave (SUP), a kraće vrijeme i kao sudija za prekršaje. U 1961. godini izabran je za predsjednika Skupštine

Općine Tešanj, zamijenivši na ovoj dužnosti Izudina Alićehajića. Nakon uspješnog obavljanja ove dužnosti, kroz punih trinaest godina, izabran je na dužnost direktora UPI-ja - Zadružnog magazina, preduzeća koje je objedinjavalo sve djelatnosti društvenog sektora u oblasti trgovine, poljoprivrede i ugostiteljstva na području općine i na pojedinim dijelovima dobojskog regiona sa prodavnicama mješovite robe.

Za ovaj period u kojem je obavljao dužnost predsjednika Općine vezuju se mnoge krupne, pa i povijesno prsudne stvari od značaja za razvoj našega kraja, za

otvaranje perspektive - kako materijalne tako i one u obnovi i unapređenju duhovnog života u Tešnju i cijeloj našoj općini. Nesumnjvo je da se taj blistavi period ponovnog uzdizanja Tešnja iz učmalosti i povijesne, pa i političke marginalizacije, ne bi mogao dogoditi da nije bilo Saliha, kao i nekolicine drugih ličnosti što su zajedno činile generaciju kakvu Tešanj do tada nije upamtio. Salih Sarić je u svom predanom radu, sa smislom za komunikaciju, saradnju, otvorenost u rješavanju problema, odlučnost, spremnost na rizik na svoju odgovornost, ali i sa umijećem u obezbjeđivanju podrške s viših društvenih nivoa, stekao potrebnu afirmaciju i povjerenje ljudi. U svemu tome nikako nije bila bez značaja njegova srdačnost, optimizam i spremnost za druženje sa različitim mnogobrojnim ljudima, bez obzira na njihovo obrazovanje i socijalni status. Već tada postao je dobrodošla i rado viđena osoba u svakoj prilici. I to je bilo od velike koristi za uspješno obavljanje funkcije koja mu je povjerena. A ovu crtu prostodušnosti i širine ljudske duše zadržao je kroz cijeli život, do posljednjih dana, i zbog toga je, uz sve ostalo, postao možda i najomiljeniji građanin naše sredine u posljednje nimalo kratko vrijeme.

Treba reći da je Salih i ranije u svom radnom i društvenom angažmanu bio poznata ličnost. U mladim danima bio je sportski radnik i aktivni fudbaler TOŠK-a, a najviše se isticao u društvu "Partizan" koje je objedinjavalo više sportskih aktivnosti, posebno gimnastiku i atletiku. Mnogi od dječaka i djevojčica nose ga u sjećanju sa takmičenja, kakva su bili sletovi održavani u više mjesta u Bosni i Hercegovini i šire. Aktivan je bio i u tešanjskom Amaterskom pozorištu, gdje će biti duže vremena aktivista, predsjednik, ali i nesebični donator. Ime Saliha Sarića kao politačara, a posebno kao kulturnog radnika, nalazi se u mnogim publikacijama vezanim za Tešanj. Treba pomenuti da je vrijeme u kojem su se odvijale bogate Salihove aktivnosti bilo karakteristično po teškim uslovima života, u ekonomski izrazito nerazvijenoj sredini. Bili su ulagani veliki napori i odricanja da se prevlada to stanje i otvori perspektiva bržeg ekonomskog i društvenog razvoja.

Kako sam u vrijeme Salihovog mandata (1961-1974) jedanaest godina bio njegov prvi saradnik u svojstvu načelnika Odjeljenja za privredu i potpredsjednika Skupštine Općne (tri godine) - ostale su mi u sjećanju mnoge aktivnosti, problemi sa kojima smo bili suočeni, donošenje krupnih odluka, napori u razvoju privrede i društvenih djelatnosti, i općine u cjelini.

Salih Sarić je svim ovim aktivnostima prilazio sa velikom odgovornošću i sa željom da se uspije. Mnogo toga bilo je podređeno samo općem tešanjskom napretku. Lični interesi su, u najvećoj mjeri, bili u zadovoljstvu ako se investiralo u privredu, ako su se otvarala nova radna mjesta, ako su građeni životno važni infrastrukturni objekti. Pomenuću samo neke: vodovod, elektrifikacija svih naselja, izgradnja i modernizacija puteva, zatim škola i zdravstvenih ustanova, kulturnih i sportskih sadražaja i mnogo drugoga. U vrijeme entuzijazma i velikog poleta da se izlazi iz siromaštva i zaostalosti bilo je moguće i lakše mobilizirati ljude da budu u funkciji pomenutog razvoja, a posebno omladinu. Desetine omladinskih radnih brigada iz Tešnja odlazilo je na izgradnju ključnih objekata u zemlji. Na čelu jedne takve brigade bio je i Salih Sarić.

U svom radu Salih je imao jednu, reklo bi se urođenu osobinu da na prisan, dobronamjeran način komunicira sa ljudima, znao je njihove probleme i zahtjeve, uključivao se u njihovo rješavanje. Sličan odnos imao je i sa ljudima u različitim institucijama na raznim nivoima, pa je i tu izgradio povjerenje, što je doprinosilo da se na određenim poslovima angažiraju upravo te institucije i ljudi u njima. Takav Salihov odnos imao je za posljedicu i dobru saradnju, širenje opće atmosfere entuzijazma i predanosti zajedničkim ciljevima, pa i prijateljske odnose sa ljudima koji su u to vrijeme bili od velikog političkog i ekonomskog uticaja, što je bilo od koristi u aktivnostima i rješavanju nagomilanih problema.

Treba imati u vidu i činjenicu da je Tešnjak Edhem Pobrić, sa svojom pozicijom bankara i poslanika u Skupštini Bosne i Hercegovine, u tri mandata koje su mu građani naše općine povjeravali, imao veliku ulogu u ekonomskom i društvenom razvoju Tešnja, što je Salihu i svim drugim angažiranim u društvenom životu ove sredine bilo od posebne pomoći.

Još jedna okolnost mogla je imati uticaja za puni Salihov angažman u njegovom radu, a to je činjenica da on nije imao određeno radno vrijeme, jer nije ima priliku niti obavezu da polaže takozvane porodične račune, budući da nije zasnivao porodicu.

Zanimljiva je okolnost da su Saliha mještani našeg sela Jablanica izabrali za svog odbornika u Skupštini Općine. Imali su povjerenja da će na najbolji način zastupati njihove interese i pomagati im. Bila je to izrazito nerazvijena sredina, uključujući i njeno okruženje (ostala naseljena mjesta), sa naglašenim siromaštvom, bez elementarnih potreba za život. Salih je, inače, bio vrlo često pozivan u sela da se na neposredan način uključi u rješavanje njihovih problema. I on je to činio u svesrdno, zavisnosti od mogućnosti kakve su u to vrijeme postojale.

U ranim šezdesetim godinama nije bilo samo aktivnosti da se u poljoprivredi iskoriste zemljišne površine, da se kooperira sa zadrugama, već je bilo poptrebno ubjeđivati zemljoradnike da koriste mineralna đubriva i druga savremena sredstva u ovoj oblasti. I u pridobijanju poljoprivrednika za ono što im je tada kao novina stajalo na raspolaganju velika je Salihova zasluga.

Uz sve rečeno, a ima mnogo toga još što ne može biti u cjelini navedeno, u ovoj tužnoj prilici vrijedno je da se naglasi Salihov angažman u oblasti kulture. Pored ostalog, on je zaslužan za kupovinu biblioteke književnika Hamida Dizdara 1968. godine. Saznavši preko Mustafe Ćemana, književnika Alije Isakovića i Maka Dizdara, za mogućnost da se od porodice Hamida Dizdara iz Sarajeva kupi veoma vrijedna biblioteka, Salih je bio opsjednut ovom idejom. Kako su za biblioteku bili zainteresirani i neki faktori iz inozemstva, nije se oklijevalo. Zakazana je svečana sjednica Skupštine Općine, kojom je obilježeno oslobođenje Tešnja (9. 9. 1944. g.) na kojoj je usvojena i odluka o kupovini biblioteke. Odluka je utoliko značajnija što su sredstva u budžetu Općine bila veoma skromna, a za biblioteku od 18. 0000 knjiga i brojnih arhivskih materijala, plaćeno je velika novčana svota. Nema nikakve sumnje da je za ovako krupnu odluku, bez obzira na podršku saradnika i političkog rukovodstva u Općini, trebalo imati hrabrosti i odlučnosti - koje je Salih imao i tada i u drugim prilikama.

Salih Sarić, Safet Hadžihasić i Nisim Albahari
prilikom otvorenja Doma kulture u Tešnju 25.5.1980. godine

Nije slučajno već istaknuto da su ljudi u Saliha imali veliko povjerenje. Eto, to povjerenje imao je i Safet Hadžihasić. Družeći se sa Salihom, povjerio mu je da posjeduje zlato koje želi pokloniti u dobvrotvorne svrhe. Salih je, uz zahvalnost prijatelju na tom velikodušnom gestu, shvatio da se tim sredstvima mogu riješiti neki od gorućih problema u gradu. Savjetovao je Safeta i predložio mu da skoro 28 kilograma zlata namijeni za izgradnju doma kulture, što je ovaj prihvatio. Šta ovaj veleljepni objekat znači za našu sredinu - nije potrebno posebno isticati.

Kada se govori o kulturi iz tog vremena, Salihov doprinos je poznat i kod drugih aktivnosti i uspješnog djelovanja. Grupa kulturnih radnika, koji su u Salihu imali poodršku, a među njima posebno Mustafa Ćeman, Meho Bajraktarević, Smail Terzić, Sead Smailbegović kao direktor Narodnog univerziteta u Tešnju, i drugi - davali su značajan obol kulturnom životu Tešnja. Tada je, 1965. godine, objavljena studija dr. Abdurahmana Nametka o Musi Ćazimu Ćatiću, potom su izdata i sabrana Ćatićeva djela, zatim i knjiga Sa gornjeg čardaka *(120 pjesama iz zbirke Saliha Mešića)*, obilježavane su jubilarne godine Amaterskog pozorišta, održavani su pozorišni festivali, književne večeri i niz drugih kulturnih manifestacija. U godini kada je primio funkciju predsjednika Općine započela je i obnova Gradine, koja traje, evo, i do današnjih dana. A te 1961. godine tešanjska tvrđava ostavljala je dojam beznadežne ruševine.

Salih Sarić je nosilac visokih državnih odlikovanja i najviših općinskih priznanja.

Ni nakon odlaska u penziju Saliha Sarića nikada nije napuštao veliki lokalpatriotizam i optimizam. On je i dalje pokretao inicijative, obraćao se odgovornima s

prijedlozima da se uradi nešto korisno ili da se spriječi propadanje onih objekata i vrijednosti u koje su prethodne generacije uložile ogroman trud i sredstva. Iako je bio svjestan da su u društvu nastale krupne promjene, nije se mirio sa pojavama koje su vodile nebrizi i destrukciji. Kao primjer navest ću da se posebno nije mirio se sa činjenicom da Tešanj već toliko godina nema hotel - pored čije je ruine prolazio svakog dana. A taj je hotel građen u vrijeme kad je i on kao predsjednik odlučivao o razvoju Tešnja, i znao je koliko je tada bio potreban, i koliko nam je i danas neophodan.

Salih je bio kritičan prema ne malom broju problema u društvu koji se ne rješavaju, prema teškim socijalnim prilikama, loše vođenoj stranačkoj politici u zemlji, kriminalu i korupciji, i drugim devijacijama. Istovremeno, radovao se svakom uspjehu u bosanskom društvu, u njegovom Tešnju posebno. Kada se o tome razgovaralo, nije bio bez emocija: znale su mu često i oči zasuziti.

Kako je bio akter mnogih zbivanja, bilo je pokušaja od strane njegovih prijatelja i poznanika, koji su česti gosti u Centru za kulturu i obrazovanje, u druženju sa književnikom Amirom Brkom, da, u bilo kojoj formi, iznese svoja sjećanja. On taj svoj angažman nikada nije prihvatio. Međutim, kad bi drugi odlučili uraditi takve stvari, on je to znao podržavati, cijeniti i hvaliti. U jednom rezigniranom trenutku rekao je: "Dobro je sve to što pišete i radite, ali to, nažalost, niko ne čita. " Eto, u rijetkim trenucima Salih je pokazivao i pesimizam, što nije bilo karakteristično za njegovu vedru, afirmaciji života okrenutu prirodu.

Saliha je posljednji rat zatekao u Banovićima, gdje je boravio kod brata Alije. U njegovom stanu u Tešnju tokom agresije bile su smještene dvije porodice koje su izbjegle iz okoline Doboja. Povratkom u Tešanj 1994. godine pokazao je humanost i spremnost da pomogne ljudima u nevolji, pristajući da ne malo vremena provede u svom stanu zajedno sa tim porodicama.

Nema nikakve sumnje da je Salih Sarić bio rijetka, jedinstveno nadarena, srčana, Bosni i posebno Tešnju odana, dragocjena ličnost - jedna od onih koje su u drugoj polovini 20. vijeka, u periodu kad se Tešanj uspijevao otrgnuti slutnji opće stagnacije, pa i povijesne regresije, imao razuma, srca i vjere da ipak može biti drukčije, da može biti bolje. Danas svjedočimo da je bio u pravu, i u tome nam Salih može biti nenadmašan uzor.

Ubijeđen sam da Tešanj u cijeloj svojoj historiji nije imao veliki broj takvih ličnosti, tako gorljivih i s takvim entuzijazmom predanih općoj dobrobiti, a ni tako sposobnih da razumiju svoje vrijeme na pravi način i da tako jasno procijene šta je najbolje da se čini. Danas, stoga, iako se s bolom opraštamo od Saliha Sarića u ovozemnoj egzistenciji, možemo biti ponosni na njega i na sve što je on učinio i što nam je značio. I što bi, kao svijetao primjer, mogao i trebao značiti naraštajima koji dolaze poslije nas.

(Kazano na komemorativnoj sjednici 30.6.2011. godine)

MUHAREM SEJDIĆ

Porodica Muharema Sejdića danas je vlasnik uspješne firme "Koteks" Tešanj koja, reklo bi se, nastavlja veoma bogatu tešanjsku tradiciju prerade kože. U Tešnju su mnoga obilježja vezana za tabake (u prijevodu sa arapskog - onaj koji štavi, učinja kožu) koji su imali svoju mahalu Tabaci, svoju džamiju nazvanu Dibekhana - po izdubljenom kamenu koji je služilo kao tabačka stupa. Dio desne obale rijeke Tešanjke (koja je bila bogatija vodom nego danas) u samom gradu nazivan je Tabhane.

Muharem Sejdić, "glava" ove porodice, svoje prvo zapošljenje imao je u tešanjskom preduzeću "Sloga" koje se bavilo proizvodnjom kožne galanterije i odjeće. Rođen je 22.9.1952. godine u Jablanici, općina Tešanj, od oca Osmana i majke Derviše, rođene Cerimović. U porodici su pored Muharema rođeni Osman i Ibrahim. Muharemova supruga je Elizabeta Zada, djevojačko Bajraktarević. Djeca su im Haris, magistrant ekonomskih nauka, i kćerka Adisa Karahodžić, pravnik. Muharem je djetinjstvo proveo u rodnoj Jablanici, gdje je završio 4 razreda osnovne

Slijeva: Adem Huskić, Muharem Sejdić, Šemso Ahmić

Koteks

škole, a od 4. do 8. razreda školu je završio u Tešnju. Gimnaziju je također završio u Tešnju, a Višu ekonomsko-komercijalnu školu u Slavonskom Brodu.

Prvo posao datira od petog mjeseca 1973. godine u, kako je rečeno, "Slogi" Tešanj i tu Muharem radi u poslovima računovodstva i u komercijali, kao referent nabave, a zatim kao rukovodilac i direktor komercijalnog sektora do 1989. godine kada prelazi na rad u firmu "Derma" Zagreb, poslovnica Čitluk, ispostava Doboj. U ovoj firmi radi na poslovima otkupljivanja, sortiranja i isporuke sirove kože.

Do 1990. godine bio je politički aktivista, a zatim je aktivan učesnik u formiranju, kako sam kaže, novih političkih partija. Pripadnik je Patriotske lige, a od 1992.

godine uključuje se u odbranu od agresije kao pripadnik Armije RBiH. U junu mjesecu biva ranjen i stiče status invalida.

Sejdić u decembru 1994. godine donosi odluku da se oproba u privatnom biznisu u djelatnosti kojom se ranije bavio i dobro poznavao. Osniva firmu za otkup i preradu kože, trgovinu kožarskih proizvoda i tekstila. To je početak nastanka i razvitka firme "Koteks" Tešanj u njegovom stopostotnom vlasništvu. Prvobitni proizvodni program i trgovinsku djelatnost proširuje vremenom na proizvodnju obuće, odjeće, kožne galanterije, taktičke, vojne, policijske, lovačke i druge službene opreme od kože i tekstila. Firma trenutno upošljava 200 radnika sa perspektivom povećanja broja zaposlenih. U tom pravcu vrše se pripreme i obuka radnika za proizvodnju obuće. Kapacitet proizvodnje na godišnjem nivou u sirovoj i dorađenoj koži je oko 3500 tona, dok je u proizvodnji konfekcije, galanterije i para obuće oko 200.000 komada godišnje. Više od 40 posto ukupne proizvodnje se izvozi u zemlje regiona, kao i u zemlje članice Evropske unije i Švicarsku. U 2011. godini se očekuje povećanje proizvodnje u dijelu obuće za oko 15 posto. Novoizgrađeni kapaciteti svečano su pušteni u pogon u septembru 2011. godine, uz prisustvo većeg broja predstavnika poslovnih partnera "Koteksa", kao i veći broj drugih zvanica.

U povezivanju svog programa vojne, policijske i druge službene opreme "Koteks" je inicirao formiranje Airsoft saveza Bosne i Hercegovine. Tako su se 24.9. 2011. godine u Tešnju okupili skoro svi streljački klubovi BiH na osnivačkoj skupštini Saveza. Domaćini su bili firma "Koteks" i Streljački klub "Zigana" Tešanj.

"Koteks" je dobitnik više nagrada i priznanja, među kojim se mogu izdvojiti: priznanje Ministarstva za privredu Ze-do kantona za uspješnu implementaciju podsticajnih mjera Vlade, zatim nagradu istog ministarstva za uvedeni certifikacijski sistem međunarodnih standarda, Zahvalnica Općine Tešanj u povodu proglašenja 100 najuspješnijih firmi u BiH za poslovanje u 2010. godini, zatim Zahvalnica Općine za doprinos njenom promoviranju i jačanju njenih privrednih potencijala.

Sejdićeva firma "Koteks" ima reference i ugled kao organizacija koja pomaže razne društvene aktivnosti u oblasti sporta, kulture, raznih društvenih aktivnosti, udruženja građana, boračkih i humanitarnih organizacija i drugih. Od 2001. godine generalni je sponzor košarkaškog kluba "Gradina" Tešanj koji okuplja oko 120 košarkaša svih selekcija. Sejdić je i lično sponzor *Ljetne škole košarke* koja se tradicionalno odvija u zadnje 4 godine i okuplja osnovce sa područja tešanjske općine i šire. Godišnji iznosi ovih donacija kreću se između 30-40.000 KM. Svake godine firma dodjeljuje nagrade za najbolje učenike u Osnovnoj školi "Ferhad-beg" Jablanica i školi "Rešad Kadić" Tešanj za njihov odličan uspjeh i vladanje. U programu pomoći su i studenti kojima se dodjeljuju stipendije i jednokratne pomoći.

Pored ovog što je rečeno za "Koteks", Muharem Sejdić i lično pomaže različite aktivnosti i manifestacije u oblasti kulture i sporta, i to ne samo na lokalnom već i na širem području. On spada u ljude koji su veliki vakifi i donatori Islamskoj zajednici kad je u pitanju obnova i rekonstrukcija vjerskih objekata ne samo u Federaciji BiH već i u Kotor Varoši, Doboju, Teslići, Derventi i Modriči.

U svojoj široj društvenoj aktivnosti učestvuje u radu školskih odbora u Osnovnoj školi "Huso Hodžić" Tešanj i Srednjoj stručnoj školi Tešanj, i daje svoj doprinos kvaliteti obrazovanja. Jedan je od autora knjige *Ratni vojni invalidi općine Tešanj 1992-1995*, objavljena 2009. godine, i knjige *Civilne žrtve agresije 1992-1995*, objavljene 2011. godine. Aktivan je član Udruženja privrednika Jelah-Tešanj, a sada je i predsjednik ovog udrženja, u kojem se posebno angažuje u organizaciji sajmova i odgovarajućih seminara za članove Udrženja.

(Oktobar 2011.)

DANIJAL-BEG SMAILBEGOVIĆ

Danijal-beg Smailbegović je među tešanjskim begovima i agama u svoje vrijeme bio jedan od od najbogatijih. Za razliku od drugih iz njegovog socijalnog sloja, koji su na različite načine bili razvlašćeni (podjelom imovine na nasljednike, posebno po ženskoj liniji, agrarnom reformom i nacionalizacijom, donekle neracionalnim odnosom prema vlastitoj imovini i slično), on se isticao po trošenju i životu na visokoj nozi. Njegovo ponašanje u tom smislu ostalo je u narodu po poznatoj izreci: *Sve je potrošio i dao nibud zašto*. I to ne samo vlastitu imovinu već imetak i imovinu svoga brata Ibrahima koju je naslijedio poslije njegove i smrti njegove žene, jer nisu imali djece.

Ostala je uspomena kako je brat Ibrahim bio dvanaest godina u zarobljeništvu u Rusiji. Po oslobođenju iz zarobljeništva i dolaska u Tešanj njihova majka Haki-begovica za vijest o dolasku sina dala je kao muštuluk tepsiju demirliju punu dukata i kravu. Postoji i zapamćena priča da je Danijalov otac kao otkupninu da mu sin ne ide u austrougarsku vojsku dao tri tovara novca.

Danijal-begov otac bio je Haki-beg. Porodica je bila nastanjena na Kerića brdu, nadomak Tešnja, gdje još postoji posljednja izgrađena kuća ove porodice. Danijal je bio oženjen suprugom Sejdom. Bogastvo se uvećavalo, pored naslijeđenog od oca, također od brata i mirazom supruge. U braku su izrodili osamnaestero djece, a preživjeli su Mina, Šida, Seid, Hakija, Ahmet, Hafiza, Ćefa, Halida i Raza.

Danijal je bio veoma naočit čovjek, visok oko dva metra, tamnoput, lijep. O Danijalu se i danas priča kako je kao beg živio na visokoj nozi i kao o sinonimu za veliko trošenje. Volio je kafanu i provode. Kad bi mu dosadilo u jednoj kafani, izašao bi i tražio promjenu. Svi fijakeri koji bi se našli u blizini angažirani su za njegove potrebe. Navodno je jednom prilikom krenuo za Derventu ili Slavonski Brod. Vozio se sa devet fijakera. U jednom je bio Danijal-beg, a u ostalim njegove lične stvari, posebno cipele, fesovi, šalovi i ostali dijelovi odore i druge stvari.

Danijal-begova supruga Sajda uživala je dobar ugled kod svojih komšija i drugih kao fina, plemenita i darežljiva žena. Ona bi, kad dolazi komšijama, posebno onim slabijeg materijalnog stanja, donosila vrijedne poklone u hrani i drugim potrepštinama. To se događalo posebno u ratnim vremenima, pri epidemijama bolesti i u gladnim godinama.

Danijal-beg je pri kraju života živio vrlo skormno, bez imanja i potrebnih prihoda. To je, po pravilu, sudbina onih koji nisu znali ili nisu htjeli ponašati se racionalno, a ne raskošno.

Umro je odmah poslije Drugog svjetskog rata. Njegova djeca su se poženila i poudavala, a lično sam poznavao Ahmeta (koji je duže vremena živio i radio kao krojač u Tesliću) i Hakiju kao dobre i vrijedne ljude koji su živjeli i izdržavali svoje porodice od svog rada. Slično je i sa ostalim članovima porodice, mada o njima vrlo malo znam.

U posljednje vrijeme upoznao sam Danijal-begove unuke Zijada i Mirsada. Sa Zijom sam se u dva-tri navrata družio pri njegovom dolasku iz Švicarske gdje već dugo živi i radi. Druželjubiv je, komunikativan i obrazovan. U jednom razgovoru u društvu pominjalo se prikupljanje pomoći Bosni i Hercegovini za vrijeme rata. Zijo je bio aktivan u tome i pomagao koliko su mu mogućnosti dozvoljavale. Kad je u jednoj drugoj prilici u društvu bilo nastojanja da se i nešto više, bez velike potrebe, troši, Zijo je odprilike odgovorio: *Znam ja svoje mogućnosti, imam ja dobrih pouka od svog djeda.*

Podatke o ovoj tešanjskoj begovskoj porodici dao mi je, na moju molbu, Hasan Kerić, a po sjećanju i pričanju njegove tetke Paše, rođene 1914. godine, i oca Omera koji mu je pričao lično o Danijal-begu kao prvi njegov komšija.

(August 2011.)

FARUK SMAILBEGOVIĆ

Već od prvih godina po završetku Drugog svjetskog rata, kada je tešanjski srez obuhvatao veliki prostor uključujući i deset sela sadašnjeg stanarskog područja, zatim četiri sela koja su pripala općinama Doboj i Maglaj, pokretane su inicijative da i tešanjsko šire područje ima svog predstavnika u zakonodavnoj ili izvršnoj vlasti, odnosno u političkim strukturama na nivou Bosne i Hercegovine. U tome se nije uspijevalo sve do početka šezdesetih godina kada je Edhem Pobrić bio u tri mandata poslanik u Skupštini SRBiH. To tadašnje općinske strukture s pravom nije zadovoljavalo. Tek u oktobru ratne 1993. godine Faruk Smailbegović postavljen je za ministra privrede sa istovremenom funkcijom potpredsjednika Vlade Republike Bosne i Hercegovine. O tome u nastavku.

Faruk je rođen u Jelahu (Tešanj) 14.9.1941. godine od oca Širbega, po zanimanju trgovca, i majke Safete Eminagić, domaćice. Porodica je bila imućna, sa više nekret-

Faruk, prvi zdesna, sa gostima u "Pobjedi"

Faruk sa predsjednikom Izetbegovićem, ministrom vanjskih poslova Njemačke Kinkelom i predsjednikom VW

nina, uključujući i poljoprivredno zemljište. Odrastao je u porodici sa četvero djece i troje usvojenih. Osnovnu školu završio je u Jelahu i Tešnju, a srednju tehničku školu u Doboju. Mašinski fakultet završio je u Sarajevu 1964. godine, sa prosječnom ocjenom 9,5. On je već tada pokazao ambicioznost i upornost - što će i kasnije u životu biti njegove karakteristike, pa će nastaviti postdiplomske studije i magistrirati na Mašinskom fakultetu u Sarajevu 1972. godine. Po završetku fakulteta, Faruk radi kao profesor u Srednjoškolskom centru u Doboju, u Tehničkoj školi.

Na insistiranje Izudina Alićehajića tada direktora preduzeća "Pobjeda", on 1967. godine prelazi na rad u ovo preduzeće. Ovdje treba napraviti jedan manji osvrt koji pokazuje izuzetno značajan razvoj ovog preduzeća. Naime, za Izudina

Alićehajića je uveliko vezan nastanak i intenzivan razvoj "Pobjede", o čemu je u Centru za kulturu i obrazovanje krajem 1999. godine održan okrugli sto *Generacija Izudina Alićehajića i začeci industrijskog razvoja Tešnja*. Njegov je veliki doprinos što je na vrlo uporan način okupljao stručne kadrove kao preduslov napretka i razvoja (vidi: *Tešanjski almanah*, "Planjax", 2000, gdje su objavljena izlaganja sa ovog skupa). Primjer anagažiranja Faruka koji će u potpunosti naslijediti Izudina u "Pobjedi", provesti na uspješnom radu dvadeset godina, to najbolje ilustrira. Smailbegović je u početku rukovodio Službom za razvoj, a tri godine poslije postaće zamjenik direktora ovog velikog preduzeća. Odlaskom Izudina Alićehajića za predstavnika UNIS-a u Berlin 1978. godine, Smailbegović je izabran za direktora ovog preduzeća. On intenzivno nastavlja utvrđivati i realizirati razvojnu politiku, odnosno proširenje postojećih proizvodnih programa i izgradnju novih (FAD Jelah) zatim povećanje ukupnog prihoda, dohotka i broja zaposlenih, i stalno poboljšanje kadrovske strukture preduzeća. FAD Jelah podignut je zaslugom Faruka Smailbegovića - bez podrške UNIS-a, ali uz obilatu pomoć u svakom pogledu OUR-a Fabrike pumpi i prečistača, čiji direktor je bio mašinski inžinjer Husein Galijašević. Investiciju je uspješno vodio Muhamed Brkić, a direktor u izgradnji FAD-a bio je Enes Galijašević, koji će obavljati ovu funkciju i nakon puštanja u rad. Na ovoj dužnisti Enesa je zamijenio Ivo Letica. Kupljena je nova oprema i inoparter je bio zadovoljan kvalitetom kočionog sistema koji je proizvođen u ovoj fabrici. Danas je FAD u sastavu Grupacije "Prevent", a proizvodi doboše za "Volkswagen", čiji godišnji izvoz iznosi preko 10 milliona KM.

"Pobjeda" je postala sinonim ne samo privrednog razvoja i napretka već sveukupnih tešanjskih vrijednosti, što bi danas rekli: "Pobjeda" je bila tešanjski brend. Radeći u regionalnim institucijama (Privredna komora, Privredna banka, filijala Doboj), mogao sam spoznati koliki ugled je uživalo ovo preduzeće. Naravno, bilo je i teških problema kada su postojale ambicije da se reduciraju proizvodni kapaciteti Filtera ili potpuno prenesu u fabriku u Rogatici, ali i na "unutrašnjem" planu. Pojedinci su nastojali da se "Unico filteri", izgrađeni uz velike napore i odricanja radnika ovog preduzeća koji su proizvodili pumpe za motorna vozila, potpuno osamostale, jer su im bile velike plaće i nisu željeli da adekvatno participiraju u investiranju u nove programe radne organizacije u cjelini. Dakle, u pitanju je bio lični interes, koji ionako nije bio mali, na štetu ukupnog razvoja preduzeća.

Faruk Smailbegović će u junu mjesecu 1986. godine preći na rad u Sarajevo, na dužnost potpredsjednika Poslovodnog odbora UNIS-a, gdje će biti zadužen za vođenje grupacije fabrika koje su imale u svojim proizvodnim programima proizvodnju automobila i njihovih komponenti.

"Pobjeda" je te godine imala 1760 zaposlenih radnika, sa izvozom od preko 50 miliona tadašnjih njemačkih maraka, i bila je među vodećim firmama po uspješnosti poslovanja u velikom SOUR-u UNIS-a.

Rat 1992. godine Faruka zatiče na mjestu generalnog direktora UNIS-a. Ova velika grupacija na kraju 1991. godine imala je 75 fabrika na cijelom prostoru Jugoslavije, 42000 zaposlenih radnika i preko stotinu ugovora o zajedničkim ulaga-

njima, prijenosu tehnologije i uspostavljanja kooperacija u proizvodnji sa inozemnim partnerima. Njegov osnovni zadatak tada, kako je u razgovoru sam rekao, bio je zaštiti imovinu UNIS-a u inozemstvu, pokretanje proizvodnje prilagođene ratnim prilikama i uslovima, te održavanje stalnih veza sa ino-partnerima.

Na prijedlog tadašnjeg Predsjedika Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alije Izetbegovića, u oktobru 1993. godine imenovan je za ministra privrede, te zamjenika predsjednika Vlade RBiH. U sastavu Ministrastva privrede bili su industrija, energetika, rudarstvo, poljoprivreda i vodoprivreda, šumarstvo, Direkcija vojne proizvodnje i Direkcija robnih rezervi. Nije teško pretpostaviti sa kakvim su se problemima suočavali Ministarstvo i Vlada u ratnim uslovima, u kojem je Sarajevo bilo u potpunoj vojnoj opsadi. Prema Smailbegoviću, da bi država u pomenutim uslovima mogla funkcionisati u angažiranju na proizvodnji za Armiju i civilno stanovništvo - bilo je potrebno uspostaviti njene ingerencije nad imovinom i resursima. Zbog toga je Vlada podnijela prijedlog Skupštini RBiH da usvoji zakon po kojem bi se društvena imovina u preduzećima, institucijama i organizacijama proglasila državnom. To je i učinjeno na zasjedanju Skupštine početkom 1994. godine. Međutim, postoje i mišljenja da je pretvaranje društvene imovine u državnu trebalo izvršiti ne u intenzivno ratnim uslovima već u poratnim, normalnijim uslovima, sa potrebnom pripremom.

Da se vratimo ministrastvu kojim je rukovodio Faruk Smailbegović. Uočljivo je da je Ministrastvo privrede u svoju nadležnost dobilo privredne sektore koji bi u nekim normalnijim ili u drugačijim političkom prilikama bili u sastavu nekoliko ministarstava. Prema ministru o kojem je riječ, ovo je bila čisto politička odluka, jer je Predsjednik Izetbegović ovim rješenjem nastojao i uspio da se ograniči apsolutna vlast i odlučivanje jednog od visoko pozicioniranih funkcionera.

A nakon što mu je prestao mandat u Vladi sredinom 1995. godine, Smailbegović se vratio na dužnost generalnog direktora UNIS-a. Na ovoj funkciji ostao je do konca 2001. godine. Zbog neslaganja sa politikom oko privatizacije i saradnje UNIS-a sa "Volkswagenom" i KIO-m, na prijedlog tadašnjeg predsjednika Vlade Federacije BiH Alije Behmena, a po nalogu Silajdžića i Lagumdžije, razriješen je funkcije generalnog direktora UNIS-a. Istovremeno je postavljen za savjetnika u ovom preduzeću, kao i na dužnost zamjenika predsjednika Uporavnog odbora Federalne agencije za privatizaciju. Na ovim funkcijama Faruk Smailbegović ostao je do juna 2006. godine kada je otišao u penziju.

Za svoj rad primio je veliki broj značajnih priznanja, a među njima i Orden rada sa srebrenim vijencem, Septembarsku povelju grada Tešnja, plakete "Pobjede", UNIS-a, Elektroprivrede BiH, "Volkswagena" i mnoga druga.

Faruk je dobrog zdravlja i, zbog svoje urođene preduzimljivosti i navika, praktično nije u "penziji". Posvetio se svom domaćinstvu na Jelahu i tu, na okućnici koja nije mala, a posebno na imanju u Cerovcu, bavi se poljoprivrednom proizvodnjom, uzgojem žitarica, voća i povrća. Nije ništa izgubio od svoje dinamičnosti, pa nam, meni i bratu Huseinu, kad smo posjetili Faruka u Jelahu, njegova supruga Delva reče, pozivajući se na svoju majku: "Uz lijenog čovjeka i žena se više odmara."

(August 2011.)

HASAN SMAILBEGOVIĆ

Hasan Smilbegović rođen je u Tešnju 1938. godine od u svoje vrijeme dobro poznatog oca Rize Smailbegovića i majke Esme, po djevojačkom Handanagić. Hasan se isticao kao odličan učenik i studen od osnovne škole, koju je završio u Tešnju, gimnazije u Doboju i završenog Pravnog fakulteta u Sarajevu. Po završetku studija nije se vraćao u Tešanj. Radio je u više organizacija i institucija u Sarajevu, a bio je i direktor jedne građevinske firme. O njegovoj uspješnoj radnoj karijeri moglo bi se više pisati, bez obzira na to što nije dosezala određene izvanredne i posebno šire poznate dosege. Međutim, Hasan je ipak u jednoj drugoj sferi života dosezao te vrhunske rezultate. Riječ je o šahu - igri u kojoj je za nevjerovatno kratko vrijeme došao do vrhunskih rezultata i na domak osvajanja titule šahovskog velemajstora, kojih je u tadašnjoj Jugoslaviji bilo toliko da su se "na prste mogli izbrojati".

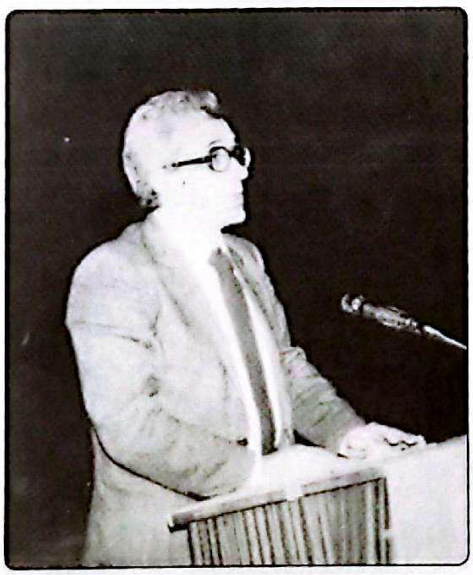

Smailbegović je postao član šahovskog kluba "Bosna" 1973. godine. U periodu nakon 1976. godine bio je igrač i kapiten kluba s kojim je osvojio titulu prvaka bivše Jugoslavije. U periodu od 1976. do 1980. godine obavljao je funkciju potpredsjednika kluba, a člana predsjedništva od 1980. do 1991. godine. Na jednom visoko rangiranom šahovskom turniru, na kojem su učestvovali isključivo internacionalni majstori i velemajstori, imao je visok plasman i od titule visokog ranga dijelio ga je samo pola poena, i to u partiji koja je bila dobijena za njega. Samo sticajem nesretnih okolnosti nije mu se ostvario taj životni san, a žalost sa njim podijelili su i

mnogobrojni njegovi prijatelji, simpatizeri i navijači iz Bosne i Hercegovine. Hasan Smailbegović je među rijetkim šahistima koji je u jednoj simultanoj partiji pobijedio šahovskog genija i duže vrijeme nepobjedivog igrača Bobija Fišera, i to 1972. godine kada je ovaj bio neprikosnoveni prvak svijeta.

Poznato je da je šahovski klub "Bosna" jedna od najuspješniji sportskih ekipa u Bosni i Hercegovini, osvajajući klupske titule evropskih i svjetskih prvaka. Tom ve-likom uspjehu i afirmaciji, ne samo šaha već i Bosne i Hecegovine, svoj obol dao je i Tešnjak Hasan Smailbegović.

Uvriježeno je mišljenje i pravilo da se Tešnjaci, gdje god da žive, "vraćaju" Tešnju, u širem smislu te riječi: kontaktima, posjetama, a mnogi se u rodnom gradu i sahranjuju. Međutim, karakteristično je za Hasana, pa i za njegovu braću i sestre (Velid, Muhamed, Velida, Nisveta) da se nikako ili vrlo rijetko mogu vidjeti u Tešnju, mada žive u Sarajevu, a najmlađa sestra Adaleta živi u Tešnju. To, opet, ne mora značiti da su se potpuno otuđili, jer, po meni, moguće je da nisu poznati kontakti ili posjete koje obave ne zadržavajući se u gradu.

(August 2010.)

AHMET-AGA ŠĆETA

Tešanjski kraj bio poznat po tome što su, posebno početkom devetnaestog stoljeća i prije, mnogi ljudi iz njega odlazili u druge krajeve u Bosni i Hercegovini i u inozemstvo. Razlozi su svakako bili različiti, ali su oni ekonomski bili presudni. Desetine tešanjskih porodica naseljavalo je Teslić, Doboj, Zenicu, Sarajevo i druga mjesta kao nove industrijske i urbane centre, zapošljavajući se u ovim mestima kao zanatlije, trgovci, činovnici i slično. Nekima se gubio trag i veza sa zavičajem.

Jedan od njih bio je, po svemu sudeći, i Ahmet-aga Šćeta. Ne zna se kada je preselio u Banja Luku. Za ovo malo neobično prezime ne postoje podaci u matičnim knjigama ni u gruntovnici u Tešnju. Povod za ove zabilješke je jedan ilustrirani tekst o Šćeti iz pera Ace Ravlića, koji je istrgnut iz nekog časopisa, a tema su vesele zgode i anegdote među Banjalučanima u kojima je u centru pažnje, naglašeno se kaže: "Tešnjak Ahmet Šćeta, vlasnik ergele konja u Banja Luci."

Tešanj za vrijeme obilježavanja Hidžretske Nove godine

U ovom tekstu on se spominje kao doseljenik iz Tešnja, banjalučki bogataš, vlasnik ergele i zaljubljenik u konje i trke konja. U tekstu se kaž: "Po završetku rata Šćeti su oduzeta velika zemljišta, naglo je počeo siromašiti, i to u poodmaklim godinama. I kako to u čaršijama biva, bio je često u društvu prijatelja, trgovaca, bivših veleposjednika i drugih, u kafani u neposrednoj blizini džamije Ferhadije. Društvo je znalo da je Šćeta bio 'nezasitan ženske ljepote', pa su na tu temu pravljene

šale. Znali su ga zadirkivati njegovim riječima: 'Eto je, dobra.' Šta je s tobom danas, neprimjećuješ one lijepe?, govorili su mu prijatelji kasnije."

Jedan od Ahmetovih jarana bio je i Ferhat ćerimpašić, potomak Ferhad-paše Sokolovića i sve do Drugog svjetskog rata jedan od nasljednika i upravljača blagajne iz Ferhad-pašine zaklade, zajedno sa Senkom Osmančevićem i Salihom Šeherćehajićem. Oni su pomenutom novinaru Ravliću ispričali slijedeću dogodovštinu: "Ahmet-aga Šćeta je već bio dobro osiromašio, ali je izlazio u čaršiju eglena radi i druženja sa nama njegovim prijateljima. Uz dobro raspoloženje društvo bi se znalo našaliti na njegov račun uz uzrečicu: 'Evo je, dobra.' Kako bi se to ponavljalo, a on svjestan da je onemoćao, naljutio bi se. Tada bi ga sugovornici umirivali i darivali, stavljajući u njegov ceker, od koga se nije odvajao, razne potrepštine da ponese kući. Jednog dana društvo se dogovri da ga ignorišu, bez uobičajenih priča i dosjetki na svoj i njegov račun. Kako se to ponovilo nekoliko puta, njegovom čuđenju nije bilo kraja, u jednom trenutku glasno povikavši: 'Šta je, što ne cirkusate danas, šta vam je?' Svi se nasmijaše i pozvaše ga na kafu i eglen i ponovo se čula ona Ahmetova: 'Eno je, dobra je', ponovo je on sa otežanim cekerom otišao kući." Na kraju se u pomenutom tekstu za Ahmeta kaže da je dugo ostao u sjećanju Banjalučana.

Uz sve što se o Ahmetu Šćeti govori, da je bio bogati veleposjednik, vlasnik ergele konja i zaljubljenik u ove plemenite životinje, da se družio sa uglednim građanima Banja Luke i drugo, ostaje gorak "okus" njegove sudbine. Od tako imućnog čovjeka "dogurao" je do ovisnosti šta će mu prijatelji staviti u ceker. Ovakvi slučajevi nisu bili baš izuzeci. Jedan broj begova i aga poslije oduzimanja posjeda agrarnom reformom, eksproprijaciojom i sličnim mjerama nisu se u takvim okolnostima mogli snaći i svojim radom i poduzetništvom obezbjeđivati egzistenciju sebi i porodici, pa su doživljavali slično onom što je na kraju svog života doživio i Tešnjak Šćeta.

(Decembar 2005.)

NAMIK ŠIRBEGOVIĆ

Namik Širbegović jedan je od najmlađih Tešnjaka kojima se u ovoj knjizi posvećuje pažnja, s ciljem da se predstave javnosti kako oni tako i njihovi uspjesi u različitim sferama života. Namik je "izdanak" loze poznatih, u svoje vrijeme uspješnih i bogatih porodica Širbegovića i Ferizbegovića. Ovi prvi po ocu (pradjed Ibrahim-aga i djed Muhamed-beg Širbegović) bili su veleposjednici i trgovi, a Ferizbegovići su bili poznati bankari i trgovci.

Namik Širbegović je diplomirani pravnik. Prvo je, na prijedlog roditelja, u Sarajevu upisao Mašinski fakultet, a zatim je prešan na studij prava, mada je, kako sam voli reći, u sebi nosio osjećaj i potrebu da se bavi biznisom. Rođen je 15.6. 1961. godine u Tešnju, od oca Hamze i majke Nadžije, djevojačko Ferizbegović. Otac je uspješno obavljao imovinsko-pravne poslove u Općini Tešanj. Bio je prepoznatljiv po svojoj neposrednosti i otvorenosti. Majka je bila domaćica, plemenita žena, a poznato gostoprimstvo porodice Širbegović nosila je uvijek bez prigovora na svojim leđima.

Namik Širbegović - drugi slijeva, sa poslovnim partnerima u Hong Kongu

Poslovni centar "Ukus"

Namik je je formirao porodicu sa suprugom Dinhetom Avdić, diplomiranom pravnicom iz Sjenice (Sandžak). Imaju dvoje djece: Hakiju (koji je dobio ime po Namikovom zetu Hakiji Turajliću kojeg su četnici ubili, kad je bio na funkciji dopremijera RBiH) i sina Emina.

Prvo zaposlenje Namika Širbegovića kao pravnika bilo je u Centrza socijalni rad. U vrijeme rata 1992-1995. godine u jednom periodu bio je na liniji u Armiji BiH, a veći dio vremena je radio u Općini, u Sekretarijatu za privredu i društvene djelatnosti.

Neposredno poslije rata osnovao je firmu "ViaSkoop", koja je prerasla u "VF Komerc" Tešanj, na lokaciji u Kraševu gdje izgrađen prvi veliki Cash & Carry u Bosni i Hercegovini (hipermarket) u kojem je imao rukovodnu dužnost sedam godina. U posljednjih deset godina sa partnerom iz Slovenije i bratićem Tarikom Širbegovićem (sin u Tešnju dobro poznatog Ibrahima Ibru) stvorio je firmu "Silktrade" u Tešnju. Ova se firma uspješno razvijala.

U 2010. godini Širbegović povlači dobar poslovni potez - kupuje na licitaciji Tapetarsko preduzeće "Ukus" koje je bilo u likvidaciji. Na ovom prostoru sa postojećim halama i potrebnom infrastrukturom otvorena je poslovna zona, gdje već radi 5 firmi iz metalne, tekstilne i ugostiteljske djelatnosti. Veliki poslovni prostor pruža mogućnost uskladištenja robe drugih firmi, što se već i koristi. Prilikom ranije kupovine ovog prostora prolaznici su gledali jedan, nažalost, ne rijedak primjer propadanja nekad uspješne firme sa nekoliko stotina zaposlenih, naslućujući potpunu devastaciju objekata i infrastrukture. Zahvaljujući pravoj poduzetničkoj odluci, danas je to primjer kako se može prestruktuiranjem i dobrim poslovnim pristupom uraditi mnogo. Ova poslovna zona sa svojim ugostiteljskim sadržajem već je postala privlačna destinacija. Po svemu sudeći, na ovom se neće stati. Sada su u toku radovi na adaptaciji i uređenju ove zone, a u planu je izgradnja hotela, ono što Tešnju (bez hotela već dvije decenije) zaista nedostaje. Tokom septembra 2011. godine u funkciji je već novi restoran, reprezentativno uređen. U planu je i dovođenje stranog investitora, s ciljem podizanja velikog hipermarketa, ali i drugih investitora.

Firma "Silktrade" i nova poslovna zona su i primjer porodične firme. U Tešnju rade i Namikovi sestrići iz Tuzle, od nastarije sestre Rašide - Šefkija Eko i Almir Ćišić koji su otvorili firmu "COALA PAINTI NGS" za proizvodnju plastike, koja sva ide u izvoz. Zapošljavaju 80 ljudi. U funkcionisanju je i firma "Heiber".

Mada je Namik Širbegović relativno mlad čovjek, pred njim je još poslovnih poduhvata i rada, ali već sada se mogu istaći i dosadašnji rezultati koji su za posljedicu imali, uzimajući u obzir sve firme koje je stvorio i u kojima je radio, da je zaposleno preko 500 ljudi. Za ukupan razvoj jedne sredine - to su svakako podaci za respekt. Moglo bi se s pravom reći da treba ići i dalje od navedenih činjenica kada je u pitanju poduzetništvo Širbegovića i reći da je, pored ličnog interesa (bez čega je i nemoguće ostvarivati veće ciljeve) prisutna i jedna dobro poznata osobina Tešnjaka, a to je ljubav prema zavičaju.

Namik Širbegović intenzivno je opsjednut, zaokupljen svojim poslovima, tako da, ako ste njegov sagovornik o svakidašnjim, a ne poslovnim temama, nemojte biti sigurni da vas je u potpunosti saslušao. Moraćete ga priupitati ako želite biti sigurni da vas je "čuo". Nije riječ o tome da vas ignoriše ili da ga nešto ne interesuje, nego su njegove misli prvenstveno usredotočene na njegovu poslovnu preokupaciju.

(Septembar 2011.)

REFIJA ŠIRBEGOVIĆ

U Tešnju je 1886. godine osnovana Narodna komunalna osnovna škola, a u sačuvanom glavnom imeniku ove škole upisani su bitni podaci o 4442 učenika u periodu od 1898. do 1948/49. godine. U ovu i ovakvu školu dolazi na rad 1930. godine mlada učiteljica Refija Kalesić, rođena u Tuzli 30. januara 1909. godine, iz porodice koja se uspješno bavila trgovinom.

Osnovnu školu završila je u Tuzli sa odličnim uspjehom i, po nagovoru svoje učiteljice, obratila se tuzlanskom župniku da joj omogući stipendiju i dalje školovanje. Ubrzo je na kućnu adresu došla obavijest da je primljena u internat u Gimnaziju u Mostaru. Kako je i u ovoj školi bila odličan učenik, na prijedlog nastavnice zatražila je stipendiju da upiše učiteljsku školu, tzv. Preparandiju, koja je trajala pet godina. Stipendiju i internat dobila je u Sarajevu, gdje je završila dva razreda učiteljske škole. Kako je društvo "Gajret" otvorilo internat u Beogradu za odlične učenike i studente (među njima je bio i slikar Ismet Mujezinović), to je njih nekoliko podnijelo molbe i njima je odobren upis u Učiteljsku školu u Beogradu za na-

Refija Širbegović
nakon dolaska u Tešanj 1933. godine

stavak školovanja. To je imalo velikog uticaja na Refijin život. Naime, cijela njena generacija, "Gajretovi" pitomci dobili su stipendije pod pokroviteljstvom kraljice Marije Karađorđević. To je značilo da po završetku škole mogu odmah dobiti posao, i to ne bilo gdje, posebno ne u zabačenim područjima već samo u sreskom mjestu. Tako je učiteljica Refija Kalesić došla u školu u Tešanj.

Za učitelje u to vrijeme bilo je karakteristično da su se kao obrazovani ljudi uključivali u kulturni i društveni život sredine u koju su došli. Refija se odmah uključila u amatersko pozorište i ostala član 27 godina.

Kako to obična biva, mlada djevojka Refija upoznala se sa Ibrahimom Širbegovićem, sinom Muhamed-bega, mladog intelektualca sa završenom trgovačkom akademijom. On je radio u štampariji svog daidže Adem-age Mešića u Sarajevu, zatim u poreskoj upravi u Banja Luci, gdje su se i vjenčali. Sa namjerom da se nešto više kaže o porodičnom životu ove učiteljice, navodim da je otac njenog muža bio poznati veleposjednik i čovjek "evropskih manira i nazora", trgovao je sa trgovcima iz evropskih metropola, boravio u Beču, svirao klavir igrao tenis itd. U takvu porodicu sa svojom blagom naravi i obrazovanjem Refija se brzo uklopila. Školovanje u porodici shvaćano je kao potreba i obaveza, pa su sva djeca odmah sa sedam godina upisivana u osnovnu školu, a među njima i Mukelefa, kćerka Refijina, kao prvo žensko muslimansko dijete u ovoj školi. Ostala je izreka Refijinog svekra: "Imanje, bez obzira na to koliko je, dođe i prođe (doživio je 1918. kad mu je oduzeto veliko imanje od Tešnja do rijeke Save), ali niko ti ne može oduzeti ono što ti je u glavi."

Suprug Refije bio je među prvim Tešnjacima koji je završio Trgovačku akademiju. U braku su dobili dvije kćerke Mukelefu (Ćefu) i Amru. Obje su završile fakultete, Ćefa i magisterij ekonomije, a poslije rada kao profesor na Višoj ekonomskoj školi u Vukovaru (vjerovatno uticaj majke) radi kao saradnik Emerika Bluma u Energoinvestu kao direktor za plan, analizu i informacije, dakle među prvim saradnicima ovog neponovljivog privrednika i vizionara. Za Ćefu je vezan i jedan tešanjski problem u čijem je rješavanju ona dala ne mali doprinos. Naime, bila je u poziciji i na funkciji u jednom organu Privredne komore BiH kada se odlučivalo o sudbini "Pobjedinog" programa prečistača. Doprinijela je da se prihvati rješenje koje je zadovoljavalo "Pobjedine" interese. Refijina kćerka Amra završila je stomatologiju i specijalizirala na VMA protetiku i postala afirmirani stručnjak u ovoj oblasti.

Pod Refijinim uticajem sedmero bratića i sestrića njenog muža izabralo je nastavničko zanimanje, i to: Ibrahim i Šida Širbegović, Nasiha Šiljak, Majda Širbegović, Alija i Nihad Đonlagić, te Jasna Širbegović. Ona je takođe učila i Safetu Đonlagić, te Nadžu Ferizbegović, suprugu Hamze Širbegovića, a i njenu, kako je rečeno, kćerku Šidu. Zanimljivo kazivanje učiteljice Širbegović da je prve godine po dolasku dobila da vodi četvrti razredi, a kada je došlo polugodište - nekoliko učenika se nije vratilo u školu. Na njeno pitanje gdje su i šta je s njima, djeca su uglas odgovorila da su se oženili ili udali. Naime, bilo je učenika koji su pohađali osnovnu školu u starijem dobu, pa su u četvrtom razredu punili 15. ili 17. godinu.

Također je govorila da je Tešanj voljela iz više razloga, upoznala je dobre ljude, Tešnjaci su imali osjećaj i navike za sve ono što se zove kultura, a djeca su im bila bistra i od njih su postali poznati stručnjaci različitih profila i zanimanja. Bilo joj je žao nekih od veoma talentovanih učenika što nisu mogli nastaviti školovanje iz socijalnih razloga ili zbog toga što im to roditelji nisu dozvolili.

Refija je u životu bila suočena i sa tragičnim događajima u njenoj porodici. Drugi svjetski rat je zatekao porodicu u Vlasenici iz koje su pobjegli februara 1942. godine. Odlaskom u partizane, njen muž Ibrahim je obolio od galopirajuće tuberku-

loze, a bez penicilina nije mogao biti izliječen. I za samo dva mjeseca je preminuo. I brata gimnazijalca je izgubila u partizanima, na području Tuzle, a bio je perspektivan i predodređen da samo nakon par dane krene na školovanje u Moskvu.

Kad je riječ o njenom profesionalnom radu, treba reći da je jedno vrijeme bila i upravitelj škole, vodila je po dva razreda, a komšinice su joj dolazile na analfabetski tečaj. Stanovala je u kući koja je bila na sadašnjem posjedu porodice Školjić i u sadašnjoj ulici Ali-paše Hećimovića. Od strane društveno-političkih organizacija poslije Drugog svjetskog rata odlazila je u sela da kao muslimanka upućuje žene na higijenu, pravilnu sihranu, na školovanje njihove djece, pa i u akciji skidanja zara i feredže.

I dalje je bila aktivna u pozorištu. Mlađu kćerku vodila je na pozorišne prestave, a jednom prilikom, nastupajući u Zavidovićima, igrala je u *Koštani* majku ciganku. Amra je spavala na nekom ležaju iza kulisa. Kada je čula da njenu majku ciganku vodi policija, istrčala je na pozornicu plačući i vičući kako ne da svoju majku. Kako je kćerka Amra imala kovrdžavu kosu, cijela sala je aplaudirala. Gledaoci su mislili da je to sastavni dio prestave.

ZaTuzlu je bila jako vezana, jer su joj u ovom gradu živjeli majka, brat i sestra.

Godine 1957. preselila se iz Tešnja u Visoko gdje je radila do penzije. Motiv je bio školovanje mlađe kćerke u gimnaziji u ovom gradu, a kasnije i blizina Sarajeva zbog studija. Kad je bila pri kraju života, u 81. godini, a i davno prije - izrazila je želju da bude pokopana u Tešnju, pored svog muža Ibrahima. Ta želja joj je ispunjena. Na ispraćaju je bio veliki broj građana, njenih učenika i njihovih roditelja. Ispratili su je njenim posljednim prolazom kroz Tešanj od škole i Doma kulture, Gornje čaršije do mezarja. Njen učenik Smail Terzić dirljivo je govorio na oproštaju rekavši pored ostalog: "Draga naša učiteljice, učila si nas svemu, počev od slova A - Avala, Lj - ljubav, D - drugarstvo, P - porodica, sve do slova Ž - život, kojeg više nema."

Treba na kraju reći i ovo. Iako je već bila u Visokom više godina. Tešanj ni Tešnjaci je nikada nisu zaboravljali, i zato su joj 1974. godine dodijelili Zahvalnicu povodom 30 godina Narodno-oslobodilačkog fronta, za njen dugogodišnji rad, i pozvali je na svečanost - čemu se ona sa radošću odazvala. Dobila je i Plaketu kao član utemeljivač Fonda ljudske solidarnosti sestre Anđa i Natalija Jovanović, u znak sjećanja kao utemeljivača i za učešće u humanitarnim akcijama Fonda. Organizator i nosilac ove aktivnosti bio je Dragutin Drago Tanasić.

(Septembar 2011.)

ADEM ŠIŠIĆ

Ako je neka ličnost u nečemu prva, pa ako to *prvi* podrazumijeva, u konkretnom slučaju, imati prvi svoju privatnu trgovačku radnju u Tešnju, ako to znači imati prvi na području općine značajan proizvodni kapacitet u hemijskoj industriji sa najvećom proizvodnjom odgovarajuće suspstance u BiH, koja do 1996. godine nije postojala na tešanjskoj općini, ako je neko u vrijeme rata (1992-1995) bio među prvim logističarima u Armiji RBiH - onda to zavređuje pažnju. Zaslužuje da se o tome piše i da se na određeni način prezentira.

Ličnost o kojoj je riječ potiče iz zemljoradničke porodice, dakle bez tradicije u privređivanju van djelatnosti i amabijenta u kojem je ostvario dobre rezultate. Adem Šišić rođen je u Raduši. njegov otac Smail bio je zemljoradnik, rano je umro. Majka Hava, rođena Hodžić, domaćica. Imali su djecu: Ahmeta, Emiru, Atifu, Sakibu, Nafu, Fadilu, Osmana i najmlađeg Adema. Majku Havu im je život doveo u veliko iskušenje i pred njom se otvorila potreba da se brine i odhrani mnogobrojnu djecu. Materijalne mogućnosti bile su skromne. Raspolagali su poljoprivrednim

zemljištem kao i svaka druga prosječna porodica na selu. Adem je rođen 1949. godine, a kao dječak počeo je da uči trgovanje. Osnovnu školu (četiri razreda) završio je u Raduši, a školovanje je nastavio u trgovačkoj školi u Doboju.

Još iz tog vremena nosio je u sebi osjećaj i saznanje da u životu mora raditi, snalaziti, a pri tom zadržati ono što je ponio iz porodice: odgovornost, pošten odnos prema ljudima i upornost.

Adem Šišić je u braku sa Sabirom Livnjak iz Tešnja. Imaju kćerku Mersidu, sina Smaila i četvero unučadi.

Prvi je u Tešnju 1988. godine, u socijalističkom samoupravnom sistemu, otvorio samostalnu privatnu radnju. Adem je pri tome povremeno na poslovima anaga-

žirao neke ljude u koje je imao veliko povjerenje. Među njima je bio Muharem Nuhanović, kojem je Adem bez brojanja povjeravao blagajnu, odnošenje nebrojenih para u banku, i slično. Trgovci se uvijek sučeljavaju sa okolnostima u kojima robu svojim mušterijama daju na veresiju. I po broju i vrijednostima kupljene robe to se više događa u socijalno težim prilikama. I ovdje je do izražaja dolazilo Ademovo povjerenje u ljude i, sa malim izuzecima, to njegovo povjerenje u dužem vremenskom periodu nije iznevjereno.

U vrijeme agresije na Bosnu i Hecegovinu 1992-1995. godine Ademu je kao dobrom trgovcu i poštenom čovjeku povjereno da bude logističar - da Armiju i civilno stanovništvo snabdjeva prehrambenim proizvodima i drugim potrepštinama. On je znao steći povjerenje ljudi. Imao ga je u tim ratnim prilikama i kod najodgovornijih u logistici u Visokom i Zenici. Ovaj posao uspješno je obavljao, a da pri tom nije ostavljao nikakve *mrlje* niti izazivao podozrenje, što se ne bi moglo reći za neke pojedince koji su obavljali isti ili sličan posao. Naprotiv, on je mogao biti primjer potencijalnim donatorima tako što je prvi dao veću količinu prehrambenih proizvoda i sve raspoložive cigarete iz svoje prodavnice, kao i veći novčani prilog. Nažalost, nisu ga svi slijedili u ovome.

Adem je osjetljiva ličnost, emotivan je, ali se zna uzdržati i nastoji pokazati smirenost i strpljivost. Međutim, nije potpuno ravnodušan kad se ta njegova ne mala uloga u ratu zaboravlja, kad mu se od strane odgovornih, svjesno ili ne, ne izađe u susret, posebno kad je riječ o razumjevanju i podršci njegovim poslovnim naporima i rješavanju administrativnih i drugih zavrzlama. On s pravom smatra, ako se radi o širem interesu (privrednom razvoju, zapošljavanju ljudi), da to ne treba biti samo njegov lični problem.

Ovim smo došli do jedne prekretnice u njegovoj poduzetničkoj opredijeljenosti. Naime, Adem Šišić se 1996. godine ne orijentiše samo na trgovinu nego želi da se oproba i dokaže u organizaciji i razvoju proizvodnih kapaciteta. On formira prvo mali pogon u iznajmljenom prostoru u Dobropolju, a zatim izgrađuje kapacitet Tvornice hemijskih proizvoda sa lokacijom u budućoj industrijsko zoni u Jelahu. Angažira stručne kadrove i, uz kreditnu i instruktivnu podršku USAID-a, podiže pomenuti kapacitet. Preduslovi su bili poslovni prostor, oprema i strogi ekološki uslovi koje morao zadovoljiti. Danas je to tvornica sa blizu 3000 m² u kojoj je savremeno opremljen proizvodni pogon, skladišni prostor za repromaterijale i gotove proizvode, vlastita laboratorija za kontrolu i razvoj proizvoda. U 2003. godini "Belif" d.o.o. uspješno implementira i certificira sistem upravljanja kvalitetom u skladu sa zahtjevima ISO 9001; 2000. "Belif" je samo u 2008. godini plasirao na na tržištu BiH, Hrvatske i Italije preko 1.500.000 litara raznih proizvoda iz svoga proizvodnog programa. Trend rasta proizvodnje, plasamana i izvoza nastavlja se iz godine u godinu. Ova firma zapošljava oko dvadeset radnika, u zavisnosti od ciklusa proizvodnje. Treba kazati da se radi o kapacitetu sa najvećom proizvodnjom antifriza i hemijskih proizvoda za tretman bazenskih voda u Bosni i Hercegovini. Bogat proizvodni program podijeljen je na auto-program (u čemu je dominantan antifriz, uz još deset drugih komponenti), hemijska sredstva za kontrolu bazenskih

voda (šest komponenata), sredstva za higijenu (devet komponenata) i specijalni fluidi (pet komponenata).

Uspio je uvesti u svijet biznisa i sina Smaila, dobrog poznavaoca engleskog, jezika koji je dobro iskoristio očevo iskustvo i svoja znanja da predstavlja danas svjetske firme. On danas uspješno vodi svoju firmu Life Oil d.o.o.

Adem Šišić je do sada imao i više društvenih aktivnosti i anagažmana, npr. u Nogometnom klubu TOŠK, u Udruženju privrednika i drugdje. Dobio je i više društvenih priznanja - kako u svom profesionalnom radu tako i za društvene aktivnosti. Primjerice, proglašen je za menadžera godine u proizvodnji automobila i auto-dijelova.

Na lokaciji Krndija, ispod regionalnog puta Jelah-Tešanj, nalazi se imanje Adema Šišića. Iako je njegova egzistencijalna preokupacija industrijska proizvodnja, već punih 25 godina on ne "zaboravlja" ni poljoprivredu, što je na neki način i "vraćanje" svojoj Raduši, poznatoj po bogatstvu i raznovrsnosti voća i voćnjaka. Upravo je na pomenutom imanju Adema i Sabire podignut savremeno uređen voćnjak. Pored tradicionalnog uzgoja jabuka, krušaka i šljiva, u njemu je veći broj sadnica kestena i drugih raznovrsnih voćaka iz drugih podneblja, uključujući i mediteransko.

(Juli 2011.)

FUAD ŠIŠIĆ

Fuad Šišić je ličnost koja je naglašeno prisutna u političkom, ekonomskom i širem društvenom smislu na prostoru tešanjske općine, pa i šire, od početka agresije (1992-1995), a posebno u poslijeratnom periodu.

Rođen je 1960. godine u Raduši (Tešanj). Osnovnu školu i Gimnaziju "Musa Ćazim Ćatić" završio je u Tešnju. Na studiju mašinstva diplomirao je u Sarajevu 1984. godine. Odmah se zapošljava u "Pobjedi", "Unico filteri", na različitim poslovima, sa sklonošću da kreativno radi i da se usavršava na poslovima kvaliteta i rukovođenja, te ovladavanja savremenom informatičkom tehnologijom, što će rezultirati i njegovim knjigama o računarima, poslovnim procesima, rukovođenju i menadžerskim vještinama. Šišić je radio i kao predavač u Srednjoj tehničkoj školi u Tešnju od 1986. do 1991. godine.

U vrijeme agresije na Bosnu i Hercegovinu bio je na odgovornim dužnostima u Armiji RBiH. Njegove sposobnosti rukovođenja, komuniciranja sa ljudima i analitičkog pristupa u razmatranju određenih pitanja i donošenja odluka doći će do

Slijeva: Suad Huskić, ministrica obrazovanja nauke, kulture i sporta ZDK Bernadeta Galijašević, Fuad Šišić, Federalni ministar za kulturu i sport Salmir Kaplan, direktorica Zavoda za zaštitu spomenika kulture Lidija Mićić - na manifestaciji Dani evropskog naslijeđa održanoj u Tešnju septembra 2011. godine.

izražaja prilikom obavljanja dužnosti Načelnika općine Tešanj. Prvi put dužnost Načelnika obavljaće od 1994. do 2000. godine. Bio je to period kad se trebalo suočiti sa velikim ratnim problemima, ali i poslije rata, prvenstveno u obnovi devasti-

ranih ključnih infrastrukturnih objekata i obnove poslovanja u proizvodnim i drugim organizacijama. Nova teritorijalna organizacija iziskivala je potpunu preorijentaciju u snabdjevanju električnom enrgijom, novo funkcionisanje PTT sistema i niz drugih uslova u zadovoljavanju potreba privrede i građana. Fuad Šišić se u ovim uslovima brzo snalazio i potpuno angažirao. Bili su tu i problemi teritorijalnog "prekrajanja" općine, odnosno formiranjem nove općine Usora, pri čemu je bila potrebna i politička mudrost i izbjegavanje većih tenzija.

Pri obavljanja dužnosti Načelnika pokazivao je razumijevanje i pružao pomoć u granicama mogućnosti, za razvoj i unapređenje svih djelatnosti, među kojima su i obrazovanje, kultura i sport. Uspješno se suočavao sa problemima socijalne zaštite većeg broja populacije i izbjeglica u poratnim prilikama.

Bili su to otežani uslovi i složene društvene prilike u kojima je, pored ostalog, pomalo potiskivan tradicionalni građanski način razmišljanja i ponašanja. S tim u vezi može se postaviti i hipotetičko pitanje: da nije bilo Šišića, zanemarujući ovaj aspekt, možda ukupni rezultati i normalizacija života ne bi bili tako uspješni. To se može posmatrati u relaciji sa stanjem u drugim sredinama gdje se poslijeratni proces normalizacije života odvijao sporo, sa posljedicama na nedovoljan ekonomski i društveni razvoj. Sigurno neću pogriješiti ako kažem da je na najveći broj građana Načelnik Šišić ostavio povoljan i snažan utisak. To će se potvrditi i ponovnim izborom za načelnika, jer mu je veliki broj građana ukazuje povjerenje na izborima za Načelnika 2008. do 2012. godine.

Dizdareva kula 1943. i 2011. godine

U međuvremenu, između dva mandata Općinskog načelnika, vraća se u Unico filtere i bavi se poslovima reinžinjeringa poslovnih procesa, vođe projekta za implementaciju informacionog sistema i, na kraju, izvršnog direktora sektora Marketing i prodaja.

Fuad Šišić i dalje je prisutan u političkom životu, u vodstvu Stranke demokratske akcije.

Do sada su mu objavljene slijedeće knjige: *Početnica sa računarima* (1999), *Reinženjering poslovnih procesa* (2001), *Rukovođenje* (2003), *Menadžerske vještine* (2005), *Nije kriv!* (2007), te *Rukovodni i menadžerski alati* (2011). Pretposljednja knjiga je dokumentarno-memoarskog i ispovjednog karaktera: u njoj je riječ o jednoj apsurdnoj situaciji u kojoj se našao Fuad Šišić. Po završetku mandata

protiv njega je, naime, podnesena krivična prijava, jer korisnici - privredne organizacije, nisu u potpunosti ili na vrijeme vratile financijske pozajmice koje su dobile iz budžeta Općine. A upravo su te pozajmice bile neophodne da bi se privredne organizacije, koje su u ratu pretrpjele ogromne i višestruke štete, konsolidirale i počele obnavljati proizvodnju. Neke od njih ove pozajmice iz objektivnih razloga nisu vratile, što se događa i u normalnim vremenima. I pored toga, eto, načelnik je morao biti odgovoran. Treba reći da se ovdje radi o prijavi koja nije bila motivirana nekom zaštitom državnog interesa i oficijelnom obavezom već je bila zlonamjerna i osvetoljubiva. Za Fuada Šišića na kraju se sve dobro završilo, ali savim sigurno nije prošlo bez trauma.

Ime Fuada Šišića vezuje se i za izradu i publikovanje značajnih dokumenta kao što su: *Tešanj 1992-1995*, *Tešanj-sredina ekološke svijesti, čistoće i reda* (projekat u kojem je bio voditelj tima), *Kratak pregled stanja na Općini Tešanj kroz vrijeme i uporedne pokazatelje* (priređivač). Kontinuirano je podsticao izdavaštvo i druge djelatnosti Centra za kulturu i obrazovanje, pomažući u njihovom finansiranju.

Ličnost o kojoj je riječ u ovom tekstu pokretač je i glavni aktivista u Humanitarnoj organizaciji "Oslonac" Tešanj, koja se bavi smještajem lica koja nemaju krov nad glavom, a radi se o invalidima i drugim socijalno ugroženim osobama. Samo u 2008. godini biće izgrađene četiri kuće za pomenuta lica.

Za Fuada Šišića se s pravom može konstatirati da sa uspjehom i odgovornošću obavlja povjerenu mu dužnost od strane velikog broja građana.

Svemu rečenom treba dodati i činjenicu da teške političke i socijalne društvene prilike i okolnosti istovremeno dovode funkciju Načelnika Općine u složene i delikatne situacije, koje svakodnevno traže odgovore i rješenja. Fuadu Šišiću u ovakvim uslovima pomažu već stečena velika iskustva i patriotska osjećanja.

(Septembar 2011.)

NEDŽAD ŠKAPUREVIĆ

Pišući o ličnostima koje su svoj životni i radni vijek provodili ili provode anagažirani u privređivanju, nameće se u jedno razmišljanje, pa i ocjena da su generacije Tešnjaka i drugih koje su stasavale početkom sedamdesetih godina, među kojima i Nedžad Škapurević, "baštinile" jedno bitno opredjeljenje i nastojanje prethodnika: to je obavezno školovanje mladih ljudi i sticanje znanja i iskustva. Po završetku studija uz stipendiju "Pobjede", odmah je počeo da radi u ovom preduezeću. Veći broj njih će ostati u ovom kolektivu, ali jedan broj će odlaziti u druga tešanjska preduzeća sa već izvjesnim iskustvima.

Škapurević je rođen 27.10.1953. godine u Tešnju, otac Hamzalija, majka Safija, rođena Jaškić. U braku su rođeni, pored Nedžada, Kemal, Badema i Nešad. Čini mi zadovoljstvo što sam u prilici, kad je riječ o porodici Škapurević, da naglasim veoma značajnu i veliku ulogu koju je u privrednom razvoju tešanjskog kraja imao Hamzalija Škapurević. On spada u red onih privrednika koji su udarali temelje

Slijeva: dr. Rajko Jaramaz, Hakija Mulabdić, dr. Muhamed Šarkić, Mustafa Cerovac, Mesud Demirović, Tomislav Kulić, ispred Nedžad Škapurević

Preduzeće "Conita"

privrednog razvoja obavljajući više odgovornih dužnosti. Među kojima su direktor "Pobjede" i član njenog poslovodstva, direktor Konfekcije "Napredak" i još nekih tešanjskih kolektiva. Pored ostalog bio je direktor "Univerzala" kada ovo građevinsko preduzeće doživljava ekspanziju i integriše se u zeničku firmu "Izgradnja" podižući više objekata, ne samo u Tešnju. Njegove karaktersitike bile su odmjerenost, donošenje racionalih odluka, odgovornost i lična skromnost. Imo je bogata iskustva u privređivanju i rukovođenju.

Nedžad Škapurević za sebe kaže, kad je riječ o djetinjstvu, da je bio povučen i nedruželjubiv, pa kad su bila u pitanju i njegova mlađa braća. Osnovnu školu završio je u Tešnju, kao i gimnaziju. U osnovnoj školi posebno ističe visoke pedagoške kvalitete učiteljice Zuhre Ibrahimpašić, a u njegovoj generaciji učenika osnovne škole od njega je nešto bolja bila samo Raska Denjalić. Poslije završene gimnazije upisao se na Ekonomski fakultet u Sarajevu. Studije je završio za 3,5 godine sa prosječnom ocjenom od 9,23. Na ovom fakultetu nastavio je postiplomski studij i 1985. godine stekao zvanje magistra.

Nedžadova supruga Emira, rođena Topalović, diplomirani je ekonomista, a u formiranju porodičnih firmi pridružuje im se i sin Mirza, koji je pri kraju studiranja menadžmenta.

Nedžad je prvi posao imao u "Pobjedi" Tešanj, kao stipendista ove organizacije. Nedugo potom prešao je u Građevinsko preduzeće "Univerzal" Tešanj na mjesto planera-analitičara, zatim na mjesto pomoćnika direktora, gdje je ostao do augusta 1978. godine. Slijedeća dužnost koju je obavljao Škapurević bilo je u Samoupravnoj zajednici stanovanja, komunalnih poslova i lokalnih puteva, u svojstvu sekretara. Tada je ova zajednica imala značajna sredstva kojima je participirala u izgradnji kapitalne infrastrukture kao što su vodovod Jelah-Tešanj, Toplana Tešanj, stambeno naselje Krndija, kolektor kanalizacije i drugo. SIZ je sa organizacijom "Razvoj-projekt", čiji je direktor bio Adil Alićehajić, radila na urbanističkim planovima Tešnja i Jelaha, i na drugim projektima.

U vođenju tadašnje kadrovske politike, Općinski komitet SKJ Tešanj usmjerava Škapurevića na dužnost direktora Tvornice čarapa Tešanj, koja se nalazila u vrlo teškoj ekonomskoj situaciji. Prijetila je opasnost da bez posla ostane blizu 300 radnika. Zbog velike odgovornosti koju je trebao da preuzme, pokušao je odgađati konačnu odluku, dok nije konsultovao oca Hamzaliju koji mu je bez oklijevanja rekao da prihvati ponuđenu dužnost, što je i učinio. U ovom kolektivu proveo je tri godine, za koje smatra da su bile najuspješnije u njegovom dosadašnjem radnom vijeku. Tvornica je po svojim kapacitetima i poslovnim rezulatima dospjela na treće mjesto u bivšoj državi, proizvodila je 6 miliona pari čarapa i zaposlila novih stotinu radnika. Kada je riječ o ovoj tvornici, treba reći da je ona među prvim industrijskim kapacitetima u Tešnju. U njoj je svoj skoro puni radni vijek kao tehnički i komercijalni direktor proveo Hakija Mulabdić.

Poslije rada u privredi i stečenog iskustva, Nedžadu Škapureviću se sredinom 1989. godine povjerava dužnost predsjednika Općinskog komiteta SKJ Tešanj. Kako su se najavljivale nove demokratske promjene u društvu i nešto veća samostalnost u vođenje politike na lokalnim nivoima, Škapurević, zajedno sa prvim saradnikom Momanom Toprekom, usmjerava političku aktivnost u nekim sferama života na depolitizaciju, napuštanje nekih dogmi o tome da za članove ove organizacije nisu poželjeni vjernici i druge slične aktivnosti usmjerene ka većoj demokratičnosti. Škapurević je bio delegat na 14. kongresu SKJ i svjedok raspadanja SK na nivou Jugoslavije. Dužnost u Općinskom komitetu SDP od početka 1991.

do maja 1992. godine obavljao je volonterski. U tom periodu profesionalno je radio u svojoj privatnoj firmi TRIEN d.o.o. Tešanj.

Sredinom 1992. ratne govine, po nalogu Ratnog Predsjedništva, upućen je u Split kako bi organizirao logistički centar u kojem je ostao do augusta 1993. godine kada je, zbog poznatih političkih i ratnih prilika, bio prisiljen napustiti Hrvatsku i otići u Sloveniju. Početkom 1994. godine u Ljubljani formira porodičnu firmu JOHN TRADE d.o.o. koja se bavi nespecijaliziranom trgovinom na veliko, posredovanjem u izradi i prometu specijalnih alata za automobilsku industriju, te savjetovanjem u oblasti proizvodnje i prodaje čarapa.

U Tešnju je većinski vlasnik preduzeća "Conita" d.o.o. koja je također porodična firma i bavi se proizvodnjom čarapa u kooperaciji sa preduzećem iz Italije SOCKSMAKER3 d.o.o. Tešanj. U ovoj firmi podignutoj italijanskim kapitalom proizvode se čarape najvišeg kvaliteta, koje se skoro isključivo izvoze na tržište Evropske unije. Zapošljava se do 60 radnika, a godišnje se proizvede preko 4 miliona pari najkvalitetnijih čarapa. Prostorije ranije Tvornice čarapa su potpuno rekonstruisane, a proizvodnja se obavlja najsavremenijim strojevima koji se zamjenjuju novim u relativno kratkim intervalima.

Škapurević je također vlasnik i pomenute manje firme TRIEN koja se bavi prometom čarapa, mašina, rezervnih dijelova i repromaterijala za proizvodnju čarapa. Nju vodi bratić Senad. Zapošljava šest radnika.

Nedžad Škapurević ima više društvenih priznanja, od udarničke značke sa ORB (bio je komandant jedne brigade), Plakete Osnovne privredne komore Doboj za ostvarene poslovne rezultate i druga, a najveća je Povelja Općine Tešanj također za usješne poslovne rezultate u tešanjskim kolektivima, dodijeljena 1988. godine.

(Oktobar 2011.)

ADNAN TAHIROVIĆ

Mada su društvene i ekonomske prilike u Bosni i Hercegovini u ova poslijeratna vremena kompleksne, politički nestabilne, besperspektivne i obeshrabrujuće, uključujući skoro sve segmente društva - postoje i neke svjetlije tačke i najave, a to su obrazovani mladi ljudi. Tešanj, misim na širi prostor, ne raspolaže značajnijim prirodnim resursima, izuzev mineralnih voda, ali ima onaj najvažniji resurs: visprene, obrazovane i poduzetne ljude. U toj činjenici treba i tražiti razloge relativno uspješnog privrednog i društvenog razvoja. Ovo *relativno* znači da dosezi nisu vrhunski, ali jesu značajni u odnosu ne samo na najbliže okruženje već i na šire prostore u BiH. Kako ovaj tekst pišem kao posljednji iz ove knjige, moguća je potvrda ove konstatacije i u prilozima koji se odnose na ličnosti i proizvodne kapacitete čiji su oni vlasnici ili menadžeri.

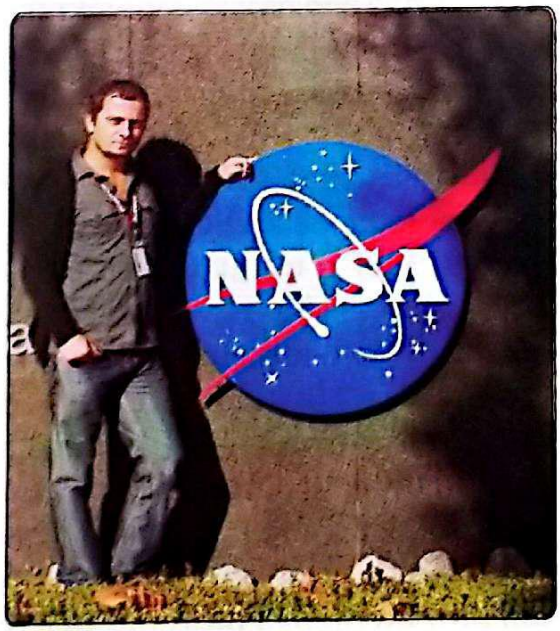

Jedan broj mladih ljudi sa visokom stručnom spremom, magisterijima i drugim naučnim titulama vraćaju se na tešanjski prostor, neki ostaju u drugim sredinama, a oni najtaletnovaniji svoje mjesto nalaze i u svijetu prestižnim univerzitetima i naučnim institucijama. Jedan od njih je, kad je riječ o nauci, veoma mlad i vrlo brzo ušao je u "duboke vode nauke". Riječ je o Adnanu Tahiroviću, rođenom u Tešnju 1976. godine.

Njegov razvojni put mogao bi se posmatrati u tri faze: period diplomskog studija, period poslijediplomskog studija i period doktorskog studija.

Studirajući na Elektrotehničkom fakultetu u Sarajevu, Adnan Tahirović se ističe kao najbolji student generecaije 2001. godine sa prosječnom ocjenom od 9,32. Pokreće i osniva prvi studenski ogranak IEEE u Bosni i Hercegovini, instituciju koja organizira najreferentnije naučne konferencije, te uređuje časopis sa najvećim IMPAKT faktorima u raznim oblastima elektrotehnike. On se angažira na animiranju ostalih univerziteta u BiH vezano za rad pod okriljem institucije IEEE.

Slijedi izbor u zvanje asistenta na Elektrotehničkom fakultetu u Sarajevu, a u jednoj provedenoj anketi proglašen je za najboljeg asistenta na nivou Univerziteta. Prije nego što je postao magistar elektrotehničkih nauka, pokreće sa kolegama osnivanje prvog postiplomskog ogranka IEEE GOLD, institucije sa ingerencijama organiziranja zajedničkog rada ETF alumni zajednice u BiH 2006. godine čiji je prvi predsjednik.

U periodu doktorskog studija, kao najbolje rangirani kandidat nastavlja naučni rad na Politehničkom fakultetu u Milanu. Najbolje doktorante na ovom fakultetu stipendira italijanska vlada, što koristi i Tahirović. Na ovom fakultetu u 2011. godini stiče zvanje doktora elektrotehničkih nauka. Na konferenciji održanoj u Portugalu 2010. godine, a zatim i u Subotici, njegov studijski rad na temu *Mobilna robotika na neravnim terenima* proglašen je najboljim. Dalji istraživački naučni rad Adnan nastavlja na California institute of Tehnology US u okviru NASA/JPL (program američkih vasionskih istraživanja) laboratorije. Ovaj institut, prema *Timesovoj* listi, u 2011. godini rangiran je kao najjači tehnički fakultet-institut u svijetu. Slijede Massachusets institute of Tehnology i drugi. U periodu istraživačkog rada na temu pomenutih naučnih istraživanja u oblasti robotike jedno vrijeme proveo je i na Imperial College u Londonu.

Doktorski rad Adnanu Tahiroviću recenziran je od strane profesora koji radi na Massachusetts institute of Tehnology, od kolega mu je ovih dana upućen poziv na postdoktorsko radno mjesto na MIT-u u trajanju od 6 mjeseci do dvije godine. Zbog preuzetih obaveza na Fakultetu u Sarajevu, ovaj odlazak odgodio je za neko drugo vrijeme. Sad je docent na ovom fakultetu.

Tahirović je već objavio više naučnih radova, pri čemu se posebno izdvaja rad iz područja automatike. Moglo bi se nabrojati još 14 naučnih radova iz oblasti automatike i robotike (robotika i automatika, robotska navigacija, mobilna robotska navigacija, patentni roboti i sistemi, napredni inteligentni strojevi, optimalna dinamična kontrola, automatsko vozilo i drugi) objavljenih u prestižnim inozemnim naučnim časopisima. Jedan broj tih radova prezentiran je na više simpozija, kongresa i drugih naučnih skupova u svijetu. I sam je bio u više navrata recenzent naučnih radova drugih autora na teme vezane za njegov doktorski rad. Za kratko vrijeme svoga školovanja i naučnog rada dobio je više priznanja, među kojima su, pored univerziteta i instituta u Bosni i Hercegovini i u okruženju, i ona u Portugalu, Njemačkoj i druga.

Adnan Tahirović rođen je 28.3.1976. godine, otac Enver, majka Đula - oboje iz Tešnja, gdje stalno žive. Završio je kao odličan učenik osnovnu školu i gimnaziju u Tešnju. U sportskim aktivnostima najviše uspjeha imao je i ima u šahu, sa rejtin-

gom majstorskog kandidata. U više navrata igrao je u ekipi iz Tešnja, ili je nastupao na većim takmičenjima. O njemu su svojevremeno kao dječaku uspješnom šahisti pisali tešanjski novinari Smail Terzić i Hasan Brkić.

DRAGUTIN DRAGO TANASIĆ

U Mekišu, selu nedaleko od Tešnja, živio je do kraja devete decenije 20. stoljeća Dragutin Drago Tanasić. On je za života uživao nepodijeljen ugled kod mnogih žitelja tešanjskog kraja, a posebno u Tešnju i u svom rodnom Mekišu, nastanjenom bošnjačkim i srpskim življem koje je zajedno živjeli u slozi i međusobnom poštovanju i uvažavanju. Porodica Tanasić je tome sigurno davala svoj doprinos.

Tanasić se bavio poljoprivredom, a posebno voćarstvom. Uzgoju šljiva i njenoj preradi pridavao je poseban zanačaj. Zbog povoljnih prirodnih uslova, na prostoru ispod Crnog vrha veoma su uspješno odgajane šljive mađarica i požegača. Tanasić je sa ostalim naprednim mještanima dobro iskorištavao ovaj potencijal. Postojala je zadružna organizacija koja se bavila posebno otkupom šljive i drugog voća. Pored sušenja šljive, proizvodnje pekmeza, velike količine su bile korišćene za proizvodnju rakije. Prilikom osnivanja Zemljoradničke zadruge Mekiš pedesetih godina Drago je bio glavni nosilac njenog uspješnog poslovanja. Postojala je velika kačara i organizirana proizvodnja domaće rakije koja se plasirala na širem tržištu. Rakija je bila lijepo flaširana, sa za to vrijeme lijepo dizajniranom etiketom, tako da je na tržištu bila prepoznatljiva i tražena tešanjska rakija.

Tanasić se u svom životu i radu trudio i u uspijevao da bude društveno anagažiran, sve u cilju privrednog i društvenog napredka svoje sredine. U društvenim prostorijama u Mekišu u blizini njegove kuće odvijale su se razne aktivnosti obrazovnog, kulturnog i političkog života.

Tanasić je bio u rukovodstvu Socijalističkog saveza radnog naroda preko kojeg su se odvijale veoma različite društvene aktivnosti, od razvoja poljoprivrede do zabavnih programa.

Ovaj ugledni građanin bio je vlasnik relativno velike kućne biblioteke, koja je bila dostupna svim koji su se interesovali za knjigu i sticanje znanja.

Drago Tanasić je svoj ugled potvrđivao u različitim prilikama i situacijama, pa i tokom Drugog svjetskog rata, uključivši se kao ilegalac u oslobodilački pokret, pomažući ga na razne načine. I to je doprinijelo da se u tim ratnim vremenima sačuvaju dobri međunacionlni odnosi u Mekišu i šire.

Bećir Galijašević u svojim *Sjećanjima* navodi da su Drago Tanasić i Suljo Kruško iz Šija bili tridesetih godina na kongresu Jugoslavenske seljačke stranke koji je održan u Plani, u Srbiji. Znimljivo je da su oba brata Tanasić, Drago i Miloš, sa svojim osnivačkim ulozima bili članovi Prve zemljoradničke i kreditne zadruge u Šijama još 1910. godine.

U knjizi Advana Hozića *Tešanj i tešanjski kraj 1918-1945. godine* Tanasić se spominje kao aktivni saradnik Narodnooslobodilačkog pokreta, i to veoma rano. I Edhem Pobrić u svojim sjećanjima pominje Dragu Tanasića i Muhu Džafića Džafu - da su njega i Adema Hercegovca, kao prvoborce od 1941. godine, jedno vrijeme od neprijatelja skrivali u šumi, u zemunici, u blizini sela Raduša.

Tanasić je za svoj rad i doprinos sveukupnom razvoju tešanjskog kraja u više navrata odlikovan visokim odlikovanjima, a nosilac je i više drugih društvenih priznanja. Svoje dane u starosti Tanasić je provodio dosta povučeno, boraveći u svojoj kući, uz biblioteku, sa svojom gostoljubivom suprugom sa kojom je u braku proveo šest decenija.

U posjetu su mu dolazili brat Miloš i članovi njegove porodice. Kao bankarski stručnjak, Miloš je živio u Sarajevu, a napisao je knjige *Moj život i rad* i *Bankarstvo u BiH 1463-1941. godine.*

Drago Tanasić je u svom Mekišu i u Tešnju ostavio neizbrisiv trag, a ovaj skroman, nepotpun prilog o ovom Tešnjaku neka bude i mali doprinos sjećanju na ovoga istaknutog čovjeka.

(august 2003.)

SMAIL TERZIĆ

Smail Terzić, sin Fejze i majke Nafe, rođen je u Tešnju 1940. godine. Osnovnu školu i nižu gimnaziju završio je u Tešnju. Učio je molerski zanat kod poznatog majstora soboslikara Steve Matkovića. Pohađao je Učiteljsku školu u Derventi, prvi razred završio, a zatim, zbog povoljniji materijalnih uslova školovanja, upisao i završio Srednju poljoprivrednu školu u Maglaju 1960. godine. Služeći vojni rok, završio je školu rezervnih oficira u Sarajevu, a potom se zaposlio u Općinskom komitetu narodne omladine (kao sekretar, pa predsjednik) u Tešnju. Vanredno završava Višu pedagošku školu u Sarajevu i stiče zvanje nastavnika srpskohrvatskog jezika i jugoslavenskih književnosti.

Nakon toga zapošljava se u Osnovnoj školi "Huso Hodžić" u Tešnju, u kojoj predaje jezik pune četiri godine. Smail Terzić je još kao omladinac nosio u sebi

Slijeva: Sead Smailbegović, Mak Dizdar, Jan Beran, Salih Sarić, Hurem Mujanović i Smail Terzić

sklonost i afinitet za pisanu riječ, pa se kao veoma mlad "otisnuo" u vode novinarstva. Jedna od prvih uspješnih novinarskih aktivnosti bila mu je u školskom listu *Neven* za koji se govorilo da je jedan od pet prvih đačkih novina u Bosni i Hercegovini. List je osnovan u jesen 1958. godine. Smail je pionir, jedan od osnivača i glavni i odgovorni urednik Radio-Tešnja. Ovaj posao radio je punih dvanaest godina, istovremeno aktivno sarađajući u mnogim dnevnim listovima - šaljući informacije iz Tešnja iz svih oblasti života, od politike do sporta. Istovremeno, upornim radom vanredno završava Filozofski fakultet u Beogradu.

Smailova velika ljubav bio je dramski amaterizam u kojem se uspješno dokazivao kao pisac tekstova, reditelj i glumac. Prve njegove dvije knjige bile su posve-

ćene upravo dramskom amaterizmu, i to: *Sto godina od prve pozorišne prestave u Tešnju* i *15. godina Amaterskog pozorišta u Tešnju*. Objavio je i knjigu pjesama *Istina u revoltu*.

Terzić je aktivno učestvovao u pripremi i izdavanju *Sabranih djela* Muse Ćazima Ćatića 1968. godine u izdanju Narodnog univerziteta, čiji je direktor bio Sead Smailbegović. Smail je bio naglašeno angažiran u organizaciji različitih kulturnih manifestacija, a posebno književnih večeri poznatih pjesnika i književnika sa područja ex-Jugoslavije. U toj angažiranosti i nastojanjima reafirmiranja kulturnih vrijednosti i tradicije Bošnjaka, nedobronamjerni i oni kojima je to smetalo davali su mu nepovoljne političke kvalifikacije, zbog čega je imao teškoće, probleme i opstrukcije. Ipak, svemu tome bila je "brana" jedan broj domaćih uticajnih ljudi, pa posljedice po njega nisu dobijale baš drastične epiloge.

Smailov hobi bila je i odbojka. Igrao je za Odbojkaški klub Tešanj, "Natron" Maglaj (koji se takmičio u konkurenciji republičkih ligaša), a povremeno kao gost i u još nekim klubovima. U maglajskom ligašu su istovremeno igrala i još dva Tešnjaka: Nenad Jerković i Alija Glijašević.

Prema regionalnom listu *Naše novine*, Smail Terzić je objavio u više listova, časopisa, radio i tv emisija preko sedam hiljada priloga koji su se uglavnom odnosili na društveno aktuelna zbivanja, ljude, kolektive, zbivanja u svim sferama života, a posebno su mu zapaženi prilozi iz kulturnog života.

Poznat je i po tome što je nakon 70 godina "mirovanja" obnovio izlaženje humorističkog lista *Bockalo* (1973) koji je uređivao do juna 1976. godine, a koji je u to vrijeme bio jedini humoristički list u BiH.

Iako su Smailu novinarstvo i kultura, u širem smislu riječi, bile glavna lična i profesionalna preokupacija, on se, kako je već rečeno, bavio i sportom.

Na početku agresije na BiH Terzić je u Tešnju i radi na poslovima informisanja, potom u Zenici sve do kraja 1994. godine kada se pridružuje porodici u Njemačkoj i tu ostaje do kraja rata, poslije čega se vraća u Tešanj. U Frankfurtu nastavalja započeti obilan rad pripremajući knjigu *Musa Ćazim Ćatić*, koju je izdala Bosanska riječ 1996. godine.

Po povratku iz izbjeglištva Smail Terzić je nastavio svoju profesionalnu aktivnost, a bio je glavni i odgovorni urednik lista *Tešnjak*. Prerano je teško obolio i umro 1999. godine. Sahranjen je na porodičnom groblju Terzića na Guvnima. Iza Smaila je ostao plodan rad, o čemu se, pored sjećanja mnogobrojnih prijatelja i poznanika u BiH, mogu naći i zapisi u mnogim publikacijama. Smailova brižna supruga Zulejha, profesorica u penziji, i njihova dva sina koji žive u inozemstvu, u posjedu su vrijedne arhivske građe koju je Smail predano skupljao i čuvao. Ona može biti značajan izvor, ako i kad bude dostupna, za osvjetljavanje prilika i zbivanja na tešanjskom i širem prostoru proteklih decenija.

(Maj 2007.)

IZUDIN TURKEŠ

Vlasnik je i direktor Saobraćajnog društva "Uno" d.o.o. Tešanj. Rođen je jula 1964. godine u Džemilić Planjama, nastanjen u Raduši kod Tešnja. Po završetku srednje škole u Tešnju upisuje i završava ispit za instruktora vožnje m/v u Sarajevu i zasniva prvi radni odnos u Narodnom univerzitetu u Tešnju na poslovima edukacije kandidata za vozača motornih vozila. U 2009. godini diplomira na Saobraćajnom fakultetu Univerziteta u Nišu.

Turkeš je sa svojim prigodnim i odmjerenim manirima komunikativna ličnost, uključuje se u društvene aktivnosti, a prema svojim mogućnostima ih pomaže. Posebno je aktivan u Udrženju privrednika, gdje obavalja i rukovodne funkcije, zatim u razvoju saobraćajne infrastrukture. Redovan je učesnik na edukativnim seminarima vezanim za menadžment i rukovođenje privrednih društava i razvoj

saobraćaja. Dobar je poznavalac informnatičke tehnologije i programiranja, u čemu je među prvima počeo sa ovladanjem ovom sada nezamjenljivom tehnologijom u skoro svim oblastima života. Dobar je poznavalac saobraćajnih propisa. Vlastitom multimedijalnom aplikacijom za sticanje znanja iz teoretskog dijela, danas u njegovoj autoškoli kandidati stiču znanja putem računara, a praktični dio upravljanja vrši se na novim vozilima putničkog i terenog programa.

Izudin Turkeš je kao autor izdao prvi priručnik u BiH za polaganje testova za vozače, prema najnovijim propiosima u tiražu od od 3000 primjeraka. Nosilac je više priznanja i zahvalnica za svoj rad.

Svoj uspjeh i afirmaciju ostvaruje preko preduzeća "Uno" koje je osnovao krajem 1994. godine. Prvobitna djelatnost bila je edukacija kandidata u autoškoli koja je počela sa radom januara 1991. godine. Od augusta 1998. godine "Uno" postaje ovlašćeni trgovac i serviser *Škode*, čime postaje bitna karika u lancu prodaje i servisiranja ovih vozila u BiH. Istovremeno se u servisu vrši edukacija učenika Srednje stručne škole u Tešnju. Ova firma danas zapošljava blizu 50 radnika u zemlji i inostranstvu. Naime, u okviru ukupne djelatnosti ove firme jeste i anagažiranje radnika za rad u građevinarstvu u Italiji. U prosjeku je zaposleno oko 15 radnika čime se popstižu dobri rezultati, a ostvaruje se i devizni priliv. Ipak, najznačajnija djelatnost je prodaja i servisiranje pomenutih vozila.

Uspješnost poslovanja bazirana je na savremenim tehničkim pomagalama i vlastitim rješenjima apalikacije informatičkog sistema, čime se se u potpunosti obezbeđuje baza podataka o komitentima i materijalno-financijskom poslovanju. Firma ima potreban certifikat proizvođača automobila.

Na državnom prvenstvu Škoda i Audi servisera u Bosni i Hercegovini koje organizuje ASA AUTO, izabrani su finalisti koji će učestvovati na međunarodnom takmičenju. Prvo mjesto u kategoriji Škoda servisni savjetnici osvojio je Omer Ramić iz auto kuće UNO, a prvo mjesto u kategoriji najbolji bosanskohercegovački servisni tehničar Admir Gibić, također iz auto kuće UNO Tešanj.

Trend rasta pokazatelja uspješnosti poslovanja vidi se iz porasta ukupnog prihoda, koji je 1998. godine iznosio 298.000, a u 2010. godini 3.600.000 KM.

Zanimljiv je podatak da u zoni prodaje ovog preduzeća ima više od 30000 putničkih vozila sa prosjekom starosti od preko 13 godina, a, prema slobodnijoj procjeni, oko 60% su vozila iz programa VW koncerna.

Projekcija novog servisa

Firma "Uno", vlasništo Izudina Turkeša, ima značaj za ove prostore, jer se ne namjerava zadržati na sadašnjem nivou razvoja niti blagim porastom. U toku je ambiciozan plan znatnog povećanja prodaje vozila *škoda*. U toj funkciji je podizanje velikog servisa na putnoj komunikaciji Doboj-Teslić. U završnoj fazi je izgradnja objekta koji se gradi na površini od 5500 m², a ukupna ulaganja za zemljište, poslovne objekte i savremenu opremu iznose 2.500.000 KM.

Analiza poslovanja u prethodnom periodu i planske projekcije potvrđuju potrebu izgradnje prestižnog prodajno-servisnog centra na novoj lokaciji. Time bi se, između ostalog, stvorili uslovi da se postojeći obim prodaje vozila i pruženih usluga do 2018. godine poveća najmanje dva puta. Ovom značajnom investicijom očekuju se i još bolji poslovni rezultati i povećanje broja zaposlenih, posebno stručne radne snage.

(Septembar 2011.)

VOJISLAV VUJANOVIĆ

Posljednih nekoliko decenija u kulturnom i umjetničkom životu u Bosni i Hercegovini, pa i šire, ime Vojislava Vujanovića karakterizira izuzetno stvaralaštvo i puni angažman - kako u književnosti, u širem smislu ove riječi, tako i u likovnoj umjetnosti i teatru, pa i u drugim sferama duhovnog života, uključujući i neke etnografske i tradicionalne vrijednosti (sevdalinka na primjer) kojima se Vujanović također uspješno bavi. Moj pokušaj njegovog "portretiranja", razumljivo, ne odnosi se na ocjenu tog ukupnog stvaralaštva, o tome su mnogo toga pohvalnog već rekli i reći će mnogi koji su u sferi duhovnosti i stvaralaštva kompetentniji. Ja ću pokušati govoriti o Voji kao čovjeku stvaraocu i intelektualcu, moje dojmove o njemu, njegovoj vezi za Tešnjem i prijateljstvima koje je stekao u ovom gradu. Poseban mi je motiv da govorim o Vojislavu Vujanoviću koji je, u više navrata, bez kurtoazije i onog što nazivamo konvencionalnim, za Tešanj rekao da ga već duže vrijeme doživljava kao svoj *drugi rodni grad*. Vujanović je rođen u Gredi kod Bosanske Gra-

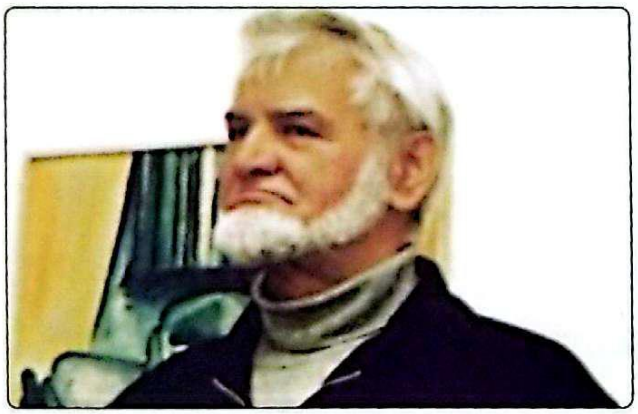

diške 13.4.1937. godine. On za sebe kaže da je "rastao u širokim lijevčanskim horizontima uz rijeku Savu i žubor vrbaka i oni su, bez sumnje, uticali na moje mentalno određenje: vjeru u široku dušu svijeta, nesposobnost za borbu, i sklonost ka toplim bojama prostranstva".

Školovanje je započeo u Gradišci, gdje je početno obrazovanje dobijao od nekoliko vrsnih profesora, a srednju školu pohađao je u Banjaluci. Studirao je povijest umjetnosti u Zagrebu, Sarajevu i Beogradu, gdje je specijalizirao nacionalnu povijest pod osmanskom upravom, sa magistarskom radnjom o fenomenu hamzevija u Bosni 1574. godine. Vujanović je radio kao prosvjetni radnik, glumac, novinar (u *Oslobođenju*, *Večernjim novinama* i Radio-Sarajevu), zatim kao urednik u redakcijama časopisa, među kojima su *Pozorište*, lista *Stećak*, revija *Fon-*

deko svijet i drugi. Počeo je pisati u svojoj dječačkoj dobi, a prve pjesme objavljene su mu 1954. godine u listu *Novi srednjoškolac* u Banjaluci, zatim u *Mladom Krajišniku* i u časopisu *Korijen*. Tih godina (1955.) objavljena mu je i prva knjiga, zbirka pjesama *Svitanje* (u koautorstvu sa Đorđem Popovićem). Dalji Vojini bogati i sadržajni radovi objavljivani su u više časopisa. Riječ je prvenstveno o znanstvenim, kritičarskim i esejističkim prilozima o književnosti, teatru, likovnim umjetnostima, povijesti i temama iz orijentalistike. Jedan od kritičara i poznavalaca njegovog bogatog opusa kaže: "Treba znati da se intenzivnim radom Vojislav Vujanović uistinu verzirao, specijalizirao upravo za ovu formu ili vrstu posla - koja podrazumijeva pisanje iscrpnih djela ili monografija o određenim pojavama ili fenomenima, uz unošenje elemenata vrednovanja."

Član je Društva pisaca Bosne i Hercegovine i Hrvatskog društva za znanost i umjetnost. Objavljene su mu knjige: *Svitanje*, *Iz Talijina hrama*, *Alkemija slike*, *Banjalučka kuća od snova*, *Romor trajnosti*, *Madrigali sa Save*, *Ljubičasti nokturno ili danonoćja Gradimira Gojera*, *Likovno djelo Miroslava Bilaća*, *Plodovi i rađanja - ogled o Pozorišnim igrama u Jajcu* (ovu knjigu objavio je 2000. godine tešanjski Centar za kulturu i obrazovanje), *Jelena Kešeljević*, *50 godina Pozorišta lutaka u Mostaru*, *Kozmologija riječi - poliptih o pjesniku Amiru Brki*, *Ines*, *Grimizna ogrlica - eseji o glumicama bosanskohercegovačkog teatra*, a najavio je i knjigu *Moje tešanjske teme* koja će sabrati brojne njegove tekstove o tešanjskim umjetnicima i stvaraocima općenito.

Vojislav Vujanović saradnik je velikog broja časopisa, u kojima pišu i drugi o njemu. Vojo je, nerijetko, i pod "prismotom" elektronskih i drugih medija, koji vrednuju njegove kritičke ocjene kulturnih zbivanja u Bosni i Hecegovini, posebno likovne izložbe i njihove aktere - umjetnike. Tešnjaci redovno prate i njegova istupanja u kulturnim zbivanjima u Tešnju, u kojima odavno nije gost već aktivni učesnik.

Kad smo kod gore navedenih tešanjskih tema, to kod nas Tešnjaka ima poseban značaj, ne samo sa stanovništva Vojinog doprinosa kulturnom, književnom i umjetničkom stvaralaštvu ove sredine već je vezano i za Voju kao čovjeka, prijatelja, intelektualca, i šta sve još ne reći, koji se "srodio" sa Tešnjem i njegovim ljudima. On je među najistaknutijim akterima tešanjskih kulturnih zbivanja. Veliki je broj likovnih stvaralaca, onih sa akademskih zvanjima i drugih, koji su željeli i dobili zadovoljstvo da Vojina kritička riječ i ocjena budu sastavni dio njhovog likovnog kataloga. Za više od jedne decenije rijetke su ovdje bile izložbe likovnih umjetnika iz Bosne i Hercegovine i, naravno, domaćih slikara - kada je gospodin Vujanović bio negdje drugdje, a ne u Tešnju. Vrsni je znalac ove umjetnosti, i ne samo da svojim kritičkim osvrtima vrednuje stvaralaštvo slikara - on ih svojim suptilom sugestivnošću motivira da unapređuju svoje umjetničke domete. Vojino "prisustvo" u katalozima mnogima "otvara" vrata likovnih galerija u drugim gradovima.

Vujanovićeva veza s Tešnjem započela je prije skoro 30 godina kada je, kao teatarski znalac, pratio festivale amaterskih pozorišta koji su se ovdje održavali, pisao o predstavama, a potom je i kao selektor tih festivala vrednovao predstave

našeg pozorišta. Pred samu agresiju na Bosnu i Hercegovinu, s početka 1992. godine, on je u Tešnju režirao predstavu *Majka* Ahmeda Muradbegovića. To je bila prva njegova pozorišna režija. Odigrana je predpremijera, Vojo je morao otići u Sarajevo, a onda je rat onemogućio da se odigra premijera. Voju smo već narednih dana mogli čuti kako na Radiju BiH izvještava o opsadi i napadima na Sarajevo. U Tešnju se iznova pojavio 1997. godine kada je u Centru za kulturu i obrazovanje promovirana njegova knjiga *Alkemija slike*. Bio je to dirljiv susret, pun emocija. Zatim je u Tešnju 1998. režirao također Muradbegoviću dramu *Pomrčina krvi*, što je bila njena praizvedba, dakle prvo pozorišno uprizorenje načinjeno 75 godina nakon što je napisana. Sam Vojo o ovome je kasnije (u tekstu *Decenija bošnjačke drame na sceni*, Godišnjak BZK "Preporod", Sarajevo, I, 2001, 308-309. str.) napisao slijedeće: "U ovoj se godini (1998.) desilo nešto što graniči sa ekskluzivitetom: na sceni nekadašnjeg Amaterskog pozorišta u Tešnju izvedena je drama koja je na svoju praizvedbu čekala preko sedam decenija. Bila je to drama Ahmeda Muradbegovića *Pomrčina krvi*. Napisana je još 1923. godine, ali zbog nekih naturalističkih prenaglašenih scena, naročito pri kraju, dramu se nije niko odvažio postaviti na scenu. Međutim, u ovom gradiću, začetniku teatarskog života u Bosni, sa prvom izvedenom predstavom prije 135 godina (Hebelova *Judita*), preduzimljivi pjesnik Amir Brka, rukovodilac Centra za kulturu u čijem je okrilju djelovala i pozorišna scena, odvažio se na to da se ova drama izvede upravo u Tešnju. Za reditelja je pozvao Vojislava Vujanovića (...)"

Naredne godine Vojislav je ovdje režirao i *Sredinom džade*, dramski tekst Muhidina Džanke o piscu Ziji Dizdareviću.

Ovaj iskusni stvaralac u kulturi mnogo piše i na tešanjske teme. Pomenut je njegov rad na književnosti i drugom stvaralaštvu Amira Brke, koji je rezultirao obimnom knjigom *Kozmologija riječi - poliptih o pjesniku Amiru Brki*, objavljenom u Sarajevu 2007. godine, on je učesnik okruglih stolova i drugovrsnih skupova koje u Tešnju organizira Centar za kulturu i obrazovanje; piše osvrte na pomenute teme i, koliko je meni poznato, još se nije desilo da Vujanović "nađe" bilo kakav razlog da se pozivu iz Tešnja ne odazove ili da ne učestvuje u kulturnim zbivanjima. Jedan od novijih susreta sa ovim čovjekom bio je decembra 2009. godine, prilikom održavanja naučnog skupa na temu *Tešanjski prostor u prošlosti* na kojem je Vujanović imao zanimljivo izlaganje *Putopisi o Tešnju* kada je, pored ostalog, govorio i o jednom neobjavljenom putopisnom tekstu o Tešnju iz 19. stoljeća, za koji se do tada nije znalo.

Na mnoge ljude Vojo ostavlja snažan utisak. Već i samim izgledom: visok, stasit, sa bijelom kosom, njegovanom bradom i često u bijelom džemperu - doima se produhovljeno i gospodstveno, otmjeno. On u sebi nosi osobenu mirnoću, prefinjenost u komunikaciji, uvažava i preferira samo univerzalne vrijednosti, a kada toga nema u onome što je predmet njegove procjene i ocjene - on to saopći na način koji ljude ne povrijedi niti omalovaži. Sagovornik ponekad poželi da se Vojo malo "otvori", da taj svoj lični šarm prilagodi laganijoj, opuštenijoj atmosferi. On to i uradi, ali za nešto takvo mora biti odgovarajući, primjeren trenutak.

Poslije jednog druženja u Tešnju, najčešće uz ozbiljan razgovor, konobar koji nas je služio upitao me: "Zašto onog vašeg prijatelja zovete Vojo?" Odgovorim mu da se on tako zove. "Kako, pa on vam, pratio sam to, objašnjava kako se piše i čita arapsko pismo, govori o islamu kao da je profesor medrese. Eto, izvini što ja pitam." Prilikom jednog razgovora, pored ostalih kulturnih tema, pominjali su se i neki književnici. Pomenuo sam jednog poznatog i u printanim bh. medijima vrlo prisutnog pisca, upitavši Voju šta misli o njemu i njegovom ne malom opusu. Brzo je reagirao, upitao je šta ja mislim o tome. Nešto sam rekao u smislu da za to nisam kompetentan, ali, eto, kao čitalac rekao sam: "Puno piše, naglašeno je prisutan u medijima, mnogima njegov stil imponira, nema 'dlake na jeziku', ali mnogo i drastično napada ljude, često ih bez zadrške vrijeđa, potpuno diskreditira neistomišljenike." Vojo je samo dodao: "Pa, eto, skoro da si sve rekao, moj ti komentar nije potreban."

Sjedilo je društvo u jednom od tešanjskih restorana, teme raznovrsne, ali se uvijek vraćalo na književnost, likovnu umjetnost, poeziju, publicistiku, historiografiju i slično. Ispričao sam da je krajem sedamdesetih godina bilo ne malo pisanja o tome kako neki bivši vojnici Vermahta primaju dobre penzije. Borislav Mihajlović Mihiz, poznati pisac, filmski scenarista, publicista, reporter, došao je tada iz Beograda u Tešanj s namjerom da jednog od primalaca takve penzije intervjuiše. Očekivao je ekskluzivitet, možda i senzaciju - da će imati priliku prikazati nekakvog osionog "esesovca" koji, eto, za svoje ratovanje, možda i zločine, u socijalističkoj Jugoslaviji, koja je u antifašističkoj borbi bila na strani saveznika, sada biva "nagrađen". Omogućena mu je posjeta, ali uz opasku da neće imati dovoljno povoda za svoj naum. Naišao je na vrlo skromnog, bolesnog čovjeka koji je kao dječak mobiliziran i uključen u njemačke jedinice. Imao je veliku porodicu, a penzija mu je bila skromna. Kako to naši ljudi znaju, vrlo srdačno dočekao je gosta, ne znajući svrhu njegove posjete. Ovaj je odustao od prvobitne namjere, nije ni imao izbora, ali Tešanj ga se jako dojmio i sve ono što je znao o ovoj sredini i što mu je prezentirano, uključujući i tradicionalne dobre međunacionale odnose i lijepe primjere tih odnosa u Drugom svjetskom ratu, objavio je u veoma uspjeloj reportaži o Tešnju. Ona je emitirana u tada zajedničkom jugoslavenskom TV dnevniku. Vojo je pažljivo slušao moje kazivanje, i vjerovatno ga se dojmila situacija da je, eto, čovjek došao da uradi jednu predodređenu, ciljanu emisiju, a uradio je nešto sasvim drugačije, bolje, afirmativno, pa me upitao: "Da li si to zabilježio? Ako nisi, odmah to uradi. Interesantna je to i poučna priča."

U Centru za kulturu i obrazovanje u Tešnju, pored Voje, Amira i mene, našao se jedne godine i ugledni bh. književnik koji je tada živio u Zagrebu, dobitnik mnogih priznanja za svoj stvaralački rad. Razgovaralo se o izdavanju njegove knjige putopisnog karaktera sa prostora Turske. Potom smo otišli na ručak. Nedovoljno se međusobno poznavajući, a kako se prema naslovu knjige - *Tragom Božjih poslanika* - moglo pretpostaviti da je autor rukopisa u cijelosti pripadnik vjerskog pogleda na svijet, pridošli je to osjetio, pa je na originalan način eliminirao dilemu. Rekao je: "Daj da nešto popijemo." I odmah se izjasnio: "Ja ću jedan mali konjak." Amir i ja

uzeli smo pivo, a Vojo je kazao: "Onda vlahu donesi vlahov." Svi smo se nasmijali, jer je međusobno upoznavanje bilo duhovito i nesvakidašnje. Vojo i taj naš gost od tada su se itekako uzajamno sprijateljili, a nerijetko se viđaju upravo u Tešnju, gdje obojica imaju mnogo prijatelja i gdje često sudjeluju u programima Centra za kulturu i obrazovanje.

Prijatelj o kome pišem u svakodnevnoj komunikaciji nije ostavljao utisak da se zna naljutiti ako za to i bude malog povoda. Već sam pominjao njegovu mirnoću, osobeni "gard" i način ponašanja, i nije se dalo pretpostaviti da ga neko uopće i za trenutak može "izbaciti iz kolosjeka". Šalu je prihvatao, rekao bih - i poneku dosjetku, ali nervoznog i ljutitog ja ga nisam mogao doživjeti. Ipak, igrala se jedna partija remija, i to, kao i obično, samo za prestiž, ali uz male provokacije prema onom ko gubi. Vujanovića karta nije "išla" ama baš nikako. I eto, u jednom trenutku dogodilo se da se i Vojo naljuti. Odgurnuo je jednim pokretom sve karte sa stola. Bio je to povod za male šale, a zna se od koga najviše: od Amira Brke.

U uvodu sam rekao da o Vojislavu Vujanoviću ne pišem kao likovnom i književnom stvaraoca i njegovom bogatom intelektualnom radu, mada sam i o tome ponešto kazao, navodeći njegova djela i samo neka mišljenja kritičara o njima. Ovo, na kraju, malo slobodnije "portretiranje" neka ostanu samo moji lični dojmovi, s nadom da našeg prijatelja to neće iritirati.

Želim Voji Vujanoviću da nastavi svoj uspješan stvaralački rad. Mi u Tešnju njegov uspjeh malo i svojatamo, a on nam, po svemu što je već rečeno, za to daje dovoljno povoda.

(Juli 2010.)

NEKADAŠNJI TEŠANJSKI VELEPOSJEDNICI

Postoje mnoge priče i kazivanja o begovatima, begovima, kmetovima i vremenu u kojem su u Bosni i Hercegovini vladali feudalni društveni odnosi. Svaka od tih priča vezana je za pojedine porodice i pojedince - age i begove. Neki iz tog bogatog bošnjačkog sloja i njihovi preci na vrijeme su shvatili neminovnost promjena koje su nastale i puno ne drže do "plave krvi", ali ima i onih koji bi da "baštine" u novim, potpuno izmijenjenim društvenim uslovima, to svoje nekad povlašćeno porijeklo. Štaviše, ima i sasvim novih "begova". Neki se tako sami nazivaju, drugi ih tako zovu vjerovatno dodvoravajući im se ili šaleći se na njihov račun. Oni polaze od toga da je istoznačnica beg i bogat čovjek, kako danas neki zovu: tajkun. Prema Abdulahu Škaljiću (*Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*), beg (bej) na turskom znači plemić, gospodin, gospodar, odličnik itd. Ali, vratimo se prošlosti.

Tešanjski uglednici sa gradonačelnikom Hamdi-begom Ajanovićem, treći sdesna u drugom redu, krajem 19. stoljeća. Fotografija je navodno iz 1886. godine

U ovom osvrtu dominiraju nekadašnji tešanjski veleposjednici, agrarana reforma izvršena prvih godina nastanka Kraljevine SHS i odnosi između aga, begova i kmetova. Ovi odnosi počeli su se remetiti već od dolaska Austro-Ugarske, i to na štetu prvih. Od tada su se na udaru našli i tešanjski veleposjednici kojima se počinju pričinjavati štete na imanjima, uzurpiranje zemljišta, paljevine, pa i napadi na pojedine age i begove.

Evo nekoliko podataka o agrarnoj reformi, prema Mustafi Imamoviću (*Historija Bošnjaka*, Srajevo, 1997.) Samo do jula 1919. godine od 4.281 bošnjačkog veleposjednika oduzeto je je bez ikakve naknade 400.072 hektara njihove zemlje. U ovaj broj, razumljivo, spadaju i veleposjednici iz tešanjskog kraja. Da ih je bilo

dosta, pokazuje i podatak da su neki od njih bili uključeni u upravu tzv. Zadruge spasa koja je trebala da otkupi veći broj obveznica za financijsku likvidaciju agranih odnosa u BiH. Cilj je bio da se pomenutim otkupom i pretvarajem u bankarske dionice barem malo ublaži njihovo obezvređivanje, koje su i pri samom izdavanju bile ispod svake stvarne vrijednosti zemljišta. Stanje o pomenutim obveznicama, njihovom broju, odnosno veličini oduzetih posjeda u tešanjskom kraju, ilustruje kazivanje Fadile Ajanović, rođene Đonlagić, iz Tešnja: "Iz Tešnja su kamionima odvožene obveznice koje su davane vlasnicima oduzetog zemljišta, u Zadrugu spasa u Sarajevo i sve su propale." Detaljnije o agrarnoj reformi i onome šta je sve proizvodila vidi u knjizi ovog autora *Ekonomske prilike i bankarstvo u tešanjskom kraju kroz historiju (Preteče bankarstva, ljudi, događanja)*.

Već je navedeno kada i kako je otpočeo "proces" razvlašćivanja veleposjednika, ponekada i nasilnim putem. Međutim, ima i ne mali broj primjera kako su se u međusobnim odnosima kmetovi i veleposjednici korektno ponašali. Vršen je otkup i prodaja, uz dogovorenu naknadu, a pojedini veleposjednici su svoja imanja nedomaćinski proćerdali, pa su dolazili i u težak socijalni položaj.

U kontekstu ovog osvrta zanimljivi su navodi u knjizi Boška N. Petrovića iz Teslića (inače, on je šezdesetih godina proteklog stoljeća službovao u Tešnju) pod nazivom *Tajne oko Tajna* (Teslić, 2000.), poglavlje *Begovanja i kmetovanja* (str. 193-196.). Pored uvoda o vremenu u kojem je, prema Petroviću, važilo pravilo *Uzmi ago koliko ti drago*, uzimanje od prinosa sa zemljišta od kmetova i sjećanje na ta vremena sa područja većeg broja sela oko Teslića, tu su i pojedinačna imena begova i aga, kmetova subaša i njihovi međusobni odnosi, ocjene mještana o tome kakvi su bili i kako su se ponašali.

Evo šta se u pomenutoj knjizi pored ostalog kaže (doslovno navođenje):

1. Pribinić: Eminagići i Mujagići, korektni i pravedni,

2. Vrućica, Vrbice, Ristići: Širbegovići i Ajanovići, korektni i pravedni, od kojih su se povoljno otkupili kmetovi Vrbica i Ristića,

3. Ugodnović: Galijaševići, korektni i pravedni,

4. Mladikovina: Galijaševići, za starog se kaže da je bio korektan, pravedan i precizan, a njegov sin mnogo bolji. Stari beg bio je strog i tako je raskućio Dujka Krpića, dva puta zbog neispunjavanja obaveza i osornog ponašanja prema begu,

5. Gornja Radnja: Ibriš-beg Smailbegović iz Tešnja na kojeg se kmetovi nisu žalili, ali jesu na preciznost Gaje Topreka, desetara, i Ibriša Zeće, subaše, i rado su im otpjevavali - otpala je ruka od kantara pogodila Gaju desetara, nema više ni Gaje ni Zeće, žito više uzimati neće,

6. Gomjenica: Alićehajići iz Tešnja i Gomjenice, bez primjedbe begovima, ali sa pogovorom na subašu i desetara,

7. Brdaci: Širbegovići, korektni, sa izuzetkom odnosa prema jednom Cviji koji nije dao tačnu obavezu, pa je dobio batine,

8. Ukrinica: Turalići, bez primjedbi, ali uz kritiku subaši Begi Mahmutoviću zbog pretjerivanja kod procjene i uz pohvalu desetaru Jovici Bilajcu i nekom Pobriću,

9. Stenjak: samo Ibro Ribo i Meho Kadrić bili su kmetovi nekog Džafer-bega, ali su se i oni otkupili za 900 forinti,

10. Osivica: Mujagići i Turalići, prvi korektan, drugi problematičan, raskućio je kuću Ignjatije Gačića, jer nije davao obaveze tri godine. Ipak su mu pomogli da nešto sačuva. Ovce je sakrio Alija Iriškić, volove Tokić i Gačić,

11. Ružević: Smailbegovići i drugi korektni. Dali su 70 dunuma zemlje džamiji za plac i druge potrebe,

12. Ranković: Turalići i još neki, dosta korektni i pravedni. Načelnik za 17 sela i beg bio je Ibro Karabegović koji je na ime miraza dao dio Rankovića Ćati Isiću, zetu - mužu svoje kćerke,

13. Šnjegotina: Omer-beg iz Tešnja, korektan i dobar. Svi begovi su iz Tešnja ili od Tešnja, samo su Dinići iz Banja Luke i Teskeredžići iz Travnika.

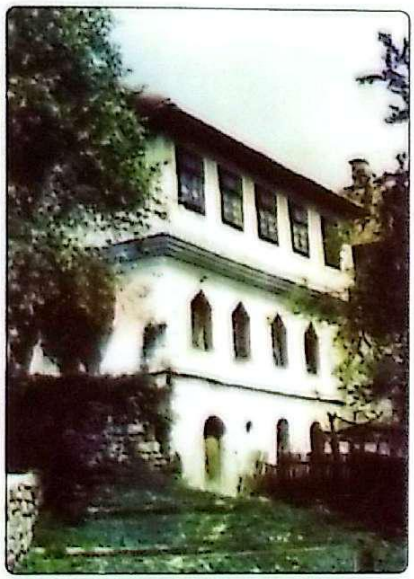

Kuća Smailbegovića

Pa ipak, valja reći da se Mujagići posebno ističu, koji su često govorili: *Izdala je godina, namirite sebi, pa koliko možete - dajte nama radi Carevine*. Ibro Galijašević je bio primjeran, jer je velikim porodicama Đurđevićima i Trivunovićima ispod cijene prodao svoja imanja.

Kmetovi su bili gosti begova, gdje su imali prenoćište i večeru, ali su i begovi sa porodicama rado bili gosti kmetovima.

Naprijed navedeno su citati iz knjige Boška Petrovića, bez ijedne riječi moje interpretacije. Petrovića sam lično poznavao i rado smo razmjenjivali knjige.

Čitalac ove knjige dolazi do zaključka da je govor u knjizi govor običnih ljudi, sjećanja, legende, pokušaj da se sve, ili najveći dio onoga što je zabilježeno, prikaže autentično. Kao što je i logično, knjiga sadrži i poruku da u životu ništa nije crno-bijelo. Odnosi između begova i kmetova, njihovo međusobno ponašanje nije proizvodilo samo animozitete između ljudi potpuno različitog socijalnog položaja već da su ljudi znali i da ih prevazilaze.

(Decembar 2005.)

DOGAĐANJA U RATOVIMA

ŠERIF DELIBEGOVIĆ

Ljudi na različite načine pokazuju svoje lične kvalitete i osobenosti, razlikuju se po svojoj naravi, intelektualnim mogućnostima, svojoj snazi i vještinama, i mnogim drugim karakteristikama. Jedan od onih Tešnjaka koji se u svojoj sredini isticao svojom snagom, korpulencijom i nekim osobinama koje su uglavnom iz toga proisticale bio je Šerif Delibegović. Njega su zbog toga, kako je u čaršiji oduvijek običaj, nazivali imenom koje asocira ne samo na izgled (krupan i debeo) već i na njegov apetit. Bez obzira na to što taj nadimak u sebi ima malo i vulgarnosti, on se tome nije suprostavljao, i svi su ga po tim nadimkom i poznavali.

Sa porodicom je živio u Tabacima, imao je dva sina i dvije kćerke. Prema kazivanju Vede Školjića, Šerif se, kao pripadnik neke neprijateljske formacije, našao pred streljačkim strojem negdje na prostoru Prnjavora u Drugom svjetskom ratu. Na prve pucnje na njega, na njegovu grupu, on se bacio u jarak, a preko njega su popadali već poginuli saborci. Bio je ranjen na nekoliko mjesta, ali ni jedna rana nije bila opasna po život. Noću se izvukao iz tog jarka i, onako ranjen, nakon više dana hoda po noći dočepao se Tešnja. To je mogao uraditio samo zahvaljujući već navedenim osobinama. Samo kućnim liječenjem, drugačije nije mogao ni smio, ostao je u životu. Kad se nakon dužeg vremena izolacije pojavio među poznanicima, svi su bili iznenađeni da je uopće u životu.

Radio je kao radnik u komunalnim službama, a mnogi su ga angažirali kad je trebalo obaviti neki težak posao, gdje je bila potrebna izuzetna snaga. Neko vrijeme čuvao je jednog Tešnjaka bolesnog uma koji je bio vrlo agresivan i, navodno, samo ga je Delibegović mogao ukrotiti.

Po nekim pričama, njegova porodica je živjela negdje na prostoru Mađarske, na sada graničnom području, pa se, navodno, i danas neke livade u tom kraju nazivaju po prezimenu Delibegović.

Ovaj čovjek volio je društvo, kafanu, piće, a naročito dobru mezu. Pričalo se da su se mnogi u njegovom društvu, zbog njegove snage, osjećali sigurnije.

U jednoj prilici, u kafani, kad je vrijeme već "nagrizlo i njegovu snagu i zdravlje", slučajno ga je odgurnuo jedan mladić, pa se zateturao i jedva oslonio na zid. Tada je sebi, ali i drugima rekao: "E moj Šerife, eto šta sam dočekao, nekad me ni jaka trojica nisu mogla ni pedalj pomjeriti?"

(Septembar 2008.)

OHRO HADŽISMAILOVIĆ

Bosanski, posebno bošnjački usud kroz vijekove bio je da su pripadnici ovog naroda ratovali u Evropi, Aziji, pa i Africi, i to za tuđe interese, najviše Turske Imperije, a zatim Austro-Ugarske. Kad su vođeni dugotrajni ratovi ili velike mobilizacije muškaraca sposobnih za vojsku, zbog brojnih pogibija u nekim naseljenim mjestima u Bosni i Hercegovini život se odvija skoro bez muške glave sposobne za rad. Kroz kakve su sve golgote prolazili ovi ratnici, o tome se malo pisalo i zna. Neka sjećanja ostala su u krugu porodice ili u užim krugovima zapamćeni na osnovu priča i prepričavanja.

Tako je ostalo sjećanje o grupi Tešnjaka, vojnika Austro-Ugarske, među njima i Ohro Hadžismailović, koji su u nekoj velikoj bici u Prvom svjetskom ratu sa Francuzima doživjeli poraz, pogibije i zarobljeništvo. Ohro i drugovi našli su se pred streljačkim strojem ispred rovova i položaja koje nisu uspjeli odbraniti. U tom trenutku u blizini se nalazio neki francuski oficir. Očekujući sigurnu smrt, počeli su učiti određena ajeta iz *Kur'ana*. Čim je ovaj francuski oficir čuo molitvu na arapskom jeziku, prišao je pomenutoj grupi Bošnjaka i upitao: "Muslim?" Nakon potvrdnog odgovora i nastavljanja sa molitvom, izdvojio ih je i usmjerio prema vojnicima koji su upućivani u zarobljeničke logore. Nije teško pretpostaviti da je ovaj oficir bio musliman, Alžirac ili neki drugi. Sreća i dobročinstvo bili su na strani ovih ljudi, a samo su trenuci odlučivali o životu i smrti.

(Juli 2004.)

MEHO TALO

Mehu Talu iz sela Džemilić Planje upoznao sam sedamdesetih godina proteklog stoljeća kao društvenog aktivistu u njegovom selu. Prilikom gradnje puta od Raduše do Planja bilo je nekih nesporazuma među mještanima oko trase puta. Razgovarajući sa njim da se ti nesporazumi otklone i da se pristupi radoviva, on mi je pored ostalog rekao: "Kad sam bio borac Prve proleterske brigade u oslobodilačkom ratu od 1942. godine, a zna se kakva je to brigada bila i kakve je svi bitke vodila i dobijala, što ne bih mogao pomagati akcije u selu koje su od interesa za sve nas."

Pišem o Mehi Tali i kao borcu, jer se o tome malo znalo. Po njegovom pričanju, a i pričanju drugih, pomenuta partizanska brigada je 1942. godine prolazila kroz Planje, držeći se obronaka Husara i Crnog vrha, idući u istočnu Bosnu. Prolazili su proplankom gdje je Meho čuvao stoku kao seoski čobanin. Potiče iz vrlo siromašne porodice i tada je imao 17-18 godina. U susretu sa partizanima izrazio je spremnost da im se pridruži. Nije znao tačno reći njegove motive, ali kazao je da je čuo za njih, da su hrabri borci, bore se protiv okupatora, četnika i ustaša, a dosadio mu je čobanski život i, eto, krenuo bi u nepoznato. Kaže da su ga odvraćali, ukazujući mu na velike opasnosti, pogibije u borbama, da je još vrlo mlad. Meho je bio uporan, a među borcima je vidio i one koji nisu baš puno straji od njega. S brigadom je prošao veliki ratni put učestvujući u velikim bitkama na Sutjesci i Neretvi, bio je i ranjavan.

Po završetku rata Talo se vratio u svoje selo. Navodno je u jedenoj prilici razgovarao sa nekim ljudima iz Saveza boraca NOR-a u Tešnju, predstavljajući se kao borac od 1942. godine, ali njegovu priču nisu uzimali ozbiljno, pa se naljutio i nije više imao želju da kontaktira.

Prilikom proslave Dana borca ili bitke na Sutjesci 1975. ili 1976. godine, boračka organizacija, kao i uvijek, organizirala je posjetu boraca na mjesto gdje se održavala centralna manifestacija. Općina je za borce, njihov odlazak, snosila sve troškove. Tako je bilo i pomenute godine . Donijeli su spisak boraca, a ja sam zatražio da se u njega uvrsti i Meho Talo. U susretu sa preživjelim borcima saznaće se da li je Talo stvarno bio pripadnik ove elitne jedinice. Ovi se tome nisu protivili, ali su bili rezervisani. Talo se najzad našao među svojim saborcima. Odmah su ga prepoznali i nisu se mogli načuditi zašto se do sada nije pojavljivao. Komadanti brigade i bataljona su ga dobro poznavali kao kurira brigade. Brigada je bila u sastavu Vrhovnog štaba NOVJ. Poslije ovog susreta sa svojim saborcima, a među njima i

generalima, Talo je stekao i posebne simpatije, pa su uslijedili pozivi da ih posjeti u Beogradu i drugim gradovima. On se odazivao tim pozivima uz gostoprimstvo i pažnju koju su mu ukazivali.

(April 2000.)

EMIN MAHMUTEFENDIĆ

U Drugom svjetskom ratu Tešnjak Emin Mahmutefendić je kao osamnaestogodišnjak mobiliziran u neku jedinicu Vermahta. Našao se na suprotnoj strani prilikom invazije saveznika u napadima i osvajanju Normandije. Njegova jedinica branila je jedan gradić od desanta Amerikanaca. Jedan padobranac pao je na dvatri metra udaljenosti od njegovog zaklona. Uperio je pušku u njega, preduhitrivši ga, ali nije pucao već ga je zarobio i poštedio mu život. Oba ratna protivnika ostala su u životu po završetku rata. Emin je bio ponosan na taj svoj gest, poštedivši jedan život, ali od toga nije pravio hvalu. Međutim, Amerikanac se odmah po povratku u Ameriku dao u potragu za Eminom Mahmutefendićem sa uvjerenjem da je preživio rat. Tek 1954. godine saznao je za Emina i od tada je počela njihova prepiska. Amerikanac je pozivao Emina da doseli sa porodicom u njegovu zemlju, a da će snositi sve troškove, da će mu obezbijediti posao i egzistenciju. U međuvremenu su dolazili pokloni i zahvalnosti za njegov hunani gest. Ali bilo je to vrijeme hladnog rata. U Jugoslaviji su bili na snazi propisi da se pripadncima neprijateljskih jedinica ne dozvaljava napuštanje zemlje. Bez obzira na to što je Emin bio spreman da odseli u Ameriku - to, dakle, nije bilo moguće. Nažalost, kad je ta mogućnost postala realnost, Eminovo zdravstveno stanje, a ubzo i smrt bili su i kraj njegovoj želji i nadanjima da se sretnu u ratu neprijatelji, a kasnije veliki prijatelji.

(Juli 2004.)

STEVO MATKOVIĆ

Rođen u Hrvatskoj Kostajnici 1896. godine od majke Julijane i oca Luke, koji je bio grnčar, imao je posjed i vinograd. U porodici je, pored Steve, bilo još petero djece. Stevo je završio pučku školu i prvo išao na zanat za pekara. Majstor ga je kao kalfu maltretirao i udarao, a ovaj mu je uzvratio, i tako je napustio ovaj zanat, a za neko vrijeme je zbog toga i pobjegao od kuće. Matković je bio buntovan, kako se vidi, već od djetinstva: nije trpio silu i nepravdu, i pri tome je bio hrabar mladić.

Imao je smisao za crtanje, što mu je bila preporuka da ode na zanat za soboslikara kod dobrog i poznatog majstora u Petrinji. Po završetku ovog zanata, ostaje neko vrijeme raditi u ovom mjestu, zatim odlazi na rad u Sisak i Slavonski Brod. Kad se vratio u Kostajnicu, krajem 1914. godine bio je mobiliziran u vojsku Austro-Ugarske Monarhije. Već 1915. godine bio je upućen na ruski front. Više puta je pokušavao pobjeći iz vojske, pa je tako dospio u zarobljeništvo. Ubrzo potom postaje učesnik Oktobarske revolucije, prvo u Omsku, a zatim u Tomsku u Sibiru. Tamo je bio pred velikim iskušenjima, ranjavan je, ali govorio je da je imao i veliku sreću da sve to preživi. Po njegovom pričanju, u tom dijelu Rusije u jednoj od jedinica bio je i Josip Broz Tito. Bio je predviđen da pohađa političke kurseve, ali je on to odbio. Stevina kćerka Božana, udata za Milenka Jukića u Tešnju, pričala je da je povodom obilježavanja godišnjice Oktobarske revolucije Josip Broz pominjao neke poznanike iz Revolucije, pominjući i ime Matkovića pod imenom Gligorija Todorovića.

U Tomsku je Stevo upoznao buduću suprugu Augustinu Vladimirnovu Šipkinu. Nju će popslije završetka rata dovesti u Jugoslaviju. Putovanje je trajalo tri mjeseca, i pri tom je Stevo teško obolio, pa su kao "otpisanog" tifusara izbacili iz voza, i samo zahvaljujući supruzi, koja ga je spašavala i njegovala, ostao je u životu. Pri tom se i ona razboljela i završila u bolnici, gdje se oporavila. Probleme su imali i na finskoj granici gdje su im oduzeli dokumente, ali su se, uz velike peripetije i teškoće, 1921. godine dokopali Kostajnice.

Tada je Stevo Matković imao probleme sa vlastima kao revolucionar. Sele se u Zagreb gdje radi kod nekog dobrog majstora soboslikara. Slijedeće destinacije ovog bračnog para bile su Slavonski Brod, Doboj, odakle je počeo dolaziti u Tešanj koji ga je privukao, odnosno njegovi ljudi, pa se u Tešanj doselio 1926. godine sa dvoje djece. U Tešnju je stanovao na više mjesta, pa su na kraju od porodice Dučić kupili kuću i u njoj ostali do kraja života.

Stevo je bio poznat kao dobar majstor, sam je pravio mustre i valjke za moleraj, a povjeravane su mu za rad i javni objekti i bogomolje.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata sin Kolja 1943. godine odlazi u partizane i uskoro gine u nekom sukobu, nedaleko od sreza Tešanj, a njegova je pordica jedno vrijeme bila izbjegla na slobodnu teritoriju. U Tešnju su Matkovići bili dobro primljeni i družili su se sa porodicama Dusinović, Dautefendić, Ruštić, Ajanović, Ljahov, Jerković, Busančić, Blagojević i drugim. Kod Steve Matkovića zanat su, pored ostalih, izučavali Muharem Bašić, Alija Braković, Kemo Medarić, Mesud Kahrimanović Hero, kratko vrijeme i Smail Terzić.

Po oslobođenju Tešnja 1944. godine Stevo je bio odbornik, aktivista, član je Vatrogasnog društva, pozivan je kao učesnik Oktobarske revolucije na različite društvene manifestacije kao gost, a bio je više puta u prilici da razgovara sa novinarima koji su o njemu pravili reportaže.

Njegov buntovni duh i osjećaj za pravednost nisu ga napuštali ni pod stare dane. Znao je biti kritičan i prema aktuelnoj vlasti i kad bi išao kući iz veselog društva, poslije pića, znao bi ispred zgrade Općine, kao sinonima vlasti, upućivati glasne kritike, pa i psovke zbog nekih loših pojava u društvu. Svi su Stevu dobro znali, pa mu, zbog njegove dobronamjernosti i svega što je u životu prošao, nije zamjereno.

Bio je strastveni ribolovac, pa su među ribolovcima na njegov i na račun njegovih prijatelja postojale dogodovštine i šale.

Stevo Matković umro je u aprilu 1977. godine, a nakon kratkog vremena umrla je i njegova supruga Augustina.

(April 2008.)

EDIN RAKIĆ

Krajem rata 1995. godine i neposredno pred potpisivanje Dejtonskog sporazuma neki građani Tešnja bili su svjedoci jednog tragičnog događaja - smrti jednog mladog momka, pripadnika Armije RBiH. Ovaj borac bio je pripadnik interventnog voda, dakle jedinice kojoj su povjeravani najteži zadaci, tamo gdje je je na frontu u dužini od preko 130 kilometara bilo najteže u odbrani ovih prostora. Borac o kojem je riječ bio je Edin Rakić, sin Samke, invalida iz Drugog svjetskog rata, čovjeka koji se, mada teško hendikepiran, sa životom znao hrabro nositi i porodicu formirati. Edin je došao na mezarje Šehagićka, gdje su mu sahranjena oba roditelja. Čula se snažna eksplozija ispod nekog drveta, i ljudi su odmah prepoznali mrtvo tijelo ovoga hrabrog momka. Zadnja njegova ručna granata, kakvih je bezbroj bacio na one što su napadali i htjeli da zagospodare ovim prostorima i unište njegove žitelje, našla se ispod njegovog tijela. Tešnjaci su sa velikim iznenađenjem i žaljenjem primili ovu vijest.

Edin Rakić je rano ostao bez roditelja, nije imao pravog djetinjstva, a služenje vojnog roka zateklo ga je u Hrvatskoj, u kojoj je ubrzo otpočeo rat. Jedan od njegovih suboraca, koji ga je dobro poznavao, ima puno lijepih riječi za njega, ali kaže da je bio sklon svojevrsnim nestašlucima, pa i avanturizmu. Eto, takav mladić našao se zarobljen u vojnom logoru "Lora" kod Splita, kao pripadnik JNA. U ovom poznatom logoru doživljavao je peripetije, torturu i razna iskušenja, ali nije o tome volio pričati. Samo je jednom ispričao kako je sa jednom grupom stavljen uz zid za strijeljanje, ali ga stvarno nije bilo, jer su iz streljačkog voda pucali ćorçima kao dio nemilosrdne psihološke torture.

Iz "Lore" je Edin nekako uspio pobjeći, kao vrlo spretan i snalažljiv momak, i nekako se, uz sigurno velike teškoće, dokopao svog Tešnja. Odmah je stupio u Tešanjski odred Teritorijalne odbrane 1992. godine. Ova jedinica držala je liniju prema Teslići, u zoni Crnog vrha, Zmajevca, Husara... Edin se od prvih dana istakao kao veliki i hrabar borac. Zaninljiv je okolnost da su na drugoj strani linije fronta, među četnicima, bili i neke njegove komšije iz Dobrog Polja (Kulice) sa kojim se dovikivao i provocirao. Pretpostavlja se da je sa njima uspostavljena i linija šverca cigaretama za kojim je bila velika potražnja. Kako bilo da bilo (u ratu se svašta događalo), Edinu se u jednom trenutku izgubio svaki trag. Nakon 30 dana ponovo se pojavio u jedinici, a, po njegovom kazivanju, bio je zarobljen u jednom njegovom ulaženju u neprijateljske linije, što je, inače, činio donoseći i oružje. Bio je u zatvoru u Teslići i doživljavao sličnu torturu kao i u "Lori". I odavde je uspio

pobjeći, probiti se do svojih kroz linije koje je odlično poznavao. Navodno je tada imao priliku da pruži više važnih infornacija o linijama, rasporedu protivnika, naoružanju i drugo.

Poslije ovih "izleta" nemirnog Rakića - nastao je period njegovog ponašanja koje je moglo poslužiti kao primjer drugim borcima. Naime, prema pričanju Avde Rakića, Edin je u interventnom vodu bio jedan od najboljih boraca. U akcijama, u najtežim sukobima, pokazivao je izvanrednu hrabrost. Bio je uvijek među dobrovoljcima kada je trebalo vojnički odraditi teške i opasne zadatke, zaustaviti neprijatelja, povratiti izgubljene i osvojiti nove položaje na desetinama toponima, kao što su Husar i Zmajevac.

Kazivanja o događajima koji se vezuju za ljude kova kakav je bio Edin Rakić imaju različite verzije. Nekada je teško razlučiti šta se stvarno događalo, a šta je proizvod uveličavanja ili relativiziranja. Tako se među borcima u nekim trenucima prenijela vijest da je jedna grupa boraca, u predahu, u rovu, igrala karata u cigarete, opuške, neki bon za hranu, džepni predmet... Navodno je Edin u toj igri sve izgubio. Žarko je želio nastaviti igru. Suigrači su ga pitali šta mu je ulog. Umjesto odgovora, on je postavio pitanje: "Može li zarobljeni četnik?" Nakon kraćeg vremena, Edo se navodno pojavio sa zarobljenim četnikom čije su ruke bile vezane žicom.

Međutim, ono što ne može biti predmet sumnji i nagađanja jeste istina da je ovaj hrabri borac zaista zarobljavao četnike za vrijeme borbi, ali i za vrijeme predaha, kad se niko nije nadao, prelazeći linije razgraničenja na način kako je to on jedini znao.

Kako su jenjavale borbe i približavao se mir, Rakić je postajao šutljiviji, zatvoreniji, pa je ovaj izuzetan borac, reklo bi se, počeo "ratovati" sam sa sobom. Brat mu Nermin, koji živi u Tešnju, također je bio odličan borac, teško je ranjavan, ali je poslije rata nastavio mirno živjeti i raditi. O ratu priča samo u izuzetnim prilikama, sa svojim saborcima.

U kontekstu ove i drugih ratnih priča nameće se i razmišljanje o tome kako je potrebno objavljivati i obnavljati sjećanja na ljude i sudbonosne događaje, otimati ih od zaborava.

(Aprila 2005.)

TEŠANJSKI ŠERETI

HAMID AHMETAGIĆ ČOLO

Rijetki su "obični" ljudi koji su za života bili tako zanimljivi, dobro poznati, duhoviti, ostavili iza sebe duboka sjećanja, šale i dogodovštine koje se prenose kao narodno predanje, kakav je bio Hamid Ahmetagić Čolo. Nisu to bile uobičajene šale. On je svojim poznanicima i prijateljima priređivao smicalice i sitne podvale. Sve je kod njega bilo originalno, puno duha, a za neke su to bile ponekada i "neslane" šale. Sitne podvala duže je smišljao, pa i to kako će njegovi prijatelji pokušati da njega nasamare i da im i tada ne ostane dužan. Za sve što je smišljao vješto je birao pravi trenutak, ali i kad mu se uzvrati - nije se ljutio. Govorio je: "Što tražiš - to i dobiješ."

Hamid Ahmetagić rođen je 1907. godine, a umro 1986. Godine. Potiče iz starosjedilačke tešanjske porodice Ahmetagića, majka mu je bila kćerka Ibrahima Haki Galijaša. On se bavio sitnom trgovinom. Između dva svjetska rata, a i kasnije držao je u gradu trafiku. U vrijeme velike ekonomske krize zaradu je tražio u drugim krajevima Kraljevine Jugoslavije, pored ostalih i u Vojvodini. Zajedno sa drugim Tešnjacima, svojim prijateljima, bio je frenter (njem. - putovanje kalfe u druga mjesta da bi radio, stekao iskustvo i zaradu). U nekoj prilici njegovo društvo je boravilo u Subotici, tu su u više navrata, u birtijama, kao mladi ljudi znali napraviti gužve i nered, pa su dospijevali i u zatvor. Imali su sreće, jer je u Subotici službovao Tešnjak Dušan Jerković pa ih je ne jednom "iz govana vadio", kako je o tome govorio Hamid.

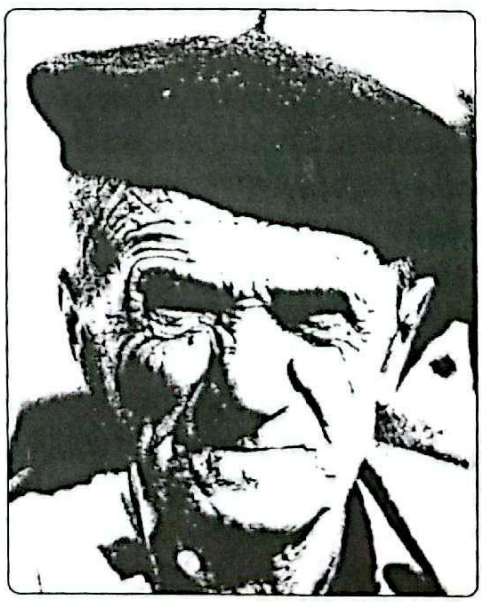

Među momcima koji su bili na nekom sijelu u Raduši bio je i Čolo. Sviralo se, pjevalo, igralo kolo, ašikovalo... U kolo da igraju uhvatiše se i momci iz Tešnja. Jednom seoskom bundžiji, uz to i snažnom momku, zasmetaše "došle". Je li bila u pitanju ljubomora ili nešto drugo, tek ovaj povika: "Udri ko je u kaputu!" Nasta gužva, tuča, i ovi što su u kaputima pobjegoše putem prema Tešnju. Čoli se to dobro podvalilo, a vjerovatno je dobio i neki prošćac po leđima, i odmah poče smišljati kako da se osveti. Potrajalo je to neko vrijeme, kad je zapazio da onaj snažni momak iz Raduše dolazi petkom u džamiju "Kápu", na prostoru sada preko puta kuće Smaila Ferizbegovića. Razmišljao je kako da mu vrati milo za drago, ali kako "jedan na jedan" nije dolazilo u obzir - odlučio je da svoju ideju realizuje u samoj džamiji, što nije u skladu sa redom i običajima, ali išao je upravo na iznenađenje, na mjesto i vrijeme

odakle se može brzo pobjeći. Prikrao se Čolo u skoro zadnji red džamije i stao u suru iza pomenutog Radušanina. I u trenutku kad je ovaj pao na sedždu, Hamid ga je snažno nogom udario po najosjetljivijem dijelu stražnjice. Ovaj nije stigao ni jauknuti niti prekinuti namaz, a Hamid je velikom brzinom istrčao na ulicu. Ubrzo je za njim istračao i gonitelj, a Hamid se sakrio u pekaru Berberovića, u načve, u brašno. Ova se pekara nalazila na prostoru na kome je sada stambena zgrada i Apoteka "Tefarm". Oni koji su sjećali tog događaja, pričali su da se momak iz Raduše ponašao kao razjareni bik, ali ništa mu nije pomoglo. Hamid je bio na sigurnom. ali sigurno je i to da je duže vrijeme izbjegavao susret sa ovim momkom.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata Čolo je bio među više Tešnjaka i drugih koje je Reuf-beg Đonlagić regrutovao u jednu domobransku jedinicu stacioniranu u Doboju, kojom je on komandovao, istovremeno sarađujući sa Narodnooslobodilačkim pokretom. Tako su mnogi ljudi sa ovih prostora spašeni od mobilizacije i upućivanja na istočni front. U tom ratnom vremenu, na kraće vrijeme, u blizini ove domobranske jedinice bila je stacionirana i jedna manja konjička jedinica Čerkeza koji su se predali Nijemcima i ratovali na njihovoj strani u Bosni. O Čerkezima se pričalo da su imali dosta zlata stečenog kao ratni plijen. To je Hamidu poslužilo da krišom odlazi u konjušnice ove jedinice, prevrćući slamu, simulirajući nalaženje zlatnika koje je brzo stavljao u džep, znajući da ga posmatraju. Poslije toga jedan njegov prijatelj, domobran, također je danima prevrtao slamu i fuškiju tražeći zlatnike, dok nije shvatio da je u pitanju Čolina namještaljka.

Ahmetagić je imao puno prijatelja i ljudi s kojima se družio. Među njima bio je i Vojo Oljača, oženjen iz porodice Nišević u Jelahu, koji je u ratu bio bezbjednjak u 53. diviziji, čije brigade su najviše ratovale na području srednje Bosne. Hamid je, vjerovatno posredstvom Hamde Đonlagića, sarađivao sa Oljačom. Zahvaljujući njemu, u jednoj prilici naći će se u društvu generala i visokih oficira JNA. Hamid je predstavljen kao saradnik NOR-a, ali će on odmah dodati da je bio i na suprotnoj strani. Nastao je mali tajac, a Čolo je nastavio: "To je bila i sreća za vas. Da nije bilo onih protiv kojih ste ratovali, vi bi danas, umjesto što nosite te generalske zlatne širite, nosili čobanske štapove, ili bi bili nadničari kod vaših seoskih gazda." Jedan od generala rekao je Oljači: "To li je taj tvoj Čolo!"

U Tešnju su mnogi domaćini zimi boravili u gradu, a ljeti na imanjima u neposrednoj blizini Tešnja, gdje su najviše uzgajali voće, posebno šljivu sa višestrukom namjenom. Od nje se tradicionalno pravila dobra domaća rakija, po pravilu za vlastite potrebe, društvo i poklone. Pri tom je bilo i neke vrste takmičenja - čija će rakija biti najbolja. Čolo je od prijatelja dobio jedan litar rakije. Svidjela mu se i počeo je naiskavati da dobije bar još jednu. Njega je bilo teško odbiti, pa je dobio i drugu. Kad je tražio i treću, prijatelj ga je odbio, a on je dobacio: "Popiću ja nje još!", i odmah je počeo smišljati podvalu. Nakon nekoliko dana ode na poštu i nazove telefonom vlasnika rakije o kojoj je riječ i imitirajućim glasom najavi dolazak njegovog brata iz Banja Luke, čovjeka koji je u Tešnju uživao veliki ugled, bio je pri ruci ljudima, jer je radio kao viši činovnik u Vrbaskoj banovini. Najavi želju da se naveče okupi društvo uz mezu kod bratove kuće, uz napomenu da obavezno pozove Čolu. Prijatelj i njegova supruga pripremi mezu i sve što treba za akšamluk.

Dođe Čolo, ali brata iz Banja Luke i drugih nikako nema. Čolo predloži da se mezi i pije, a oni kad dođu - dobro došli. Sijelilo se dokasno, a domaćin stalno zapitkuje što li mu nema brata iz Banja Luke i drugih prijatelja. Kad je Čolo već u kasne sate odlazio kući, zahvali se domaćici i prijatelju, a kad je već poodmakao od kuće, zaviče: "Reko l' ja tebi, prijatelju, da ću ja još piti tvoje rakije, bolje bi prošao da si mi donio kad sam tražo još jednu litru!"

U tešanjskom kraju bio je običaj da se održavaju konjske trke bez binjedžija (tur. dobri, vješti jahači). Neki mještanin iz obljižnjeg sela, zaljubljenik u konje i klađenje, imao je kobilu zvanu "Kula" koja je pobjeđivala dugo na svim trkama. Na jednu od tih trka dođe i Hamid Ahmetagić i pita vlasnika je li siguran da će opet pobijediti, jer bi se na nju kladio. Ovaj ga ubijedi da pobjeda ne dolazi u pitanje, kao i do sada. On reče: "Dobro, kladiću se, ali pazi: ako izgubi, eto mene, i neće joj trebati ždrebac!" Trka je bila vrlo zanimljiva i za dlaku "Kula" je bila tek druga. Poslije trke Hamid sa prijateljima ide prema njoj, uz neke gestikulacije držeći se za pantalone, a vlasnik, inače ljut zbog neuspjeha na trci, izvadi nož iz pojasa i zavika: "Čolo, ne približavaj mi se hajvanu, biće belaja!" Eto, i ova trka bila je prilika da Čolo napravi originalnu šalu i da dobro uveseli društvo.

Jednog dana Čolo se u čaršiji pomoli sa malim magarcem, nakićenim, pa čak i našminkanim. Šetnjom po čaršiji pođe tražiti među svojim prijateljima "dvojnike" svog ljubimca, i u tom smislu zbijati šale. Ali i Čoli su znali podvaliti. Magarca je držao u svojoj njivi ispod Paklenice, nadomak Tešnju, u kojoj je bila stara sušnica za šljive sa potkrovljem koje je služilo za sijeno, kao ostava, i slično. Jedne večeri njegovi jarani podignu magarca i zatvore u ovo potkrovlje sušare. Tražio Čolo magarca, misleći da su ga ukrali i negdje odveli. Kad je ipak otkrio gdje je, ode do onih na koje je smunjao da su magarca podigli. Napadne ih da da su uradili pravi grijeh, da ih je sram, jer on ne može sada nahraniti magarca, da će krepati i da to ide na njihovu dušu. Vidi društvo - nemaju kud, stvarno će se to i desiti. Pokušavaju magarca spustiti na zemlju, ali on se boji, zateže, oni se sa njim muče. Čolo se naslonio na ogradu i likuje, pa im veli: "Eto, vidite da je pametniji od vas, ja sam to znao i kad sam ga vodao po čaršiji. Hem ste ga kao gospodina podigli na krov, hem ste ga lijepo spustili, još samo kad bi vam mogao dati i svoju pamet...!"

Obavijesti Hamid Čolo svoje šire društvo da na porodičnom mezarju priprema svoj mezar, obavlja iskop, stavlja nišane i ostavlja samo da se poslije njegove smrti na nišanu upiše godina njegovog kraja. I zaista, skupi se društvo, brzo se sve uradi kako je predviđeno, prouči se i dova. Prema Hamidovom scenariju, jedan od prijatelja ponio je i fotografski aparat i slikao društvo kako radi i na kraju uči dovu.

Fotografisani su: Mehmedalija i Hamzalija Škapurević, Ibrahim Širbegović, Rusmir Bešlagić, Zijad Mulabdić Klino, Mahmut Mehinović, Sulejman Hodžić i njegov sin Muhamed. Čolo uze foto aparat, stavi ga u džep i reče: "Donijećete mi poklone, i to što prije, inače ću ovu fotografiju odnijeti u Komitet!"

(Septembar 2006.)

SMAIL HANDŽIĆ BATA

Polagao Smail Handžić više puta vozački ispit, tad već u ozbiljnim godinama. Ispiti su se polagali u Doboju, u blizini zgrade javnog tužioca, gdje je Senad Šeremet iz Tešnja profesionalno radio. Znao je kad Bata polaže ispit, i prvi je znao da ga nije položio. Poznat kao čovjek za zbijanje šala i originalnih dosjetki, poslije nepoloženog ispita, nazove stanicu milicije i poznatog mu milicionara i zamoli ga da ode do Batine kuće, u najbližem susjedstvu, i da supruzi Mensi javi da Bata opet nije položio. Ovaj, neraspoložen što mu se ne dâ da položi vozački ispit, krene u Tešanj. Čim se pojavio na vrata kuće, Bata smišlja šta da kaže, supruga ga poreduhitri i veli: "Opet si propo!" "Ma ko ti prije uze muštuluk, je... mu labrnje! To je bilo samo prije nepun sat vremena!"

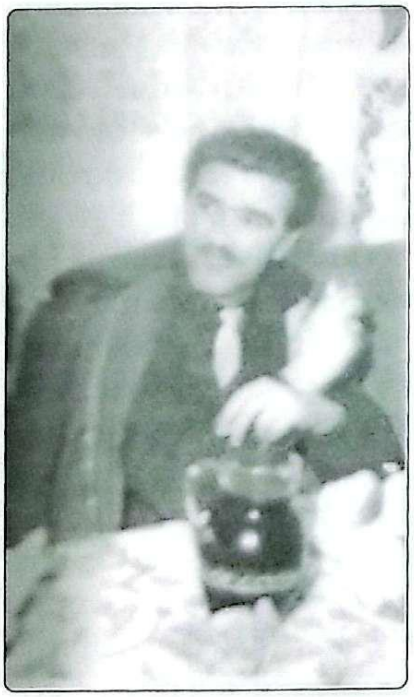

Kad je ipak ubrzo položio ispit, zatražiše kćerke i supruga da idu fićom na od-mor na more. Smail nije imao izbora: ima auto, ima vozačku, i šta će - krenu porodica put mora, ka Makarskoj. Negdje kod Pazarića, prema Ivan sedlu, u svojoj ne-sigurnosti u vožnji, a znajući kakav ga put očekuje, ugleda veliki kamion sa prikolicom ispred sebe. I nastavi stalno ići iza ovog vozila. Kamiondžija mu je u više navrata davao signal da ga pretekne, ali Bata nikako da to učini. Kad se kamion zaustavi u Počitelju, zaustavi se i fićo. Bata zovnu konobara i reče da vozača kamiona počasti na njegov račun. Nakon što se ovaj počastio pivom, priđe Bati i počе se izvinjavati, govoreći da mu je više puta signalizirao da može preticati. Bata mu odgovori: "Ostavi sad to šta je bilo. Nego, reci ti meni u kojem pravcu ideš da ja odmah krenem za tobom?" Kad je čuo da ide prema Dubrovniku, on uzdahnu, pa reče: "Šta mogu, hvala ti i na ovom do sada, sigurno sam se osjećao iza tvog kamiona." Zatim se obrati svojim saputnicama: "Pa mogli bismo i mi na odmor u Dubrovnik. A ako nećete, nek nam je Bog na pomoći."

Neki došljak u Tešanj naiđe na Smaila Terzića i upita ga gdje ima automehaničar, pokvarila mu se kola, dodavši: "Kakva je ovo čaršija?! Niko mi ne zna kazati gdje mogu naći mehaničarsku radionicu!" Smail Terzić Penjak mu pokaza Batinu prodavnicu obuće i reče: "Prijatelju, samo pitaj za Batu." Ovaj ga posluša. Bata,

onako ljubazan, reče: "Druže, nema problema, donesi motor, odmah ćemo to srediti." Komentar nije bio iznenađujući: "Ljudi moji, ja zaj... ne čaršije!"

Amatersko pozorište u Tešnju sedamdesetih godina bilo je veoma aktivno. Pored predstava u Tešnju, imalo je i više gostovanja u gradovima BiH i šire. Bata je bio jedan od veoma aktivnih članova Društva, ne samo kao glumac već i kao majstor za kulise, plakate i slično. Na tim gostovanjima stvarana je veoma vesela atmosfera, uz pjesmu, šale i dogodovštine. Našao sam se u autobusu sa članovima Pozorišta na putu za Prnjavor. Autobus se kratko zadržao u jednom selu prnjavorske općine. Bata i ja smo sjedili na prvim sjedištima iza vozača. Bilo je ljeto, stari autobus u kojeg se otvaraju prozori. Bata je otvorio prozor i, u svom stilu, onako neposredno, obratio se grupi mještana: "Što vam je put u ovako lošem stanju, rupa do rupe, unutrica nam se trese? Je... vam vašeg predsjednika Vehbiju što ne krpi ove rupe!" Iznenađeni onim što im je rekao, ništa ne odgovoriše, samo su bili blenuli i šutjeli. Za par minuta autobus krenu, a oni zamahaše rukama da se autobus vrati. Šofer to učini ne znajući zbog čega su to zatražili. Glavu pomoli i Bata da vidi o čemu se radi, a oni mu uglas "Je... . i mi vašeg predsjednika!" U autobusu nasta smijeh, a krivac za sve se okrenu "vašem predsjedniku" i reče: "Eto, vidiš šta o vama misle birači ako dobro ne obavljate svoj posao."

Osmjelio se Smail da malo više voza svog "fiću", pa, vraćajući se iz Jelaha, ugleda na stajalištu svog poznanika. Zaustavi auto u namjeri da ga poveze u Tešanj. Ovaj mu nonšalantno odgovori: "Bata, fala ti, ali samo ti nastaviti voziti, ja žurim u Tešanj." Ovaj, malo pogođen, odgovori: "E pa, kad žuriš - onda čekaj." Dođe Smail pred svoju radnju, nigdje se usput ne zadržavajući. Kad pred susjednom apotekom onaj njegov poznanik već izlazi iz apoteke i uz smiješak mu mahnu rukom.

(April 2005.)

HAKIJA SRKALOVIĆ

Došao Hakija u Sarajevo i odmah sretne prijatelja koji mu se više puta našao u prilici da ga u Tešnju počasti, odvede kući na spavanje, da prijatelju bude ugodnije nego u lošem starom hotelu u Tešnju. Čim ga je Sarajlija vidio, izdaleka povika: "Hoždjeldum (tur. dobro došao), drago mi je da te vidim! Kad si došao, kad ćeš nazad u Tešanj?", i sve u tom gostoljubivom stilu. Ali ubrzo nastavi: "Ako mene pitaš, smjesti se u hotel 'Stari grad', prije prošetaj malo Baščaršijom, na doručak i ručak obavezno kod Hadžibajrića, tako će ti boravak u Sarajevu biti najugodniji, eji dovale (doviđenja), vidimo se."

Pričajući svojim prijateljima u Tešnju o ovom susretu, prokomentarisa: "Tako ti je to kad čovjek iz velikog grada sretne provincijalca koji mu se u svom gradu 'izvrati' i sve mu podredi i dobro ga ugosti. Ali ovaj moj prijatelj trebao me je pozvati sebi u goste, pa ostaviti dobar utisak, jer znao je da mu ja ne bih otišao. Ali, eto, bez obzira na to, nije mogao 'prevaliti preko usta', pa reći: *Hajde Hakija malo kod mene*. Jer, što je sigurno - sigurno je!"

Motiviran ovim što mu se inače događalo, odmah je nastavio sa vicem, pa kaže: "Dogovorili se Tešnjak, Tuzlak i Sarajlija da odu na izlet, na teferič, negdje u lijep krajolik u okolini Sarajeva. Tešnjak (a možda je to bio i Hakija) obeća donijeti pečeno janje, Tuzlak ga slijedi, pa obeća donijeti raznovrsnog pića, a Sarajlija kao iz topa: 'Ja ću povesti brata!'"

Slijeva Seid Hodžić, Hakija Srkalović, Alija Galijašević, Halid Hafizović i Edib Turalić u Kuparima, maja 1965. godine

Sjedi Hakija u širem društvu i, poslije eglena o svemu i svačemu, u kojem je on vodio glavnu riječ pričajući i prepričavajući viceve, zgode i dogodovštine, ko je kad i kako koga nasamario, pa se o tome prepričavalo i slično. Pa onda dodade: "Jest mi ovih dana nešto sve potaman, Bože na hajr. Nego, imam jednu molbu: treba mi odmah hiljadu dinara, ko će mi posuditi?" Ponudi se njih više. Kad od jednog od njih primi novac, otvori novčanik, a u njemu na desetine novčanica po hiljadu dinara. Neko mu dobaci: "Hakija, što posuđuješ kad imaš toliko para?" "Pa rek'o sam vam da mi je sve potaman, pa velim sam sebi: hajd' ti, Hakija, učini da te nešto malo žulja. Pa, eto, ja posudih pare da sam makar nekom nešto dužan."

Volio je igrati karata. Ljeti se iglalo u bašti čitaonice u zgradi koju su Tešnjaci zvali Šareni mekteb. Čitaonicu je držao Mehmedalija zvani Pobro, vrlo pedantan i uredan čovjek, i nije se ustručavao da svakoga naruži ako se ne ponaša po strogim pravilima i kućnom redu čitaonice. Kako je Hakija karti igrao svaki dan ne dolazeći na vrijeme kući na ručak i večeru, njegovoj supruzi Raziji sve je to dojadilo, i jednog dana na velikom papiru krupnim slovima napisa: "Hakija, karte ili ja!" Hakija na istom papiru nastavi da piše na desetine istih riječi: *karte, karte, karte...*

Hakija je pedestih godina prošlog stoljeća držao restoran Turističkog društva na Kiseljaku, sa desetak ležaja. Mnogi su boravili na Kiseljaku koliko zbog Kiseljaka još i više zbog Hakije, njegovog vedrog duha, gostoprimstva, duhovitosti i njegove originalnosti.

Nije bio baš dobrog zdravlja, pa se našao jedne prilike u Domu zdravlja, ležeći u stacionaru. Zamoli dr. Muhameda Članka da u njegovo ime pozove sudiju Senada Šeremeta i Iliju, njegovog daktilografa, da napiše testament. Odmah su došli. Hakija je diktirao testament, Senad ga je pravnički dotjerivao, i tako Ilija napisa dvije-tri stranice. Na pitanje ima li još nešto dodati, on reče: "Napišite još da vama dvojici magaraca ništa ne ostavljam, a svom velikom prijatelju Hamidu Ahmetagiću Čoli poklanjam jedno veliko g...!"

Kako je Senad Šremet bio sa šalama "iste fele" kao i pomenuta dvojica, on se nije naljutio, slatko se smijao novoj zgodi koju će prepričavati, kako ga je Hakija nasamario, Ilija Penava se naljutio, poderao "testament" i sve to dugo nije zaboravljao.

(Juli 2004.)

SENAD ŠEREMET

Neki Tešnjaci kao, što su Hamid Ahmetagić Čolo, Smail Handžić Bata, Hakija Srkalović, Senad Šeremet i drugi - ostavili su veliki broj dosjetki, viceva, šala, dogodovština, šaljivih namještaljki i duhovitosti koje se mogu nazivati na različite načine. Mnoge od tih duhovitosti se prepričavaju, ljudi se u tim prilikama opuštaju, nasmiju. Nešto od toga je zabilježeno, nešto malo i objavljeno. Svoj osebujan duh Senad je obilato koristio u svim prilikama, čak i prilikom obavljanja profesionalnih poslova u sudovima i tužilaštvu, dakle svagdje gdje se sa ljudima komuniciralo i nešto događalo. Senadove šale, koje sam nazvao šeremetlucima, za onoga ko ga nije poznavao su po svom žargonu, sarkazmu, ogoljelosti, ponekada i vulgarnosti mogle izazivati i čudjenje, pa i odbojnost. Međutim, oni koji su ga bolje poznavali brzo su se navikavali na njegov stil i manire, njegov žargon, i niko se na njega zbog toga nije ljutio. Naprotiv, bilo je pravo zadovoljstvo biti sa njim u društvu, a u stvarnosti pobjeći od briga svakodnevnice, porodičnih i zdravstvenih problema i drugih koje se u Senadovom društvi bar za kratko zaborave.

S desna Senad Šeremet, Nađa Galijašević sa autorom

Pekinezer

Poslije jednog oficijelog okupljanja sudija u Sarajevu, poznavaoci, kolege i prijatelji našli su se u društvu sa Senadom u nekom restoranu. Bila je među njima i neka kolegica, sudija Višeg suda, veliki ljubimac pasa. Uvijek je u svom stanu imala jednog kućnog ljubimca. Njena omiljena tema bili su upravo ti kućni ljubimci. Senad je to znao i, u opuštenoj atmosferi, uz veselije priče, upitao je ovu kolegicu kakvog psa sada ima. Ona, kao da je jedva dočekala da o tome priča, počela je da hvali svog pekinezera, kako je imala sreću da ga uopće ima. Naime, prethodno ga je imala jedna njena kolegica, ali zbog toga što je bio ljubomoran na njenog malog unuka - morala je da ga nekom proda ili pokloni. I, naravno, došao je u prave ruke ove Senadove sagovornnice. Senad bi ponešto priupitao o njemu, a ona bi ga hvalila kako je inteligentan, kako joj kad ulazi u kuću donosi papuče, kako šapom diže telefonsku slušalicu i sve u tom stilu. Seno upita i za pedigre, ima li ga, a ona se kao malo i naljuti: kako ne bi imao!? Seno upita ko su mu preci. A kolegica se pohvali da mu je otac Napoleon, a majka kraljica od Sabe. Seno, kao ponovo priupita za mater, a onda u njegovom stilu izvali: "Ako mu je mater stvarno kraljica od Sabe, j... mu ja mater!" Nastao je opći smijeh, a Šeremet je nastavljao da, u svom originalnom stilu, zabavlja društvo.

Nema Boga osim Allaha Dželešanuhu

Dok je nekoliko godina radio u tužilaštvu i stanovao u Doboju, nije mogao bez Tešnja, svaki trenutak je koristio da se nađe u društvu, poigra karata, ode na nogometnu utakmicu... Mnogi su mu odlazili u Doboj, nerijetko da im nešto pomogne, dâ pravni savjet, a i druge vrste pomoći. Jednog dana posjetio je njega i Ramiza Omeragića, nerazdvojnog Senadova prijatelja, Hamid Ahmetagić Čolo. Upitao ih je da li su posjetili bolesnog oca njihovog vozača Age Isića. "On vas vozi, u rukama njegovim su ponekada i vaši životi. Red je da mu posjetite bolesnog oca." Naružio ih je zbog toga, a oni su odmah odlučili da ga posjete, zajedno sa Čolom. Kad su Agi rekli da ih vozi, nije bio oduševljen, čak neraspoložen. Razlog se brzo saznao. Zamolio je Senada da pred njegovim ocem ne izvodi one svoje marifetluke, jer otac je star, bolestan, jako religiozan, a u kući je običaj da se ništa ružno ne govori, itd. Ovaj mu je odgovorio da se on zna prilagoditi svakoj prilici i da ne brine. U društvu se pričalo pomalo o svemu i svačemu, uz obavezan prilog: *Ako Bog da*. U jednom trenutku Senad iznebuha reče: "Nema Boga." Nasta tajac, nelagoda, Agin otac dohvati rukom neku pepeljaru. Trajalo je to tri-četiri sekunde, ali za Agu, kao vječnost, dok Seno ne nastavi: "Osim Allaha Dželešanuhu." Svi odahnuše, domaćin pozva Senu da ga poljubi, da je čuo za njegove šale, ali ova... Kad su izašli, Senadu se obrati Aga: "Šta god ti čovjek rekne i zamoli te, ti uvijek po svome. Da znaš da si me za trenutak dobro naljutio dok nisi ono dodao." Seno mu samo odgovori: "A koga je na kraju tvoj otac poljubio?"

Dame biraju

Senadov kolega sudija Šaranović pozvao u svoje svatove, pored Sene, Saliha Sarića, Hakiju Mulabdića i mene. Svadba je u Gračanici. U kolima se dogovaramo da Senad na toj svadbi ne bi trebao piti, jer sve dok ne popije - kao da je profesionalni zabavljač društva, priča dogodovštine, pravi štimung i veselo raspoloženje. Složio se s tim. Ali pao je dogovor da ja budem dežurni i pazim da se dogovor i ostvari. U početku je tako i bilo, on je bio u centru pažnje, bilo je šale i smijeha, njemu se svi obraćaju, on u svom punom elementu. U jednom trenutku izađe iz sobe i ubrzo se vrati. Muzika najavi ples, i to naglašeno da dame biraju. Po Seninog "čuvara" dođe po ples sestra mlade. Plesalo se nekoliko plesova bez prestanka. Kad sam se vratio za sto, pića skoro da i nema, a Senadov je pogled mutan. Njegov "scenarij" je uspio, ali mi nismo još dugo mogli ostati na svadbi, mada nam se nije išlo. Morali smo u povratku svratiti u stari hotel na željezničkoj stanici uzanog kolosijeka u Doboju, gdje smo Senada "uručili" njegovom starijem bratu Seadu, koji je u to vrijeme radio i stanovao u Doboju.

Uskoro će za svoju dobrobit i zadovoljstvo rodbine i prijatelja prestati konzumirati alkohol, a njegovi šeremetluci će i dalje veseliti ljude.

Zube njeguje ekstra kaladontom

U restoranu "Zvečaj " u Jelahu Seno je sa društvom. Kako u sličnim prilikama ne može biti miran, počeo je pomalo dobacivati jednom krupnom momku za susjednim stolom. Ovom je to dosadilo i, kako to obično biva, želio je da malo pokaže svoju snagu i zaprijeti. Ustaje on i kreće prema Senadovom društvu. Osjetivši njegovu prijetnju, Seno im reče: "Samo sjedite", a on ustade i krenu prema ovom snažnom momku. Dok još nije došao do Sene, zaprijeti: "Ako te samo jednom sastavim ovom šakom, sve ću ti zube polomiti!" Seno mu priđe još korak bliže i kaže: "Ništa ti ne možeš mojim zubima, ja ih njegujem ekstra kaladontom." Čovjek zastade, vidi da ima posla sa šaljivdžijom, pa samo reče: "Svašta sam vidio, a ovo još nisam." I među društvima dođe do kontakta, sastaviše se stolovi, pa se nastavi nenadano zajedničko druženje.

Hiljadarka za dati gol

Na jedno utakmici TOŠK-a okupilo se dosta gledalaca. Ekipa igra dobro, stvaraju se šanse ali gol nikako da padne. Senad iz publike glasno viče "Ko da gol od mene mu je hiljadarka". Bliži se kraj utakmice, publika razočarana, neki i odlaze sa stadiona. Ali samo za pet-šest minuta pade jedan a zatim i drugi gol. Na kraju utakmice prema Seni idu golgeteri Ilica Gverić i brat mu Sedžad. Pitaju hoće li izvršiti obećanje. On vadi novčanik u kome je nekoliko novčanica po hiljadu dinara . Jednu od njih odmah daje Ilici, a onda po drugim džepovima skupi nešto manjih nov-

čanica, oko sedamsto-osamsto dinara i dade ih bratu. Ovaj ga za začudjeno upita, kako meni manje od Ilice ? "E, Ilica je razantnim udarcom dao svoj go, a ti si svoj dao nonšalantno". Eto Senad je znao od svega napraviti šalu, a ova je lucidnija u odnosu na neke druge.

Momak na ženidbu

Vraćamo se sa izleta na Trebačko brdo, mart je, u povratku odjužilo, spuštamo se njivama i blatnjavim puteljcima prema Medakovu. Idemo u susret djevojci na bunaru koja pere veš i glasno pjeva. Iznenadila se kad nas je ugledala. Senad i u ovakvoj prilici ubaci neku "caku". Veli joj: "Dobro pjevaš, ali nemoj više, popucaće nam bubnjići." Iznenađena djevojka ubrzo se snađe i upita: "Odakle vas toliko u našem selu po ovoj kalјuži?" Neko reče: "Evo, vidiš ovog momka, (pokazujući na Senada), tražimo mu curu, hoćemo da ga ženimo." A ona odgovori: "Pa vidi se da je jaka momčina, čim mu vi toliki tražite djevojku po selu." Svi smo se nasmijali dosjetljivosti ove djevojke, njenom revanšu, a najviše se svidjelo Senadu. On je rado prihvatao šale i na njegov račun. Kako sam ja bio vodič na ovaj poznati vidikovac, a u povratku smo pored blatnjavog puta naišli na veći prostor bodljikave smreke kroz koji smo morali proći, kad smo došli na put u Medakovo, Senad reče: "Nikad goreg vodiča nismo imali, ja ću se i ubuduće držati naših utabanih staza po Crnom vrhu. I još nešto: ja dalje ne idem pješice, stopiraću, a vi, maratonci, put pod noge do Tešnja, ali bez mene."

Matiranje lijevom nogom

Sa jednog od već ustaljenih izleta, ovog puta "Senadovim utabanim stazama" Crnog vrha, dolaskom na Kiseljak odigrana je ranije utanačena šahovska partija između Senada i njegovog dugogodišnjeg prijatelja Ibrahima Mularifovića Tarife. Partija se igra sa zadovoljstvom, zbog prestiža, ali ponajprije zbog onoga što slijedi poraženog koji će se naći na tapetu. Igra, koju pažljivo prati poveliko društvo, ali bez komentara - ulazi u završnu fazu. Senad ima dobitnu kombinaciju i neizbježni mat. Tarifa traži neko rješenje, ali bez uspjeha. U trenutku kad je bio na potezu da matira, Šeremet ustade, skinu cipelu sa lijeve noge, pa zatim čarapu, kao prava striptizeta. Jedan prst na toj nozi bio je zbog nečeg deformisan, zakrivljen. Tim bagavim prstom nekako uze kraljicu i reče: "Evo matiram te, paceru jedan, lijevom nogom i lijevim prstom koji nije baš ni spaćan!" Tarifa zaprijeti da će slijedeću partiju on dobiti, a društvu ostavi da maštaju šta će on za tu priliku smisliti i kako će matirati.

(Juli 2006.)

Dr. Ibrahim Kajan

ALIJA GALIJAŠEVIĆ: 77 TEŠNJAKA

U prostoru bosanskohercegovačke pisane riječi, *publicistke* i *žanrovski obojene književnosti*, vrlo je teško uočiti *pisma, dnevnike, putopise*, a posebice - što je začuđujuće - *biografije* i *autobiografije* ljudi koji su imali razloga da ih napišu, jer su, najblaže rečeno, ovom svijetu pridodali nesumnjive vrijednosti.

Tek su u najnovije vrijeme, gotovo stidljivo izašle prve poslijeratne (srećom, i značajne) knjige - Topčićeva (romasirana) biografija Safeta Sušića i autobiografija Abdulaha Sidrana. Prije njih imali smo kroničarsko-romansirane knjige Josipa Lešića (najpoznatija mu je o Aleksi Šantiću, 1990.), te vjerovatno prvu uopće zaboravljenog romanopisca Hifzije Abdurezaka Bjelevca iz 1942. godine - o Božjem poslaniku, *Muhammed a.s.* Spomenute knjige svakako su neodvojivi dio književne baštine, odnosno njezine suvremenosti, dok se najnoviji prilog koji pred čitatelje podastire Alija Galijašević pod naslovom *77 Tešnjaka* ostvaruje kao publicističko djelo, proze čija stilistika i narativ slijede biografske žanrovske obrasce u portretima 77 osoba koji tvore svijet istaknutih ljudi Tešnja i tešanjskog kraja, ali i Bosne i Hercegovine.

Autor 77 portreta je Alija Galijašević. Da, gospodin ima, čini mi se, 80 godina, puni radni staž - cijelu jednu blistavu karijeru unutar koje ima takvih podataka o njegovim hvalevrijednim poslovnim rezultatima koji se rasprostiru po cijelom prostoru Bosne i Hercegovine, a ne samo lokalne zajednice. Da, zapravo, ovoj knjizi - nedostaje i njegov osobni portet. Da se podsjetimo ko je Alija Galijašević i šta će, jednoga dana, kad otputuje sa ovoga svijeta, ostaviti svojim nasljednicima i svom zavičaju. Budući da sam ga upoznao kao autora knjiga, počet ću podacima koji govore šta je napisao i što će svjedočiti vrijeme o kojem je pisao: *Tešanjske zanatlije i trgovci (1642-1992)*, 1996.; *Ekonomske prilike i bankarstvo u tešanjskom kraju kroz historiju*, 1999.; *General Kemal Korajlić*, 2001.; *Turizam na tešanjski način - prilog historijatu turizma u Tešnju*, 2002.: *Na tragovima tešanjske prošlosti*, 2003.; *Edhem Pobrić, vijećnik AVNOJ-a i ZAVNOBiH-a, poslanik i privrednik*, 2004., *Vatrogastvo u Tešnju 1905-2005.*, 2005.: *Stara tešanjska čaršija danas*, 2006; *Tešanjsko naselje Šije u prošlosti i danas*, 2010.

Autor tih knjiga, naglašeno historigrafskih, nije studirao historiju, nego je diplomirani ekonomist. I tu, u prostoru ekonomske misli i prakse - ostvario je blistavu karijeru, obavljajući više rukovodnih dužnosti u Tešnju i Doboju, bivajući najčešće čelnim čovjekom regionalnih institucija. Historijom, prostorom svoga zavičaja, počeo se baviti u poslijeratnim vremenima, što je vidljivo iz godina kako su knjige izlazile, u kontinuitetu, godinu za godinom. Zanimalo ga je sve: historija novčanih

institucija, privrednih i turističkih, vatrogasnih i kulturnih, zanimali su ga pojedinci, osobito oni koji su pokretali svojim zamislima sudbine prostora i ljudi. Kroz to sito prosijano je sedamdeset i sedam imena, osobnosti, ličnosti, ljudi *koji su se imali rašta roditi*, koji su bili oni na koja se odnosi ona velika misao: najbolji su oni koji pomažu drugima.

Naravno, najveći broj imena u ovoj knjizi Alije Galijaševića pripada autorovim suvremenicima. Moglo bi se reći da je najveći broj privrednika, zatim osoba koji su ugled stjecali u kulturnom, naučnom, književnom i sportskom miljeu, istaknutih pravnika, društvenih vizionara i političara. Obuhvatio je i nekolicinu predstavnika generacije koja je svojim rođenjem i djelatnošću stjecala osobni i obiteljski ugled u završnim desetljećima 19. i prvim 20. stoljeća, a što je svoje plodotvorne reperkusije imalo u kasnijim vremenima kao iskustvo, kao spoznaja i kao vještina dobrog organiziranja, osobito na bankarstvo, proizvodnu djelatnost, trgovinu, a kroz njih zasigurno i na rađanje nečeg što će se kasnije opisivati kao žudnja za kulturom i uopće čovjekovom težnjom za kulturom življenja i estetskom proizvodnjom u različitim institucionalnim oblicima (biblioteke, pozorište, izdavaštvo, sport).

Portreti, naslovljeni prema imenima osoba o kojima govori, poredani su abecednim redom prezimena osoba o kojima govori, koje portretira, nerijetko žive suvremenike, još u snazi i nedovršena djela - traži za njih provjeru od suvremenika i nudi budućnosti dokumentaciju o pojedincima koji su joj udarali temelje.

Već u prvom portretu (poduzetnika Izudina Ize Ahmetlića) otvara pristupno pitanje svog postupka: kako zapravo opisati jednog čovjeka? Opisuje li se poretkom biografskih podataka ili djelima što ih je ta osoba stvarala, organizirala ili proizvela, pa ga - konstituirani u cjelinu - posredno portretiraju i kao živu osobu? Galijašević će se gotovo redovito priklanjati drugom putokazu, tj. čvrsto će se držati misli da su djela (vidljiva ili zabilježena) pouzdanija i uvjerljivija od deklarativnih opisnih izjava ma kako one pohvalne bile. Kad govori npr. o Ahmetliću ili Ahmiću, primjećuje se da gotovo nikada ne može govoriti isključivo i samo o toj osobi nego da je nužno zahvatiti i podatke o obitelji iz koje izlazi i podatke o obitelji koju formira i s njom se zajedno razvija, stvara i plasira nove vrijednosti koje služe razvoju zavičaja, države, naroda.

Nakon dvojice privrednika, autor govori o Ekremu i Enveru Ajanoviću, zaslužnim ljudima, jednom univerzitetskom profesoru i ratnom direktoru bolnice u Tešnju, te ministru, a drugom, profesoru njemačkog jezika i ambasadoru, rano preminulom, dokraja neostvarenom karijernom diplomati.

Zatim slijede prezimena Alićehajić (privrednika i pisca zanimljive putopisno-dokumentarne proze), Besemer (tešanjski šumar njemačkog porijekla), Bešlagić (poznati filmski glumac), Bosnić (publicist), Brka (književnik i kulturni historičar, te producent kulturnog života), pa onda dvojica Ćemana (Mustafa - bibliograf i Mirsad - političar i sudac Vrhovnog suda BiH), pa i niz drugih, pretpostavljam da niko nije preskočen a da nije bilo čim, malim ili velikim, obogatio svijet kojim *novumom* važnim za poboljšanje živog duha u čovjeku i čovjekova života u svakodnevnom protjecanju.

Knjigu *77 Tešnjaka* nadopunjuju i tri završna zbira biografija - portreta. Jedan govori o osobama nekadašnjih tešanjskih veleposjednika, drugi o ljudima čije su ljudske dimenzije posebno bljesnule u ratnim okolnostima, i treći - o onim ljudima koje rijetko bilježe službene kronike. Posvećeno je tešanjskim šeretima, četverici njih koji su zasigurno ostavljali svoj prilog Tešnju i vremenu - nemilice trošeći svoj karnevalski duh po sjedeljkama ljudi bliskih vedroj i duhovitoj riječi.

Knjiga *77 Tešnjaka* Alije Galijaševića vrlo je vrijedno dokumentarno štivo. Ovakve knjige gotovo redovito izazivaju pozornost čitateljske publike; one su ponekad i intrigantne, jer se "svi" pozivaju na provjeru "zapisanih života", da ih "dopunjavaju", "ispravljaju" - ili da knjigu, što nije rijetko, prihvate i prigrle zavičajnom ljubavlju i toplinom. Mislim da će se ovo drugo desiti i sa ovim rukopisom.

Knjizi, kao dobrom dokumentu o ljudima u svom vremenu, želimo sretan put među čitatelje, a hvalevrijednom autoru izražavamo čestitku na ostvarenom djelu.

O AUTORU

O AUTORU

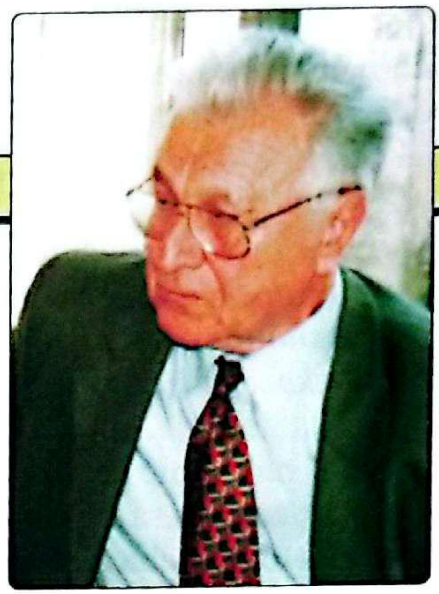

Alija Galijašević rođen je 1932. godine u Tešnju. Otac Mahmut, zanatlija, majka Zekija, rođena Hodžić, domaćica. Supruga Šefika, finansijski i bankarski službenik u penziji, sin Amir, dipl. ecc., završava postdiplomski sudij na Ekonomskom fakultetu, privrednik i bankar, kćerka Amela, dipl. pravnik, snaha Edina, bankarski službenik, zet Nedim Suljić, profesor na Građevinskom fakultetu u Tuzli, unuke Emina i Alma, studentice, te Azra Suljić, gimnazijalka.

Galijašević je izučavao limarski zanat kod oca, pohađao šegrtsku školu, osnovnu školu završio u Tešnju, nižu gimnaziju u Doboju, Srednju ekonomsku školu u Tuzli i Ekonomski fakultet u Beogradu. Radio u Srezu i Općini Tešanj, i u Narodnoj banci, Filijali Tešanj. U Općini je obavlja dužnost načelnika Odjeljenja za privredu, potpredjednika Skupštine Općine (1961-1964) i predsjednika (1974-1978). U međuvremenu je finansijski direktor Tvornice autosvjećica u izgradnji, zatim pomoćnik direktora Doma zdravlja. Volonterski je godinu dana obavljao dužnost predsjednika Općinskog vijeća Saveza sindikata Tešanj. Bio je i član Općinskog komiteta Saveza komunista. Iz Tešnja odlazi u Doboj na dužnost predsjednika Regionalne Privredne komore (1978) sa mandatom od četiri godine. Obavljaće i regionalnu funkciju sekretara Samoupravne zajednice zdravstvenog osiguranja u Doboju. Sa ove dužnosti odlazi na posao u Privrednu banku Sarajevo, Filijalu Doboj, na dužnost potpredsjednika poslovodnog odbora Banke.

U vremenu 1974-1978. godine Alija Galijašević je poslanik u Skupštini BiH, član je nekih skupštinkih tijela, predsjednik je Odbora za budžet i finansije Vijeća općina. Duže vrijeme obavljao je dužnost člana i potpredsjednika Skupštine Republičkog fonda za brži privredni razvoj nedovoljno razvijenih područja u BiH.

Osamdesetih godina član je Skupštine Društva ekonomista Jugoslavije, a duže vrijeme bio je član Upravnog odbora Republičkog SIZ-a zdravstvene zaštite, od 1990. i Republičkog fonda zdravstvene zaštite. Ispred ove institucije imenovan je za člana Skupštine SIZ-ova zdravstvenog osiguranja Jugoslavije. U oblasti zdravstva nastaviće da radi kao predsjednik Upravnog podbora Zavoda zdravstvenog osiguranja Ze-do kantona (1999-2001). Predsjednik je Upravnog odbora Centra za kulturu i obrazovanje Tešanj od 1996. do 2001. godine.

Bavio se u mladosti sportom, dugo godina nastupao je za Šahovski klub Tešanj, odbojkaški klub Tešanj, Odbojkaški klub "Natron" Maglaj (dok je bio član Re-

publičke lige), te za Odbojkaški klub "Metalac" Kraljevo, član Druge savezne lige, u vrijeme služenja vojnog roka.

Žurnalističke i publicističke članke duže vrijeme objavljivao u više listova i časopisa. Do sada mu je objavljeno 9 knjiga: *Tešanjske zanatlije i trgovci 1642-1992.* (1996), *Ekonomske prilike i bankarstvo u tešanjskom kraju kroz historiju (Preteče bankarstva, ljudi, događanja)* (1999), *General Kemal Korajlić* (2001), *Turizam na tešanjski način - prilog historijatu turizma u Tešnju* (2002), *Na tragovima tešanjske prošlosti* (2003), *Edhem Pobrić, vijećnik AVNOJ-a i ZAVNO-BiH-a, poslanik i privrednik* (2004), *Vatrogastvo u Tešnju 1905-2005.* (2005), *Stara tešanjska čaršija danas* (2006), *Tešanjsko naselje Šije u prošlosti i danas* (2010).

Za svoj rad dobio je više priznja, među kojima su Medalja zasluga za narod (1963), Orden rada sa srebrenim vijencem (1986). Nosilac je i tri visoka tešanjska priznanja, i to: Povelja Skupštine Općine za postignute rezultate u privredi (1968), Spomen-plaketa Skupštine Općine za izuzetne zasluge za razvoj općine (1978) i Plaketa Općinskog vijeća za izuzetan rad i postignute rezultate na afirmaciji općine (2010).

SADRŽAJ

Uvod 7
Izudin Ahmetlić 10
Šemso Ahmić 13
Ekrem Ajanović 15
Enver Ajanović 18
Kemal Alićehajić 20
Muhidin Alićehajić 24
Franjo Besemer 27
Enis Bešlagić 30
Ahmed Bosnić 32
Amir Brka 34
Muhamed Brkić 39
Mustafa Cerovac 42
Muhamed Ćatić 44
Mirsad Ćeman 46
Mustafa Ćeman 49
Nusret Ćeman 53
Sead Đonlagić 56
Smail-beg Ferizbegović 59
Bećir Galijašević 61
Smail Galijašević 64
Smail-aga Galijašević 67
Šemsa Galijašević 69
Husein Hadžismailović 71
Seid Hodžić 74
Sulejman Hodžić 77
Sulejman Suljo Hrvić 79
Adem Huskić 82
Mehmedalija Husremović 85
Ishak Jabandžić 88
Danilo Jerković 90
Emin-beg Kapetanović 93
Salih Karahodžić 95
Kasim Kotorić 98

Suljo Kruško 101
Oto Lang 104
Fadil Madžukić 106
Muhamed Mahmutefendić 109
Džafer Mehmedagić 111
Nusret Mešić 112
Dimitrije Milošević 113
Osman Morankić 115
Hamza Mujagić 117
Azem Mulalić 121
Miloš Petrović 123
Bajruzin Hajro Planjac 126
Omer Pobrić 129
Besim Prnjavorac 133
Tonko Rajkovača 136
Smail Ramović 138
Salih Sarić 142
Muharem Sejdić 147
Danijal-beg Smailbegović 150
Faruk Smailbegović 152
Hasan R. Smailbegović 155
Ahmet-aga Šćeta 157
Namik Širbegović 159
Refija Širbegović 161
Adem Šišić 164
Fuad Šišić 167
Nedžad Škapurević 170
Adnan Tahirović 173
Dragutin Drago Tanasić 176
Smail Terzić 178
Izudin Turkeš 180
Vojislav Vujanović 182

Nekadašnji tešanjski veleposjednici 187

DOGAĐANJA U RATOVIMA 191
Šerif Delibegović 193
Ohro Hadžismailović 194
Meho Talo 195
Emin Mahmutefendić 197
Stevo Matković 198
Edin Rakić 200

TEŠANJSKI ŠERETI 203
Hamid Ahmetagić Čolo 205
Smail Handžić Bata 208
Hakija Srkalović 210
Senad Šeremet 212

Dr. Ibrahim Kajan - *Alija Galijašević: 77 Tešnjaka* 217

O autoru 221

Sponzori

- MANN UND HUMEL Tešanj
- INTER Doboj-jug
- HIFA OIL Tešanj
- ECON Tuzla
- SABOSS Sarajevo
- KOTEKS Tešanj
- MADI Tešanj
- BELIF Jelah-Tešanj
- UNO Tešanj
- CONITA Tešanj
- Apoteka MEDIFARM Tešanj
- SILK TRADE Tešanj
- Prof. dr. Ekrem Ajkanović
- Dr. Fadil Mandžukić
- Kasim Kotorić
- Mustafa Cerovac
- Dr. Besim Prnjavorac

Zahvaljujem se sponzorima koji su omogućili izlaženje ove knjige, književniku Amiru Brki na korisnim sugestijama i uspješno obavljenom lektorskom, uredničkom i izdavačkom poslu, te bratu Huseinu na tehničkoj pomoći i fotografskom ilustriranju tekstova.

U prostoru bosanskohercegovačke pisane riječi, *publicistke* i *žanrovski obojene književnosti*, vrlo je teško uočiti *pisma, dnevnike, putopise*, a posebice - što je začuđujuće - *biografije* i *autobiografije* ljudi koji su imali razloga da ih napišu, jer su, najblaže rečeno, ovom svijetu pridodali nesumnjive vrijednosti. (...)

Naravno, najveći broj imena u ovoj knjizi Alije Galijaševića pripada autorovim suvremenicima. Moglo bi se reći da je najveći broj privrednika, zatim osoba koji su ugled stjecali u kulturnom, naučnom, književnom i sportskom miljeu, istaknutih pravnika, društvenih vizionara i političara. Obuhvatio je i nekolicinu predstavnika generacije koja je svojim rođenjem i djelatnošću stjecala osobni i obiteljski ugled u završnim desetljećima 19. i prvim 20. stoljeća, a što je svoje plodotvorne reperkusije imalo u kasnijim vremenima kao iskustvo, kao spoznaja i kao vještina dobrog organiziranja, osobito na bankarstvo, proizvodnu djelatnost, trgovinu, a kroz njih zasigurno i na rađanje nečeg što će se kasnije opisivati kao žudnja za kulturom i uopće čovjekovom težnjom za kulturom življenja i estetskom proizvodnjom u različitim institucionalnim oblicima (biblioteke, pozorište, izdavaštvo, sport). (...)

Knjiga *77 Tešnjaka* Alije Galijaševića vrlo je vrijedno dokumentarno štivo. Ovakve knjige gotovo redovito izazivaju pozornost čitateljske publike; one su ponekad i intrigantne, jer se "svi" pozivaju na provjeru "zapisanih života", da ih "dopunjavaju", "ispravljaju" - ili da knjigu, što nije rijetko, prihvate i prigrle zavičajnom ljubavlju i toplinom. Mislim da će se ovo drugo desiti i sa ovim rukopisom.

Knjizi, kao dobrom dokumentu o ljudima u svom vremenu, želimo sretan put među čitatelje, a hvalevrijednom autoru izražavamo čestitku na ostvarenom djelu.

Iz pogovora dr. Ibrahima Kajana